

OSZK

NEGYEDIK KÖNYV

A NAGY HARC JERUZSÁLEMBEN

Országos Széchényi Könyvtár

I. FEJEZET.

Útban Júdea felé.

Elhagyván Galileát, hogy Júdeába menjen, Jézus elérkezett életének fordulópontjához.

Galileában a népnek hirdette evangéliumát, bejelentette új országának öröndetes hírét, magyarázta annak törvényeit, maga köré gyűjtötte hűséges követőit és tanítványait, kiválasztotta apostolait és megvetette egyházának alapját, kijelölte annak fejét és megismertette kötelességeivel. Mikor kijelentette, hogy teste és vére lesz az emberiség étele és itala, messiási hivatásának istenségében mutatkozott be.

Noha elpártolt tőle a nép — amely nem tudta és nem akarta megérteni — itteni küldetését már elvégezte és most már nyugodtan mehetett tovább. Tervéből és apostolkodásának sikeréhez akkor se hiányzott volna semmi, ha színváltozásának ragyogó fönségében fölszáll a Tábor-hegyről Atyja országának örömébe. De a mennyei Atya akarata az volt, hogy Fia szálljon szembe a halállal. Föl kellett áldozni Isten Bárányát, hogy elvegye ennek a világnak bűneit, ahol a gőg és az önzés, az erőszak és gyűlölet garázdálkodik. Galileának jutott a dicsőség, hogy élni és apostolkodni látta: Júdea és fővárosa meghalni látják majd a Messiást.

Mikor elhagyta Galileát, hogy visszatérjen Júdeába, Jézus nagy harcok elébe ment, de hősi elszántsággal határozta el ezt. «Történt pedig — írja szent Lukács — mikor közeledtek az ő felvételének napjai: eltökölte, hogy Jeruzsálemben megyen!»

Hat hónap választotta el a haláltól; ez foglalta le minden gondolatát; életének végét halálának előkészítésére szentelte, magába rejtve a szomorú jövő titkát. Tanítványainak több ízben megjövendölte közeli halálát, de nem hittek neki. Ha sejtették is, hogy heves harcok napjai közelegnek, a Mester hatalmába vetett bizalom bátorította és szilaj galileai vérük tüzelte őket; a nép elpártolása egyáltalában nem rendítette meg hitüket és még mindig lelkesítette őket a dicsőség reménye, amit biztosan ígért nekik kiváltságos helyzetük a Messiás környezetében.

A jeruzsálemi utazás alatt különböző események történtek, melyek mind bizonyítják Jézus nyugodtságát, bölcsességét és szilárdságát. «Közel vala pedig a zsidók ünnepe, a sátoros ünnep» — írja szent János — mely a 29-ik év októberének 12-ikére esett. Galilea falvaiban és városaiban már kezdtek szervezkedni és összeverődni a karavánok a jeruzsálemi útra; a rokonok, a jóbarátok és a szomszédok összejöttek, közösen készülődve az indulásra. Jézus unokatestvérei,

akiket az Újszövetség Jézus testvéreinek nevez — anyja nővérének, Máriának a fiai és József fivérének testvérei — fölszólították, hogy menjen velük ő is Jeruzsálembé, ahol nem fordult meg a Purim-ünnep óta, pedig maradt néhány titkos híve Jeruzsálemben.

— «Menj el innét — mondták neki az atyjafiai — írja az evangélista és menj Júdeába, hogy tanítványaid is lássák cselekedeteidet, melyeket művelsz. Hiszen senki sem cselekszik rejtekben, aki nyilvánosságra akar jutni... Mutasd meg magadat a világnak.»

Mikor Jézus igéi kezdtek megmozgatni a galileai nép lelkét, ugyanezek a rokonok eszelősnek tartották Jézust és meg akarták akadályozni hithirdető munkájában; most viszont, látva, hogy a nép elpártolt tőle, előállottak köznapi «okos» tanácsaikkal. Ha valóban ő a Messiás, akkor ne a tudatlan Galileában prédikáljon, ahol úgysem értik, hanem menjen a fővárosba és álljon a mesterek és főpapok elé...

Ebből a felszólításból és tanácsból az látszik, hogy nemzeti előítéleteiknek megfelelő bizonyítékokat vártak tőle ők is: — valami égi jelt — tehát ugyanazt, amit gyűlölködő konoksággal követeltek Jézustól leggonoszabb ellenségei is. Mert rokonai nem hittek neki és bátorsága nem sokat ért a szemükben. Pedig tudniuk kellett, hogy Jeruzsálemben már beszélnek Jézusnak elhatározott megöléséről.

— Az én időm még nincs itten — felelte nekik Jézus — de a ti időtök mindenkor készen vagyon. — És figyelmeztette őket a gyűlöletre, amely már fenyegető zúgással zajlott körülötte.

— Nem gyűlölhet titeket a világ, engem pedig gyűlöl; mert én bizonyosságot teszek fölé, hogy gonoszak a cselekedetei.

Mivel csaknem egész rokonsága földi, anyagi szempontból ítélte meg Jézus küldetését: sikertelen, megghiúsult munkának tartotta azt, mert hiszen a nép elhagyta, a farizeusok megtagadták, sőt üldözték. Jézus megmagyarázta nekik, hogy ez a gyűlölet, mellyel acsarkodnak ellene, összefügg isteni küldetésének végrehajtásával. A világ nem fogadhatja el őt vezérének — hiszen elítéli bűneiket; tanítása és egész élete lázítja ellene az írástudókat és farizeusokat. Örökké élve, örökké szeretve és örökké gyűlölve: ez az ő végzete. És megy előre a végzete, a rendeltetése útján, melyen a kicsinyek és gyöngék szeretete, az erősek és hatalmasok gyűlölete kíséri; de ő tudja az idejét és módját: mikor és hogyan szálljon szembe ezzel a gyűlölettel vagy mikor és hogyan térjen ki az útból. Tanácsot azonban nem kér mástól, mint Atyja akaratától, mely megszabja minden cselekedetének módját és idejét.

— Ti menjetek föl erre az ünnepre — mondja övéinek: — én nem megyek föl, mert az én időm még nem telt be.

A felelet, amint látszik, kitérő: Jézus tartózkodóan beszél atyjafiaival, akik nem tudják megérteni és csak keresztezhetnék a terveit.

A karavánok elindultak, de Jézus otthon maradt. Az volt a szándéka, hogy valamivel később, a nagy tömeg tudta nélkül, jelenik meg Jeruzsálemben. Ebbe a tervébe csupán tanítványait avatta be. Velük együtt hagyta ott Galileát és indult Júdea felé Szamarián keresztül. Embereket küldött előre, hogy hirdessék jövetelét és szállást készítsenek neki. De már az első szamariai faluban sem fogadták be őket, mert a lakosság sejtette, hogy Jézus Jeruzsálembé készül. Csodálatos változása a néphangulatnak! Nyilvános életének kezdetén meleg ünnepléssel fogadták ugyanebben a Szamariában — de a boldog, szép napok elmultak: most elkövetkeztek a fájdalmas és keserű napok.

A vendégszeretet megtagadása fölháborította a tanítványokat. Ketten — Jakab és János — a Mester legkedvesebb tanítványai, különösen zokon vették ezt az embertelenséget.

— Uram — fakadtak ki elkeseredve — akarod-e, hogy mondjuk: szálljon le tűz az égből és eméssze meg őket?

A határtalan buzgalomnak ez a nyilvánulása bizonyítja, hogy mily törhetetlen hittel bíztak Jézus mindenhatóságában a tanítványok. Dicsőséges színeváltozásának emléke a Táborhegyen fakasztotta és erősítette bennük ezt a föltétlen hitet: Illés példája és lángoló buzgalma jutott eszükbe.

De Jézus szigorúan rendreutasította őket: — Nem tudjátok minő szelleműek vagytok. Az Emberfia nem jött lelkeket elveszteni, hanem megmenteni.

Valóban most már nem harcolni és pusztítani ment, hanem azért, hogy meghaljon és föláldozza az életét. A földi ember fölmérgelődik és bosszút áll; önző és erőszakos még a vallásában is: haragjának és bosszújának kitöltésére nem fél segítségül hívni még Istent is. De Jézus nem ismer mást, mint szeretetet, amely eltűri a bántalmat; megbocsát tehát és — ahelyett, hogy megölné ellenségeit — meghal, hogy megváltsa őket.

Más faluba ment tehát a kis karaván és — valószínűleg, hogy elkerülje a nem vendégszerető Szamariát — letért a Jordán völgyébe, a rendes útra, amely érinti Jerikót és a Júdasivatagon át vezet Jeruzsálembé.

Mialatt mendégéltek, egy írástudó járult Jézushoz, mondván:

— Követlek téged, bárhová mégy is, Uram!

Amire Jézus így felelt:

— A rókáknak barlangjaik vannak és az égi madaraknak fészkeik; az Emberfiának pedig nincs, ahol fejét lehajtsa.

Jézusnak csakugyan nem volt szállása. Kafarnaumban még Péter vendége volt, de innen tovább menve, sehol nem volt már biztos nyugvóhelye és annak, aki tanítványa akart lenni, osztotnia kellett ebben a bizonytalan sorsban. — Vajjon megértette-e az írástudó a teljes érdekeltség szükséges voltát?... Vajjon megriadva elmaradt-e, vagy — erősebb lévén a hite, mint félelme a nélkülözésektől — csatlakozott Jézushoz? — Nem tudjuk.

Egy másiknak, aki szintén fölajánlkozott neki: ezt mondta:

— Kövess engem!

— Uram! — felelte ez — engeddd meg, hogy előbb menjek és eltemessem atyámat.

Jézus pedig mondá neki:

— Hadd temessék el a holtak az ő halottait; te pedig menj és hirdesd Isten országát.

Amit Mózes törvénye előír az igazi nazareusnak — a papnak — Jézus is ugyanazt követeli tanítványaitól, de más szellemben. Az apostol az igazi nazareus, mert teljesen Isten országának szolgálatára szenteli egész magát. S mikor a kötelességek összeütköznek, mindig a legfontosabbik győzedelmeskedik. Jézust követni: a legelső kötelesség mindenek fölött. Semmi földi dolog, semmi emberi vagy társadalmi kötelesség — még a legtörvényesebb sem tarthatja vissza, egyetlen percre sem azt, aki elhivatott: őt már sokkal magasabb törvény korlátozza, amely nem tűr halasztást vagy késedelmet. Mindenkinek megvan a maga rendeltetése: akik a halottak körül vannak, majd gondoskodnak a halottak eltemetéséről; az élőknek nincs más dolguk, mint hirdetni az élet ígét: fölvilágosítani, vigasztalni és megmenteni az élőket.

— Mester — járult a Messiás elé egy harmadik — követlek téged. De engeddd meg, hogy előbb elbúcsúzzak házam népétől.

Amire Jézus azt felelte:

— Senki, aki kezét az ekére téve, hátra tekint, nem alkalmas az Isten országára.

A földi dolgok, az anyagi érdekek — szóval, mind az, ami a világi élethez tartozik — nem foglalkoztathatják többé a munkást, akit Jézus segítőnek fogad isteni küldetésének végrehajtásához: ez a munkás kizárólag Isten országához tartozik. Munkása az Atyának és, kezét az ekére tévén, mindig előre kell csak néznie az Úr mezején, míg a barázdát hasítja.

Ez a három jellemző eset élesen rávilágít arra az elszántságra és hősie önzetlenségre, amit a Mester megkívánt tanítványaitól, akiket

különben erről az útról küldött szét kettésével — kiválasztván közülük hetvenkettőt — Júdea és Perea városaiba és falvaiba. Ő maga folytatta útját Jeruzsálembé, de előbb találkozó-helyet jelölt ki a Jordánon túl fekvő részen, amelyről azonban az evangélisták nem tesznek említést. Előre látván, hogy megjelenése Jeruzsálemben nagy ellenségeskedést fejt ki a farizeusok és írástudók közt, gondolt arra, hogy, ha menekülnie kell, biztos helyen találkozhassek tanítványaival és tovább folytassa velük a térítés munkáját azokban az országokban, ahol még nem hallották a jó hírt az ő ajkairól.

Mielőtt elbúcsúzott tőlük, beszélt nekik az aratásról:

— Az aratni való nagyon sok, de a munkás kevés. Kérjétek azért az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásához.

Azután, ismételve az utasításokat, melyekkel első ízben útnak indította a tizenkét apostolt, ezeket is elbocsátotta:

— Menjetek — mondta nekik — íme, én úgy küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé.

A földadat ugyanaz és ugyanaz a módszer is. Ugyanazok a veszélyek környékezik az új tanítványokat is, mint a régieket és osztályrészüket, hivatásuk is ugyanaz: szegénység és buzgóság — a jósnak és békességnek ugyanaz a szelleme. Semmi harag, vagy bosszúvágy a hitetlenek ellen, akik bezárják ajtaikat a tanítványok előtt. Ahol a város konok és hálátlan: Istenre kell bízni az ítéletet.

Jézusnak eszébe jutottak Galilea városai. Fájdalmas kifakadással fordult ellenük — Betzsaida, Korozain és Kafarnaum ellen — amelyek félreismerték és megtagadták. Aztán tanítványaihoz fordul és beléjük önti lelkét, szellemét, isteni küldetésének rajongó hitét:

— Aki titeket hallgat, engem hallgat és aki titeket megvet, engem vet meg: aki pedig engem megvet, azt veti meg, aki engem küldött.

Jézus maga tovább ment, Jerikón át Jeruzsálem felé. Ez az út pusztá és elhagyatott most, de akkor nyüzsgött rajta a zarándokok és gazdag karavánok sokasága, akik Gaulonitiből és Auranitiből, meg Damaszkusból és Galileából tódultak Jeruzsálembé. A vidék festői, szinte fonséges, tele változatossággal. Dél felé kopár, természetlen hegység húzódik jobbra, majd hegyes oromba szökkenve, mint a Koru-Zarlaba, majd ismét szakadékos sziklatömeggé szélesedve. A meztelen szirtek, melyekről minden termőföldet lemostak a záporok, szürkés-fehéren meredeznek a magasba, míg szemben a sötétkék ég látszik, amint a Jordán síksága fölé domborul; távolabb a Holt-tenger tükre csillog kékes violaszínben,

körülfogva a moabi és júdeai hegyek két láncolatától.

Végtelen csönd emeli a pusztaság fojtogató fonségét.

Jézus már többször átment ezen a sívár földön, néhány tanítványa kíséretében. Itt kezdte elhinteni igéit s a pusztaságban elhangzott tanítás innen áradt szét, mint érett termés, a földkerekség legnépesebben lakott területeire.

Jerikóhoz közel ma már elvadult a természet, ez már sivatag, sárga homokjával és kavics-tömegének szürkés-kék meztelenségével. Jézus idejében «rózsák és pálmák városa» volt Jerikó, de a pálmákat és rózsákat elnyomták, megfojtották a tövisbokrok; a cirkusz, a fürdők. a heródiási város pompás palotái mind romhalmazok és az Ain-el Szultán nagyszerű vízművei mind elvesztek a pusztá mezőségben.

Ha átmegyünk a városon, az út nyugatnak fordul és megint a hegységbe tér, föl kanyarodva az el-Kelt fonsíkra. A hosszú úton sehol egy fa. Mindig csak hegység, kopár és szürke, mint a hamu; mindig csak mély völgy, szinte szakadék, mintha kiszáradt hegyi patak kavicsos medre lenne.

A természet zordsága csak Khan el-Amar környékén enyhül. A hegyek dombokká alacsonyodnak, ismét megjelenik a növényzet, a völgyekben kalásztenger hullámszik, csordák tüneznek föl a dombokon, a távolban falvak látszanak: újra föltámad az élet.

Khan el-Amar ösidőktől fogva karavánok megálló helye. Jézusnak is itt kellett megpihennie. Régi hagyomány szerint ehhez a helyhez fűződik Jézus utazásainak az az epizódja, melynek részleteit szent Lukács mondja el. Amikor Jézus letelepedett, hogy megpihenjen tanítványai körében, akikhez más utasok is csatlakoztak, egy írástudó — próbára akarván tenni Jézus bölcsességét — ezt kérdezte tőle:

— Mester, mit cselekedjem, hogy elnyerjem az örök életet?

Válasz helyett kérdéssel felelt neki Jézus:

— Mi vagyon írva a törvényben? Miképpen olvasod?

— Szeresd, a te Uradat, Istenedet — felelte amaz — teljes szívedből és teljes lelkedből és minden erődből és egész elmédből; felebarátodat pedig, mint tennenmagadat.

Jézus megerősítette a törvényt:

— Helyesen feleltél — mondta: — ezt cselekedjed és élni fogsz.

Örök szabálya, alaptétele ez az életnek. Az ószövetség éppen úgy hirdeti, mint az újszövetség: Mózes parancsa éppen úgy, mint Jézusé. Mindenkiné a lelkiismerete rájön, ha meg-

hallgatja, amit Isten valamennyi értelmes lénynek tanít. Az önzés mindnyájunk halála és a halál eszköze: a szeretet az élet és az élet forrása. Az Evangélium csak annyiban áll az ószövetségi Törvény és a magára hagyott lelkiismeret fölött, hogy megtanít: hogyan kell szeretnünk felebarátunkat s egyúttal erőt is ad ehhez a szeretethez. Egyedül az újszövetség tanít meg a «felebarát» szónak igaz értelmére: egyedül ez mutatja meg Istent, aki magával ragadja a szívet, betölti a lelket, irányítja cselekedeteinket és megvilágosítja elménket; egyedül ez fakasztja bennünk az Istennek tartozó föltétlen szeretetet, amely nélkül a «felebarát» szó csak pusztá hang — tartalom és értelem nélkül.

Az írástudó ahelyett, hogy megvallaná saját gyarlóságát ezzel az ideális felfogással szemben — vagy hogy megkérdezné: mit kellene cselekednie, hogy ő is így tudjon szeretni — arra az új kérdésre gondol, amelyről gyakran vitakoztak a zsidó és rabbinus iskolákban s amelynek értelmezése, Jézus tanítása szerint, teljesen igazolta a faji szempontból elfogult zsidók nemzeti és vallásos gyűlölködését. Mivel bizonyára tudta, hogy Jézus barátja a pogányoknak, az adóbeszedőknek és bűnösöknek, kelepécét akart állítani Jézusnak, sunyi alázatossággal kérdezvén:

— De hát ki az én felebarátom?

Fölvevén pedig Jézus a szót, példázattal felelt neki:

— Egy ember Jerikóból Jeruzsálembe menvén, rablók közé került, akik kifosztották és sebesre vervén, félholtan hagyták ott és eltávoztak.

— Véletlenül azon az úton jött lefelé egy pap, és látván őt, tovább ment. Hasonlóképpen egy lévita is, midőn azon helyre ért és meglátta őt, elment mellette.

— Arra utazván pedig egy samaritánus, odament és, látván őt, könyörletre indult. És, hozzája járulván, bekötözte sebeit, olajat és bort öntvén azokra; föltette őt barmára, a szállásra vitte és gondját viselte.

— Másnap pedig, elővevén két denárt, a gazdának adta, mondván: «Viseld gondját neki és, amit ezenfelül rá költesz, megadom neked, mikor visszatérek».

— E három közül — kérdezte Jézus az írástudótól — mit gondolsz: melyik volt felebarátja annak, ki a rablók közé jutott?

Az írástudónak faji gőgje megtorpant az igazság előtt; nem merte — nem akarta — kimondani, hogy a gyűlölt és megvetett samaritánus volt az igazi felebarát, de a példázat igazságától leigázva, megszegyenülten felelt:

— Az volt a felebarátja, aki irgalmasságot cselekedett vele.

— Menj tehát — mondta neki Jézus — és te is hasonlóképpen cselekedjél.

Az írástudó — ha nem is ejtette ki a gyűlölt nevet — mégis elismerte, hogy a mindenkitől megvetett és kitagadott samaritánus a valódi felebarát. Fényes diadala ez az okos, rábeszélő jósnak és az éles értelemnek, mely vita és szenvedély nélkül fogadtatja el az igazságot a legkonokabb ellenféllel is. Ilyen példázatokkal világosította föl és fogta meg Jézus azokat a lelkeket is, akiket a hamis műveltség és a hiábavaló tudás teljesen kiforgatott.

Minél nagyobb az osztálykülönbség, annál több a korlát is, mely elválasztja az embereket. Pedig valamennyien — tekintet nélkül fajra, vallásra és társadalmi állapotra — a fájdalomnak, szenvedésnek és halálnak ugyanegy törvénye alatt nyögünk. Mindnyájan túrunk és szenvedünk: ezért köteles egyik a másikat szeretni és segíteni, aki könyörletre szorul: az a rablók közé jutott szerencsétlen — az pedig, aki megkönyörlül rajta: az irgalmas samaritánus. Ezt a főséges, isteni szeretetet egyetlen filozófia vagy vallás sem tanította — csak Jézus. A természet ugyan megköveteli és parancsolja, de szükséges volt, hogy Krisztus nyíltan hirdesse az irgalmasságot és megszabadítsa önzésétől és előítéleteitől az emberiséget.

Tovább menvén Jerikóból Jeruzsálem felé, Jézus érkezett Betániába, ahol bizonyos Mária nevű nő lakott, testvérbátyjával, Lázárral; nőtestvére, Mária Magdolna, ekkortájtban jött haza és szintén nála lakott. A megtért bűnös, aki a Mester egyik legbuzgóbb követője lett, teljesen arra szentelte magát, hogy hűségesen szolgálja Jézust apostoli hivatásában, utazásaiban és fáradalmaiban.

A sivataghoz hasonló kopár vidék után, amelyen Jerikóból jövet át kellett mennie, Betániát kedves városnak találhatta Jézus, a magaslatokon fekvő kertekkel virágos olaj-, füge- és manduláival. A hajdan szép kis város ma már csak nyomorult falucska, alig húsz-harminc kunyhóval, melyeket a rombadőlt régi épületek köveiből tákoltak össze. Az alacsony kupolás kis török mecset jelöli körülbelül azt a helyet, ahol Lázár sírja volt s a már omladozó arabstílusú őrtorony mintha a romokat őrizné. — De hol állhatott Lázár és Mária háza, ahol Jézus megpihent?... A templomból, melyet annak a látogatásnak emlékére emeltek, nem maradt más, mint széthulló kövek, csonka oszlopok, töredezett pillérek. Nem látjuk már Simeon házat — de szinte érezni véljük még az olaj édes illatát, melyet Magdolna Jézus fölcent fejére öntött.

A hagyomány megőrizte a vendégszeretetet, mellyel Márta fogadta a Messiást. Ebéd idején Jézus a főhelyen ült és lábaihoz telepedett Márta nőtestvére, Mária, hallgatván a Mester beszédét. Márta pedig sürgött-forgott a sok házi dologban — s egyszer csak előlépve, megszólalt:

— Uram! nem gondolsz-e vele, hogy nővérem egyedül hagyott szolgálni? Mondjad neki azért, hogy segítsen nekem.

Felelvén, mondá neki az Úr:

— Márta, Márta! Sok gondod van és sokat vesződöl. Pedig egy a szükséges és Mária a legjobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle.

Nem elég kiszolgálni a Messiást — nem elég figyelmes gondoskodással és tisztelettel szorgoskodni körülötte — hallgatni, nézni és szeretni, vágyva inni igéiből az életet: ez a lényeges, a szükséges, a legjobb rész... Magdolna mélyérzésű szíve megértette ezt. Semmi hódolat nem kell Jézusnak: többre becsüli és jobban szereti az igéire vágyó lelket, mint a legbuzgóbb lelket, aki a vendégszeretet minden kötelességével szolgál neki.

Ez a két nő, két uralkodó nőtípusa az újjászületett emberiségnek. A betániai vendégség folytatódik az Egyházban. Az elfoglalt, sietős, nyugtalan és örökké dolgos nők mellett — amilyen Márta — ott vannak föltűnni látta maga előtt Jeruzsálemet, túl a Jozafát völgyén, a vallásos fölbuzdulás csordultig megtöltötte Jézus szívét.

Tovább folytatván útját Jeruzsálembe, Jézus fölment az Olajfák hegyére. A Jerikó felől érkező zarándokok mind szerettek megállni ezen a magaslaton, mielőtt leszálltak a szent Sion városába. Ahogy hirtelen föltűnni látta maga előtt Jeruzsálemet, túl a Jozafát völgyén, a vallásos fölbuzdulás csordultig megtöltötte Jézus szívét.

Megállt, hogy imádkozzék.

Szent Lukács följegyzésének nyomán itt szerepelteti a hagyomány ezt a jelenetet, mely utolsó epizódja volt a kafarnaumi útnak, közvetlenül Jeruzsálem kapui előtt.

Jézus imádkozását mindig mély áhítattal nézték a tanítványok. A Messiás ilyenkor mindig félrevonult és tanítványai mélyen megilletődve, csöndben várták, míg ismét körükbe jön. Ezen a napon, mikor elvégezte imáját, egyik tanítványa megszólította:

— Uram, taníts meg bennünket imádkozni, ahogy János is tanította az ő tanítványait.

A zsidó vallástanítóknak szokásuk volt, hogy bizonyos imaformulát állandóan s egyetlen szó változtatása nélkül ismételtettek tanítványaikkal. Keresztelő szent János, akinek lelkét teljesen

megtöltötték a bűnbánás, az újjászületés, a messiási hivatás a Lélek szentségének és Isten szellemi országának fönséges eszméi, mindezeket az igazságokat egyetlen imába foglalta, amely azonban nem maradt ránk. Jézus már a hegyi beszédben megtanította az apostolokat, hogy hogyan imádkozzanak: csodálatos tehát, hogy egyikük most mégis ima-formulát kér tőle. Valószínű, hogy ez a tanítvány is tudta a régi imát s ebben a kérelemben az a titkos óhajlás lapangott, hogy Jézus külön nekik fönntartott imára tanítsa őket — olyan formulára, amely közelebb hozza őket a Mesterhez, mint kiváltságosakat. De lehet az is, hogy a kérdező Keresztelő szent János tanítványa volt és, visszaemlékezvén azokra az imádságokra, melyeket a nagy Próféta szájából hallott, hasonlót szeretett volna hallani az új Mestertől is.

Jézus teljesítette a kérést.

— Amikor imádkoztok — felelt a tanítványnak — ezt mondjátok:

«Atyánk szenteltessék meg a te neved.

«Jöjjön el a te országod.

«Mindennapi kenyerünket adjad nekünk naponta.

«És bocsásd meg nekünk a mi bűneinket, mivelhogy magunk is megengedünk minden adósunknak.

«És ne vigy minket a kísértésbe.»

Amit a Mester a hegyen tanított, ugyanazt tanítja itt is. Neki nincs két imádsága — egy a közönséges embereknek és másik a főlebbvalóknak — mert ugyanegyforma Lélek van Isten országának minden tagjában, aki mindig ugyanegy nyelven szólal meg. Mindenki Atyjának nevezi az Istent: mert nem azonosak-e mindnyájunk törekvései, reményei, nem egyformák-e szükségleteink, nyomorúságunk és bajaink? Mindenki meg akarja ismerni az Atyát, igazságában, hatalmában és szentségében. Mindnyájunk fölött áll ő — de az ő akarata kormányoz mindent, szeretete kiterjed minden teremtményére és minden teremtmény kéri, hogy az Atya akaratának és szeretetének elfogadásával jöjjön el végre az ő országa.

Minél nagyobb az istentagadás, annál több a bálványimádó és a hiábavaló vallás, melyben az ember foglalja el Isten helyét.

Mindenkinek van szüksége valamire, hogy élhessen: ezért kéri az Atyától a mindennapi kenyeret; mindenki vétkezik: azért kérnek bocsánatot az Atyától — s hogy ezt megnyerjék, mondják: Bocsáss meg, mint ahogy mi is megbocsátunk. Mindenkiel incselkedik a Gonosz és rosszra akar csábítani: ezért kiáltunk az Atyához, hogy szabadítson meg a kísértéstől.

Jézus a első, aki megtanított bennünket arra, hogy nem csak szükséges, hanem kötelességünk is: úgy szólni Istenhez, mint Atyánkhoz. És az imádság, amelyre tanít bennünket, mellőz minden fölösleges kérelmet, amit az önzés és a földi kapzsiság megsokszoroz és összehalmoz más vallások imáiban. Az ember nem önmagára gondol, míg imádkozik, mint azelőtt, hanem csak Atyjára, az ő országára és dicsőségére. Önmagának — nyomorúságának és bűneinek tudatában — nincs szüksége másra, mint kenyérre és bocsánatra. És Isten, aki mindenütt jelen van: meghallgatja az embert, aki könyörög, mint ahogy az atya meghallgatja hozzá forduló fiát. És példázattal buzdítja tanítványait, hogy sohase szűnjenek meg ezekért az isteni adományokért esedezni.

— Ha valamelyiknek közületek barátja legyen és hozzá megyen éjféltkor és azt mondja neki: «Barátom! adj nekem kölcsön három kenyeret, mert barátom érkezett az útról és nincs, mit elébe adjak» — és amaz, belülről felelvén, mondja: «Ne háborgass engem, az ajtó már be van zárva, gyermekeim velem vannak a fekvőhelyen és nem kelhetek föl, hogy adjak neked» ... De ha ő állhatatosan zörget: mondom nektek, ha nem is kelne föl és adna neki, azért, mert barátja — az alkalmatlankodása miatt mégis fölkel és ad neki, amennyire szüksége van.

— Én is mondom nektek: kérjétek és adni fognak nektek; keressetek és találtok; zörgessetek és megnyitnak nektek. Mert mindaz, aki kér: kap és aki keres: talál és a zörgetőnek ajtót fognak nyitni.

— Ki az az atya közületek, aki, ha fia kenyeret kér tőle, követ ad neki; vagy ha halat: csak nem fog hal helyett kígyót adni neki? Vagy ha tojást kér, vajjon skorpiót fog-e nyújtani neki?

— Ha tehát ti, rossz léteketek, tudtok jó adományokat adni gyermekeiteknek: mennyivel inkább fog adni a ti mennyei Atyátok jó lelket azoknak, kik tőle kérik?!

Jézus szerette ezeket a népies, többé-kevésbé az életből vett képeket. Az útravaló: a kenyér, a tojás, a hal — a jó barát váratlan érkezése — a házigazda zárt kapuja: mindezek a részletek csak arra valók, hogy oktassa tanítványait és Istenhez emelje lelküket. Ezekkel a múlandó dolgokkal magyarázza az örök igazságokat: a ránk nehezedő kicsinységeket arra használja, hogy az általunk elhanyagolt isteni igazságok felé vezessen bennünket.

Mikor Jézus, az ima és beszélgetés után, lejött tanítványaival az Olajfák-hegyről, Jeruzsálem felé menet, a Sátorok ünnepének vakító ragyogásában látta meg a szent várost.

Ezek az ünnepségek egy hétig tartottak. Tisri (október) havának 15-től egészen 23-ikáig. Az ünnep szent szertartásai nagy dolgok emléket varázsoltak vissza a zsidóknak: őseik utazását a pusztában és a jótéteményeket, melyekkel Isten elhalmozta őket. Bolyongásuk emlékére a kietlen sivatagban, ezekben a napokban otthagyták házaikat és szabad ég alatt laktak lombsátorokban, melyek mindenfelé álltak Jeruzsálemben — utcákon és tereken, kertekben és a házak előtt, mintha megannyi nomád tanya lett volna.

Az italáldozat, melyet minden nap reggel mutattak be a templomban, a forrásvízre emlékeztetett, melyet Mózes a kősziklából fakasztott. A két gyertya, melyet este gyújtottak meg az előudvarban, a tüzes felhőt jelképezte, mely éjjelenként az utat mutatta a pusztában. Az áldozati bikák, kosok és bárányok vére szüntelen omlott, mert a hívők tömegesen hordták a templomba az áldozatok minden fajtáját és nemét. A buzgó zsidók, áhitatuk jeléül, pálmalevelekkel körülfont citrom és fűzfagalyakkal járták körül ünnepies menetben az oltárt.

Egyetlen zsidó ünnep sem járt ennyi örömmel és vigassággal. Mivel összeesett az aratás végével, olyan zajos tobzódássá fajult ez az ünnep, hogy a vallásosságnak már nyoma sem volt benne és egyenesen a pogány ünnepekre emlékeztetett. Ez már nem az Ezsdrás-korabeli egyszerűség volt: a lármás zajban és dárídóban már nem jutott hely a jámborságnak és a lelkiismeret vallásának, a lélek és szellem kultuszának.

És Jézus mégis ide tér vissza, hogy megvívja végső harcát: Jeruzsálembé jön, az izgatott tömeg közé, a templomba, ahol csak az áldozati barmok adás-vevéséről, föláldozásáról és külső szertartásokról esik szó — a farizeusok és írástudók közé, akik csak a tisztulások és külsőségek formaságairól vitatkoznak — a Szanhedrin és a főpapok színe elé, akik megrészegültek a hatalomtól és kérlelhetetlenül kegyetlenek azokkal, akik szembe mernek szállni ezzel a hatalommal...

Jézusnak ez az útja jelzi békés napjainak a végét. Most már a döntő összecsapás következik. Minél határozottabban és világosabban hirdeti, hogy mi Ő és mit akar — annál hangosabban vallja Isten-Fiúságát és jogait, messiási szerepét és Isten országának eljövételét — annál hevesebben tör ki az ellenkezés, elmérgesedik a vita, kiobbannak a szenvedélyek, kezdődnek a cselszövények és fondorlatok, fokozódnak a fenyegetések — míg végül a legszörnyűbb gyűlölet: az engesztelhetetlen vallási gyűlölet rábírja a hatóságot a halálcsapásra.

De Jézus megőrzi isteni nyugalmát. Mikor a városba érkezett, már az ünnep közepe volt.

A zsidók keresték őt az idegenek tömegében. Még élénken emlékeztek rá, nemcsak a Szanhedrinben, mely nyugtalan szemmel kísérte tanítását és cselekedeteit, hanem a nép közt is, melynek lelkiismeretét hatalmasan fölrázta és messiási reményeit föllevenítette. A közvélemény csak az ő nevével foglalkozott. Az egyes csoportokban mindenütt róla vitatkoztak és keresték őt az ünnepen, ahogy szent János evangéliumában olvassuk.

— Hol van ő?...

«És sokféle suttogás vala fölöle a nép között; némelyek ugyanis azt mondták, hogy jó ember, mások pedig azt mondták: Nem, hanem ámítja a népet»... De ebben a tömegben, mely nagyon is megszokta már a Jézussal ellenséges hatalom zsarnokságát, féltek nyíltan és őszintén nyilatkozni az emberek. A hatalom uszályhordozói szolgálai hízelkedésből túlozták ellenséges érzelmeiket: a gyávák és kishitűek viszont féltek védeni Jézust.

Jézus pedig egyenesen a templomba ment és tanítani kezdett a csarnokban.

II. FEJEZET.

Jézus a sátorok ünnepén 29-ben.

A cselekvés emberei, kik nyilvános szerepet akarnak játszani, erővel, ügyességgel vagy csellel iparkodnak megszerezni a hatalmat. Ha ez sikerült, végrehajtják tervüket, melynek eredményétől függ sorsuk és az utókor ítélete. Ha elbuknak, a tömeg lenézi: ha győznek, dicsőíti őket.

Jézus nem ezeknek az embereknek nyomdokain jár; ő csak a hit erejével uralkodhatik, de nem is akar másképpen uralkodni. Nem tola-kodó, nem hajszolja a hatalmat és népszerűséget; egyszerűen csak nyilatkozik maga felől: egyedüli fegyvere a szó és célja, terve: isteni küldetésének kinyilatkoztatása és Isten akaratának végrehajtása.

Ez a cél és terv ellentmondások közt fokozatosan fejlődik: Jeruzsálemben egyre ünnepie-sebb formákat ölt a nemzet hivatalos képviselőinek szeme láttára és megkezdődik a harc, melynek Jézus áldozatul esik.

A Megváltó apostolkodását a fővárosban a sátorok ünnepén és a rákövetkező napokon a negyedik (szent János) evangélista jegyzi föl, de nagyon röviden. A beszédeket, tanításokat egy-egy mondatba foglalja és mégis: a hézagos közlésekből is érezzük ama napoknak izzó hangulatát, amelyekben Jézus az eddigieknél sokkal erőlyesebb kijelentésekkel követelte magának a Messias címét és szerepét.

Tanui vagyunk szava hatalmának, látjuk, hogyan hullámszik, örvénylik körülötte a közvélemény, mely nagyon megoszlik a személye felől: gyakran megbotránkozik és néha behódol az igazságnak; hallani véljük a nép zúgását és hitetlen gúnyolódását, majd ismét a helyeslését és hitének hangoztatását; tanui vagyunk a papi kormány első támadásainak Jézus ellen — ahogy őrizteti őt, leselkedő kémekkel véteti körül, mert féltékeny hatalmára és befolyására a nép fölött: nyugtalankodik növekvő tekintélye és sikerei miatt és ravasz fondorlatokkal már most igyekszik hatalmába keríteni a Messiást.

A események színhelye a templom, Salamon kapuja alatt, vagy Izrael udvarának csarnoka, az áldozati barmok leölésére fölállított tőkéék mellett. Itt telnek el a Messiás napjai. A nap első óráiban érkezik és tanítja a népet, vitatkozik a farizeusokkal és írástudókkal, alko-nyatkor pedig visszamegy tanítványjaival az Olajfák hegyére, ahol az éjszakát tölti.

A tömeg, mely körülveszi, hogy hallgassa, nem hasonlít ahhoz a sokasághoz, melyet Galileában, a tó partján, a hegyen, a pusztában vonzott magához. Az egyszerű, műveletlen köznép mellett, mely a tartományokból jött össze, ott vannak a főváros lakosai — a júdeabeliek — ahogy szent János nevezi őket, megkülönböztetésül a «tömeg»-től, amellyől valóban különböznek is — az írásnak tökéletesebb ismeretével, a csi-szoltabb ájtatoskodással és különösen azzal, hogy szolgálai módra tisztelték a tekintélyt, tőle vár-ván az irányítást, hogy mit gondoljanak és cselekedjenek.

A papi fejedelmek elvegyülnek a nép közé, hogy vigyázzanak rá és a Messiás ellen hangol-hassák. Mikor a papok udvarába vagy a tanács nagytermébe mentek, meg-megálltak a nép vé-nei, a Szanhedrin tagjai, a kételkedő szaduceu-sok, meg a türelmetlen farizeusok és — saját tudománnyuktól elkapatva — ideges türelmetlenség-gel, megbotránkozva hallgatták Jézus szavait; egyik-másikat bizonyára megfogta és meggyőzte ez a tanítás, amelyen azonban legtöbben fölhá-borodtak.

Jézus tanítási módszere egészen más volt itt, mint Galileában. Most itt van az iskolák kö-zéppontjában, az igazhitű és hagyományos tudomá-ny tűzhelyén, a Szanhedrin küszöbén — ahol minden vallási kérdést, újítást megvitatnak — ahol a hamis prófétákat kérdések keresztűzébe fogják és csúfosan sarokba szorítják, mihelyt tévedésen érik. Galileában leginkább a néphez beszélt Jézus, Jeruzsálemben viszont mindenki-hez szólt a templomban: a tartományok és a főváros lakóihoz, a papi testületek befolyásos

tagjaihoz, a leghíresebb és legkedveltebb mes-
terekhez és írástudókhoz egyaránt.

Magához mindig híven, Jézus most is két lé-
nyeges pontban foglalja össze tanítását s ez a két
pont: saját Isten-Fiúsága és messiási küldetése.
Most már nem példázatokban beszél, hanem
egyenesen az írásra hivatkozik azok előtt, akik-
ről tudja, hogy csakis az írásra esküsznek. A ga-
lileiak bámulták tanításának meggyőző erejét és
eredetiségét: a júdeabeliek írástudásától képed-
tek el.

— Miképpen tudja ez az írásokat — álmél-
kodtak — holott nem tanulta?

Ezek a tudósok tanulatlanok tartották Jé-
zust; tudták, hogy a názareti ács iskolákat nem
járt és csodálkoztak, hogy oly tökéletesen is-
merte a Törvényt és a prófétákat, hogy még az
ő tudományukat is fölülmúlta! Új és régi igaz-
ságokat mérített az írásból, zavarba hozta és el-
némította ellenfeleit. Isten országáról egyetlen
egy mester sem beszélt úgy, mint ő: egy sem
mutatta ki oly nyilvánvalóan a hagyományos
szokások üres voltát; senki sem fogta föl és
állította be oly formában a Messiás személyét
és föladatát, mint ő; és soha senki nem állí-
totta nagyobb nyomatékmal, nem bizonyította
rendületlenebb öntudattal és meggyőzőbb jelek-
kel, hogy valóban ő maga a Messiás.

Az álmélgató tömeg megdöbbenve figyelt
rá és csodálta őt, de a papi fejedelmek —
a hivatalos vallás őrei — a tudósok bosz-
szankodtak és megvetést színleltek Jézus ta-
nításával szemben, gúnyosan fölhánytorgatván,
hogy az egész csak «személyi kultusz», amelynek
semmiféle értéke nincs, mert hiszen egyetlen egy
mester tekintélyére sem támaszkodik. Jézus pe-
dig — ugyanakkor, amikor tekintélyt romboló
kritikával elítélte az utolsó két század tévedéseit
— félelem nélkül hirdette, hogy ő maga az Isten-
től küldött Messiás, kinek az a rendeltetése, hogy
tökéletesítse a törvényt... és ebben a vitában
csak egyetlen egy tekintélyre hivatkozott: Is-
tenre.

— Ő az, aki engem küld — mondta — és
a tanítás nem az enyém, hanem Istené.

Amikor hangsúlyozta igéinek isteni eredet-
ét és rendeltetésének vallotta az isteni ígék hir-
detését, egyszerre felelt a tanításán csüngő tö-
megnek és a megbotránkozott vagy megvetést
színlelő papi fejedelmeknek. Akit Isten küld,
közvetlenül tőle nyeri a világosságot és nem szo-
rul semmiféle emberi tekintély támogatására.
Az emberek nem ítéhetnek Isten szaváról, mert
Isten mindnyájuk és mindenek fölött áll: el
kell tehát fogadniuk a szavát, mert csak ez
menti meg őket.

— De honnan tudjuk, hogy Jézus által csak-
ugyan Isten beszél?... hogy a tanítása nem
emberi, hanem isteni? — Jézus most nem hi-
vatkozik működésére, sem szava hitelességének
külső bizonyítékaira. A csodák, melyek igazol-
ják, hogy Isten valóban benne és vele van,
csak a szellemet érintik: az elfogult emberben
pedig a szellem még a bizonyosság ellen is
küzd, elferdítvén a tényeket, vagy tévesen íté-
lén meg azoknak indító okait. Jézus tehát a
lelkiismerethez fordul, mert ésszel érteni nem
mindenki tud: vannak például egyszerű és tudat-
lan emberek, akik nem tudnak élni az eszük-
kel; a lelkiismeret azonban általános világosság.

— Azon tűnődtek magatokban — mondja
Jézus — vajjon a tanításom Istentől van-e, vagy
pedig magamtól beszélek? Nos, ha Isten akaratát
akarjátok teljesíteni: meg fogjátok ismerni azt.

— Az én tanításom nem az enyém — hang-
súlyozza Jézus ismételten — hanem azé, aki en-
gem küldött. Aki kész az ő akaratát cselekedni:
megismeri a tanításról, vajjon Istentől van-e az,
avagy pedig magamtól szölok-e.

Isten akaratát teljesíteni annyi, mint igaz-
ságos, tisztaszívű embernek lenni. Mennél job-
ban ragaszkodunk balvéleményeinkhez, melyek
elvakítják értelmünket, annál erősebb lesz sze-
mélyes érdekünk és annál jobban elhatalmasod-
nak rajtunk esztelen szenvedélyeink. Jézus —
ezzel szemben — az igazság, a jóság és a sze-
retet gyakorlását követeli: ez vezet Istennek és
az ő akaratának megismerésére. Jézus az egyetlen
Mester, aki azt tanítja, hogy az isteni tudomány
forrása a tiszta szív, amely hisz, remél és szeret.

— Boldogok a tisztaszívűek — tanítja Jézus
mert látni fogják Istent.

Akinek a szíve azonban tele van elfogult-
sággal és balvéleményekkel, amelyek mögé, mint
bástyák mögé, elsáncolja az értelmet: az maka-
csul vonakodik teljesíteni Isten akaratát, mert
meg sem ismerheti azt. Ilyenek voltak a zsidó
nép elöljárói, akik Jézusban — az Istentől nem-
zetük és az egész emberiség megváltására kül-
dött prófétában — már előre elítélt ellenséget
láttak. Még azon is megütköztek, sőt keserű meg-
vetéssel lobbantották szemére, hogy folyton dic-
sekszik, Isten küldöttének, Messiásnak hirdeti
magát és nem Isten ígéje az, amit beszél...

— Aki önmagáról beszél — cáfolja őket Jézus
— az a maga dicsőségét keresi; aki pedig kül-
dőjének dicsőségét keresi: az igaz és nincs benne
hamisság.

Jogosult volna a szemrehányás, ha Jézus
saját magáról beszélne és a maga nevében, mint
sajátját, hirdetné az Evangéliumot. De erről szó
sincs: Jézus csak azt teszi, amit Isten parancsolt
neki.

Jézus tudja, hogy törvénszegéssel is vádolják, mivelhogy jót tett — gyógyított — szabbaton is. Ráolvassa vádlóira, hogy igaztalanul üldözik ezért.

— Nem adta-e Mózes nektek a Törvényt? És senki közületek nem cselekszi azt. Miért akartok hát megölni engem?...

A beteszdai inaszakadt meggyógyítására céloz, amit utolsó jeruzsálemi tartózkodása idején végzett s amely miatt halállal fenyegették meg a Szanhedrin emberei.

A nép, mely körülállta Jézust, bizonyára nem tudott erről a fenyegetésről s mikor Jézus a halált emlegette, tiltakozott ez ellen, a maga igazolására.

— Ördögöd vagyon! Ki akar téged megölni?

Jézus nem válaszol erre; folytatja saját igazolását:

— Egyetlen tettet cselekedtem — mondja — és mindnyájan botránkoztok rajta.

A botránkozás oka az volt, hogy Jézus szabbaton gyógyította meg az inaszakadtat s a zsidók rossz néven vették tőle, hogy megszegte a szabbatot.

— Hát ti magatok nem szegitek meg?...

— Mózes adta nektek a körülmetélést — folytatja — ámbár nem Mózesből való, hanem az atyánktól: és szabbaton körülmetélték az embert. Ha pedig a körülmetélést fölveszi az ember szabbaton, hogy Mózes törvénye meg ne szegessék: miért agyarkodtok rám, hogy az egész embert meggyógyítottam szabbaton?

A zsidóknak ehhez az igen fontos szertartáshoz — mely által a körülmetélt fölvetetik a szövetség népébe — hasonlítja Jézus azt a cselekedetét, mely az egész embert: a testet és lelket egyaránt meggyógyítja.

— Ne ítéljetez látszat után — inti őket Jézus — hanem igaz ítélettel ítéljetez.

Ha a szabbat törvényét meg lehet szegni a körülmetélés törvényének kedvéért, annál inkább szabad ez, ha sokkal nagyobb érdek követeli. A törvénszegés vádjával szemben a gyógyítás, az életmentés erkölcsi köteletségére hivatkozik: a külsőségi tilalommal szembe állítja a jótekonyság erényét — a törvény holt betűivel az élő lelkiismeret köteletségét.

A jóság ellen nem lehet törvény — ez az értelme Jézus védekezésének. — A jóság és az igazság minden nap és minden órában kötelez: egyik sem tűrheti a szabbat tilalmát, amelynek mind a kettő fölötte áll.

Ez a nyilvános védekezés az írástudók szenvedélyes vádjai ellen — melyek a templom oszlopcsarnokaiban összegyűlt nép jelenlétében

hangzottak el — világosan mutatja, mily alaposan ismerte Jézus a Szentírást. Találónan használta föl Mózes tekintélyét és a szokásokat, hogy zavarba hozza ellenségeit. Erélyes bölcsességgel hivatkozott a lelkiismeretre és igazságra, tudván, hogy ez a két szó mindig visszhangot ébreszt a nép szívében.

Mikor ily félelmetlen szabadsággal és erővel hallották beszélni, Jeruzsálem néhány polgára elcsodálkozott. Megismerték Jézust, akiről tudták, hogy a papi tanács istenkáromlónak tartja és Purim ünnepe óta halálra keresi.

— Nemde, ez az, kit halálra keresnek? — kérdezték egymástól. — És ime, nyilvánosan beszél és semmit sem mondanak neki!

A papi fejedelmek, mintha nem törődtek volna Jézus tanításával — vagy talán helyesnek tartják és azért nem szólnak ellene?... A nép pedig, szolgálai szokásához híven, mely mindig fölülről várta az irányítást: tanakodva dugta össze fejét, mivel a felsőbb hatóság hallgatott.

— Csak tán nem ismerték meg valóban a főemberek — suttogtak tűnődve — hogy ez a Krisztus?

Az evangélistának ebből a megjegyzéséből látjuk, hogy a közvélemény még ingadozik, nincs tisztában se önmagával, se Jézus messiási hivatásával. A nép lelkiismerete megmozdult ugyan, de még nem alakult ki a meggyőződése. Szeretné hallani a mesterek dicséretét, hogy ahhoz igazodhassék.

Mihelyt az igazság fölragyog, már nem az a kérdés, hogy rajtunk kívül mások is elfogadják-e, mert a szabad akaratú és fölvilágosodott ember, aki önmaga tud ítélni: behódol az igazságnak, akárhogy tagadják is azt mások. Ám ezek a jeruzsálemiek nem ismerik a vélemény szabadságát és függetlenségét; annyira megszokták, hogy mások eszének vontatókötelén járjanak, hogy nem mernek szembe szállni mestereik előítéletével s balvéleményeik súlya alatt görnyedezve ítélik meg Jézust és tanítását.

— Ez nem lehet Krisztus — mondják — hiszen erről tudjuk: honnét való. A Krisztust pedig, mikor eljön, senkise tudja honnét van.

Mindezek az apró részletek, melyeket szent János följegyez evangéliumában, bizonyítják elbeszélésének hitelességét. Ennek a kornak általános véleménye szerint a Messiás eredetének teljesen ismeretlennek kell lennie.

— Három dolog érkezik váratlanul — mondja a rabbinikus közmondás: — a Messiás, a hírmondó és a skorpió.

Azt tanították, hogy a Messiás Betlehemben fog születni, ismeretlenül eltűnik és váratlanul nyilatkoztatja ki magát, de nem tudjuk: hol, mikor és hogyan. A második Megváltó is olyan

lesz, mint volt Mózes, az első: előbb jön a hírmondó és csak azután a kinyilatkoztatás.

A farizeusok nem mulasztották el, hogy ezzel a népszerű babonával is gáncsot vessenek Jézusnak; megvetéssel emlegették názáreti származását, becsmérelték szegény szüleit és lenézett szülővárosát és megbotránkoztatták a népet ezekkel a gúnyos csípkelődésekkel. Jézusnak minden bölcsessége, csodatétele és hatalma hajótörést szenvedett ezeken a mende-mondákon.

Méltatlankodásában — és, hogy eloszlassa a nép tévedéseit, melyeket ellenségei pokoli ügyességgel aknáztak ki — küldetésének és személyének isteni eredetét kezdte magyarázni Jézus. Hangosan hirdette, hogy tanítása egyenesen Istentől van, sőt — s ezt még nagyobb erővel állította — nemcsak a küldetése, hanem ő maga is: egyenesen Istentől származik.

«Jézus tehát kiáltott a templomban — írja az evangélista — tanítván és mondván:

— Engem magamat is ismertek, azt is tudjátok, honnan való vagyok: és én nem magamtól jöttem, hanem az Igaz az, aki engem küldött, akit ti nem ismertek. Én ismerem őt, mert tőle vagyok és ő küldött engem»...

Hogy Jézus Isten küldötte, hogy Istentől ered s e szerint ő maga is személy szerint Istennel egyenlő: ez volt a fő kérdés, az élet vagy a halál kérdése. Ha «igen» a felelet, akkor Jézus az egyetlen, akit követni kell: ő az igazi Messiás, az egyetlen Megváltó, aki előtt magának a papságnak is meg kell hajolnia, hittel alávetvén magát neki. Tagadó válasz esetében viszont a vallási főhatóság hamis prófétának nyilvánítja, akit a Szanhedrin megbüntethet és a törvények szerint halál fenyegette.

Jézus nem tiltakozott szegénysorsú származásának vádjá ellen: igen, ő valóban názáreti volt, a galileai és, ahogy mondták: az ács fia... És mégis, tette hozzá: ha otthagytam Názáretet meg Galileát és igénytelen életemet, mint kézműves: nem tettem ezt, mint annyian, saját magamtól, hanem «maga Isten», az igaz Isten, aki nem csal: «az küldött engem». Ezen a címen valóban titokzatos az én származásom, elrejtve minden teremtmény elől és nektek is ismeretlen... «Ti nem tudjátok, hogy honnan jövök, mert nem ismeritek azt, aki engem küldött.»

Ez az utolsó szó vérig sérthette a farizeusokat, akik saját magukat hirdették Isten választottjainak, szava őreinek és parancsai hívégrehajtóinak: de Jézust semmi sem gátolja az igazság kimondásában; még a halál sem riasztja vissza ettől!

Úgyanakkor, mikor szemükre veti a zsidóknak, hogy nem ismerik Istent, kinyilatkoztatja

nekik egész lelkét és nyíltan hirdeti isteni küldetését.

— Azt, akit ti nem ismertek, én ismerem, mert tőle vagyok, aki engem küldött.

Olyan határozott szavakban nyilatkoztatta ki és hangoztatta messiási méltóságát, melyekhez hasonlókat egyetlen más prófétánál sem találhatunk.

A szerény és megvetett Emberfia mögött megmutatja, elének állítja az Isten-Fiút, aki lényegileg egy az Atyával, vele együtt van és tőle küldetik az időben. Ha ismeri Atyját, ez onnan van, mert valóban egy vele; és, ha tőle küldetett: akkor be van avatva Atyjának minden tervébe és szándékába. Valódi természetében látjuk tehát a Messiást — sokkal magasabban, mint amilyennek a zsidók álmodták — olyannak, amilyennek a próféták előrelátták és megjövendölték: amilyen Jézus valóban volt.

A tömeg fölfigyelt végre és lelkesedni kezdett. — «A seregből pedig sokan hívének benne» — írja az evangélista — és azt mondják:

— A Krisztus, mikor eljön, vajjon több csodajelt fog-e tenni, mint ez teszen?

Nyilvánvaló, hogy a nép hangulata kedvezően fordult Jézus felé. Ám a farizeusok, akik a tömegbe gyűltek, nyugtalankodni kezdtek erre és gyűlölködő buzgóságukban elhatározták, hogy azonnal értesítik a veszedelemről a főbb papokat, akik — mint a papi családok fejei — a Szanhedrin vezetését és politikáját irányították.

Ezek pedig megegyeztek abban, hogy kiküldenek néhány embert, akik közről figyeljék Jézust és, megragadván az első kínálkozó alkalmat, lefognak és a nagy tanács elé vigyék őt. Mert nem annyira a tanításától féltek, mint inkább attól, hogy magához ragadja a nép lelkét s így aláassa az ő hatalmukat: bár magának Jézusnak a tanítása is megbotránkoztatta őket.

Ezekben az ellenséges fondorlatokban Jézus már látta üldöztetésének kezdetét és közeli halálát. Szomorú végzetének ez a megsejtése ünnepélyes, komoly és megható szavakat adott ajkaira.

— Még kevés ideig vagyok veletek — fordult a néphez — és ahhoz megyek, aki engem küldött.

És fölszólította mindnyájukat, hogy használják föl ezeket az utolsó napokat. Az isteni szózatnak utolsó órája ütött: Jézus igéi hirdették Isten utolsó hívó szózatát. És Jézus utal arra, hogy nemsokára eltűnik.

— Keresni fogtok majd engem — inti őket — de nem találtok; és, ahol én vagyok: ti nem jöhettek oda.

Ezekkel a rejtélyes szavakkal jelenti be emberségének megdicsőülését Atyja dicsőségében és a boldog végső célt, amely felé vezeti mindazokat, akik hisznek benne és az ő igéiben.

A szabadító Messiásnak az Atyában kell összegyűjtenie Izraelt: ez azonban csak úgy lehetséges, ha Izrael hisz a Messiásban és követi őt.

A részben buzdító, részben fenyegető szavak azonban nem hatották meg a zsidókat; sőt ellenkezőleg: meg nem értett titokzatosságuk egyenesen kihívta a farizeusok és szaduceusok gúnyolódásait.

— Hová akar ez menni, hogy nem találjuk őt? — mondogatták. — Csak nem akar a pogány világba menni és a pogányokat tanítani?

És kinevették, hogy: miután náluk, Ábrahám fiainál kudarcot vallott, most majd a pogányoknál próbál szerencsét.

— Mert micsoda beszéd ez, amit mondott: «Keresni fogtok engem, de nem találtok; és, ahol én vagyok: ti oda nem jöhettek?»...

Csúfondárosan hajtogatták Jézusnak ezeket a szavait, melyekben konok vakságuk nem talált értelmet. Pedig félszázaddal később — amikor ezt a jelenetet leírta — János evangélista már látta, hogy az, akit Jeruzsálem és a félrevezetett nép vezérei visszautasítottak: isteni lelkével már meghódította a hellén világot — a megvetett görögséget, azokat a pogányokat, akiket a buzgó zsidók lenéztek és gyűöltek — és tanítása már visszhangzott a szétszórta Izrael minden zsinagógájában!

Az Istentől sugalmazott és vezérelt eseményeknek megvan bosszuló iróniájuk!

Az ünnep utolsó napján — ahogy a szertartás előírja — a zsidók otthagyták a lombátrakat és ünnepies körmenetben a templomba mentek, onnan pedig haza siettek, hogy megemlékezzenek atyáik bevonulásáról az ígért földjére. Ez a nap vallásosabb jellegű, de csöndesebb is volt; megszenteléséhez hozzájárult a szombati nyugalom is. A nemzeti történelem minden nagy emléke fölújult a nép lelkében a törvények olvasásánál és a történelem eseményeinek példájára rendelt szertartások láttára.

A víz, mely Mózes parancsára nagy sugarakban fakadt a sziklából és fölűdítette a pusztában eltikkadt vándorokat, egyike volt a nép kedves emlékeinek. A bárány-áldozat után, a nép összessége, papoktól vezetve, a szent hét minden reggelén lement a templomból az Ofel lábához, Siloe forrásához. A pap megtöltötte az aranykorsót a forrás vizével s az újjongó tömeg

élén, harsogó trombita- és cimbalom-kísérettel vitte a templom tornácába és fölment az áldozatok oltárához.

— Emeld föl kezedet! — kiáltozott a nép, mire a pap Kelet felé fordította az aranykorsót. És fölharsant Izaiás éneke az áldozat alatt:

— Örömmel merítetek vizet az üdvöztető kút forrásaiból!...

Prófétai szavak, amelyek a Messiás országának forrásaira céloznak.

Jézus megragadta a mózesi nagy csoda emlékének ezt az ünnepélyes fölelevenítését, hogy bekapcsolja saját tanítását. A pusztában szomjúságtól gyötört népben az igazság és az üdvözülés vágyában kielégítetlen emberiség jelképét látta.

És, az ünnep utolsó nagy napján — írja az evangélista — megállta Jézus és kiálta, mondván:

— Ha valaki szomjazik, jöjjön én hozzám és igyék! Aki hisz énbenem, mint az Írás mondja: élővíz folyói fakadnak majd őbelőle.

Jézus a valódi szikla: belőle fakad az élő víz, mely a lelket üdíti — az igazság, az igazságosság és a szeretet szelleme.

Mikor ezt a kérdést fejtegette, hatalmas erővel érezteti annak jelentőségét mindazokkal, kiket az igazságosság éhsége és szomjúsága kínoz; meggyőző erővel nyilatkoztatja ki magát, mint Hóreb titokzatos szikláját, melynek kőszálai meghasadnak s a belőlük ömlő forrás fölűdíti az egész népet. S akiknek lelkében visszhangot keltettek a megrázó szavak — akik hittek benne és szomjas lelkük felűdült a hívó szózat hallatára — azoknak keblében csakugyan fölfakadt az első víz patakja, az örökélet forrása.

A Mester szavaira megmozdult a tömeg.

Némelyek, akiket megfogott az igazság ereje, hangosan kiáltoztak: — Ime, a próféta! — Mások: Ez a Messiás! — De voltak, akik vakbuzgóságukban, vélt igazhitűségük sáncai mögé vonulva, hevesen tiltakoztak: — Nem ő az!... Vajjon Galileából jön-e a Krisztus? — Ezeknek ismét mások mondtak ellent: — Az Írás világos; a Megváltó Dávid nemzetségéből származik és Betlehem városában születik, ahol Dávid is meglátta a napvilágot. — A legellenetesebb nézetek választották el az embereket s némelyeket annyira elvakított a szenvedély, hogy el akarták fogatni Jézust, mint istenkáromlót. De azért senkise merete rátenni a kezét.

Ugyanekkor viharos jelenetek játszódottak le a Nagytanács termében is. A papi fejedelmek, az írástudók és a nép vénei Jézus tanításáról vitakoztak és szóba került ez a nagy hatás is,

melyet Jézus egyénisége a népre gyakorolt. A tanácskozás során számoltak be megfigyeléseikről a tegnap este kiküldött kémek és poroszlók.

— Miért nem hoztátok el őt? — támadtak rájuk a farizeusok.

— Soha ember így nem beszélt, mint ez az ember! — feleltek nekik a poroszlók.

Világos, hogy a poroszlók, éppen úgy, mint a nép, erősen érezték Jézus egyéniségének varázsát. Ékesen szólása, igazmondásának ereje és fönséges megjelenése erősebben hatott rájuk, mint fölebbvalóik tekintélye. Az ingerült farizeusok szemrehányásokat tettek szolgálknak hűtlenségük és gyöngeségük miatt.

— Talán bizony ti is el vagytok ámtíva? — förmedtek rájuk. — Vajjon a főemberek vagy farizeusok közül hitt-e valaki őbenne? — harsogták fölháborodva. — De ez a népség, mely nem ismeri a törvényt, átkozott!

Ezek a zsarnokok nem túrték, hogy bárki is másképpen gondolkozzék vagy cselekedjék, mint ők. A nép vonzódása Jézushoz haragra lobbantotta őket: ezért mondták a népre, hogy átkozott, mert nem ismeri a törvényt.

Semmi sem hasonlítható az elvakult zsarnokok arcátlan gögjéhez, elbizakodott konokságához, kik a vallási hatalommal visszaélve, akarják rákényszeríteni másokra saját tévedésüket és gyűlöletüket.

Míg vitatkoztak és — állítólag szent és csalhatatlan tudományuk nevében — elítélték és kiközösítették Jézust, támadt védője a Messiásnak még e vakbuzgók között is: ugyanaz a Nikodémus, aki, bár a Szanhedrin tagja volt, egyik éjjelen titokban elment Jézushoz, hogy megkérdezze... Ez a találkozás nem maradt gyümölcstelen Nikodémus becsületes, őszinte lelkében. Isten küldöttjébe vetett mélységes hite legyőzte féltékeny tartózkodását s a tanácskozás közepén az igazságnak őszinte és bátor kijelentésére buzdította. A Törvény tiszteletére intette társait:

— Vajjon elítélt-e valakit a mi törvényünk, mielőtt kihallgatja és meg nem tudja: mit cselekedett?

Ez a becsületes és őszinte szózat azonban csak olaj volt a tűzre, amitől még nagyobb lángra lobbantak a szenvedélyek. Szidalmazták Nikodémust, galileainak csúfolták és az írásra hivatkoztak:

— Talán csak nem vagy te is galileai? — torkolták le a legingerültebbek. — Vizsgáld az írásokat és lásd, hogy Galileában próféta nem támad!

A farizeusok tévedtek, talán éppen tudatosan. Izgatottságukban elfelejtették, hogy Jónás próféta Galileából származott: ám azért Galilea

megvetett tartomány maradt a szemükben. Pedig, Izaiás próféta tanúsága szerint, mégis ez a föld volt kiválasztva arra, hogy befogadja a Messiás tanítását. De a szenvedély mindig egyformán vak: ahelyett, hogy nyugodt megfontolással mérlegelne, sértésekre ragadztatja magát és vakságában nem látja az igazságot, a bizonyosság világosságát.

A gyülekezet határozathozatal nélkül osztott szét. A gyűlölségtől sugallt bosszúterveknek időre van szükségük, hogy megérjenek és Jézus jól fölhasználta ezt az Istentől szándékoltt lassúságot, hogy növekvő erővel folytassa, halálos ellenségeinek szemeláttára, a napról napra veszedelmesebb apostolkodást, amelynek vége felől nem lehetett kétségben.

Az ünnep utolsó estéjén, mikor a zsidók már mind visszavonultak házaikba, Jézus elindult az Olajfák hegyére. Szerette ezt a csendes helyet, ahol, imádkozás közben, megpihent napi fáradalma és izgalmai után. Lábai előtt feküdt a város, melynek szomorú sorsán gyakran kesergett.

Hajnalban ismét visszament a templomba. Noha a sátorok ünnepe már elmúlt, a nép mindig tömegesen tódult hozzá a kapu alá és Jézus, leülván közéjük, tanította a népet.

A kincsek tornácában volt, mely az asszonyok udvarát veszi körül, midőn a farizeusok elébe hoztak egy asszonyt, akit házasságtörésen értek. Miután körbe álltak Jézus körül, középre tolták az asszonyt és ezt az álnok kérdést terjesztették Jézus elé:

— Mester! Ezt az asszonyt házasságtörésen kapták! Ámde Mózes a törvényben azt parancsolta, hogy az illetet meg kell kövezni. Hát te mit mondasz?

A csel ügyes volt. Ha Jézus azt feleli: — «Kövezzétek meg!» — akkor Pilátus előtt lázítással vádolhatták a római hatalom ellen, mely magának tartotta fenn a halálos ítélet jogát a meghódított tartományokban. Ha tehát Jézus a népet tartja jogosultnak a halálos ítélet hozatalára és végrehajtására: ezzel a római hatalom jogköre ellen lázít. Ha pedig azt feleli: — «Ne kövezzétek meg!» — akkor Mózesre hivatkoznak vele szemben, a törvény megcsúfolásával vádolják a nép előtt és bevádolják a Szanhedrin előtt, mint hamis prófétát. Kibúvó nem volt: mert Jézus, mint Messiás, nem hivatkozhatott a mózesi törvénnyel ellenkező joggyakorlatra: hiszen a messiási hivatás az volt, hogy fönntartsa és visszaállítsa az ősi törvény abszolút uralmát.

„TÍZ BÉLPOKLOS JÖVE (JÉZUS) ELÉBE, KIÁLTVÁN: JÉZUS MESTER, KÖNYÖRÜLJ RAJTUNK! ...
ÉS LÖN, HOGY AMINT MENTEK, MEGTISZTULÁNAK“

(LUKÁCS: XVII. 9-18.)

„HAGYJÁTOK HOZZÁM JÖNNI A KISDEDEKET ÉS NE AKADÁLYOZZÁTKOZTOK ŐKET, MERT ILYENKÉ AZ ISTEN ORSZÁGA...
MONDA JEZUS ÉS MEGÁLDÁ ŐKET”

(MARK: X. 13-16.)

De Jézus nyugodtan viselkedett a helyén, mintha oda se figyelne; előre hajolva, színlelt közönyösséggel betűket rajzolt ujjaival a porba.

A kik elébe hozták a bűnös asszonyt, megismételték kérdésüket.

— Aki közületek bűn nélkül vagy — felelte nekik Jézus, hirtelen fölegyenesedve — az vesse rá először a követ.

És, ismét előre hajolván, újra betűket írt a porba.

Jézus tehát kijátszotta a cselvetést. A törvényesség teréről, ahonnan ellenségei támadták, magasabb álláspontra — az erkölcsiség álláspontjára emelkedett. Nem akar a törvény bírása, kárhoztatója lenni: neki magasabb hivatása van. Mint igazi Messiás — mint a lelki ismeret hivatott bírása — arra emlékezteti a fondorkodókat, hogy: a bíró ugyan, noha személy szerint talán bűnös is, ítélni és bírálhat, mint a törvény hivatalos képviselője — de, mint bűnös embernek, nincs joga arra, hogy Isten igazságosságának végrehajtójává avassa magát.

Ez a krisztusi mondás: — «Az vesse rá az első követ, aki bűn nélkül való» — fönmaradt, mint kárhoztatása azoknak az álszenteskedő farizeusoknak, akik kérlelhetetlenek a bűnösökkel szemben és mindig készek másokat megkövezni, holott pedig saját magukat kellene elítélniük. Jézus abba a kényszerhelyzetbe szorította ellenségeit, hogy vagy elismerik saját bűnösségüket — tehát méltatlanok arra, hogy büntessenek — vagy pedig, ha bűnösségük tudatában nem mernek büntetni: akkor éppen ők — akik kérkednek igazságosságukkal — esnek abba a hibába, hogy nem tisztelik a törvényt.

Az írástudók és farizeusok, miután Jézus rájuk sütötte álnokságukat, szegyenkezve és gyáván mind elsompolyogtak, fiatalok és vének egyaránt. Mikor végre eltűnt az utolsó is, Jézus egyedül maradt a megvádolt asszonnyal: — a nyomorúság és a jószág álltak egymással szemben.

«Fölegyenesedvén tehát Jézus — írja az evangélista — mondá neki:

— Asszony, hol vannak, akik léged vádoltak? Senki sem ítél el téged?

Aki felel: — Senki, Uram.

Jézus pedig mondá: — Én sem ítéllek el téged. Menj és többé ne vétkezzél».

Az egyedüli, akinek joga van büntetni és követ emelni, megkíméli és megbocsát, időt engedvén a bűnösnek, hogy megtérjen és higgyen. Az új ország törvénye a szelídség: az igazságosságot ezentúl legyőzi az irgalmasság. Egyetlen egy tanító sem volt kérlelhetetlenebb a rosszal szemben és elnézőbb a bűnös iránt, mint Jézus. Hála neki, hogy a benne hívó ember

nem kérlelhetetlen testvéreinek megítélésében és kárhoztatásában, hanem — mielőtt lesujtana rájuk — saját hibáira gondol és, ahelyett, hogy büntetné, a mellét veri.

Jézusnak egyre növekvő népszerűsége bosszantotta és ingerelte ellenségeit. Most már minden eszközt fölhasználtak, hogy lehetetlenné tegyék a nép előtt. De Jézust nem gátolták ezek a cselvetések és fondorlatok, sőt egyenesen Jeruzsálemben száll szembe az írástudókkal és papi fejedelmekkel, akik a törvény, a próféták és az egész Szentírás egyedül hivatott sáfárainak tartották magukat. Jézus tehát ezen a téren támadja őket: nem a természetből, nem is a köznap életből veszi már példázatait, hanem magára az írásra, a jogtudományra, a nemzeti történelemre támaszkodik, hogy kinyilatkoztassa Isten ígét és saját küldetését.

A rabbik tanítása szerint: «A Messiás a világosság és fényesség lakozik benne»... Jézus erre céloz, mikor azt állítja, hogy ő a valódi lángoszlop, a világ világossága. Izrael jelképezi az egész emberiséget, a fényes felhő pedig, mely Mózes népét vezette a pusztában: a Messiás jelképe.

— Én vagyok a világ világossága — mondja Jézus. — Aki engem követ, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága.

A fényoszlop volt Izrael útmutatója a pusztában: ez vezette be az Ígért földjére. Ugyanígy vezérli Jézus az emberiséget a sötétségben, melyben eltévedt és, kijelentvén, hogy az Atya várja országában: megmutatja az odavezető utat. Az emberiségnek csak ezt az utat kell követnie, ha menekülni akar a tévedésektől, melyek az ész félrevezetik és a viharoktól, melyeket a szenvedélyek idéznek föl. Ez az életvilágosság, amit követőinek ígér Jézus, nem elvont, meddő és holt tudomány, hanem élő, termékeny világosság, mely elárasztja a lelket s a hit által Istennel egyesít. Nem egyetlen kiváltságos faj osztályrésze, hanem mindenkinek öröksége, aki hisz és szeret; nem múlandó dolgokról világosít föl bennünket, hanem beavat az örökkévalókba — Isten titkaiba — s az emberi szem elől rejtett, kimondhatatlan életébe: megismerteti az Atya nevét és tudunkra adja, hogy: semmiségünk és romlottságunk ellenére is meghív bennünket, hogy a gyermekei legyünk; megismerteti velünk a bennünk lakozó Lélek végtelen hatalmát, hogy megváltozhassunk az Atya képére és ilymódon fölemelkedhessünk hozzá. E szerint minden más világosság csak sötétség: akiben viszont Jézus világossága él: azé a fény és az élet: akiben pe-

dig nincs meg ez a világosság: azt a semmiség és a halál árnyéka környékezi.

Aki a hegyi beszédet mondta Galileában, Isten országának titkait hirdetvén és minden mestert és prófétát fölülmúlt tanításával: ugyanez a Mester bátran mondhatta Jeruzsálemben a nép és a papság előtt:

— Én vagyok a világ világossága!

Jézus tanítását nem mérheti a bizonyosság pozitív elveivel a gyöngé emberi logika. De, amit eszének erejével nem érhet föl az ember: elérheti a hittel; és ezt a hitet Jézus erkölcsi tekintélye adja meg. Mihelyt ennek alávetjük magunkat, azonnal megértjük és tapasztaljuk szavainak igazságát. Ebből él a Lélek: és semmiféle észbeli bizonyítás nem közelítheti meg azt a bizonyosságot, amit az érzés nyújt. Az emberi véges tudomány az értelemhez fordul, Jézus isteni tudománya, amely végtelen, a lelkiismeret-hoz szól. Az emberi tudomány logikai érvelésekkel igazolja magát: az isteni tudomány a serkentése nyomán támadt érényekkel és lelki békével bizonyítja igazságát. Eppen ezért Jézus nem érvel, nem vitatkozik; vagy, ha mégis megteszi néha: csak leereszkedésből teszi — nem azért, hogy kinyilatkoztassa tanítását, hanem azért, hogy megcáfolja ellenfeleit, leálcázza kép-mutatásukat, eloszlassa tévhitüket vagy pedig: hogy megszégyenítse és pellengérre állítsa megátalkodottságukat.

Miután teljes tudatában van isteni személyének — lényegbeli egységének az Atyával — úgy lép föl, mint ennek az igazságnak bizonyító tanuja; nem csak kijelenti és állítja ezt, de sokféle, alkalmas módon ki is mutatja. Semmi sem döntheti meg az olyan ember nyugodt és igazmondó állítását, aki látta és hallotta, amit mond és — őszinte lévén és becsületes — se tévedni, se mást megtéveszteni nem akar. És mégis: mi az ilyen ember — ahhoz hasonlítva, aki látta és ismerte az Atyát, hallotta őt és engedelmeskedett neki: aki se föl nem hevült, se el nem bátortalanodott, hanem azért jött, hogy mindenkit részesítsen a Lélek élő világosságában és békéjében.

De a farizeusok nem túrték, hogy Jézus használja a Messiás címét. Valahányszor így nevezte magát, mindig azonnal fölzúdultak és gúnyosan olvasták rá:

— Te tenmagad felől teszel tanuságot; a te bizonyoságod nem igaz!

Ez a rabbinizmus jogi elve volt: «Senki sem lehet tanu saját ügyében!» — Amivel szemben Jézus már korábban — ugyanazoknak a Szanhedrintől küldött tanítóknak — kimutatta hitelességének és küldetésének törvényességét, amit Keresztelő szent János tanuskodásával (akit

általánosan elismertek prófétának), továbbá csodatételeivel, Atyjának szavaival (melyekben kedvenc Fiának nevezte őt) és magával az Írással is bizonyított. Ezt a védelmét tehát nem ismétli meg. De ellenségeinek makacs megátalkodottságával egyre nyomatékosabban állítja szembe tulajdon igazságát s a lényének öntudatában gyökerező erővel — támadásba megy át.

— Ne ítéljetez tévesen — inti őket: — Ha én magam felől teszek is tanuságot, igaz az én bizonyoságom, mert tudom, hogy honnan jöttem és hová megyek.

Azután emlékezteti őket a rabbinusi joggyakorlatra, melynek értelmében ismeretlen személyek tanubizonyosságát nem fogadták el: így mutat rá a rejtett okra, mely gátolja őket, hogy higgyenek állításaiban:

— Ti nem tudjátok, hogy honnan jövök és hová megyek, mert ti test szerint ítéltek.

A zsidók csak iskoláik hagyományaira, téves tudományukra, politikai és vallásos balvéleményükre hallgattak; Jézusban csak hagyományaik ellenségét, téves tudományuk és balvéleményeik lerombolóját látták: — hogyan is ismerhették volna el őt, mint Messiást?... Mielőtt lemondának arról, ami bölcsességük, büszkeségük és dicsőségük volt, inkább rágalmazták a prófétát, tagadták isteni küldetését, csodatételeit: — minden hatalmát a gonosz léleknek tulajdonították és elmerültek a sötétségben és gyűlöletben.

Ime, a kritikának és okoskodásnak örök története Jézussal szemben: mind a kettő úgynevezett «saját elveinek mértékével» akarja mérni őt, de — mivel ez lehetetlen — félreismeri és kisebbiti, mindig bírálni vágyva, de meg sem kísértve, hogy megértse.

Am a gyűlölködő és elfogult embernek, aki göggyében bírálja azt, ami fölötte áll és lealacsonyít mindent, ami fölülmúlja őt, Jézus határtalan szelídséggel válaszol:

— Én nem ítélek senkit...

Ennek bizonyítékát reggel adta, a házasságtörő asszonnyal szemben.

A Messiásnak nem az a föladata a földön, hogy ítéljen és kárhoztasson, hanem az, hogy üdvösséget hirdessen és adjon mindenkinek; akik visszautasítják őt: önmaguk ítélik el és kárhoztatják magukat, méltatlanoknak mutatkozván Isten ajándékára.

— És, ha én ítélek — tette hozzá — igaz az én ítéletem.

Az ember mindig személyeskedő és ingadozó az ítéletében, mert sokszor tévedhet, más dolgokban nem illetékes, többnyire felületes és hiú tudatlanságának és szenvedélyeinek hatása alatt; ezzel az elfogult ítélettel saját ítéletét állítja

szembe Jézus. Ezt igaznak, hitelt érdemlőnek mondja a szó legteljesebb értelmében; ő ugyanis a gyarló és megtéveszthető emberiség fölébe emelkedik és megmagyarázza azt is, hogy miért:

— Mert nem vagyok egyedül — mondja — hanem velem van, aki engem küldött, az Atya!

Csodálatos állítás, mely elénk tárja Jézusnak egész benső életét. Minden értelmes lény, magában véve, távol van az Atyától; tudja, hogy van: törekszik, vagy törekedhetik feléje, vágyódik arra, hogy megismerje és szeresse: de azért nem látja és nincs benne. Jézus ellenben az Atyában van, együtt van Vele, ugyanegy lényeg egységében: Ő és az Atya két egyenlő személy.

A látszat után ítél, aki Jézusban csak a külső embert látja; hogy helyesen ítélhessük meg: meg kell ismernünk azt is, amit a látszat takar. De oda nem hatol be semmiféle világi tekintet: csak Jézus tanúsága oktat és világosíthat meg minket; és a hit magasztossága abban van, hogy átengedjük magunkat ennek a rendkívüli tanuskodásnak, mellyel Isten Fia kinyilatkoztatja magát nekünk. Akár elfogadjuk, akár visszautasítjuk: Jézus egyforma szilárdsággal megmarad tanuskodása mellett. Mindenkor egysülve az Atyával, akitől öröktől fogva nyeri azt, ami a lényege, vagyis ő maga — az igazságot, a hatalmat, a szépséget, a tökéletességet és az életet — Jézus mindezt átadja az embereknek egyetlen egy szóban, mely megvált bennünket és olyan cselekedetekben, melyek örökre az erény példái maradnak.

Es hogy még inkább meggyőzze őket, Jézus maga is ellenfeleinek jogi tudományára támaszkodik, amit különben a mózesi Törvény is szentít.

— Meg vagyon írva a ti törvényetekben — mondja — hogy két ember bizonyágtétele igaz. Én vagyok az egyik, aki bizonyágot teszek magamról és bizonyágot teszek rólam, aki engem küldött, az Atya is.

Ime tehát a két tanu, akiket megkövetel a nemzeti Törvény.

Mikor Atyja tanúságára hivatkozik, nemcsak a mennyei szózatra céloz, melyben az Atya nyilvánosan kedves Fiának vallotta — sőt nem is a csodákra, melyek élete során annyiszor bizonyították az Atya hatalmának folytonos közbelépését — hanem életének legbensőbb lényét, lényegét hangsúlyozza: újra ismétli, hogy ismeri önmagát és hogy rendeltetését a benne élő és általa nyilatkozó Atya világosságában látja.

Ezek az ünnepélyes nyilatkozatok példátlanul állanak az emberiség történetében. Senkit

sem találunk — aki hasonló módon beszélt volna — azok közt, akik mint próféták, isteni küldöttek, vagy Istentől sugalmazottak bámulatba ejtették kortársaikat és a tömeget elragadták, a lelkeket fölrázták és birodalmakat vagy vallásokat alapítottak. Még a «fölvilágosodottak» se mertek azon a nyelven beszélni, mely Jézusnak örökké kifürkészhetetlen titka marad. Csak a hit tud behatolni abba és csakis a hit előtt van értelme. Ha Jézus valóban Isten: akkor minden világos, amit mondott: de, ha nem: akkor mindaz esztelenység. — De ki merné eszelősen mondani Jézust?!... A zsidók arcába vágták ezt a szörnyűséget: de a történelem megtartotta Jézus Istenségének színvonalát, magával Istennel egy magasságban, ahová mindig helyezkedett. Megingatván a templomot és tornácait, ez a kinyilatkoztatás heves zúgolódást, megbotránkozást és gúnyolódást váltott ki a zsidókból: de Jézus erősebb volt a gúnyolódásnál, a megbotránkozásnál és a gúnyolódásnál: és megteremtette az új emberiséget.

— Hol van a te Atyád? — vonták kérdőre durván a farizeusok. — A tanut látni és halani kell!

— Ha engem ismernének — felelte nekik Jézus — bizonyára ismernének Atyámat is. De ti sem engem nem ismertek, sem Atyámat.

Jézus egyetlen kinyilatkoztatója Istennek: az Atyának szava, amit ő tanít; amit cselekedett: Isten jóságának a műve; erényei, amiket gyakorolt: az Atya szentsége; küldetése, ahogy azt értelmezi: Atyjának akarata. Az elvakult farizeusok azonban semmit sem akarnak látni benne abból, amit kinyilatkoztatott és megmaradnak megátkozottságukban.

Könnyű megérteni: mily szenvedélyes ellenkezést szítottak a hasonló beszédek a népnek abban a részében, mely vakon engedelmeskedett a pártvezérek, az iskolák elöljárói és a papság személyében megtestesült tekintélynek! A hatalom megérezte a fenyegetést, a tanítók a mellőzést, követőik pedig csalódva ábrándultak ki a nemzeti dicsőség remélt álmából: érthető tehát, hogy mindnyájan megbotránkoztak. Jézus messiási küldetésének kristálytisztaságú céljait csak az igaz és őszinte lelkek láthatták. A féltékeny irigység és gyűlölet magában zúgolódott vagy sértő szavakban fakadt ki.

Megtorláshoz azért mégsem nyúltak... «De senki sem fogá meg őt — írja az Evangélium — mert még nem jött el az ő órája»... Remélték, hogy magától elalszik a mozgalom, amely azonban — ellenkezőleg — egyre erősödött, úgy hogy ellenzői válaszára jutottak: Isten küldöttjét vagy elfogadni, vagy elpusztítani kellett!...

III. FEJEZET.

Újabb tanuságtételek Jézus messiási küldetése mellett.

Minden nemzet életében vannak válságok, melyek mentik, vagy romlásba döntik. A 29-ik évi Sátorok ünnepe ilyen döntő válság volt a zsidó nép életében.

A Messiás, akit századok óta epedve várt a nép, megérkezett végre fővárosába és megjelent templomában, hogy szóljon a néphez, hogy meghívja és kinyilatkoztassa magát. — Vajjon elfogadják-e vagy félreismerik: örömmel fogadják-e, vagy visszautasítják?... Izrael jövője függött ettől a választástól.

Ha elfogadja a Messiást, elveszíti ugyan nemzetiségét: de helyette a legdicsőbb föladatok egyikének teljesítése vár rá. Miután eddig Istennek és egységének hirdetője volt: ezentúl az Evangélium apostola lesz. Ha visszautasítja és makacsul elzárkózik fajának és törvényének kizárólagosságában: elveti és elhagyja őt az, akit visszautasított. Dicstelenül fog élni ezen a világon, szétszórva az Isten országának egysége körül tömörült népek között, nyugtalanul és mindenkitől gyanúsítva, örökké csalatkozva a már tárgyaltan megváltás reményeiben és soha többé nem lesz megszabadítható, mert félreismeri az egyedüli igaz Messiást. Jézus teljes tudatában van ennek a borzasztó válságnak, amelyben másik, általánosabb és mélyebb válságot lát: az emberi lélek válságát. Miután népének kinyilatkoztatta magát, az egész emberiséghez fordul. Az előtérben Izrael és a templom van, az emberiség csak a háttérben: beszédei tehát korlátok nélkül szólnak mindenkire.

Buzgalma, hogy megtérítse nemzetét, a makacs ellenkezéssel arányban fokozódik. Semmi sem gyöngíti, nem is bátoraltatja, de minden erőfeszítése a tömeg vakságába s a farizeusok és a papság gyűlölködő hitetlenségébe ütközik.

Jézus elcsüggedő szomorúsággal látja az ellentállásnak egyre növekvő erősödését; fenyegetve figyelmezteti hitetlenségük következményeire a makacskodókat. Már nem hívja őket: visszavonul és eltűnik. Földreszállása csak átmenet volt: amint az Atyától jött, ugyanúgy most visszamegy hozzá. Jaj, azoknak, akik meg nem értették!

— Én elmegyek — mondja nekik — és keresni fogtok engem: és ti bűnötökben haltok meg.

A legnagyobb bűn: Istennek ellentállni; akik elkövetik ezt a bűnt, meghalnak. Hiába hívják majd a Megváltót, az Üdvözítőt: a Messiás nem felel a hívó szóatra, a könyörgésre. Elment és magával vitte az életet: eltávozásával rászakadt

a földre az éj és a halál. — Csak lehetne visszahozni legalább!...

De nem lehet.

— Ahová én megyek, ti oda nem jöhettek — mondja Jézus. Atyjához megy és Atyjához senki sem emelkedhetik, ha csak Jézus nem vonzza. Csakis Isten élő Lelke az egyetlen erő, mely fölragadhatja természetünket a végtelenhez: ezt az élő Lelket pedig csak azok nyerhetik el, akik hisznek az Emberfiában.

A zsidó nép szomorú története rettentő igazolása Jézus szavainak. Elmúlván a messiási idő, hasztalan várja és keresi ez a nép, ami ki-elégíthetné végtelen sóvárgását a szabadulás, a a megváltás után. Elnyomja a bűn és a gonoszság, mely úrrá lett rajta; rabszolgaságba hajtja és megöli: a halálban tévelyeg és sohase fogja megtalálni az élet útját.

Jézus titokzatos kijelentése, hogy: elmegy és pedig olyan helyre, ahol sohase találkozhatnak vele — gúnyos megjegyzésekre fakasztja a zsidókat, különösen a szaduceusokat. Színlelték, hogy nem értik Jézus szavait.

— Tán csak nem öli meg magát — kérdezték egymástól — hogy az mondja: «Ahová én megyek, ti oda nem jöhettek?»...

Jézus megveti ezt az olcsó gúnyolódást; belát konok lelkük sötét mélységeibe és rámutat makacskodásuk titkos okaira:

— Ti innen alulról valók vagytok — mondja nekik — én pedig felülről vagyok; ti e világból vagytok: én nem vagyok e világból. Azért mondtam nektek, hogy meghaltok bűneitekben; mert ha nem hiszitek, hogy én vagyok, bizonyára meghaltok bűneitekben.

Alul van a semmiség, a teremtmény: fönt van a mindenség, az Atya, az Isten. E két ellenkező sark közé helyezve, az ember egyikhez vagy a másikhoz fordulhat: fölemelkedhetik Istenhez, vagy fetrenghet saját semmiségében. Ha elfordul Istentől, alulról való lény marad, akit elragad a forgószél, melyet világnak neveznek. Tudománya hiú sötétség: mert a világtól sem azt nem tanulja meg, hogy honnan van, sem azt, hogy hova megy. Bölcsessége és tapasztalata csak döresség, mert messze eltéríti rendeltetésétől. Aldozata üres ábrándjainak, hiúságának, elvakultságának, fájdalomának, az önzés és élvezet minden zsarnokának. Föllázadván Isten akaratára ellen, arra kényszeríti magát, hogy elfelejtse, kerülje Urát; szeretné, ha Isten nem volna: és, mivel megsemmisíteni mégsem bírja: tehetetlen elvakultságában tagadja — kiküszöböli életéből és gondolataiból.

Jézus, aki az Atyától ered, felülről való. Erre a világra jöven, semmit sem veszít isteni lényegéből, hanem betölti Istennel az emberi ter-

„MEGLÁTVÁN (JÉZUS) ZAKEUST, KI A VÁMOSOK FEJE ÉS GAZDAG EMBER VALA, MONDÁ NEKI: MA A TE HÁZADBAN KELL MARADNOM...
ÉS AZ ÖRÖMMEL FOGADÁ... AKIK PEDIG LÁTTÁK, ZÚGOLÓDÁNAK, HOGY BÜNÖS EMBERHEZ TÉRT BE SZÁLLÁSRA.”

(LUKÁCS: XIX. 1-7)

„HALLVÁN, HOGY JÉZUS JERUZSÁLEMBE JÖN, PÁLMAÁGAKAT VÖN A NAGY SEREG ÉS,
ELÉBE MENVE, KIÁLTOZA: HOZSÁNNA! ÁLDOTT, KI AZ ÚR NEVÉBEN JÖNI!”

(JÁNOS: XII. 12 - 14.)

EGO SUM VIA VERITAS ET VITA

mészetet, amelyben földre szállt. Minden, amit akar, cselekszik és követel: Istentől van minden szó, amit ajkai kiejtenek. Bár a földön van, még sem e földről való; és, ha meg nem értéssel, ellenkezéssel és gyűlölettel fogadják; ezt csak azoknál találja, akik bezárkóznak saját eszméikbe, saját akaratuk és önzésük korlátai közé, ahelyett, hogy engednének az isteni vonásnak.

Ez az indító oka a heves küzdelemnek, melyet folytatni kénytelen népe ellen. Hiába hivatkozik lelkiismeretükre: a hamis vallás, az üres törvényesség, a vének hagyománya és a magán vagy nemzeti önzés felel neki: Minden megtörik ezen! Az ellentét teljes és végzetes. Minden megegyezés lehetetlen az alulról való, anyagi és érzéki ember között, ki a világ rabszolgája és a magasságbeli Emberfia közt, aki felülről való.

A fenyegetés hatástalan, bármily borzasztó is a büntetés. Jézus még azzal se bírja meggyőzni őket, hogy annak mondja magát, akinek egyedül van hatalma a rossz és a halál fölött. Hiába mondja, hogy aki visszautasítja őt, nem kerülheti el se a bűnt, se a halált; hiába fejti ki, hogy aki megátalkodik, ellenszegülve Isten akaratának — ami a bűn lényege — annak nincs része Isten éltető Lelkében: ez pedig az igazi halál, a lélek halála, az örök halál...

— Igen — mondja, lázas buzgalmának heves nyomatékával — ha nem hiszitek, hogy én vagyok: meghaltok bűneitekben!

Amikor azt mondta: «ha nem hiszitek, hogy én vagyok» — a farizeusok felzudulva szakították félbe, mert Jézus kijelentése azokra a szavakra emlékeztetett, melyekkel Jehova az Őszö-vetségben egész isteni lényegét kinyilatkoztatta, amit ebben a két szóban foglalt össze: «Én vagyok»...

— Ki vagy te?! — kiabáltak reá haragosan.

Úgy látszik, hogy ki akarják csikarni Jézustól a «Messiás» szót, melyet mindeddig elkerült s amelyet fölhasználhattak volna ellene. Jézus ugyan használni fogja ezt a szót alkalmas pillanatokban, de az ellenség kényszerítésének nem enged: éppen úgy nem bírják nyilatkozatra, mint ahogy csodatételekre se kényszeríthették álnok és csalfa kihívásokkal.

— Ki vagyok én? — felelte Jézus: — Az, amit kezdet óta beszélek nektek!

És folytatja szemrehányásait a zsidók megátalkodottsága ellen:

— Sokat kellene még felőletek beszélnem és ítélnem: de aki engem küldött, igaz és én, amiket Otőle hallottam, azokat beszélem a világban.

Észrevehetjük, hogy ebben a komoly és ünnepélyes beszédben milyen nyomatékkal hangsúlyozza benső, örök, teljes és tökéletes egységét az Atyával: tőle ered és hozzá tér vissza; az Atya adott neki mindent; ő küldi és sugallja, ő vezérli a szavait, ő igazgatja az életét. Ez a kimondhatatlan viszony Jézus titka, mert benne van Isten-Fiúsága: ez a jóság, az igazság, a hatalom és a szentség forrása, mely szétárad emberi természetéből.

A zsidók nem értették meg ezt a viszonyt. Sőt Jézus beszédének szokatlan újságát és magasztosságát is félreértették azok, akik elfogult szellemmel és bizalmatlan, megátalkodott lélekkel hallgatták. Sokan kérdezték a tömegben, hogy kicsoda az a titokzatos személy, akire folyton hivatkozik, hogy annak prófétája?... Kicsoda ez a valaki, akiről azt mondja, hogy az küldötte: és miért nem mondja meg — miért titkolja a nevét?... Voltak, akik a régi hagyományokra emlékezve, afféle rejtélyes hírmondóról álmodoztak, aki megelőzi a Messiást s akivel Jézus titokzatos módon érintkezik: de sehogyan sem értették meg, hogy ki az Atya, akiről beszél.

De az értelmetlenség és macacsság nem riasztotta vissza, nem csüggesztette el Jézust. Közelgő kínhalálának gondolata sem bátortalanította el: sőt rejtve céloz is rá; tudja, hogy ez nem akadályozza meg feladatát s nem is veti végét, mert ez lesz diadalának kiindulópontja: ezért nem is habozik — hirdetni azoknak, akik most támadják és visszautasítják, de holnap majd elismerik.

A kifürkészhetetlen jövőtől félnek az emberek, mert dicsőségük sírját, munkájuk, fáradozásuk hiábavalóságát látják benne. Jézus ellenben bizalommal néz a jövő elé, mert tudja, hogy a jövő jóvá teszi a jelen sikertelenségeit.

— Majd mikor fölemelitek az Emberfiát — mondja — akkor megtudjátok, hogy én vagyok és semmit sem cselekszem magamtól, hanem amire engem az Atya tanított, azt beszélem és aki engem küldött, velem vagyon; nem hagyott engem magamra, mert én mindenkor azt cselekszem, ami kedves előtte.

A történelem teljesen igazolta ezt a jövődőlést is. Az Emberfiának halála volt az «ő fölemeltetése» — azaz: fölmagasztaltatása — ahogy ő maga is szerette trónhoz hasonlítani keresztjét.

Mikor üldözői kitöltötték Jézuson a haragjukat és gyűlöletüket, sőt meggyalázhatták megvetésükkel is: azt hitték, hogy legyőzték; pedig csak előkészítették a diadalát és dicsőségét. Mert, túl lévén a kínhalál gyötrelmes szégyenén és, megszabadulván önként választott, alázatos és fájdalmas földi életének gyaroltságaitól: legyőzhetetlen hatalmának diadalában fog fényleni. Ekkor

fog kigyúlni a tündöklő világosság: minden szem látja a föld fölé «fölemelt» megfeszítettet és majdan — az idők teljében — maguk a zsidók is látni és érteni fogják, amit most visszautasítottak: az Emberfiának istenségét, tanításának igazságát és tökéletes szentségét.

Bármily ellenséges volt is általában a környezet, amelynek Jézus prédikált, szavait nem mindig fogadták makacs megátalkodottsággal; ha vihart keltett is a tanítása, viszont nem egy lelket megnyugtattott az izgatott tömegben.

— Midőn ezeket beszélte — mondja szent János evangélista — sokan hívének Őbenne.

Voltak, akik meghatva tanításától — fölis-merték benne a Messiást. Sőt a főemberek közül is sokan hittek benne, de a farizeusok miatt nem vallották meg, hogy ki ne zárják őket a zsinagógából. Az állítás hatalma, a kinyilatkoztatás őszintesége, Jézus lelkének ragyogása legyőzte előítéleteiket: érezték, hogy a nagy próféta kijelentései nem üres kérdés.

Jézus próbára akarja tenni ezeknek az új hívőknek hitét, melyet felületesnek és ingadozó-nak érzett.

— Ha ti megmaradtok az én ígéimben — mondta nekik — valóban tanítványaim vagytok és megismeritek az igazságot és az igazság szabaddá fog tenni titeket.

Ezek az utolsó szavak vihart támasztottak, mert szíven ütötték a zsidókat hiú elbizakodottságukban és a Messiásról alkotott téves hitükben.

— Megszabadít minket az igazság? — tiltakoztak: — hiszen mi Ábrahám ivadéakai vagyunk és sohase voltunk rabszolgái senkinek! Hogy mered hát azt mondani, hogy szabadok leszünk?

A régi zsidó kovász forr hát ezekben a lelkekben, akik hívőknek látszottak. A rabszolgaságnak pusztá gondolata is fölháborítja őket: ennek visszautasítására föllángol egész ősi büszkeségük.

De Jézus eloszlatja a félreértést: nem politikai, sem magánjogi, vagy személyes rabszolgaságról van szó, hanem a lélek rabszolgaságáról. És Jézus fokozott hangsúllyal mondja: — Bizony, bizony, mondom nektek, hogy mindaz, aki bűnt cselekszik, szolgája a bűnnek!... A zsidók most már tudják, hogy milyen természetű az a «megszabadítás», amely pedig a közhit szerint, a Messiásnak egyik legnagyobb dicsősége lett volna.

A magyarázat tehát még inkább fölháborította ezeket a hiú ábrándjaikban megátalkodott fanatikusokat. Noha nagy büszkén Ábrahám fiainak vallják magukat, azért mégis zsarnokuk a bűn: a családanya szemében tehát rabszolgák. Pedig más a szolgának és más a fiúnak a helyzete. A szolga nem lakik állandóan a házban: csak az

Úr engedelméből van ott helye: kiűzhetik onnan és eladhatják — míg ellenben a fiú mindig ott marad.

Új szempontra világít most rá Jézus tanítása. Az ember mindenütt rabja a bűnnek: bármily tiszta is a vére és vallási törvénye, melyet tisztel, mégis csak rabszolga marad. Istennek csak egyetlen egy lény a Fia — ez Jézus. Ő mindig a házban van. A bűn szolgaságában született ember tehát csak arra a tisztességre és méltóságra vágyhatik, hogy fölszabaduljon. Ehhez azonban szükséges, hogy a Fiú igéivel együtt elfogadja a Lelket is, akinek eszköze az ige.

Ezeket a komoly és vigasztaló igazságokat hirdeti Jézus a népnek. És így folytatja tanítását:

— Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.

A zsidók, ahelyett, hogy befogadták volna a Megváltó ígét és megerősödtek volna ebben a hitben, mely megszabadítja őket, megint fölzdultak a kemény igazság ellen. Szívesen fogadnák a Messiást, ha hízeleg nekik, de fölháborodnak az ellen, aki korholja őket. Jézus tanítása tehát nem ver gyökeret bennük: visszatérnek balvéleményeikhez, téves hagyományaikhoz és megrögzött gyűlöletükhöz.

— Tudom — mondja Jézus — hogy megakartok engem ölni, mert nem hatol belétek az én beszédem.

Aztán, mint mikor izzó vassal égetik ki az üszkös sebet, gyökerestől kiirtja «Ábrahám Fiainak» gögjét, mikor saját Atyjáról beszél, aki voltaképpen nekik is Atyjuk.

— Én, amit Atyámnál láttam, azt beszélem. — mondja nekik — ti is, amit atyátoktól hallotatok, azt cselekszitek.

— A mi atyánk, Ábrahám — felelték neki a zsidók.

Amire Jézus élesen vág vissza:

— Ha Ábrahám fiai vagytok, Ábrahám tetteit cselekedjétek.

Rájuk olvassa, hogy korcs utódai a pátriárkának, mert nem olyanok, mint az volt. Mintha mondaná: olyanok legyetek, mint ő volt: Isten igazságának engedelmes hallgatói; tiszteljétek Isten küldötteit, mint ahogy Ábrahám tisztelte őket.

Erre ismét fölzdultak Jézus ellen. Sértést látnak szavaiban, meg sem kísérlik, hogy védekezzenek Jézus állításaival szemben — hogy nem olyanok, mint Ábrahám volt — hanem egyre csak azon nyargalnak haragos büszkeségükben, hogy igenis: Ábrahám az ő Atyjuk. De Jézus higgadt nyugalommal leintíja őket:

— Ti most meg akartok ölni engem, azt az embert, ki nektek igazságot beszéltem, melyet az Istentől hallottam; ezt Ábrahám nem tette. Ti

nem Ábrahám, hanem... atyátok tetteit cselekszitek.

E szavakkal Jézus kétségbe vonta, hogy az ő hallgatói igazi leszármazottjai Ábrahámnak; olyan vád, amely ellen tiltakozva zudultak föl a fajtiszta vérükre büszke zsidók.

— Mi nem paráznaságból születünk! — kiabálták. — Egy Atyánk van: az Isten!

Amin azt értették, hogy, mint Ábrahám gyermekei, egy hiten vannak a pátriárkával és nekik is csak egy az Atyjuk: Ábrahám Istene.

— Ha az Isten volna Atyátok — felelte nekik Jézus — bizonyára szeretnétek engemet; mert én az Istentől származtam és jöttem; hisz nem jöttem én magamtól, hanem ő küldött engem. Miért nem ismertek rá az én beszédemre? — mert nem tudjátok hallgatni az én igéimet!

*

Ugyanannak a családnak a tagjai mindig bizonyos egyéni, sajátos hanghordozással ejtik ki a szavakat s a beszédjük is olyan modoros, hogy kölcsönösen egymásra ismernek, mert ugyanazok a gondolatok és érzések vezetik őket, nemcsak tetteikben, hanem beszédjükben is. Az idegen csodálkozik a beszédjükön, amelyet nem ért, mert más szellemben, gondolatkörben nevelkedett. Jézus észrevesz, látja ezt hallgatóságában, amely visszautasítja tanítását; rámutat tehát értelmellenségük, hitellenségük és leküzdhetetlen ellenkezésük titkos, de valódi okaira. Ez volt legkomolyabb intelme a zsidó néphez.

— Ti az ördög-atyától vagytok — lobbantja szemükre — és atyátok kívánságait akarjátok cselekedni. Az gyilkos volt kezdet óta és az igazságban meg nem állott; mert nincs őbenne igazság; mikor hazugságot szól, tulajdonából beszél, mivelhogy hazug ő és a hazugság atyja!

Íme, a gonosz lélek természetrajza: összefoglalva az ember és az igazság gyűlöletében. Ezekben a keményszívű zsidókban megvan a két ördögi jellemvonás: a gyűlölet és a hazugság. A gyűlölet az ember gyilkosa, a hazugság pedig az igazság gyilkosa az emberben. Elvakulva a gyilkos és hazug sátán sugallatától, máris Jézus halálára gondolnak és föllázadnak Isten tanítása ellen, melyet ő — Jézus — hirdet nekik. Ezt komolyan szemükre veti:

— Én pedig — kiáltja Jézus — mivel igazságot mondok, nem hisztetek nekem!

Az igazságnak legteltesebb értékű bizonyítéka a szentség. Az emberben nincs meg se a tökéletes szentség, se a teljes igazság. Nem mentes tévedésektől s az értelme nem csálhatatlan, hajlamos a rosszra s az akarata gyöngé. Jézusban nincs meg természetünknek ez a két örökös hibája. Míg a legszentebb emberek tökéletes-

ségre törekedvén, mindinkább meggyőződnek az értelem gyöngeségéről és az akarat gyarlóságáról: ő az Emberfia, azt állítja magáról, hogy a teljes szentség és igazság benne lakozik.

Ünnepélyesen kinyilatkoztatja, hogy minden szó, amit kiejt, Istentől van, tehát a teljes igazságnak legtisztább igéje és nem fél kihívni ellenfeleinek kritikáját ezekkel a szavakkal:

— Ki vádolhat engem bűnről közületek?

Néma csönd: senkisémmé meri fölvenni az oda dobott kesztyűt.

— Ha tehát igazságot mondok nektek — folytatta Jézus — miért nem hisztetek nekem?

Ennek a «miért»-nek az okát is megmondja Jézus és ezzel álcázza le a zsidók általános hitellenségét:

— Aki Istentől van, Isten igéit hallgatja; ti azért nem hallgatjátok, mert az Istentől nem vagytok.

Istentől lenni, annyi, mint engedni az Atya hívó szózatának, titkos vonzásának, mely az élet, az igazság és a jószág teljessége felé húz minket. Aki követi ezt a szózatot és enged a vonásnak, megtalálja végtelen vágyának kielégülését, hallja az igét és megérti, hogy az Istentől van. Aki viszont ellentáll a vonásnak és magába zárkózik, az a Sátánt utánozza: eltávolodik Istentől, csak önmagát szereti és elhagyja az igazságot. Csak saját, önző övéit követi és tetszeleg hibáiban; és, mivel Isten a szeretet és az igazság: Istennel ellenkezően, a hazugság és gyűlölet rabja lesz. Mindenki, aki Istentől beszél neki, zavarja és izgatja: minden igazság elhomályosítja az értelmét. Az ilyen ember elnyom és félrevezet: Jézus ellenben fölszabadít és megvilágosít.

Az élet cselekedetei a léleknek ezzel az igazodásával magyarázhatók. Ahogy a Lélek Isten felé vágyódik, vagy saját semmiségébe zárkózik: aszerint hisz, vagy nem hisz, szeret vagy gyűlöl; harcosa lesz az igazságnak és áldozatnak, vagy rabja a hazugságnak és élvezetnek; föláldozza magát, vagy gyilkol: követi vagy kesztre feszíti Isten Fiát, a küldöttet.

Szörnyű szemrehányások ezek és vérig sértették a zsidókat legérzékenyebb oldalukon, a büszkeségükben; nem csoda hát, ha szidalmazni kezdték Jézust:

— Nemde, jól mondjuk mi, hogy szamaritánus vagy és ördögöd van?

— Nem! — tiltakozott Jézus: — énnekem ördögöm nincsen, hanem tisztelem Atyámat és ti gyalázzatok engem. Én azonban nem keresem a magam dicsőségét: van, aki keresi és megféli.

Mialatt bántalmazták — mondja szent Péter, az egyik szemtanú — Jézus nem viszonzta

azt, hanem abba helyezte bizalmát, aki igazságban ítélt. Megmaradt az igazságban és szeretetben s a vértanuk szelídségével hivatkozott Atyjának igazságosságára. Nyugodtságában és hatalma tudatában nem háborodott föl, hanem figyelmeztette gyalázóit a jótéteményekre, melyeket Isten fönntartott az ő tanítványainak.

—Bizony, bizony, mondom nektek: aki az én beszédemet megtartja, halált nem lát mindörökké!

Aki megtartja Jézus beszédjét, közösségbe jut magának Istennek Lelkével s ebből a soha el nem apadó forrásból fogja meríteni az isteni életet, az igazságot és végtelen szeretetet; ez az isteni szeretet szétárad magában a halandó testben is, melyet föltámaszt az örökkévalóságra.

De Jézusnak még így sem sikerült megszelídíteni ezeket az ördögösöket; elvakítva csalárd álnokságuktól, fölháborodnak Jézus szelídségén és esztelenségnek tartják ígéreteit.

— Most ismertük meg, hogy ördögöd van! — mondják neki. — Ábrahám meghalt, meghaltak a próféták is és te ezt mondd: «Ha valaki az én beszédemet megtartja, nem ízeleli meg a halált mindörökké». Avagy tán nagyobb vagy Ábrahám atyánknál, ki meghalt? A próféták is meghaltak. Mivé teszed magadat?

— Én az vagyok, amivé Isten tett engem — felelte nekik Jézus. — Ha én dicsőítem magamat: az én dicsőségem semmi; az én Atyám az, aki dicsőít engem: kiről ti azt mondjátok, hogy a ti Istenetek.

Jézust nem zavarják ezek a gúnyos támadások. Mit számít az emberek haragja az előtt, akikben Isten ereje, hatalma és világossága lakozik?... Megfelel a durvaságokra egyik legmagasztosabb kijelentésével — eltüntetve magát, szinte elenyészve annak a dicsőségnek fényében, melyet Atyja árasztott reá.

Az Emberfiának dicsősége az a teljes, lényegi és személyi egység, melyben Isten áll. Ez az önmagában titokzatos szavakkal ki nem mondható egység Jézus tanításában, szentségében és csodatételeiben jut kifejezésre: ez avatja őt az emberiség vallási központjává: a világosság, az élet és az üdvösség egyetemes forrásává. Ez az Atya műve: Jézus neki tulajdonít mindent s így lesz az Atya örök alapja és talpköve az ő megdicsőülésének.

— Ti azt mondjátok — ismétli újra — hogy az én Atyám a ti Istenetek. De ti nem ismeritek őt, én pedig ismerem. És, ha azt mondom, hogy nem ismerem: hozzátok hasonló hazug leszek. Ámde én ismerem őt és beszédét megtartom.

Jézus szembeszáll ellenfeleinek gőgös macasságával s mikor a zsidók ismét gúnyosan

kérdik tőle: — «Avagy tán nagyobb vagy Ábrahám atyánknál, aki meghalt?» — félbe szakítja őket és méltósággal felel:

— Ti mondtátok. Mert Ábrahám, a ti atyátok, örömmel kívánta látni az én napomat: látta és örvendezett.

Jézus világosan céloz itt messiási méltóságára. Annak mondja magát — tehát a Messiásnak — akiben a föld nemzetei megáldatnak, a hívők atyjának tett ígéret szerint. Ez az ígéret most beteljesedett és Ábrahám örvendezik, mert Isten dicsőségében lakozva látja őt.

A mindig anyagias és durva zsidók gúnyos kifakadásokkal, lenéző megvetéssel támadnak rá.

— Még ötvenesztendő se vagy és Ábrahámot láttad?

— Bizony, bizony, mondom nektek — feleli nekik Jézus méltósággal — mielőtt Ábrahám lett: én vagyok!

Ábrahám volt. Jézus van. A hívők atyjának időbeli születésével szembe szögezi saját, személyes, örökkévaló létét, amelynek se kezdete, se vége nincs. Ez a változhatatlan jelen és Jézus szavai a zsoltáros Dávid király fohászkodására emlékeztetnek: — «Mielőtt a hegyek lettek, vagy a föld alkottatott és a világ: öröktől fogva és örökké vagy te, Isten!»...

A zsidók megértették, hogy Jézus saját, öröktől való istenségét hirdeti. Most már csak két választásuk volt: vagy imádhatták, vagy megkövezhették. Elvakult haragjukban istenkáromlóknak tartották és köveket ragadtak, hogy megkövezzék.

«Jézus pedig elrejtőzék és kiméne a templomból» — jegyzi föl róla szent János evangéliuma.

IV. FEJEZET.

A vakon született csodája.

Keleten vakok, bénák és mindenféle nyomorékok lepik el a városok utcáit és kapuit, a járó-kelők irgalmához fordulva és panaszos hangon könyörögve alamizsnáért. Ez a szokás századok óta nem változott és így volt Krisztus Urunk korában is.

Mikor Jézus kilépett a templomból, vakon született nyomorékot pillantott meg az egyik kapunál.

— Mester — kérdezték tőle tanítványai — ki vétkezett: ez-e vagy a szülei, amiért hogy vakon született?

A vallástan szerint a testi bajoknak — valamilyen a halálnak is — titkos oka a bűn. Tévedés azonban: mindig személyes bűnben vagy a szülők bűnében keresni az egész szenvedésnek közvet-

len okát. Jézus tehát helyre igazítja ezt a tévedést és, helyesebb útra terelvén tanítványainak fölfogását, megmagyarázza, hogy milyen szerepe van a fájdalomnak Isten országában és terveiben.

— Sem ez nem vétkezett, sem az ő szülei — mondja Jézus — hanem (azért vak), hogy megnyilvánuljanak benne az Isten művei.

Jézus jelenlétében és közbelépésére csakugyan átváltozik minden emberi fájdalom. Rajtunk könyörülvén: Jézus néha megszünteti azokat és mindig megvigasztal s az ember, ebben a jótéteményben, mindig megismeri a mentő Isten kezét. A Mester élete nem egyéb, mint jószágos cselekedeteinek szakadatlan láncolata. Ezért élt és soha el nem mulasztott egyetlen egy alkalmat sem, jól tudván, hogy földi tartózkodása rövid lesz.

Kedvelt szokása szerint most is példázatban beszélt és életét a nappalhoz hasonlította, míg halálában éjszakát látott.

— Nekem annak műveit kell cselekednem — mondta — ki engem küldött, míg nappal vagyok; eljön az éjszaka, midőn senkisémm munkálkodhatik. Míg e világban vagyok: e világ világossága vagyok.

Ennek látható jelét adta a vakon született nyomorék esetében.

A földre köpött, a nyálból sarat csinált és rákenste a vaknak szemére.

— Eredj — mondta neki — mosakodjál meg Siloe tavában.

Az elment, megmosdott és ép szemmel jött vissza. Ez pedig szombati napon történt.

Siloe tava az Ofel tövében volt, a délnyugati részen, ahol a Kidron és Cibon völgyei egymásba torkolnak; vizét abból a forrásból kapta, melyet ma Szitti Mariamnak neveznek. Földalatti csatornán át ömlik bele a víz és Heródes idejében Jeruzsálem falai egészen a tó vizéig lehúzódtak. A tó romjai fölött néhány oszloptöredék áll még ma is abból a templomból, melyet az első századokban emeltek «a világosságot adó Szabadító» tiszteletére.

A vakon született meggyógyulásának híre futótűzként terjedt el. Szomszédjai s akik koldulni látták azelőtt az útszélen és a kapuk boltívei alatt, álmélkodva mondogatták egymásnak:

— Nem ez-e az, aki itt ül és koldul vala?...

Némelyek azt mondták, hogy igen: ez az; mások viszont tagadták ezt, mondván: — Nem ez az, hanem csak hasonló ahhoz. — De a vak koldus így szólt: — Én vagyok.

Kíváncsian kérdezték tőle:

— Miképpen nyíltak meg szemeid?

És a vak felelt:

— Az az ember, kit Jézusnak hívnak, sarat csinált és megkenste vele szemeimet és mondá nekem: «Menj a Siloe tavaára és mosdjal meg»... Elmentem tehát, megmosdottam és látok.

Mikor pedig megkérdezték tőle, hogy hol van az az ember, azt felelte:

— Nem tudom.

Erre a vakot a farizeusokhoz vitték, akik rögtön tüzetesen kikérdezték, hogy mi módon kapta vissza a látását. Ez pedig ugyanúgy felelt:

— Sarat tett a szememre, megmosdottam és látok.

Erre a csodára megoszlott a farizeusok véleménye Jézusról. Némelyek azt mondták:

— Nem Istentől való ez az ember, ki a szombatot meg nem tartja!

Mások ellenben a fejüket csóválták:

— Hogyan cselekedhet bűnös ember ilyen jeleket?

És szakadás támadt köztük, úgy hogy zavarokban ismét a vakhoz fordultak:

— Te mit tartasz arról, aki megnyitotta szemeidet?

— Hogy próféta — felelte a vak.

Ez a szó fölháborította a farizeusokat. Mivel előre sejtették a hatást, amit ez a csodálatos gyógyulás a tömegre gyakorol, azonnal tagadták a csodát és, hogy meg is maradhassanak tagadásukban, elhivatták a vakon született szüleit.

— Ez-e a ti fiatok — kérdezték — kiről mondjátok, hogy vakon született?... Hogyan lát tehát most?

— Tudjuk, hogy ez a mi fiunk — feleltek a szülők — és hogy vakon született... Hogy van, hogy most lát: nem tudjuk. Vagy ki nyitotta meg szemeit: nem tudjuk. Kérdezzétek őt magát, megvan a kora: hadd szóljon ő maga felől.

A szülőknek ezt a tartózkodó viselkedését a félelem sugalmazta, mivel tudták, hogy a zsidók a titkos tanácsban elhatározták, hogy mindenkit kizárnak a zsinagógából, aki Jézust Krisztusnak vallja.

Miután a szülöktől nem bírtak többet kicsikarni, a farizeusok rá akartak ijeszteni a vakon születettre. Ismét előhivatták és fölszólították:

— Adj dicsőséget Istennek! Mi tudjuk, hogy ez az ember bűnös.

A céljuk nyilvánvaló volt. Rá akarták venni ezt az egyszerű embert, hogy tartson velük és, vakon engedelmeskedve zsarnoki hatalmuknak, az igazhitű jámborság nevében gyalázza azt, aki meggyógyította. De megfélemltek arról, hogy láthatatlan hatalom vigyáz a gyöngékre és igazszívűekre. A született vak ugyanis bátran és egyenesen felelt:

— Hogy bűnös-e, nem tudom. Egyet tudok: hogy vak voltam és most látok.

Ez a nyílt és határozott felelet sarokba szorította a farizeusokat, akik most újra faggatni kezdték a vakot:

— Mit csinált tehát veled? Miképpen nyitotta meg szemeidet?

A vak, mintha Jézus szelleme fűtötte volna, erejének öntudatára ébredt.

— Megmondottam már nektek — felelte — és hallottátok; miért akarjátok újra hallani?

Es, talán kissé gúnyosan, hozzátette:

— Csak nem akartok ti is tanítványai lenni?

— Te légy az ő tanítványa! — fortyantak föl a farizeusok és megátkozták őt. — Mi pedig Mózes tanítványai vagyunk. Mi tudjuk, hogy Mózesnek szólott az Isten, ezt pedig nem tudjuk, honnét van.

— Éppen ez a csodálatos — felelte a vak — hogy ti nem tudjátok, honnét való, nekem pedig megnyitotta a szemeimet. Már pedig tudjuk, hogy Isten a bűnösöket meg nem hallgatja; hanem, aki istenfélő és az ő akaratát cselekszi: azt meghallgatja. Soha, mióta a világ áll, nem hallatszott, hogy valaki megnyitotta volna a született vak szemeit. Ha ez nem Istentől való, nem tehetett volna semmit.

Erre a feleletre mit tudtak volna válaszolni a farizeusok?... A tehetetlen harag, a sértett büszkeség és a rosszindulat adta szájukra a vesztett ügy dühös szidalmait:

— Csupa bűnökben születél és te oktatsz minket? — förmedtek rá és «kiveték», mondja az evangélium.

Jézus, mikor meghallotta, hogy kivetették a vakot, találkozásván vele: igazságos, jóságos lelke befogadta, akit gonosz emberek igazságtalanul elutasítottak.

— Hiszel-e te az Isten Fiában? — kérdezte tőle.

— Kicsoda az, Uram — felelte a vak — hogy higgyek őbenne?

— Láttad is őt — mondta neki Jézus: — és aki veled beszél, ő az.

A vak pedig leborulván, imádta őt, mondván:

— Hiszek, Uram!...

Az evangélistának szembetűnően kedve telik abban, hogy kiszíneze a tanulságos eset legapróbb részleteit is. A sorok közt pedig olvashatjuk azoknak a lelkeknek történetét, akik hittek — és azokét is, akik megrögzöttek hitetlenségükben. A hívőknek példaképe a vakon született, a farizeusok pedig a hitetlenek.

Jézus csodatételei fényesen ragyognak, mint a nap. Csodatévő hatalma számtalan jótéménnyel világosította meg az emberiséget: a bete-

gek meggyógyultak, a vakok láttak, a siketnémák hallottak és megszólaltak, a bénák jártak és a halottak föltámadtak... Akik tapasztalták, fenn hirdették ezt a jótékony hatalmat: a szülők, a szomszédok, tömérdek nép bizonyította. A tanuskodás nyilvános és általános: az egész népre kiterjed. Az őszinte lelkek elfogadják; egyenes lelkük végre is elismeri a csodatévőben Isten küldöttjét s ha Isten küldöttje azt mondja: — «A Messiás, a Megváltó, én vagyok» — hisznek és térdre borulva imádják.

A farizeusokat, a bírakat, a fölvilágosodottakat eleinte meglepi a nyilvánosan bizonyított csoda és a személy, akin a csoda megtörtént; fölcsozdva a meglepetésből, bölcsességüknek, vélt tudományuknak és csalatkozhatatlan kritikájuknak elfogultságát állítják szembe a csodával és a Messiás tanításával. Mindent tagadnak.

— Ez az ember — mondják — a mi törvényeink, vallásunk törvénye, valamint tudományunk és bölcsességünk elismert igazságai ellen cselekszik. Ilyen törvények ellen pedig tények nem lehetségesek.

A tanuk azonban megmaradnak állításuk mellett, a csodák nyilvánvalók és megtörténtükhöz nem fér kétség. A népnek ösztönszerű és őszinte lelke szintén ragaszkodik a tényekhez, a tagadó tudomány ellenére. Itt jut zsákcúzába a hamis tudomány, a téves értelem és kezdődik a téves vallás zavara. Minden áron meg kell dönteni a tanuskodást. Megpróbálják megvesztegetni a tanukat, az okmányokat pedig álnok magyarázattal kiforgatják valódi értelmükből. Ha pedig se ez, se az nem sikerül, akkor utolsó fegyverükhöz — az átokhoz és gyalázkodáshoz menekülnek. A meghamisított mózesi törvény nevében istenkáromlóknak szidják a tanukat: hivalkodó tudományuk nevében tudatlanoknak bélyegzik őket és erőszakos vallás-politikájuk ítéletével kiközösítik — kizárják a zsinagógából — a tanukat. Ám ezeket a visszaautasított és üldözött áldozatokat megismeri és befogadja a Messiás: szereti őszinteségüket, egyszerűségüket és bátorságukat; kinyilatkoztatja nekik magát, a hitre vezeti őket és ők hisznek: ezek Isten országának választottjai.

Egyik oldalon a vakon született koldus, a világ kitagadott fia: a Jézusért kiközösített, vallja annak istenségét, ki szemeit a világosság-nak, lelkét a hitnek megnyitotta; másik oldalon a farizeusok, a tudományok mesterei, egyképpen jártasok a törvényben és a prófétákban — az igazságtalanul ítélkező bírák, akik kárhoztatják, amit tisztelniük kellene, elzárkóznak minden bizonyítás elől és konokul ragaszkodnak a tagadáshoz — ime, az örökös ellentét: Jézus küzdelmes apostolkodásának sorsa!

A Mester nem csodálkozik, se föl nem indul ezen. Gyakran beszél ugyan róla tanítványainak, de csak Atyjának bölcs akaratát és messiási küldetésének törvényét látja benne. Nyilatkozik is erről, mikor a meggyógyult vakkal beszél, néhány farizeus jelenlétében:

— Ítéletre jöttem a világra, hogy akik nem látnak: lássanak és vakok legyenek, akik látnak.

A tudatlanok és együgyűek, a lélekben szegények, akik nem tudnak semmit, de nem is akarnak tudósoknak látszani: ezek azok, akiket Jézus megvilágosít. Ellenben az állítólagos mesterek — a műveltségükben, rendszereikben, tudományukban fölfuvalkodottak — kik meg vannak győződve, hogy többet ők már nem tanulhatnak sem Istentől, kit képviselni vélnek, sem Isten küldöttjétől, kinek ígéit megvetik és elutasítják: ezek azok, kiknek értelmét Isten Fia elhomályosítja.

Meghallván Jézus szavait a vakokról, az a néhány farizeus, aki közelében volt, gúnyosan fölkiáltott:

— Csak nem vagyunk mi is vakok?

Jézus szelíden felelt, de a válasza megsemmisítő volt:

— Ha vakok volnátok, bűnötök nem volna; most pedig azt mondjátok: Látunk; azért bűnötök megmarad.

Amit úgy értett Jézus, hogy: ha a farizeusok beismernék, hogy vakok és keresnék a világosságot, akkor nem volna bűnük; de mivel azt mondják, hogy látnak — és nem keresik a világosságot — a bűnük megmarad.

Hiába volt minden akadály: a fölszított szenvedélyek, a tudósok gőgös tudománya, a papság fenyegetései és erőszakos eszközei nem bírtak gátat vetni Jézus apostolkodásának: Isten országa fejlődött és terjedt a fővárosban. Itt is, mint Galileában, a szegények voltak Jézus választottjai. A Messiás látta szaporodni nyáját, melynek ő volt a pásztora; bámulta ezeket az egyszerű lelkeket, akik nem féltek attól, hogy miatta szidalmazták és megvetik őket, sőt — mit sem törődve elüljáróik átkaival és bántalmaival — sanyargattatva is híven követték.

Ezekre gondolt szerető szívvel egyik legszebb és legmeghatóbb példabeszédében:

— Bizony, bizony, mondom nektek — oktatva tanítványait: — Aki nem az ajtón megyen be a juhok aklába, hanem másunnan mászik be, az tolvaj és rabló. Aki pedig az ajtón megyen be, pásztora a juhoknak.

— Ennek az ajtónálló ajtót nyit és a juhok az ő szavára hallgatnak és nevükön szólítja a

maga juhait és vezeti azokat. Midőn pedig juhait kiereszti, előttük megyen és a juhok őt követik, mert ismerik szavát. Idegen után pedig nem mennek, hanem futnak tőle, mert nem ismerik az idegennek szavát.

A farizeusok, akik szintén hallgatták a példabeszédet, nem értették meg a célzást; nem ismertek rá Jézusban a pásztorra és nem jöttek rá, hogy ők maguk az idegenek, akik lopva, mint a tolvajok, mennek a nyájhoz.

Jézus tehát megmagyarázta a példabeszédet.

— Bizony, bizony, mondom nektek, hogy én vagyok a juhok ajtaja. Mindnyájan, akik csak előttem jöttek, tolvajok és rablók, de nem hallgattak rájuk a juhok.

— Én vagyok az ajtó. Aki én rajtam keresztül megyen be, az üdvözülni; és bejár és kijár és legelőt talál. A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson; én azért jöttem, hogy életük legyen és minél több legyen.

— Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja a juhokért. A béres pedig és aki nem pásztor, kinek a juhok nem tulajdonai, látván a farkast jönni, elhagyja a juhokat és elfut és a farkas elragadozza és elszéleszti azokat. A béres elfut, mert béres és nem törődik a juhokkal.

— Én vagyok a jó pásztor és ismerem enyéimet és ismernek engem az enyéim. Amint ismer engem az Atya, én is ismerem az Atyát; és életemet adom a juhokért. Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is ide kell terelnem és hallgatni fogják az én szómat és egy akol leszen és egy pásztor.

— Azért szeret engem az Atya, mert én életemet adom, hogy ismét fölvegyem azt. Senki sem veszi el azt tőlem, hanem én adom oda magamtól; hatalmam vagyon, odaadni azt és hatalmam vagyon, újra fölvenni azt. E parancsolatot kaptam Atyámtól.

Ezt a példabeszédet a legapróbb részletekig Kelet pásztoréletéből merítette Jézus és apostolkodásának és személyének kimondhatatlan titkát ebben tárja föl legmeghatóbban.

A nyáj Istennek elkülönített és összegyűjtött, kiválasztott népe, a törvény korlátain és kerítésén belül. Az akol kapuja a Messiás. Belépni tehát csakis rajta keresztül és csakis általa lehet: ha remélünk és hiszünk őbenne. Az eljövendő Messiásnak hite volt az ószövetség lelke: ebben éltek, mert csak általa tartoztak a kiválasztott szent néphez. Fejedelmei közül mindazok, akik félreismerték, elárulták vagy megamisították ezt a hitet — hitehagyott királyok, hamis próféták, álmessiások, hiú hagyományoktól és üres külsőségektől félrevezetett mesterek — mind csak tolvajok és rablók, kik meg-

szegik a törvényt: nem legeltetik a nyáját, hanem belőle élnek; nem etetik, hanem megfojtják; nem vezetik, hanem veszni, tévelyegni hagyják. Azok a valódi küldöttek és valódi hívek, kiket a várt Messiás lelkesített és akik általa, rajta keresztül mentek az akolbá; ezek megtalálták legelőjüket és megmenekültek.

Jézus azonban nem csak ajtó, hanem pásztor is. Messzire elvitte saját juhait a régi akolból, mely szűk volt már nekik; ha hívja őket, juhait hallgatják és megismerik szavát; előttük men-vén, új legelőkre vezeti őket, hol megtalálják az élet teljességét; és meghal értük, hogy meg-mentse őket.

Ez a nyáj az ő Egyháza: kiterjedt, mint a világ, örök, mint Isten. Hogy megtöltse Egy-házát, elmegy az elveszett emberiséghez, ahol tö-mérdek elhanyagolt juh várja, hogy összegyűjtse és egyesítse őket. Ezekre gondol, mikor azt mondja: — «egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is ide kell terel-nem»... Az ő lelke az, mely apostolainak segít-ségével össze fogja terelni őket.

Ő a legelő, a nyája belőle él: ezen az áron lett Jézus a valódi pásztor. Halálának gondo-lata, mely állandóan él a lelkében, itt ismét új oldalról mutatkozik; akarja, hogy tudják — ezért hangoztatja egész nyíltan — hogy szabad akaratából hal meg; és, hogyha ellenségei — nyájának ezek a farkasai — megölik: ez azért van, mert önként adja magát a kezükre és ez-zel is Atyjának akaratát teljesíti.

Ez a szeretettől túláradó példabeszéd zárja be azoknak a tanításoknak és beszédeknek sorát, melyeket Jézus a 29-ik évi sátorok ünnepén s a következő napokon Jeruzsálemben elmondott. Ennek az apostolkodásnak eredményeit különö-sen kiemeli a negyedik (szent János) evangé-lium. A fölízgatott nép élénken érdeklődik Jé-zus tanításai iránt, de a közvélemény megoszlik. Némelyek csak eszelősséget, esztelenséget lát-tak Jézus tanításában, melyet a Sátán sugallatá-nak tartották és ezt a nép előtt is hajtogatták.

— Minek hallgatjátok? — mondták megve-téssel. — Ördöge van és háborog.

Mások viszont védték, mert tanításainak mély bölcsessége álmélkodással töltötte el őket, csoda-tételei pedig küldetése mellett bizonyítottak.

— Nem — mondták ezek: — az ő igéi nem ördögösnek a szavai. És a Sátán nem nyithatja meg a vakok szemét.

A multban és a jövőben — tegnap éppen úgy, mint ma — Jézusnak mindig ellentmon-dással kell találkozni; és, ahogy előrehalad mű-vében, mindinkább a megosztás és szakadás nagy jelképe lesz.

V. FEJEZET.

Jézus első visszavonulása Pereába.

Küldetésének legszükségesebb és egyúttal legveszedelmesebb kötelességét teljesítette Jézus, mikor a papi főhatalom képviselői, valamint az egész nép előtt, világosan, határozottan, min-den kétértelműség nélkül, az élő Isten Fiának jelentette ki magát a Jeruzsálemi templomban. Meg kellett tennie ezt, hogy higgyenek benne és messiási küldetésében, bár — kinyilatkoztat-ván magát — tudta, hogy kockára teszi az életét.

Miután az egyházi hatalom visszautasította Jézus tanítását s nyíltan hamis prófétának és istenkáromlónak bélyegezte: a törvény szerint Jézusra is a hamis próféták büntetése — a halál — várt.

Jézus nem akarta idő előtt erőszakolni sor-sát. Elment tehát Jeruzsálemből, noha a város tele volt nevének dicsőségével, tanítása pedig forrongásba hozta a közvéleményt, melynek egy része hitt benne és elfogadta igéit, más része vi-szont gyűlölte és megbotránkozott a tanításán.

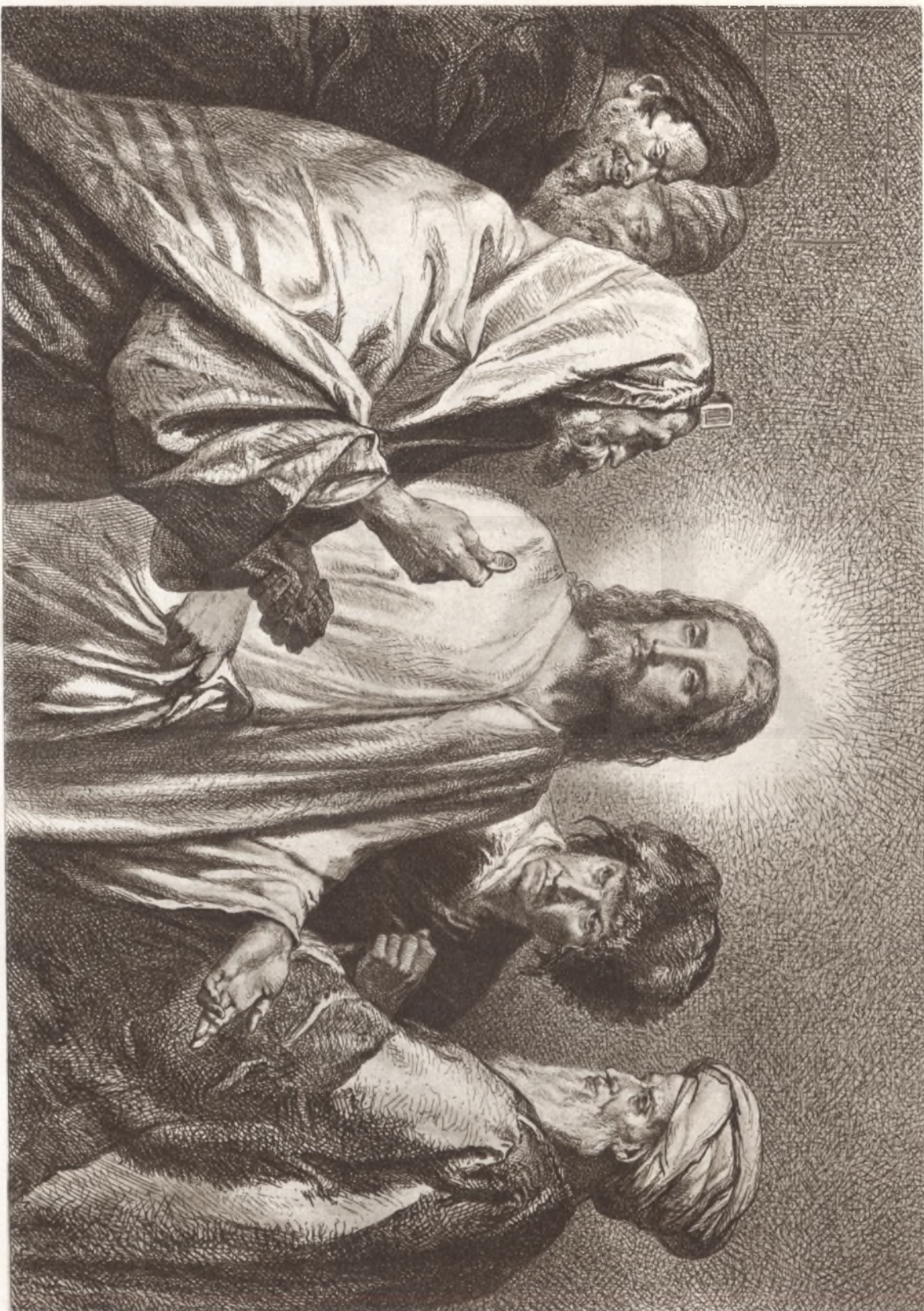
Mikor a sátorok ünnepére fölment Jeruzsá-lembe, Jézus már az úton szétküldözte hetven-két tanítványát azokba a városokba és falvakba, melyeket meglátogatni szándékozott. Ez a vidék déli Perea volt: a zsidó földnek egyetlen tarto-mánya, mely még nem hallotta az üdvösség igéit.

Perea a Jordán keleti partjánál feküdt. Nyu-gaton a folyó, északon Pella városa, keleten Arábia és délen Macherus vára határolta. Haj-danta itt telepedett le Ruben, Gád és Manasz-szesz törzsének egy része, mert termékeny le-gelői voltak, de Heródes idejében már csak a magaslatokon vagy a Jordán partjain épültek falvak és városok: a kietlen völgyek és a hegyek meredek lejtői kopáran álltak. Heródes halála után, Galileával együtt, Antipas fejedelemsége lett és a rómaiak uralma alatt nagyon fejlődött. Több nevezetes városa volt: Pella, a határszé-len, aztán Gadara, Ammon-Galaad, Philadelphia, Geraza, Heszbón. Mindegyiknek volt színháza, melegfürdője, cirkusza — amelyekben még ten-geri csatákat is vívtak és erődjüket kitűnő hadi-utak kötötték össze. Ezek a városok azonban már századok óta mind elpusztultak, csak néhány beduintörzs lakik még ezen a földön, ahol a vén völgyek már kidőltek s az esőtlenül maradt föld kopár és kietlen. Csak tavasszal virul a zöld ve-tés — egyetlen gazdagsága a büszke és függet-len népnek, mely félig földműves, félig pásztor és egyik helyről a másikra vándorol sátraival és nyájaival.

„JERUZSÁLEM, JERUZSÁLEM! MELY MEGÖLÖD A PRÓFÉTÁKAT ÉS MEGKÖVEZED AZOKAT, KIK HOZZÁD KÜLDETNEK:
HÁNYSZOR AKARTAM EGYBEGYÜJTENI FIADAT, MINT FÉSZKALJÁT SZÁRNYAI ALÁ A MADÁR! ...”

(LUKÁCS: XIII. 34.)

"ADJÁTOK MEG A CSÁSZÁRNAK, AMI A CSÁSZÁRÉ ÉS ISTENNEK, AMI ISTENÉ"

(MÁRK: XII, 16-17.)

Pereában találkozik Jézus hetvenkét tanítványával, akik büszkén és boldogan számoltak be küldetésük eredményéről.

— Uram — mondták Jézusnak — még az ördögök is engedelmeskednek nekünk a te nevedben.

Jézus pedig tudván, hogy ura minden gonosz léleknek, akiktől csakis ő mentheti meg az emberiséget, így felel nekik:

— Láttam lezuhanni a Sátánt, mint villámot az égből.

Tanítványainak sikere csak előjátéka az ő jövőendő nagy diadalának. Az ördög országa elpusztul és ezentúl Isten országa kezdődik Jézussal a Sátán országának romjain.

— Ne féljete — folytatja Jézus képletes szavakkal — mert íme: hatalmat adtam nektek kígyókat és skorpiókat taposni és minden ellenséges hatalmat; és semmi sem fog nektek ártani. Mindazáltal ne annak örüljete, hogy a lelkek engedelmeskednek tinektek, hanem örüljete, hogy neveitek be vannak írva a mennyekben.

Jövőendő győzelmének bizonyossága, a találkozás hű tanítványaival a jeruzsálemi keserves napok után, nagy örömmel töltötte el Jézust.

— Örvendezett a Szentlélekben — írja az evangélista — mondván: Áldalak téged, Atyám! mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsek és okosak elől és kijelentetted a kisdedeknek. Úgy van, Atyám! mert így tetszett Neked!

Atyjának akarata minden! Ebben megnyugszik, ezt elfogadja, erre támaszkodik, ebben talál vigaszt, reménységet és örömet: ebben él és hal. Isten akarata vezeti a megváltás egész munkáját, melynek Jézus a végrehajtója; az Atya akarata, hogy a megváltás titka rejtve maradjon a bölcsek és hatalmasok előtt és hogy Jézus az alázatosaknak nyilatkoztassa ki. Jézus már Galileában tapasztalta s Júdeában és Jeruzsálemben csak megerősödött ez a tapasztalata. Ugyanígy lesz ez később is, mindenkor: eltörpül és megtörik minden emberi nagyság, mely Isten és Krisztus ellen fölemelkedik, de fölmagasztaltatik az alázatos, aki szinte csak porszem a hatalmasok előtt. Az ész, a hatalom, a műveltség, tudomány, kincs és világi dicsőség mind semmi: az Atya csak az alázatosakat, a lelki szegényeket ismeri; vigasztalódnak tehát a kiválasztottak, mert fölemeltetnek a nyomorúságból, melyben sóhajtoznak. Eltölti őket Jézus Lelke, akiben árnyék nélkül megtalálják az igazságot, a tiszta szeretetet és az életet, fogyasztózkodás nélkül.

Isten országa az alázatosoké és szegényeké: csakis ő általuk növekszik és gyarapodik; de

nem az emberi szellem fejleszti és erősíti Isten országát — az inkább megakasztja és gyöngíti — hanem a szentség és az erény.

Jézus megbízottja ennek a kettős erőnek és hatalomnak, amit ki is jelent tanítványainak:

— Mindeneket átadott nekem Atyám; és senkisémet ismeri a Fiút más, mint az Atya: az Atyát sem ismeri senki más, mint a Fiú és akinek a Fiú akarja kinyilatkoztatni.

Mikor Jézus látta, mily buzgósággal vesznek részt tanítványai az apostolkodásban, bizalmasan beszélgetett velük rendeltetésük dicsőségéről és örömeiről.

— Boldogok a szemek, melyek látják, amit ti láttok — mondja nekik. — Mert mondom nektek: sok próféta és király kívánta látni, amiket ti láttok, de nem látta és hallani, amiket ti hallotok, de nem hallotta.

Ilyen szavakkal tanította Jézus hivatásuk tiszteletére az apostolokat, betöltve híveit lelkének fényességével és saját buzgalmának önfeláldozásával. És a tanítványok, noha a farizeusok lenézték és megvetették őket, mégis örvendeztek és boldogok voltak: tudván, hogy ők Isten kiváltságosai — többek a prófétáknál és királyoknál.

Az Evangéliumok nem sorolják föl a városokat és falvakat, ahol Jézus megfordult tanítványaival. A harmadik (szent Lukács) Evangélium is csak a tények egyszerű leírására szorítkozik, bár egyébként pontosan beszámol mindenről: a nép érdeklődik és lelkesedik, a farizeusok bizalmatlanok, sőt ellenségesek — álnokok, gőgösek és makacsok itt is — erőszakoskodásuk egyre fokozódik. Ennek megfelelően Jézus is szigorúbb irántuk: már nem kíméli, sőt irgalmatlanul ostromozza őket. Apostolkodásának ők legnagyobb akadályai: botránykövei az alázatosoknak és szegényeknek, úgy hogy istentelenségük sujtó átokra kényszeríti Jézust. Aki most már — hírének tetőfokán — nem ismeretlen próféta, hanem a Messiás, aki Atyjának nevében beszél.

A harc nemsokára kitört azon az ördögűzésen, mely bámulatba ejtette a népet, de megbotránkoztatta a farizeusokat, akik — éppen úgy, mint azelőtt Galileában és Júdeában — hevesen megtámadták Jézust.

— Belzebub nevében űzi ki az ördögöket! — kiabálták.

— Mutasson nekünk égi jelt! — követelték mások.

Úgy látszik a farizeusok kiadták a jelszót, hogy Jézust meg kell bélyegezni, mint ördögöst. Bármerre ment — úton-útfélen, Galileában, Júdeában a jeruzsálemi templomban, Pereában — mindenütt ezzel a szidalommal és

káromlással akarják lehurrogni. Mindent, amit Jézus mond, hazugságnak állítanak: amit cselekszik, az bűn és gonoszság. Jézus egyetlen szavával elűzi az ördögöt és megszabadítja kízó zsarnokától a megszállt lelket: s a farizeusok ráfogják erre a szent cselekedetre, hogy az ördög azért fogad szót neki, mert cimborál vele. De Jézus mindenkor fölháborodva kel ki a rágalom ellen, melyet a Szentlélek ellen elkövetett káromlásnak és megbocsájthatatlan, örök bűnnek mond — és saját szavaikkal cáfolja meg a rágalmozásokat.

— Ha Belzebub által űzöm ki az ördögöt — mondja — ekkor a Sátán meghasonlott magával. Minden magában meghasonlott ország elpusztul és ház házra omlik. Ha tehát a Sátán magával meghasonlott: miképpen állhat fönn az ő országa?

Nem állhat fönn: elpusztul. És Jézus éppen ezt akarja. De most ő megy át ellentámadásba. Gúnyosan céloz a zsidó ördögűzőkre, akik hivatásszerűen, pénzért űzik ki a Sátánt a megszállottakból, de a zsidók mégis tisztelik őket.

— Ha pedig én Belzebub által űzöm ki az ördögöt — vágja oda nekik — a ti fiaitok ki által űzik ki?... Azért ők lesznek a ti bíráitok!

Szembe állítja a pénzért, kapzsiságból végzett — és legtöbbször sikertelen — ördögűzést a saját, sikeres gyógyításával és diadalmas öntudattal mondja:

— Ha meg én Isten ujjával űzöm ki az ördögöket, bizonyára elérkezett hozzátok az Isten országa!

Igy hirdeti Jézus, hogy a legyőzött Sátán helyében Isten uralkodik.

— Midőn az erős fegyveresen őrzi udvarát — folytatja — békében van a tulajdona. De mikor, nálánál erősebb jövén, legyőzi őt, elveszi minden fegyverzetét, melyben bízott és elosztja prédáját.

Íme Jézus — az «erősebb» — aki diadalt ül azon, akit képletesen «erős fegyveres»-nek, az emberiség zsarnokainak nevez.

— Aki nincs velem — kiált föl — az ellem nem vagyon: és aki nem gyűjt velem, az szét-szór.

— Mikor a tisztátalan lélek kimegyen az emberből — mondja tovább — víztelen helyeken jár, nyugalmat keresvén; de nem találván, így szól: «Visszatérek házamba, ahonnan kijöttem». És odamenvén, kisöpörve találja azt és fölékesítve. Akkor elmegyén és magához veszen hét más lelket, magánál gonoszabbakat és bemennek és ott laknak; és annak az embernek utóbbi állapota rosszabb lesz az előbbinél.

Megdöbbentő színekkel festi Jézus a titokzatos harcot, mely a Lélek és az ördögi hatal-

mak közt folyik és rámutat minden erőfeszítés meddőségére, mely az ő mellőzésével akarja megszabadítani az emberiséget a gonosz lélektől. Sem a magára hagyott egyéni akarat erőlködése, sem a bölcsélet, a hamis vallások és a farizeusi ájtatosság babonás gyakorlatai nem vezetnek eredményre. Nem elég, hogy a Sátán meghátráljon: szükséges, hogy hatalmát megkösse a rajta egyedül uralkodó Isten Lelke — hogy a kiűzött gonosz lélek helyére Isten Lelke kerüljön. Ha ez nem történik, akkor a gonosz lelkek maradnak az urak; lecsöndesedvén egy időre, annál nagyobb erővel kelnek föl újra; legyőzetvén átmenetileg, annál követelőbben térnek vissza: a szolgaság még terhesebb lesz és vele fokozódik a romlottság. Isten Lelkének teljességével csak Jézus nyilatkozott a világ előtt: tehát ő az egyedüli, aki a valódi és sikeres ördögűzéssel megalapíthatja Isten országát a lelkiismeretekben és az emberiségben.

Mialatt Jézus beszélt, hangos kiáltozás harsant föl a tömegben. Egy asszony a népből — talán azoknak valamelyike, akit Jézus meggyógyított — hangos szóval dicsőítette a Messiást:

— Boldog a méh, mely téged hordozott és boldogok az emlők, melyeket szoptál!

Amire Jézus megfordult és hangosan felelt:

— Sőt inkább boldogok, kik az Isten ígését hallgatják és megőrzik azt!

Jézus anyjának lenni csak a kapcsolatot jelzi Jézus emberiségével, de Isten szavát hallgatni és azt megtartani: egyesülést jelent Isten Lelkével. Jézus szülőjének dicsősége csak egyetlen embernek az osztályrésze, a Lélek befogadására azonban minden ember hivatott és befogadni az élő Istent — nagyobb boldogság, mint életet adni a Megváltónak.

*

A sereg a próféta köré gyűlt és Jézus — miután megszegyenítette a farizeusokat, akik megérálgalmazták, hogy Szövetségese a Sátánnak — most azoknak az álnokságát leplezi le, akik makacsul «égi jelet» kívánnak tőle isteni küldetésének bizonyítására.

Jézus valósággal megsokszorozta mind azokat a messiási jeleket, melyeket a próféták előre megjövendöltek; egyre-másra cselekedte a csodatételeket, melyek lépten-nyomon szemébe ötlöttek mindenkinek, ahogy azt Izaiás már hat évszázaddal előbb megírta. A gyűlöletükben elvakult farizeusok azonban lenézték és, a Sátánnak tulajdonítván, eltorzították Jézus csodatételeit. Nem érték be ezekkel a «földi» csodákkal, egyre ezzel a kihívással üldözték Jézust:

— Adj nekünk jelt az égből, ahol egyedül Isten az Úr: akkor elhisszük, hogy Isten valóban veled van!

A csodának ez a parancsoló követelése, amit az elvakult gyűlölet, a hitetlen kíváncsiság és a megvetés sugallt, fölháborította Jézust, aki rideg fensőséggel utasította el a kívánságot.

— Ez a nemzedék gonosz nemzedék — fadakt ki. — Jelt kíván, de nem adatik neki más jel, mint Jónás próféta jele. Mert, valamint Jónás jelül szolgált a niniveieknek, úgy leszen az Emberfia is ennek a nemzedéknek.

Nyilvánvaló, hogy ebben a példázatban a Messiás haláláról és föltámadásáról van szó. Együtt van ebben a földi és az égi csoda, melyet a cethal gyomrába temetett és harmadnapon partra vetett Jónás jelképez. Ez a csoda azonban csak az Istentől megszabott időben fog megtörténni. Indító oka: Jézus kimondhatatlan emberszeretete — ez vitte őt halálba — és az Atya kimondhatatlan szeretete Fiához, mert ez fogja föltámasztani Krisztust halottaiból. Ez a csoda megfelel majd a farizeusok kívánságának és Jézus olyan embernek a meggyőződésével jelenti ki ezt, aki előtt nincs titka a jövőnek, mert hiszen ő a jövőnek is ura. Annyira belelát a jövőbe, hogy kijelenti — még ez a makacsul követelt jel sem győzi le a gyűlöletet és elvakultságot.

— A déli királyné fölkel majd az ítéletkor e nemzedék embereivel — folytatja a példázatot — és kárhoztatni fogja őket; mert eljött a föld széléről hallgatni Salamon bölcsességét; pedig, íme: nagyobb van itt Salamonnál!

— A ninivei emberek föltámadnak az ítéletkor e nemzedékkel és kárhoztatni fogják azt, mert ők bűnbánatot tartottak Jónás prédikálására: pedig nagyobb van itt Jónásnál!

Mert nem volt-e Jézus már önmagában — szava, bölcsessége, erénye és egész lényének tündöklése révén — a legcsodásabb égi jel?... Sem Jónás a buzgóságával, sem Salamon a bölcsességével nem hasonlítható hozzá. — Miért nem ismerik el hát a farizeusok?... Nem azért, mintha a fény nem érné a szemüket: hanem azért, mert szemük nem bírja befogadni ezt a fényt.

— Senki, aki világot gyújt, nem teszi azt rejtekbe — mondja Jézus — sem a véka alá, hanem a tartóra, hogy akik bemennek, lássák a világosságot.

A gyertyát Jézus és az Atya azért gyújtotta meg, hogy az egész emberiség lássa ezt a világosságot. Látni azonban csak úgy láthatunk, ha kinyitjuk szemünket és befogadjuk a fénysugarakat.

— Tested világa a szemed — folytatja Jézus. — Ha jó a szemed: világos leszen egész tested; ha pedig rossz, a tested is sötét leszen. Ha azért tested egészen világos, nem lévén benne semmi sötét rész: világos lesz egészen, mint mikor a szövétnek megvilágít téged villámfényével.

Jézus szerette és többször is használta ezt a hasonlatot, mely világos formában határozza meg a legszükségesebb köteleességeket: a szív egyenességét, a szándék őszinteségét és a lelkiismeret tisztaságát.

Minden tanuskodás, mely Istent kinyilatkoztatja és Jézustól ered, hiábavaló az olyan embernek, akinek a szíve álnok, a szándékai csalókák és bűnös a lelkiismerete. A jelek homályosak maradnak, a legnagyobb csodák semmit sem bizonyítanak. Vakság borulna a legélesebb lángelmére is, mert Isten világossága csak a tiszta szívén és lelkiismereten áll juthat az emberbe: a szív és lelkiismeret oszlatja el az előítéleteket, cáfolja meg a balvéleményeket és az elbizakodott lángelme gögjét, mely találékony ügyességgel és makacs következetességgel veti el mind a tényeket, melyekkel Isten kinyilatkoztatja magát.

Bár az uralkodó téveszmék gátlásaira és a zsidók vallásbeli fonákságaira gondolhatnánk: mégsem annyira ezek az előítéletek, mint inkább bűneik, hiúságuk, kapzsiságuk, képmutatásuk, önző közömbösségük és másoknak megvetése voltak a legnagyobb akadályok, melyekbe Jézus apostolkodása ütközött. És Jézus — akinek irgalmassága határtalan volt a kicsinyekkel, alázatosokkal és bűnösökkel szemben — kíméletlen szigorúsággal ostromozta ezeket az álnok képmutatókat, akik elvetemült arcátlansággal igyekeztek palástolni bűneiket. Tudta, hogy a szelídségnek nincs hatása ezekre a megátalkodott gonoszokra; ezért legalább az általuk lábbal taposott igazságot és igazságtalanságot torolta meg szent haragjában.

Mialatt prédikált, valamelyik farizeus megkérte Jézust, hogy ebédeljen nála. A meghívás nem szeretetből vagy tiszteletből történt, hanem egyenesen rosszakarattal szülte, ahogy a későbbi tények bizonyítják. Jézus tehát bement a farizeus házába és leült az asztalhoz, de nem végezte el a szokásos mosakodásokat. A farizeus megütközött magában, látván, hogy Jézus nem mosakodott meg étkezés előtt. Jézus pedig, belátván a házigazda és a vendégek szívébe, kemény hangon feddette meg az egész asztaltársaságot:

— Ti farizeusok megtisztítottátok a pohár és tányér külsejét; de a belsőtök tele van rablással és gonosszággal. Esztelenek! Nemde, aki a külsőt alkotta: alkotta azt is: ami benne van?

A külső az anyag: ami benne van a Lélek.

Isten teremtette az egyiket is, a másikat is. A test tisztasága nem pótolhatja a lélek tisztaságát: inkább a lélek az, mely megszentesi a testet, amelyet tehát meg kell tisztítani: a lelket pedig csak a szeretet és a jóság tisztítja meg.

— Adjatok alamizsnát — folytatja tovább — de a benne lévőkből adjatok: abból, ami a pohárban és tálban van és akkor minden tiszta nektek.

Miután ezzel megbélyegezte a farizeusok álnok képmutatását, haragosan megfenyegeti őket:

— Jaj nektek, farizeusok, mert tizedet adtok a mentából, rutából és minden veteményből, de elmulasztjátok az ítéletet és az Isten szeretetét! Ezeket meg kellett cselekedni és amazokat el nem hagyni!

— Jaj nektek, farizeusok! Mert szeretitek az első üléseket a zsinagógában és a köszöntéseket a piacon.

— Jaj nektek, mert olyanok vagytok, mint a nem látszó sírok, melyek fölött járnak az emberek és nem tudják.

Oly hévvel olvasta rá Jézus a farizeusok fejére ezeket a vádakokat, hogy a vendégek sorában ülő törvénytudó és írástudó, továbbá egy azok közül, akik az írás és a farizeusi hagyományok őrei voltak, méltatlankodva szakították félbe Jézust, ezzel a tiltakozással:

— Mester, ezeket mondván, minket is megbántasz.

Jézus azonban nem áll meg, hanem a tiltakozók ellen fordul:

— Jaj nektek is, törvénytudók! Mert elviselhetetlen terheket raktok az emberekre, magatok pedig egy ujjal sem lendíttek a terheken. Jaj nektek, mert építitek a próféták síremlékeit, atyáitok pedig megölték őket.

És, kigúnyolván a próféták iránt mutatott tiszteletük álnokságát, rút képmutatással vádolja őket, mondván:

— Ez által tanuskodtok, hogy egyetértetek atyáitok tetteivel; mert azok megölték őket, ti meg a sírjaikat építitek.

A próféták halála saját halálára és tanítványainak üldöztetésére emlékezteti Jézust; ő is áldozatul esik ugyanannak a gyilkos vakbuzgóságnak és ezt meg is jövendőli a megzavart, fölizgatott társaságnak.

— Azért mondotta az Isten bölcsessége is: „Majd küldök hozzájuk prófétákat és apostolokat és azok közül (többeket) megölnék és üldöznek, hogy számon kéressék e nemzedéktől minden próféta vére, mely kiontatott a világ kezdetétől, Ábel vérétől Zakariás véreig, ki az oltár és templom között veszett el. Igenis, mondom nektek: számon fogják azt kérni e nemzedéktől!

Az írástudók legnagyobb bűne az volt, hogy meghamisították az írást, amivel megakadályozták Jézus tanításának sikerét, mert elidegenítették tőle a népet. Ezeknek fejére is ráolvassa bűneiket:

— Jaj nektek is, törvénytudók! Mert elvették a tudomány kulcsát, magatok nem mentetek be és a bemenőket is megakadályoztatok.

Az írásnak és Isten országának tudományára kellett volna oktatniuk a népet; de a tudományt kizárólag maguknak tartották meg, holott pedig — mivel kezükben volt a kulcs — legelőbb nekik kellett volna bemenniük és aztán bevezetniük azokat, akiknek vezérei voltak. De nem teljesítették ezt a kötelességüket; ha föl is ismerték a Megváltót, a tanítását visszautasították. Őket terheli a mulasztás, hogy a nemzet nem felelt meg hivatásának. Nemcsak tulajdon népüket, hanem az egész emberiséget is romlásba döntötték volna konokságukkal — ha ugyan emberek elvakult makacssága megakadályozhatná Isten akaratát és kijátszhatná az ő terveit.

A farizeusok, fölocsudva mély megdöbbenésükből, vitára keltek Jézussal; különféle kérdésekkel kezdték faggatni, cselt vetvén neki, hogy olyan kijelentést csikarhassanak ki tőle, amelyért aztán bevádolhassák. A vita kezdett elmérgesedni, a viharos szóváltás csakhamar oda csődítette a népet s midőn oly nagy sereg gyűlt össze Jézus körül, hogy — az evangélista szavai szerint — egymást csaknem összetaposták, tanítványaihoz fordult Jézus:

— Óvakodjatok a farizeusok kovászatól — mondta nekik — mert képmutatás az.

Majd szelídebb hangon folytatta:

— Mondom pedig nektek, barátaimnak: Ne féljete azoktól, akik megölik a testet és azután semmi egyebet sem tudnak tenni. Megmondom én nektek, kitől féljete: Féltetek attól, kinek miután megölt, hatalma van a gyeheennába vetni; igenis, mondom nektek: tőle féljete!

Eszükbe juttatja, hogy az Atya vigyáz rájuk; mert az Atya a legkisebb teremtményről sem feledkezik meg: még a verebekről sem, melyekből ötöt adnak két pénzért. Azt is mondja nekik, hogy minden hajuk szála meg van számolva — s aztán rátér apostolkodásuk kötelességére és jutalmára.

— Mindenkit, aki vallomást tesz rólam az emberek előtt — buzdítja őket — az Emberfia is megvallja azt az Isten angyalai előtt. Aki pedig megtagad engem az emberek előtt: az megtagadatik Isten angyalai előtt.

Ne féljete tehát bizonyosságot tenni mellette.

— Vajjon az ő Lelke nincsen-e velük? — biztatja őket. — A zsinagógákba fogják vezetni

„BIZONY MONDOM NEKTEK, HOGY EZ A SZEGÉNY ÖZVEGY TÖBBET ADOTT MINDAZOKNÁL, KIK A PÉNZTÁRBA TETTEK”
(MÁRK: XII. 43.)

„ÉS ISKARIÓTI JUDÁS, EGY A 12 KÖZÜL, ELMÉNE A FŐPAPOKHOZ, HOGY ŐT (JÉZUST) NEKIK ELÁRULJA...”

(MÁRK XIV. 10.)

őket, a hatóságok és hatalmas emberek elé: de ne aggódjanak, hogy mit és miképpen feleljenek, mert a Szentlélek megtanítja őket abban az órában, hogy mit kell mondaniuk...

Jézusnak minden szavából kiérzik, hogy súlyosbodik a helyzete; abban a mértékben, ahogy a vég közeledik, szorosabban öleli magához tanítványait, mintha beléjük akarná önteni minden erejét és szeretetét.

A tömeg nem hagyja el; mesterei hiába üldözik gyűlöletükkel a prófétát: a nép hallgatja ígéit és érzi egyéniségének vonzó hatalmát. Jézus pedig, valamerre csak megy: szakadatlanul tanítja a népet, enyhíti bajait, segít a betegeken és nyomorgókon, megmutatja az utat Isten országa felé, melynek közeledését hirdeti. Semmi sem riasztja vissza az apostolkodástól; érzi, hogy az idő rövid: sietnie kell.

Szóla pedig neki valaki a seregből:

— Mester! mondjad atyámfiaának, hogy ossza meg velem az örökségét.

— Ember! — utasította el Jézus: — ki tett engem bírónak vagy végrehajtónak közöttetek?...

Isten küldötte nem azért jött e világra, hogy földi dolgokkal foglalkozzék. Az ő feladata isteni: nem az egy napi életet hozza szegényes javaival, hanem az örök életet, az Atya országának örömeivel. Ezért követeli a lemondást és tanítja az örökkévalóság titkát.

— Vigyázzatok és őrizzétek minden kapzsiságtól — mondja — mert nem a vagyonban való bővelkedéstől függ az ember élete.

És mindjárt hasonlatosságot is mondott erről:

— Egy gazdag embernek bőséges termést hozott a földje. És így gondolkodék vala magában, mondván: Mit műveljek, mert nincs hová gyűjtenem terményeimet. És szóla: Ezt cselekszem; elbontom csüremeit és nagyobbakat építek és oda gyűjtöm minden termésemet és javaimat. Azután mondom lelkemnek: Én lelkem! van sok javad, sok esztendőre eltéve; nyugodjál, egyél-igylál, élvezd az életet.

— Az Isten pedig mondá neki: Esztelen! az éjjel számon kéri tőled lelkedet; amiket tehát szereztél: kié lesznek?... Így jár, aki kincset gyűjt magának és nem gazdag az Istenben!

Mikor egyedül marad tanítványaival, úgy beszél velük, mint a mennyei Atyának szeretett gyermekeivel, teljes bizalommal buzdítván őket az Atya iránt, akinek folyton örködő gondviselésére és határtalan bőkezűségére mindig számíthatunk. Nem akarja, hogy tanítványai olyanok legyenek, mint a pogányok, akik lázasán hajszolják a pénzt, a földi javakat, mivel nincs

gondviselő Atyjuk, akiben bízhatnának. Nem tiltja a rendes, nyugodt foglalkozást, csak a kárhozatos úzérkedéssel járó nyugtalan és szorongó kapzsiságot kárhoztatja.

— Nézzétek a hollókat — inti tanítványait — amelyek nem vetnek, nem aratnak, nincs éléskamrájuk, sem csűrjük és az Isten táplálja azokat. Mennyivel különbek vagytok ti azoknál!

— Nézzétek a liliomokat, miként növekednek, nem fonnak és nem szőnek; pedig mondom nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt úgy öltözve, mint egy azok közül. Isten ruházza őket így, pedig holnap tűzre vettetnek.

— Ne féljétek, tehát, kicsinyhitűek. Ne aggodjatok éltetekről, hogy mit egyetek, se testetekről, hogy mibe öltözzetek. A ti Atyátok tudja, hogy ezekre szükségetek van.

Eléjük tárja az örök célt, mely felé törnie kell a testi szükségletek zsarnoksága alól fölszabadult léleknek.

— Keressétek először az Isten országát — inti őket — és az ő igazságát: és ezek mind hozzá adatnak nektek.

Mitől is félhet az, akinek — bár földi javakban szegény — az a rendeltetése, hogy Istenben uralkodjék?

— Ne félj, te kisdéd nyáj! Mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy nektek adja az országot. Adjátok el hát, amitek van és adjátok oda alamizsna gyanánt. Készítetek magatoknak meg nem avuló erszényeket, kifogyhatatlan kincset a mennyekben, hol a tolvaj hozzá nem fér és a moly meg nem rontja. Mert, ahol kincsetek vagyon, ott léssen a szívetek is.

Az ember két helyen keresheti kincsét: vagy abban, ami mulandó, vagy abban, ami örökkévaló; a földön, ahol minden elenyészik, vagy a mennyben, amelyet Isten tölt be. Magára hagyatva súlyos nyomorában, földi javakhoz vonzódik a bajoktól terhelt ember: de ott csak hiúságra és halálra talál; egyedül Jézus emeli föl Istenhez. Mióta leszállt az emberek közé, új nemzedéket teremtet és növelt, amely megveti ugyan ezt az egynapi, földi életet, de munkájával mégis megtermékenyíti és megdicsóítja az erényeivel. Hősies nemzedék ez, melynek szíve Istenből él és már idelent, a földön készül az örökkévalóságra.

A «kisdéd nyáj», amióta Jézus összegyűjtötte és bevezette Isten dicsőségébe: nagyon megszaporodott, a küzdelmet nem kerülte — s nem fogja kerülni ezentúl sem soha — állandóan éber és örködve virraszt, eszében tartván Jézus figyelemztetését:

— Legyenek felővezve csípőitek és égő gyertyák kezetekben; magatok meg hasonlók olyan emberekhez, kik Urukat várják, midőn vissza-

tér a menyegzőről, hogy mihelyt jön és zörget, azonnal megnyissanak neki.

— Boldogok azok a szolgák, kiket mihelyt megjön az Úr, ébren talál; bizony mondom nektek, hogy felővezvén magát, asztalhoz ülteti őket és odaáll szolgálni nekik. És, ha a második órváltáskor és a harmadik órváltáskor jön és így találja őket: boldogok ama szolgák!

A Messiás megérkezése bizonytalan: mindig készen kell lennünk a jövetelére, hogy méltóképpen fogadhassuk.

— Ha tudná a házigazda, hogy mely órában jön a tolvaj, bizonyára ébren volna és nem engedné házába betörni. Ti is legyetek készen, mert, amely órában nem is gondoljátok: eljön az Emberfia!

A csábító kép, melyet Jézus tanítványai elé varázsolt a királyi ebéd hasonlatában — ahol Isten fog szolgálni országa vendégeinek — megragadta Péter figyelmét, úgy hogy aggódó érdeklődéssel kérdezte:

— Uram! nekünk mondod-e ezt a példa-beszédet, vagy mindenkinek?

Jézus megmagyarázza, hogy mindenki érdeme szerint részesül a jutalomban, de az apostolok kiváltságosak lesznek.

— Vajjon kicsoda a hű és okos sáfár — feleli Jézus a kérdésre — kit az úr háznépe fölé rendel, hogy búzáat adjon nekik mérték szerint, a maga idejében?

Mintha csak azt mondaná, hogy a tanítványok ezek a hű és okos sáfárok. Jobban is kifejti ezt a gondolatot, kibővíve azzal a megkülönböztetéssel, hogy milyen sors vár a hű és okos, meg a hűtlen és botor szolgára.

— Boldog az a szolga — mondja — akit, mikor eljövend az Úr, ilyen munkában talál. Igazán mondom nektek, hogy minden vagyona fölé rendeli őt. De ha ez a szolga azt mondja szívében: «Késik jönni az uram» és verni kezdi a szolgákat és szolgálókat és eszik-iszik és részegkedik: megjön ama szolgának ura azon a napon, melyen nem várja és azon órában, melyet nem tud és földarabolja őt és részét a hűtlenekkel adja ki. Az a szolga pedig, aki tudta ura akaratát és nem készült és nem cselekedett annak akarata szerint, sok verést kap. Aki pedig nem tudta, de büntetésre méltókat cselekedett, kevesebb verést kap. Mert attól, akinek sokat adtak, sokat fognak követelni és akire sokat bíztak, többet fognak számon kérni attól.

Ebben a példabeszédben találjuk az első célzást arra, hogy Jézus majdan visszatér a földre, ahol apostolait, mint hű és megbízható sáfárjait hagyja. Ők azok, akik Isten szolgáit és szolgálóit az igazság mannájával táplálják: magasztos hivatás ez, amely — ha teljesítik —

dicsőségük: ha pedig elhanyagolják, a kárhozátuk lesz.

Mennél szorongatóbb lesz a Mester helyzete, annál meghatóbb közvetlenséggel beszél és vigasztalja tanítványait. A Jézus körül tomboló gyűlölet néha megijeszti a kis nyáját, de a Mester megnyugtatja, hogy ő maga szítja és éleszti a dühös lángokat:

— Tűzet jöttem bocsátani a földre — jelenti ki — és mit akarok mást, mint hogy már fölgyulladjon?

Valóban lángra lobbantak a fenyegető szenvedélyek, melyeket Jézus maga szított a farizeusok és minden konokság ellen mondott tüzes beszédeivel. Mert emésztő tűz volt az ő Lelke — égő csipkebokor — s mi mást is akarhatott volna ő, az Atya küldöttje, mint éleszteni és terjeszteni ezt a tüzet?... Tovább fűzvének képletes beszédjét, célzó közeli halálára, melyet «kereszttség»-nek nevez: — «keresztiséggel kell megkereszteltetnem — mondja — és mily nehezen várom, míg be nem teljesedik». — Pedig tudja, hogy ez a «keresztiség» vérkeresztiség lesz, az ő közeli halála: ezért teszi hozzá sóhajtván: — «és mint szorongattatom, míg bennem végeztetik!»...

Egyfelől reményt és bátorságot kelt tanítványai szívében, mikor Atyja országának örömeiről beszél, másfelől fölvilágosítja őket, hogy földi apostolkodásával a visszavonás és meghasonlás magvait hinti szét. Ezt különben saját szemeikkel láthatják a Mester fogadtatásából — a szavai nyomán támadt vitákból — abból a gyűlöletből és szeretetből, mellyel a farizeusok, illetőleg a nép fogadták Jézus személyét és tanítását. Ez a két ellentétes érzelmi vonás még élesebben kidomborodik ezentúl és mindvégig jellemzi a Megváltó földi szereplését.

A bizakodó vagy álnok emberek mindig a diadalmas békével kecsegtetik magukat s ezzel a rövidesen füstbe ment ábránddal hitegetik követőiket. Jézus okos, bátor és őszinte; amit előre lát és tud: akarja, hogy megtudják tanítványai is. Kijelenti, hogy csak nehéz küzdelmeken és keserves szenvedéseken át lehet eljutni hozzá.

— Azt vélitek — mondja — hogy békét jöttem hozni a földre? Mondom nektek: nem! Hanem szakadást. Mert mostantól fogva, ha öten lesznek egy házban, meghasonlanak: hárman kettő ellen és ketten három ellen. Meghasonlik a fiú az atyja ellen; az anya leánya ellen és a leány az anyja ellen; a napa a menyé ellen és a meny a napa ellen.

Ekképpen az, akit a próféta a «Béke Fejedelmé»-nek nevezett, általános visszavonást és szüntelen, zavaros háborúságot hoz erre a vi-

lágira, mely gyűlöli őt. Tanítványai is úgy járnak, mint ő: ezer ellentmondás és civódás, ezer véres harc támad körülöttük. Maga Isten országa — amit Jézus alapított — szintén nem kivétel: a földkerekség valamennyi országa harcol ellene, s ezek közt az üldözések közt növekszik.

Ebben a létért vívott harcban, mely egyformán dúl az egész teremtetett világban, Jézus tanítványai arról a jelről ismernek egymásra, hogy — Mesterük példájára — megöletnek, de ők nem ölnek; minden erejük a szelídség: szeretetet állítanak szembe a gyűlölettel, a bosszúra megbocsátással felelnek s a pallos ellen a kereszttel védekeznek. A Mester megváltja a világot, melyért életét áldozza, a tanítványok folytatják a szabadítás munkáját, melyre életüket pazarolják. És, hogy hívek maradjanak az önfeláldozás eszméjéhez: Isten majdnem mindig megtagadja tőlük az anyagi erőt és hatalmat, gyöngeségekben és fegyvertelenül hagyja őket — a Szentlelken, Krisztus tanításán és szeretetén kívül minden más erő nélkül.

Mikor a tömeghez beszél, mely egyre tódul hozzá, Jézus nyomatékos szavakkal buzdítja, hogy higgyenek benne és igéiben. Látja, mily vágyó szívvel várják a csodákat, érzi, hogy szívesen hallgatják — de látja és érzi azt is, hogy haboznak, lassú a hitben és a bűnbánatban. Sürgeti őket és szelíd szavakkal veti szemükre közömbösségüket.

— Mikor látjátok, hogy napnyugatról támad a felhő — feddi őket — mindjárt azt mondjátok: «Zápor jön» s úgy is leszen. És, mikor délről fúj a szél, azt mondjátok: «Forróság lesz» és meglesz. Képmutatók! az ég és föld arculatjáról tudtok következtetni: miért nem vizsgáljátok hát a mostani időt?...

A zsidó népnek politikai helyzete, Keresztelő Jánosnak, a Messiás hírmondójának eljövetele, Jézusnak csodatételei — csodáival egyformán bámulatos szentsége, szentségével egyformán csodálatos bölcsessége és tanítása — mind ezek oly nagyszerű jelek, melyek minden szívet megfoghatnak, mert Isten országának közeledését hirdetik! De ezeket a közönyös és elfogult lelkeket senkise világosíthatja föl. Pedig a világosság ragyogva tündököl: csak nem akarják látni, mert mestereik elvakult gyűlöletének és vallásos balvéleményének járószalagján vezettetik magukat.

— Miért nem ítéletek meg magatoktól: mi az igazság? — korholja őket Jézus.

És megfenyegeti őket Istennek kérlelhetetlen, igazságos ítéletével:

— Mikor ellenfeleddel a fejedelemhez tartasz — mondja — igyekezzél az úton megsabadulni tőle, hogy a bíróhoz ne hurcoljon téged

és a bíró átadja a poroszlóknak és a poroszló tömlőbe vessen. Mondom neked: Ki nem jössz onnét, míg az utolsó fillért is le nem fizeted!...

Ugyanebben a pillanatban hozták hírül, hogy néhány galileait — akik kétségtelenül a galileai Júdás követői voltak — éppen akkor öltek meg Pilátus parancsára, midőn áldozatot mutattak be. Ezt a mézarlást egyetlen egykorú író sem említi — még Flavius Josephus is hallgat róla — de minden, amit a helytartó zsarnoki szigorúságáról és a galileai nép büszke és makacs természetéről tudunk, valószínűvé teszi, hogy — amint az evangélista írja — Pilátus csakugyan «összekeverte vérüket áldozataikkal»...

Az újabb vérengzés hírére ismét föllángolt a nép gyűlölete a pogány zsarnokság ellen, de a farizeusok álnok jámborsága csak a bűnös szakadárokat sujtó Isten kezét látta benne. Jézus azonban nem ismer sem hiábavaló sajnálkozást, sem meddő haragot, gondolatai magasan szárnyalnak az alantas indulatok fölött: sajnálja a zsarnokság áldozatait, mert a kegyetlen gyilkosságban előjátékát látja a tragédiának, mely vérbe fojtja majd az egész népet.

— Ne higgyétek — mondja — hogy ezek a galileabeliek bűnösebbek voltak, minden más galileainál, mivelhogy ezeket szenvedték. Mondom nektek: nem! De, ha bűnbánatot nem tartotok, mindnyájan hasonlóképpen elvesztek. Vagy, mint ama tizenhármas, kikre Silóében rádőlt a torony és megölte őket: gondoljátok, hogy azok is vétkesebbek voltak minden embernél, ki Jeruzsálemben lakik? Mondom nektek: nem! De, ha bűnbánatot nem tartotok, mindnyájan éppen úgy elvesztek.

Az akkori bölcsék — a szadduceusok és a nép vénei, az idegen zsarnokság tányérnyalói és a farizeusok — álszenteskedő, elvakult gőgjükben valószínűleg lemosolygták a prófétát, mert még mindig hittek Izrael diadalában. De úgy látszik, hogy magát a népet sem rendítették meg a Megváltó szavai, mert a szűk szemhatáru népre mindig nagyobb hatása van a jelennek, mint a távoli jövőnek. Pedig ez a jövődőlés hamar beteljesedett.

Negyven évvel később Titus katonái magában a jeruzsálemi templomban gyilkolták le a zsidó függetlenség utolsó, elkeseredett védelmezőit és Jeruzsálem égő házai úgy dőltek a bűnbánatlan maradt város lakóira, mint egykor Siloe tornya. Ez a borzalmas jövő, mely nemzetére várt, nem hagyja nyugodni a prófétát: saját halálánál is jobban megghatja és szomorítja: szeretné elhárítani és megpróbálja: fölrázni a lelkeket, hogy befogadják Isten igéjét. Ha ez sikerül: akkor a nép, megértvén a pillanat földadatát, lemondana a csalékonny földi ábrándok-

ról, mellyel vezérei ámitják, elfogadják az ígéret, melyek Isten országát hirdetik és az átalakult Izrael — hagyván, hogy a rómaiak bevégezzék az Istentől nekik rendelt munkát — Istennek valóban kiválasztott szellemi népe lesz. Ennél fényesebb hivatást még sohasem ajánltak föl egyetlen egy nemzetnek sem: de a zsidó nép elvakult vak-ságához hasonló példa sincs még egy a világ-történelemben. Jézus hiába próbálta meggyógyítani!...

Ekkor mondta Jézus a következő hasonlatosságot:

— Egy valakinek szőlőjében fügefa volt ültetve; és méne, gyümölcsöt keresvén rajta, de nem talált. Mondá tehát a vincellérnek: «Ime, három esztendeje járok, gyümölcsöt keresvén a fügefán és nem találok; vágd ki azt: minek is foglalja el hiába a földet?»... Amaz pedig, felelvén, mondá neki: «Uram! hagy meg még az idén: addig, míg körülásom és megrágyázom; hátha gyümölcsöt hoz a jövőben? Ha pedig nem: kivághatod aztán...

Ebben a könnyen érthető hasonlatban láthatjuk, hogyan fogta föl Jézus a zsidó nép vallásának állapotát és saját apostolkodásának utolsó napjait. A fügefa volt a zsidó nép; a gyümölcs, amit tőle várt, a hit és a bűnbánat volt: a bűnbánat — mely siratja a vétkeket és a hitehagyást — és a hit, mely befogadja az élet ígéit és megnyitja az utat a Messiás országába.

Nyilvános életének első pillanatától kezdve, Jézus megszákítás nélkül emlékezteti népét a bűnbánat szükségességére. De, néhány kiváltságos lélek kivételével, nem támad visszhang hívó szavára. A helyett, hogy töredelmesen vernék a mellüket a vallás fejei gögösen hánytorgatják saját igazságaikat; a helyett, hogy hinnenek az isteni küldött ígéinek: rátámadnak, üldözik, rágalmazzák, fenyegetik és kiátkozzák... Isten büntetése már közeledik, kitörni kész, ha a félreismeret és üldözött küldött meg nem akadályozza: de az elvakult nép nem is érti ezt. Üres ábrándjaiban ringatózik, melyeket Jézus hiába akar eloszlatni; a félrevezetett, balhitében csökönyös nép Isten ígéreteivel ámitja magát, nem gondolván arra, hogy makacsságával maga teszi meddőkké ezeket az ígéreteket s egyúttal magára zúditja Isten haragját is. A csodatételek épp oly kevésbé hatják meg, mint a Mester tanítása. A nép ugyan bámulja, de az uralkodó osztály megbotránkozik rajta és üres szertartásaikban hagyományos külsőségeit állítja szembe a próféta ígéivel. Ebben a népben csak a vezéreknek van szavuk, hatalmuk és tekintélyük: viselni kell önkényes igájukat és követni elvakult szabályaikat — vagy túrni epés szidalmaikat, gyűlölködő átkaikat. Szórszálhasogató logikájukat

Isten törvénye fölé emelik: s mint istenkáromlót — megátkozzák, aki föl akarja szabadítani zsarnokságuk alól a népet.

Ez a fanatikus, elvakult szellem egyetlen pillanatra sem hajolt meg Jézus előtt. Mint dacos önhittségének jellemző példáját olvassuk Lukács evangéliumában (XIII: 10. és köv.) a következő jelenetet:

Pereában jártában a zsinagógában tanított Jézus egyik szombaton. Megpillantott a gyülekezetben egy asszonyt — «kin a betegség lelke volt tizenhét évig és, meg lévén görbülve, éppenséggel nem birt fölegyenesedni. Kit meglátván Jézus, előhívta és mondá neki:

— Asszony, megszabadultál betegségedtől.

És rája tévé kezeit, mire az rögtön kiegyenesedett és dicsőíté az Istent.

Fölszólalván pedig a zsinagóga főnöke, méltatlankodván, hogy Jézus szombaton gyógyított, mondá a seregnek:

— Hat nap van, melyen dolgozni kell; azokon jöjjetek tehát, hogy meggyógyuljatok, nem pedig szombaton!...

A farizeusok zajosan helyeselték a zsinagóga főnökének bölcsességét, határozottságát és szigorú buzgalmát, mellyel megróttá Jézust és a szombati munkaszünetetés tilalmát az irgalmasság és felebaráti szeretet parancsainak is fölébe helyezte. Amire Jézus fölháborodva tiltakozott:

— Képmutatók! — fakadt ki hevesen: — nem oldja-e el mindenitek szombaton az ókrét vagy szamarait és nem viszi-e el itatni? Hát Ábrahámnak leányát, kit immár tizenhét éve megkötözött a Sátán: nem kellett-e föloldani a köteléktől szombaton?

A jóság és erény ellen nincs törvény. Istentelen volna az a vallás, amely — Isten tiszteltének ürügyével — ettől eltiltaná. A farizeizmus hemzseg hasonló, leplezett istentelenségektől és Jézus a Megváltó igazi hivatását teljesítette, mikor ezeket az istentelenségeket a lelkiismeret nevében megtámadta.

Ellenségei megszegyenültek ugyan, de nem adták meg magukat: a nép ellenben helyeselte Jézus eljárását, nemcsak azért, mert a csodák elragadták, hanem azért is, mert megérezte a Jézus támadásában rejlő igazságot.

Bár az általános hitetlen közömbösség és türelmetlenség mélyen elszomorította, Jézus azért habozás és csüggedés nélkül dolgozott tovább Isten országának megalapításán. Ismeri az Atya szándékait, tisztán látja a törvényeket, amelyekhez igazodnia kell. Jól tudja, hogy a kezdet nehéz és szerény. Ő maga mondja róla ezt a hasonlatot:

— Isten országa hasonló a mustármaghoz, melyet vévén az ember, elvetett kertjében és

felnővekedett és fává lőn, úgy hogy az égi madarak fészkeltek ágai között.

Majd ismét ezt mondta:

— Isten országa hasonló a kovászhoz, melyet vevén az asszony, belevegyítette három véka lisztbe, mígnem az egész megkelt.

Egyetlen egy embert sem ismertek annyira félre, se nem utasítottak vissza oly értetlenül, se meg nem vetettek jobban oktanul, mint Jézust földi életében; és mégis: senki sem bízott jobban, szilárdabban a végső sikerben, mint Jézus.

Az idő teljesen igazolta határtalan bizalmát: az idő nagyszerűen és szent módon boszúszulta meg Jézust.

VI. FEJEZET.

Az utolsó kísérlet Jeruzsálemben.

Jézus, mióta Galileát elhagyta, gondolatában mindig Jeruzsálemmel foglalkozott. Perea, ahová több alkalommal visszavonult, csak ideiglenes menedék volt a fővárosban keltett gyűlölet és erőszak elől. Több heti távollét után ismét vissza akart térni Jeruzsálembe, hogy még egy utolsó kísérletet tegyen a konok várossal. Egyedül szent Lukács evangélista említi Jézusnak ezt az utazását, de nem közöl róla tüzetesebb részleteket, csak annyit mond, hogy rövid napi menetekben tartott Jeruzsálem felé és közben megállt az útjába eső falvakban és városokban. De két eseményről mégis tudunk szent Lukács följegyzéseiből s ezek visszatükrözik mindazt, ami Jézus lelkét nyomta és szorongatta azokban a napokban.

Látja, hogy a nép félreismeri és visszautasítja; csak maroknyi hívő szegődik hozzá, szegények és tehetetlenek ezek is: a hatalom, a tudomány és a vagyon birtokosai nemcsak visszahúzódnak tőle, hanem üldözik is. A nép ugyan szívesen hallgatja, de annyira már nem megy a jóindulata, hogy beálljon követőinek sorába. Gyakran hallották panaszosan sóhajtozni, hogy nagyon kevesen hisznek az igéiben. Panaszai sértették a zsidó nép önértetét, mert a többség a messiási kor boldogságát úgy tekintette, mint egész Izraelnek kijáró kiváltságot: az új ország örömeibe tehát kivétel nélkül beletartozónak vélte a «választott nép»-nek minden tagját: — mi szükség tehát külön toborzásra, mikor — ha jön a Messiás — úgyis megváltja és fölszabadítja mindnyájukat?

A néphitnek erre a hiú ábrándjára támaszkodva, meg is kérdezte Jézust valaki, hogy valóban így van-e?... de Jézus a leghatározottabban megcáfolta.

— Hogyan? — csodálkozott ez az ember: — hát kevesen lesznek, akik üdvözülnek?

Jézus nem felel egyenesen a névtelen ember kérdésére. Nem az a fontos, hogy tudjuk: kevesen vagy sokan lesznek-e a választottak, hanem azon kell iparkodnunk, hogy mi is a választottak közt legyünk.

— Törekedjetelek bemenni a szűk kapun — mondja Jézus — mert bizony mondom nektek: sokan akarnak majd bemenni, de nem tudnak. Mikor már fölkelt a családátya és bezárja az ajtót és ti, kívül állva, zörgetni kezdtek az ajtón, mondván: «Uram, nyisd ki nekünk», ő majd felelvén, mondani fogja nektek: «Nem tudom, honnét valók vagytok». Akkor aztán mondogatjátok: «Előtted ettünk és ittunk és a mi utcáinkon tanítottál». Ő pedig azt mondja nektek: «Nem ismerlek titeket, honnét valók vagytok: félre tőlem mindnyájan, ti gonosztevők!»... Ott léssen akkor sírás és fogak csikorgatása, mikor látni fogjátok Ábrahámot, Izsákot és Jákobot és mind a prófétákat az Isten országában, magatokat pedig kítaszítva belőle. És jönni fognak napkeletről és napnyugatról, északról és délről és letelepednek az Isten országában. És íme, vannak utolsók, akik elsőkké lesznek és vannak elsők, akik utolsók lesznek.

Csak egyetlen egy kérdés lehet fontos minden embernek: hogyan juthat be Isten országába. Ha bejutott: az Atya asztalának örök örömeiben megtalálja az életet, Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal és minden prófétával, a négy világtáj minden választottjával. Ha kívül marad, mint elűzött, végtelen szenvedés, örök kétségbeesés lesz a sorsa. De vigyázni kell, mert a kapu szűk s a bemenet nehéz az atyai házba és a királyi palotába. A kapu pedig: a hit Jézusban, a szegény, ismeretlen, megvetett és üldözött Messiásban. Csak az léphet be ezen a kapun, aki egészen elmerül Jézus igéiben és mindent fölálldoz neki. Aki nem vállalja a teljes lemondást, az előtt bezárul a kapu. A Mester kortársai tapasztalták ezt; nagyobb részük visszariadt a hit áldozatától, inkább akarnak megmaradni saját tudományukban, szertartásaikban és bűneikben, mint hinni a Megváltó igéiben: nem is jutottak be tehát Isten országának dicsőségébe és örömébe.

Ez a kizárás teljes, végleges és örökös: odafelel már nem lesz irgalom és nem használ többé a bűnbánat; a megtérés csak idelent lehetséges, mert Isten irgalma csak itt a földön hajlíthatja kegyelemre az igazságot. Odafelel már nem használ nekünk semmit, hogy a választott és kiváltságos néphez tartozunk: ez az üres cím nem nyitja meg az örökre zárt ajtókat. Aki a Mestert visszautasította a földön: azt ő is

visszautasítja most: aki félreismerte: azt ő sem ismeri; ezek mind gonoszlevők az ő szemében — nem méltók arra, hogy leüljenek a messiási lakoma asztalához.

Isten végtelen jósága és irgalmassága mind azok iránt, akik bűnbánatot tartanak világi életükben, nincs ellentétben azzal a szigorúsággal, mely kérlelhetetlenül bünteti a töredelmetlenséget. Az isteni törvény szankciója ez, melyet az igazságosság nevében gyakorol az örök bíró.

*

Küldetésének sikertelensége Izraelben — amiről napról napra jobban meggyőződött — nem csüggesztette el Jézust, bár szomorkodott miatta. Noha az elsőnek kiválasztott vendégek tagadóan feleltek a meghívásra, a lakomás terem azért nem marad üresen. A kiváltságos nép helyett a négy világtájról fognak majd összeseregleni a «nem hivatalos» vendégek s ezek a «választottak» ülik körül az asztalt a próféták és pátriárkák mellett. A kiváltságolt faj kívül marad: helyébe az eddig elhanyagolt pogányság tódul be Isten országába s ekképpen — ahogy Jézus a zsidók nemzeti önérzetét kimélve szerette mondani — «az utolsók elsőkké lesznek s az elsők utolsókká»...

Ugyanezen napon — írja szent Lukács — a farizeusok azzal a hírrel környékezték meg Jézust, hogy Heródes meg akarja öletni és intették, hogy azonnal meneküljön. Lehet, hogy ez csak fogás volt, mellyel a farizeusok meg akarták ijeszteni Jézust, hogy szabaduljanak tőle. Mert nem valószínű, hogy a tetrarcha, aki nem volt kegyetlen, meg akarta volna öletni Jézust. Keresztelő János halála miatt, amit gyöngé pilanatában csikart ki tőle Salome, folyton kínoztta a lelkipurdalás és lehetséges, hogy azért félt Jézustól is, akiről — állítólag — azt hitte, hogy ő a föltámadt János. A farizeusok ezt a félelmet akarták fölhasználni arra, hogy, megijesztvén Jézust a tetrarcha gyűlöletével, át-kényszerítsék őt Jeruzsálembe, ahol Jézus közvetlenül a Szanhedrin hatáskörébe került volna.

De Jézus átlátott a farizeusok csalárdságán. — Eredjetelek és mondjátok meg annak a rókának — felelte maró gúnnyal: — Íme, én ördögöket űzök és betegeket gyógyítok, ma és holnap és harmadnap bevégezem. Azonban még ma és holnap és a hátralévő napokon járnom-kellnem kell, mert nem veszhet el próféta Jeruzsálemben kívül.

Jézus tudja, hogy napjai meg vannak számolva és senkinek sincs rá hatalma, hogy csak egyet is elvegyen azokból: az ő végzetét senki se siettetheti vagy késleltetheti: ő tehát nem fél semmitől, a halálfélelmet nem ismeri nyu-

godtan megy tehát sorsa felé, mely reá, mint Isten küldöttjére vár.

Folytatja útját Jeruzsálembe, ahová nem-sokára megérkezik. Ez már tél derekán történt, mikor éppen a templomtisztítás ünnepét ülték, mely a 29-ik évben december 20-ikára esett.

Ezt az ünnepet a makkabeusok alapították az Antiochus Epiphanestól megszenteltetett templom megtisztításának (templomszentelésnek) emlékére. Amikor ugyanis Makkabeus Júdas, Krisztus előtt 165-ben, a föllázadt makkabeusok élén megverte Antiochust és visszafoglalta Jeruzsálemet s a templomot ismét megnyitották, olyan olajat kerestek, melyet a pogányok érintése nem szennyezett be. Csak egyetlen egy ilyen edényt találtak a főpap pecsétjével és ez csak egy napra való volt, de csoda által megszaporodván, egész hélen át tartott. Ennek a csodának emlékére — ahogy Mammonidesz följegyzi — nyolcnapos ünnepet rendeltek és nyolc éjszakán át minden ház kapuja előtt világítottak.

Jézus nem sokáig időzött Jeruzsálemben. Az izgatottság, amit előbbi látogatásával keltett, távolléte alatt sem csillapodott: a beszédeivel fölevenített messiási eszme még egyre hevítette a szíveket. Mindenki hitte, hogy a Megváltó, a Szabadító ideje elérkezett — de nem a próféta ígéit követték, mert a farizeusi hagyományoktól megtévesztett közvélemény egyre inkább a nemzeti fölszabadulás, a politikai függetlenség, a zsidó imperializmus és a mózesi vallás világuralmának ábrándjaiban élt. Mivel pedig ezeknek az álmoknak semmi gyökereük nem volt Jézusnak sem személyében, sem tanításában, sőt még csodáiban sem: a zsidó hazafiak közül sokan azon keseregtek, hogy miért nem veszi kezébe Izrael ügyét ez a próféta — akinek olyan nagy a tekintélye és hatalma a népen — és miért nem lép föl, mint nemzetének politikai fölszabadítója?!

— Minek izgatja a népet — zúgolódtak — ha nem ő a Szabadító?... És miért nem mondja ki nyíltan, hogy ő az, ha a Szabadító szerepére vállalkozik?

A közvéleménynek ezt a hullámszását nyíltan tükrözi a negyedik Evangélium (szent János), melynek írója élesen rávilágít erre, abban a jelenetben, mely Jézus és a jeruzsálemi zsidók közt játszódtott le a templomban.

Jézus, szokása szerint a keleti csarnokban. Salamon tornácában sétált. A farizeusok, miután megismerték, körülfogták és rátámadtak:

— Meddig tartod függőben lelkünket?... Ha te vagy a Krisztus: mondd meg nekünk nyíltan!

Ez az erőszakos megrohanás elárulja, hogy a zsidók nem fogadták el — de meg sem ér-

tették — Jézus messiási küldetését és nem fogták föl apostolkodásának természetfölötti jellegét, sem az ő személyének istenségét. Nem akarnak megvilágosodni, hanem rá akarják szorítani Jézust, hogy beszéljen nyíltan: mondjon igent vagy nemet — az a Messiás-e, akit ők várnak?... Nem ők akarják követni a prófétát, hanem azt kívánják, hogy Jézus csatlakozzék hozzájuk és váltsa valóra az ő álmaikat.

Megismétlődik ugyanaz a harc, mely Galileában tört ki először, hogy lelki vagy politikai Messiás-e Jézus?... vagyis: Isten országa erről a világról való-e, ahogy a félrevezetett zsidó népvélemény várta és megalapítását Jézustól követelte, vagy pedig az a földöntúli ország, melynek örömét Jézus hirdette?

A galileaiak legalább őszinték voltak, mikor Jézust erőszakkal akarták elragadni, hogy királlyá tegyék; a júdeaiak viszont inkább talán csalárdak, mert erőszakoskodásuk, hogy nyílt színvallásra kényszerítsék Jézust, valószínűleg azt a hátsó gondolatot takarja, hogy Jézus nyilatkozatát fölhasználják ellene és följelentik érte a római hatóságnak.

Jézus titokzatos személyisége egyformán izgatta a zsidó nemzetnek minden társadalmi rétegét és felekezetét. A farizeusok pártjának vakbuzgó töredéke — a féktelen nacionalisták — katonának, hódítónak képzelte, aki fegyverrel szerzi meg nemzetének a szabadságot és a világuralom dicsőségét. A jámborabbak — akik vakon hódoltak a törvénynek, melyet a szentség teljének tartottak — magukhoz hasonlónak képzeltek és azt várták tőle, hogy a pogány népeket mind Izrael vallására fogja téríteni. Amivel szemben a szadduceusokat — akik mindenben kételkedtek és már beletörődtek a rómaiak igájába — nem érdekelte a jövő: ők már csak nyugalmat akartak, hogy uralkodván, élvezhessék az életet. Nem is ők — hanem a farizeusok — fogták körül Jézust, hogy mondja meg: valóban ő-e a Messiás?...

A «Krisztus» szónak tehát több értelme volt a zsidók közt, ami, természetesen, félreértések forrása lett. Az az értelem, amelyben Jézus használja, homlokegyenest ellenkezik azzal, amit ellenfelei értenek rajta. Jézusnál nem volt benne semmi politikai, semmi törvényes és mózesi: szóval semmi földi vagy világi elem. Lényege az, hogy a Messiás Isten Fia, maga Isten az emberben — de ez az ember híjával van minden dicsőségnek — kerüli a pompát, ünnepeltetést, világi hivalkodást — megtagadja az égi jelt, az alázatosaknak nyilatkozik, velük alapítja meg Isten országát — melynek példányképe Dávid országa volt — ebbe gyűjti össze nemcsak Izrael szétszórt fiait, hanem az emberi nem minden

sarját, akiket igazsággal táplál és szavának világosságával vezet be az örök életbe.

A Mester komoly bölcsességgel és határozottan felel a farizeusok kérdésére. — Mit mondhatna mást, mint amit ünnepélyesen kinyilatkoztatott a sátorok ünnepén? Akkor tüzetesen ismertette saját természetét, isteni eredetét és küldetését és megmagyarázta messiási apostolkodásának célját és rendeltetését. Ha nem is emlegette a tömeg előtt a «Messiás» szót, ezt nem azért tette, mintha lemondott volna erről a címről: egyszerűen csak mellőzte, mert az előítéletek és balvélemények meghamisították eredeti értelmét. — Nem!... ő nem az a Messiás, akit a vallási és nemzeti ábrándoktól elbódult zsidók vártak: ő az a Messiás, akit az Atya küldött.

Ebben az értelemben felel tehát a farizeusoknak, még mindig arra törekedve, hogy eloszlassa félreértéseiket és balvéleményeiket. Rá akarja vezetni őket az igazságra, de ez a szándéka megtörött a farizeusok régi konokságán és zárkózottságán. Ezt a konokságot még a csodák sem ingatták meg: Jézus szomorúan a szemükre is veti ezt:

— Mondtam nektek és nem hiszitek. A cselekedetek, melyeket én teszek Atyám nevében, azok tesznek bizonyosságot rólam, de ti nem hiszitek, mert nem vagytok az én juhaim közül valók.

Ezekkel az utolsó szavakkal rámutat hitelenségük titkos okára, mely mindig ugyanaz: a lélek és az akarat makacs önzése. Semmi nem bírhatja más véleményre azt az embert, aki valását csalhatatlannak, bölcséletét cáfolhatatlannak tartja, akit önzése vagy vakbuzgósága annyira elvakít, hogy meg se akarja hallgatni, aki ki akarja emelni a szűk körből, amelybe értelmét bezárta. Akaratának konokságán minden megtörik: tények, érvek és csodák mit sem érnek — mindent elméleteinek és szenvedélyeinek hamis szemüvegén lát és így ítéli meg; ami véleményébe ütközik, az téves: ami értelmén felül van: azt gondolkodás nélkül elveti.

Ilyen akadályokba ütközött Isten igazsága, mellyel Jézus találkozott, mikor meg akarta hódítani a lelkeket. A Lélek élő törvényét hozta ennek a népnek, mely Mózes törvényének igájában görnyedezik s a farizeusok hagyományaiban meghamisított, a szadduceusok iskolájában megkövesült törvény alatt élt; ennek az elnyomott nemzetnek, mely rabságában is forrón vágyakozott a megígért Megváltóra, Jézus megmutatta a prófétától isteni szépségében látott Messiást, akit megtisztított a nép ábrándjaitól és a farizeusi hagyományoktól reá fogott hamis jellemvonásoktól; új nemzedéket hirdetett ennek a vérre és kiváltságaira büszke fajnak — oly nemzedéket,

mely a Lélekben született: és fölszólította, hogy legyen magva ennek a nemzedéknek az által a rejtélyes újjászületés által, amelynek titkát egyedül ő ismeri. Ezek az igazságok nem — elpusztítani, hanem tökéletességre akarták vinni a mózesi törvényt és a szent népet; de, hogy megérthessék és követhessék: szakítaniuk kellett volna az uralkodó téveszmékkel, a vallásos szertartások üres külsőségeivel, a túlzott faji büszkeséggel és a hamis hazafiasság önző dicsvágyával. Jézus azt akarta, hogy a zsidók többet higgyenek az Írásnak és a prófétáknak, mint az elvakult írástudóknak, akik félreismerték az Írás és a próféták szellemét. Tartsanak bűnbánatot és verjék mellüket, ahogy János, a hírmondó és maga Jézus is, magasztos ékesen szólással kívánták: hogy megnyissák lelküket a jóra való törekvésnek és az Atya hívásának, aki minden értelmes lényt vonz az igazság és a tökéletesség felé.

Mindazok, akikben győzött ez a vonzalom, meghallották Jézus szavát és hittek benne; ez volt az ő nyája és Jézus a «juhainak» nevezte őket.

— Ti nem vagytok az én juhaim közül valók — mondta Jézus a makacs farizeusoknak — azért nem hisztek nekem. Az én juhaim hallgatják szavamat és én ismerem őket és követnek engem.

— És, egyetlen mondatba tömörítve a valódi Messiás minden isteni hivatását, komoly méltósággal tette hozzá:

— És én... örök... életet... adok nekik...

Örök életet adni az embereknek — ez annyi, mint Isten életében részesíteni: tehát az igazság és szeretet erejével fölemelni őket Istenhez. Szent cél és valóban Messiásnak fönntartott hivatás. Jézus saját magát vallja e magasztos föladat végrehajtójának s ezzel új alakban nyilatkoztatja ki tulajdon istenségét, mert semmiféle emberi lénynek — bárki legyen is az — nincs rá módja, se hatalma, hogy örök életet ígérjen: s még kevésbé van rá módja és hatalma, hogy azt meg is adja.

De Jézus teljes tudatában van hatalmának és nyugodtan mondja:

— Azok, akiknek örök életet adtam, nem vesznek el mindörökké és senkisem ragadja el őket kezemből. Amit Atyám nekem adott, mindennél nagyobb és senkisem ragadja ki Atyám kezéből.

Ezzel a kijelentéssel megállapítja, hogy az ő hatalma egy az Atyáéval: így akarja megszilárdítani a mindennap növekvő nagy veszélytől talán megfélemlített tanítványok bátorságát. Aztán pedig, minden kétértelműség nélkül, kimondja a személyére vonatkozó csodás kinyilatkoztatás végső szavát:

— En és az Atya egy vagyunk!

Valamennyi messiási fogalom közt ez a legmélyebb és legfőnségebb. A Messiásnak és Istennek nemcsak az akarata, az értelme és hatalma közös, hanem a lényegük is az; nem csupán erkölcsi egység köti össze őket, hanem érzéken túli kapcsolat is, mert ugyanegy természetnek részesei. Az Atya és Fiú külön személyek, de a lényük azonos.

Csodálatosabb, hallatlanabb és kifürkészhetetlenebb szavakat sohasem ejtett ki még emberi ajk; maga Jézus se mondta ki eddig ily nyíltan, hogy kicsoda ő. Ha a zsidók, akik hallgatták, megőrizték volna az Írás mélyebb értelmét és ha jobban ragaszkodnak a próféták tanításához, akkor elismerték volna a Megváltó istenségét és megértették volna, hogy a Messiás-Isten föladata csakis az lehet, hogy közölje az isteni Lelket: az általa alapított királyság pedig nem lehet egyetlen egy nép kiváltsága, hanem az egész emberiségé az. De vakságukban és gögjükben, konokságukban és hamis vakbuzgóságukban istenkáromlásnak vették Jézus szavait: magát Jézust pedig oly megátalkodott bűnösnek, akit rögtön el kell pusztítani.

Fanatikus szenvedélyük kirobbant és követeket ragadtak, hogy megkövezzék.

Jézus nem riadt meg a fenyegetésektől; bátran szembenézett üldözőivel és nem menekült. Nyugalma lefegyverezte a dühöngőket, akiknek Jézus gúnyos méltatlankodással mondta most:

— Sok jó tettet mutattam nektek Atyámtól; azok közül melyik dologért köveztek meg engem?

Olyan nagy volt ellenségeinek gonoszsága, hogy Jézus csodálatos jótéteményei nem hogy meggyőzték volna, hanem inkább még izgatták őket és szívtották gyűlölködő haragjukat.

— Jó tettért nem kövezünk meg téged — kiabáltak — hanem a káromlásért, mivelhogy ember létedre Istenné teszed magadat!

A fanatikuskok tévedtek; nem ember volt, aki Istennek mondta magát, hanem maga Isten volt, aki személyesen nyilatkozott az Ember-Jézusban.

A zsidók szerint istenkáromló volt, aki tagadta vagy támadta a vallás három alapját: Istent, a templomot és a mózesi törvényt. A legnagyobb bűn volt: tagadni Isten egységét, a templom és a törvény örökkévalóságát. Ezért kiáltottak hát istenkáromlást, mikor Jézus egynek hirdette, azonosította és egyenlőnek mondta magát Istennel.

A vakbuzgó farizeusok nem voltak tisztában a Messiás valódi fogalmával. Ugyanaz a végzet, mely egyetlen nemzetet se kímél meg, utolérte a zsidó népet is — hogy: a hanyatlás korában eltorzulnak a legmagasztosabb igazságok, fontos kérdések háttérbe szorulnak, a belső lényeg

üres külsőségek hamisítják meg, a tespedő szellemek megfélelkeznek arról, ami életbe vágó és mellékes fészleteknek tulajdonítanak nagy fontosságot. Az írástudók és a papi fejedelmek szintén ebbe a hibába estek: meddő világban, léha szörszálhasogatásban élték ki magukat és elfakult előttük a messiási hős istensége, amit pedig a próféták határozottan állítottak. Istenkáromlást kiáltottak hát, amikor Jézus ünnepélyesen kinyilatkoztatta Isten-Fiúságát — és elfordultak tőle, lehúnyva szemüket, mert belefázott előítéleteikbe és nemzeti büszkeségükbe.

Aki ismeri a zsidó nép makacs büszkeségét és vallásának kérlelhetetlen szellemét: elképzelheti Jézus határtalan bátorságát, hogy nemcsak hirdetni, hanem bizonyítani is merte előttük messiási méltóságát. De Jézus az emberek dühével szemben is megtartotta lelkének egyensúlyát, amit a szentség és az igazság támasztott alá. Az írásra hivatkozott — erre a szent okmányra, melyet ellenfelei babonásan tiszteltek: és diadalmasan cáfolta meg vádjait — éppen az írás nevében, mely a zsidók előtt tisztázott minden kérdést és megoldott minden nehézséget.

— Nincs-e megírva a ti törvényeitekben: — figyelmezteti őket. — Én mondtam: istenek vagytok?... Ha azokat mondtatta isteneknek, kikhez az Isten ígéje szólt (és az írás föl nem bomolhatik): miképpen mondhatjátok arról, kit az Atya megszentelt és a világra küldött, hogy Istenkáromló, mivel azt mondtam: Isten Fia vagytok?...

Mikor a fölháborodott mesterekkel szemben arra a határozott elnevezésre hivatkozott, melyet Isten maga adott emberi képviselőinek az írásban: Jézus a zsidó öntudatban legerősebben gyökeredző eszmére hivatkozott. Mert Izrael hitében az Isten élő és személyes Lény, aki szavaiban és cselekedeteiben szakadatlanul érintkezik választott népével. Akiknek útján megnyilatkozik, isteni jelleget kapnak ezáltal: a király vagy a próféta Isten eszköze lesz és bizonyos mértékben fölemelkedik Hozzá. Hogyan lehet tehát istenkáromlónak mondani Jézust, ha Isten Fiának vallja magát — holott az Atya megszentette őt, mikor a világra küldte és Lelkének teljességét közölte vele?...

De Jézus nem érte be ennyivel: még tovább ment a bizonyításban. Meg akarta győzni az elfogult lelkeket az Atyja és közte fönálló egységről, amely forrása volt messiási méltóságának.

— Ha nem cselekszem Atyám tetteit — mondta nekik — ne higgyetek nekem; ha pedig cselekszem és ha nekem nem hisztek: higgyetek a tetteknek, hogy megtudjátok és belássátok, hogy az Atya énbennem nagyon és én az Atyában.

De ők nem akartak se látni, se hinni, hanem — összebeszélve — meg akarták fogni Jézust, hogy a Szanhedrin elé vigyék. Jézus azonban megmenekült és tanítványaival együtt elhagyta a várost — «a Jordánon túl menvén ama helyre, hol János először kereszttel vala»...

Kimenvén pedig Jeruzsálemből, még egyszer visszafordult, hogy lássa a várost. Csordultig volt a szíve szomorúsággal. Láta és érezte, hogy nem bírja legyőzni népének konokságát s a fájdalom keserű kifakadásra készítette.

— Jeruzsálem, Jeruzsálem! — tört ki lelkéből a panasz — mely megölöd a prófétákat és megkövezed azokat, kik hozzád küldetnek: hány-szor akartam egybegyűjteni fiaidat, miként fészekalját szárnyai alá a madár és te nem akartad! Ime, pusztán hagyaték nektek a ti házatok. Mondom pedig nektek, hogy nem láttok engem, míg nem eljön az idő, mikor mondjátok: «Aldott, aki az Úr nevében jön!»

Jézus most már csak meghalni jön vissza a városba, mely hallotta — és megvetette — legmagasztosabb tanítását, mint ahogy visszautasította a meghívást is, hogy lépjen be Isten országába. És beteljesülnek szavai, hogy amikor ismét visszajön, ujjongva fogadja majd a nép:

— Hozsanna Dávid fiának! Aldott, ki az Úr nevében jön!...

VII. FEJEZET.

Jézus ismét visszavonul a Jordánon túlra.

Kimenvén Jeruzsálemből, Betharabában telepedett meg Jézus, túl a Jordánon, Júdea határán, ahol János két évvel előbb megkeresztelte. A Keresztelő próféta neve még közszájon forgott a nép között: még emlékeztek arra, amit Isten országáról, a Messiás eljöveteléről és magáról a Messiásról mondott. A Jézushoz tóduló nép, amikor látta őt, álmélkodva győződött meg János jövődöléseinek és bizonyágtételének igazságáról.

— János nem művelt csodákat — mondogatták egymásnak — de minden úgy igaz, ahogy megjövendölte.

Igy történt aztán, hogy Jézus aratta le, amit János vetett: a benne hívők száma egyre szaporodott. Most, hogy vége felé járt isteni küldetése, a Jordánnak ugyanazon a partján állt, ahol Keresztelő szent János nyilvánosan fölavatta. Még három hónap — és bevégi, amiért küldetett: két esztendő elég volt rá, hogy teljesítse Isten akaratát.

Ha Jézus csak «nagy ember» lett volna, bizonyára kétségbeesik és átkozódik, látván, hogy

nemzete visszautasítja és hívó szavára csak többé-kevésbé gyanús, megvetett, gyűlevész népség tódul hozzá. De Jézusban nyoma se volt ennek a gyöngeségnek, se a csalódott hiúság keserűségének. Sőhajtozik ugyan az akadályok, veszedelmek és a sikertelenség miatt: szánja mindazokat, akik félreismerték és Isten haragjával fenyegeti gúnyolódó ellenfeleit. Az alázatosakkal szemben azonban még fokozódik a könyörületessége és megszakitás nélkül folytatja köztük apostolkodását.

A farizeusok most sem tétlenek: szüntelen újabb cseleket vetnek neki és fogas kérdésekkel igyekeznek törbe csalni, ellenmondásokba keverni; gyakran hívják vendégségbe, hogy közelebbről figyelhessék meg és jobban beleláthassanak szándékaiba. Jézus nem tér ki; bár látja a képmutatást és érzi a burkolt ellenségeskedést, mégis elfogadja a meghívásokat. Szent Lukács részletesen el is mondja egy ilyen lakoma történetét.

A párt egyik vezére ebédre hívta meg Jézust — család álnoksággal éppen szombati napra. Előre kiesztették a csapdát, hogy majd vízkóros beteget hoznak Jézus elé, tudván, hogy könyörületességből meggyógyítja. De Jézus átlátott az álnok cselvetésen — nem várván meg a farizeusok és írástudók támadását — ő tört rájuk hirtelen ezzel a kérdéssel:

— Szabad-e szombaton gyógyítani?

Azok pedig hallgattak. Mire Jézus, megfogván a betegnek kezét, meggyógyította és elbocsátotta. Ezzel megbotránkoztatta a jelenlévőket, akik a szombat megszenteltelenítését látták Jézus cselekedetében. A Messiás kitalálta gondolataikat és ezt kérdezte tőlük:

— Ha valakinek közületek számára vagy ökre kútba esik: nem húzza-e ki azt rögtön szombaton?

Némán néztek egymásra a farizeusok és írástudók: nem tudtak erre felelni, mert az igazság alól nincsen kibuvó.

A vendégek sokan voltak s mindegyik többnek akarván látszani a másiknál, keresték és válogatták az első helyeket. Rájuk pirítván ezt az illetlen hiúságot, következő példabeszéddel leckéztette meg őket Jézus:

Mikor lakodalomba hívnak, ne ülj az első helyre; nehogy, ha náladnál előkelőbb ember volna meghíva: odajövéen az, ki téged és őt meghívta, azt mondja neked: — «Adj helyet ennek» s ekkor szégyenszemre, az utolsó helyet kelljen elfoglalnod. Hanem, mikor meghívnak, eredj: telepedjél az utolsó helyre, hogy mikor jövend, ki téged meghívott, azt mondja neked: «Barátom, menj följebb!» Akkor dicsőséged leszen az egész asztaltársaság előtt.

— «Mert mind az, aki magát fölmagasztalja: megaláztatik; és, aki magát megalázza: fölmagasztaltatik».

Nem illemtudásra oktatja itt Jézus a vendégeket; most is, mint mindig, örök igazságot — Istennek fontos törvényét — hirdeti s a szűk, földi szemhatárok fölé emeli az elmét.

Az alázatosság dícsérete magyarázza meg legvilágosabban Jézus egész életét és föladatát itt a földön, ahol minden és mindenki elmerült az elvakult gögben és megittasult a dölyfös hivalkodás mámorában. Pedig: alázatosság a legelső szükséges föltétel, hogy beléphessünk Isten országába. Aki csak magában bizakodik és túlértékeli bölcsességét, erényeit és erejét: az nyomorban marad és saját semmiségébe roskad: ez a története az Isten ellen föllázadt emberiségnek. Viszont, aki elismeri semmiségét és nyomorúságát: azt Isten fölemeli és részt ad neki életének kimondhatatlan dicsőségéből: ez a Krisztusban élő alázatosak története.

Jézusnak minden szava jóslat volt, mikor az alázatosságot, mint a valódi nagyság titkát hirdette a gögös farizeusoknak. Ő már napról-napra lejjebb ereszkedett alázatos és fájdalmas életének lejtőjén s egyre jobban közeledett ahhoz az időhöz, amikor teljesen védtelen lesz ellenségeinek kezében s mint rabszolga semmisül meg, engedelmeskedve mindhalálig — a legszörnyűbb kereszthalálig. Ezeket a magasztos erkölcsi elveket többször hirdették a próféták és az írástudók kötelesek voltak ismerni, sőt méltányolni is azokat. Hatalmas igazságukat különben közel 2000 év óta bizonyítja a történelem, mert a Jézustól megnyitott úton hozzá alázatos lelkek tömege törekszik Istenhez — Krisztus példájára — megaláztatásokon és szenvedéseken keresztül: ezek Isten országának hősiei választottjai.

E lecke után, teljesen elmélyedve apostolkodásának gondolataiba, bizonyára Isten országának összetétele járt az eszében, mikor a következő nagyon különös és meglepő tanácsot adta házigazdájának:

— Mikor ebédet vagy vacsorát szerzel, ne hívjad barátaidat és testvéreidet, se rokonaidat és gazdag szomszédaidat, nehogy ők is viszont meghívjanak és visszaadják neked; hanem mikor lakomát adsz, hívd meg a koldusokat, bénákat, sántákat és vakokat. És boldog leszel, mivel nem bírják viszonzni neked; de majd visszafizettetik az neked az igazak föltámadásakor.

A Mester tanítása megfogta egyik-másik asztaltársának lelkét.

— Boldog, aki asztalhoz ülhet Isten országában! — mondta egyik.

Ez a jámbor farizeus nem is sejtette, hogy Isten országa közöttük volt Jézus személyében

és a messiási lakoma már kész — a meghívót minden figyelmes lélek megkapta: és csak tölük függ, hogy leüljenek a lakomához. És Jézus ekkor új példabeszéddel igyekszik ráirányítani figyelmüket a jelen nagy kötelességeire, fölvilágosítván őket a mennyei eseményről, mely most megy végbe Izraelben — de amelyet ők se látni, se hallani nem akarnak.

— Egy ember nagy vacsorát szerze — így szólt a példabeszéd — és sokat meghívott. És elküldé szolgálát a vacsora órájában, megmondani a hivatalosaknak, hogy jöjjenek, mert már minden el van készítve. És kezdék maguk mindnyájan sorra mentegelni. Az első monda neki: «Földet vettem és ki kell mennem megnézni azt; kérlek téged, ments ki engem.» A másik meg monda: «Öt iga ökröt vettem és megyek megpróbálni azokat: kérlek, ments ki engem.» Más ismét monda: «Feleséget vettem, azért nem mehetek.»

Hazamenvén a szolga, jelenté urának mind ezt. Megharagudván a házigazda, ezt parancsolta szolgálának:

— Menj ki hamar a város tereire és utcáira s a koldusokat, bénákat, vakokat és sántákat hozd be ide!

És monda a szolga:

— Uram, megtörtént, amint parancsoltad, de még mindig van hely.

Akkor monda szolgálának az úr:

— Menj ki az utakra és a sövényekhez és kényszerítsd bejönni a járó-kelőket, hogy megteljen a házam...

... «Mondom azonban nektek — így végzi Jézus a példabeszédet — hogy senki ama férfiak közül, kik hivatalosak voltak, meg nem ízeleli az én vacsorámat!»...

Nehéz volna világosabb hasonlaltal megmagyarázni a válságot, melyen Isten országának áll kell mennie.

Jézusnak minden gondolata az ország meg alapítására özpontosul: ez életének célja. Ebből a szempontból nézi és ítéli meg az időt és a világot: s ez a szempont valóban túlemelkedik a világon és a századokon. Isten országának eljövetele több, mint saját népének története: a teremtés koronája az. A jelen pillanat fontossága az, hogy most történik a meghívás Isten országába, amit Jézus nagy lakomához hasonlít. A próféták már az előző századokban elkészítették a lakomát: az asztal már terítve van a fölkészült teremben. A családátya elküldte szolgáját, hogy hívja össze a vendégeket; a családátya maga Isten, a szolgája Krisztus, aki, mivel az emberek fölött áll, kiváltságos helye van köztük.

A mennyei Atya jósága határtalan: azt akarja, hogy megteljen a terem. De a meghívottak elmaradnak: a földi javak, az elfoglaltság és a kapzsi érdekek lekötik és elvonják őket. Ezek az első meghívottak: akik földet, házat, ökröket vásárolnak és a férj, aki feleséget vesz és a tudós farizeusok, akik ismerik Isten ígét: — akár csak azok, akik most Jézust hallgatják — nem akarnak jönni. De hűtlen szőszegésük nem állítja meg a családátya bőkezűségét, hanem inkább alkalmat ad neki, hogy még nagyobb fényben ragyoghasson. Elhivatja a beteget: a vakokat és sántákat, meg a szegényeket — az emberiesség legalját — akiket mindenki megvet: s ez a lenézett tömeg, a koldusok és alázatosak — akiket a hatalmasok utálnak, mert nem ismerik, sem meg nem tartják a törvényt s mellőzik a farizeusok meddő tudományait és üres szertartásait — ezek lesznek Isten országának választottjai: örömmel fogadják a szolgát, aki meghívja őket a családátya nevében: s ők ülnek le lakomára a terített asztal mellé.

Bármilyen sokan vannak is, még mindig marad üres hely: pedig a háznak meg kell telnie. És meg is telik; mert akik a városon kívül, az utakon járnak vagy meghúzódnak a sövények mentén — az idegenek, szegények és vándorok — mind belépnek, mert Istennek kimeríthetetlen irgalmassága szeretetből betereli őket az asztal mellé. Ezek az idegenek a választott néptől távol álló pogányok, akiket a zsidók még a vámosoknál is jobban lenéztek.

Isten országának legjellegzetesebb vonása itt is — mint mindig és mindenütt — a nyomorultak és kitagadottak kiváltságában mutatkozik: ez különbözteti meg a világ végéig, mindazoknak megbotránkoztatására, akik Isten utait nem ismerik. Kívül marad Isten országán mindenki, aki gazdag, hatalmas, okos, büszke és erős, ha gazdagságát, hatalmát, tudását, erejét és önmagát jobban szereti azoknál a titkos javaknál és örömnél, melyeket Isten föntart híveinek. Ha ellenben hallgat a vendégségre hívó szolgára és mindenről lemond — minden földi javáról, amiye van — ha semminek fogja tartani tudományát, hatalmát, sőt az erényeit is: ha oda áll az egyszerű lelkek, a koldusok, alázatosak, bűnösök és gyermekek közé, akikről Jézus azt mondta, hogy: «ővék a mennyeknek országa», akkor neki is jut hely a terített asztal mellett. A többieknek pedig megmondta, hogy «közülük egy sem ízeleli meg az ő vacsoráját»...

Nem maradt följegyzés arról, hogy milyen hatásuk volt Jézus beszédeinek a farizeusokra. Az egyszerű, de mély értelmű példabeszédek remek bizonyosságai annak, hogy Jézus mennyire ismerte az emberi lélek vágyait, indulatait és

legrejtetteb megmozdulásait is. Lehet, hogy meghatották a farizeusokat; de, ha így történt is, ők elpalástolták belső érzelmeiket, színlelték, hogy nem értik meg a példabeszédek tanúságait és lenézték, kigúnyolták az új Mestert, akinek sikerei megzavarták és nyugtalanították őket.

Amikor a tömeghez beszél, nem szigorú és magasztos igazságokat prédikál Jézus: ha látja, hogy a nép felbuzdulva hallgatja és követi tanítását, igyekszik erénnyé és erkölcsi erővé átalakítani a nép rokonszenvét és rajongását, megmagyarázva neki, hogy mily áron juthat be Isten országába, ahová meghívja a türelmetlenül odavágyókat.

Akik tanítványai akarnak lenni, majd szembe találják magukkal szüleiket, gyermekeiket, feleségüket és testvéreiket.

— Vissza kell utasítani őket — mondja Jézus — hogy követhessetek engem; mert aki nem hordozza keresztyét és nem jön utánam: nem lehet nekem tanítványom.

Isten országának megalapítását a torony építéséhez hasonlítja.

— Nemde, aki közületek tornyot akar építeni, először leülven, kiszámítja a szükséges költségeket, hogy van-e miből befejezni, nehogy, miután alapot vetett és nem bírta bevégezni, mind, aki látja, csúfolni kezdje őt, mondván: «Ez az ember építeni kezdett és nem bírta befejezni?»...

Más alkalommal úgy beszél országáról, mint hatalmas király ellen viselt háborúról.

— Avagy kicsoda király az — mondja — aki, háborúba indulván más király ellen, előbb le nem ül és meg nem fontolja, vajjon képes-e tízezerrel szembe szállni azzal, aki háromezerrel jön ellene? Mert, ha nem: akkor még annak távollétében követséget küld és békét kér.

Allandóan hangsúlyozza, hogy a harcra legnagyobb erő — építésre legjobb segélyforrás — a teljes önmegtagadás, ami győzhetlenné és gazdaggá teszi az embert, mert függetlenné teszi önmagától és mindenki mástól: ez pedig előkészíti arra, hogy megnyerhesse Isten erejét és az ő Lelkének teljességét.

A lemondásnak ezt a bölcsességét a sóhoz hasonlítja, mely mindent fűszerez és megízesít.

— Jó dolog a só — mondja — de ha a só megízetlenül: mivel adnak ízt neki? Sem a földre, sem a trágyadombra nem való, hanem kivetik azt.

Ezek a komoly igazságok nem riasztják el tőle a bűnösöket és a vámosokat. Az apostol, akiben lobog a szeretet lángja, mindent mondhat: nyíltsága csak vonzza az őszinte szíveket. Ezért tódult Jézushoz a nép, melyet a farizeusok meg-

vetnek. Tanítói — óvakodva a szegény néptől, mint tisztátalantól — megvetik: Jézus ellenben hívja őket, nem undorodik a csőcseléktől, sőt nem törődik a kerges szívű túlbuzgók megbotránkozásával sem, hanem nyíltan eszik-iszik velük. — Miért ne tenné?... Hiszen ezek közt a lenézett, elhagyatott és megvetett szegények közt találta meg legjobb híveit!

Számtalanszor szemére vetették ezt ellenségei, akiket megbotránkoztatott Jézus barátkozása a néppel.

— Ime, ez a bűnösökkel társalog és velük eszik! — zúgolódtak a farizeusok.

Jézus úgy beszélt ezekről, mint eltévedt nyáj-ról, elveszett drachmáról és lelkének túlárado irgalmában ezt a példabeszédet mondta:

— Kicsoda közületek az az ember, kinek ha száz juha vagyon és elveszt egyet azok közül, ott nem hagyja a kilencvenkilencet a pusztában és nem megyen az elveszett után, mígnem megtalálja azt? És, midőn megtalálja: örömmel veszi vállára és, hazamenvén, összehívja barátait és szomszédjait, mondván nekik: «Örvendjetelek velem, mert megtaláltam az én juhomat, mely elveszett vala»...

— Mondom néktek, hogy oly nagy öröm léssen a mennyben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, kiknek nincs szükségük bűnbánatra.

— Vagy ha valamely asszonynak tíz drachmája lévén, elveszt egy drachmát: nem gyűjt-e világot, nem söpri-e ki házát, nem keresi-e szorgalmasan, mígnem megtalálja? És, mikor megtalálta, nemde egybehívja barátait és szomszédjait, mondván: «Örvendjetelek velem, mert megtaláltam a drachmát, melyet elvesztettem»... Mondom nektek, hogy hasonló öröm léssen az Isten angyalai közt egy megtérő bűnösön!

Valamennyi földi nyomorúság közt legnagyobb az istentelen ember nyomorúsága: benne van ebben a többi mind és fokozza súlyosságát még az is, hogy van benne valami a végtelenből. Jézus jellemének alapvonása az irgalom, melylyel megkönyörül a bűnösökre: valósággal túlárado benne ez az isteni erény, mely egyre meghatóbban és mélyebben, nyilatkozik mind szavaiban, mind cselekedeteiben. Legforróbb és állandó vágya, hogy meggyógyítson, fölszabadítson, megvilágosítson és Istenhez visszavezessen mindent, ami — nemcsak Izraelben, hanem az egész földön — elveszett, beteg, tehetetlen és sötétségben tévelyeg. És ezek az álszenteskedő, elvakult farizeusok mennyire félreismerték s mily érzékenyen sérthették a Megváltót, mikor szívük keménységében éppen azt lobbantották szemére, ami isteni mivoltának, Lelkének és szellemének lényege volt!

Számtalanszor megpróbálta: irgalmasságra hangolni a fölfuvalkodott gögjükben kemény szívű fanatikusokat s egy alkalommal — elszomorodván elvakultságukon — a vámosok és bűnösök gyülekezetében, a következő példabeszédet mondta nekik:

— Egy embernek volt két fia. És mondá atyjának az ifjabbik: «Atyám, add ki nekem az örökség részét, mely reám esik.» És elosztá köztük vagyonát. Kevés idő múltán, összeszedvén mindenét az ifjabbik fiú, messze országba költözék és ott eltékozlá vagyonát léha étellel.

— Miután mindent elpazarolt, nagy éhség lőn azon a földön és ő szűkölködni kezdett. És menvén, beszegődött azon ország egy polgárához, ki tanyájára küldé őt, hogy őrizze a sertéseket. És szerette volna megtölteni gyomrát a sertések eledelével, de abból sem adának neki.

— Akkor, magába szállván, mondá: «Hány béres dúskál atyám házában kenyérben, én pedig itt éhen veszek! Fölkelek és atyámhoz megyek és mondom neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened; már nem vagyok méltó fiadnak hivatalni, csak béreseid közé fogadj be engem.»

— És, fölkerekedvén, atyjához méne. Mikor még messze volt, meglátta őt az atya, megesett rajta a szíve és, hozzá futván, nyakába borult és összecsókolta őt. És mondá neki a fiú: «Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened; már nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivassam.» Atyja pedig mondá a szolgálóinak: «Hamar vegyétek elő a legdrágább köntöst és adjátok rá, huzzatok gyűrűt kezére és sarut lábaira; és hozzátok elő a hízlalt borjut, öljétek le, együnk és vigadjunk; mert ez az én fiam meghalt vala és föltámadt, elveszett vala és megtaláltatott.»

— És elkezdenek vigadozni. Az ő idősebb fia pedig a mezőn volt és midőn megjött, közeledvén a házhoz, hallá a muzsikát és táncot. És, előszólván egyet a szolgálak közül, tudakozódott, hogy mi van itten?

— Az pedig mondá neki: «Megjött az öcséd és atyád leölette a hízlalt borjut, mivelhogy egészségre kapta őt vissza.» Erre amaz megbosszankodott és nem akart bemenni. Atyja tehát kimenvén, elkezdte kérlelni őt.

— Amaz pedig felelvén, mondá atyjának: «Ime, annyi esztendő óta szolgállok neked és soha át nem hágtam parancsodat és sohasem adtál nekem egy gödölyét sem, hogy barátaimmal lakmározhassam. Midőn pedig megérkezett ez a fiad, ki elmulatla vagyonodat parázna személyekkel, leölted neki a hízlalt borjut!»

— Ő pedig mondá neki: «Fiam, te mindig velem vagy és mindenem a tied; de illett vigadni

és örvendezni, mert ez a te öcséd meghalt vala és föltámadt, elveszett vala és megtaláltatott.»

Az idősebbik fiúban magukra ismerhetett minden farizeus, mert minden hibája megvan bennük: nem szereti az öccsét, nem érzi át a megbánást, nem érti a bocsánatot; eltelve önmagával, csak saját tisztességének, szorgalmának és munkájának az értékét látja s ezt túlbecsülve, zúgolódik és méltatlankodik. — Miért nem őt ünneplik és tisztelik meg vigadozó lakomával?... Amit atya másoknak ad, azt úgy tekinti, mintha tőle lopná el. Tékozló öccsének megölik a hízlalt borjut — holott neki még gödölyét sem adtak!

Ezek a finom és mégis elevenbe vágó gúnyos célzások fölrázhatták volna az önhitt elbizakodottságban tespedő lelkiismereteket; ami, ha nem is sikerült: egyszer s mindenkorra megbélyegezték azokat az önző, irigy és visszataszító jellemeket, akiknek vallása csak szívtelen, külsőséges álszenteskedés és minden, látszólagos erényük csak önző számítás.

De minden ország és minden század «vámosai és bűnösei» is ráismerhetnek saját életükre a tékozló fiú történetében. Tömörebben és találébban senkise foglalhatta volna össze tévedéseiknek lelkiismeretlen önzését és a határtalan nyomorúságot, amit féktelen szenvedélyeik hoztak rájuk. És még másra is megtanít ez a példabeszéd. Elénk tárja az éhinségtől gyötört földet, ahol a bűn romlásba viszi az embereket: és ezeknek lelkéből ugyanaz a fájdalmas kiáltás szakad föl — a magára hagyatott nyomorúság jajsza: — az éhség megöl engem!... Ez a kiáltás vezeti vissza a tékozlókat a megtérés útjára. Az atya és a bőség emléke, amiben részük volt az atyai házban, ismét visszacsábítja őket; mielőtt éhen halnának és kétségbe esnének, megmozdul a lelkiismeretük és bűnbánatuk:

— Fölkelek és atyámhoz megyek!

Isten végtelen irgalmasságát példázza ez a történet, melynek minden sorából árad az örök igazság és jóság vigasztalása: a megértő Isten megbocsátó jósága, a megtérő ember alázatossága, az ég és föld öröme a megtérő ember alázatosságán és Isten végtelen irgalmán: minden benne van ebben a példabeszédben, amelynél meghatóbbat még az Üdvözítő tanításai közt is keveset találunk.

Minden bűnös, aki valóban szíve mélyéből megbánja vétkeit, így fohászkodik Istenhez:

— Vétkeztem és nem vagyok már méltó, hogy fiadnak nevez; úgy bánj velem, mint legutolsó béreseddel... És, miután az Atya föl emelte alázatosságából: megismeri a Lélek isteni erejét; tudja, mit jelent az ünnepi köntös, melybe az Atya öltözteti — meg a gyűrű és a

saruk — a megújhodás, a békességbe visszatérés jelképei. És az öröm, a vigadozó lakoma zaján túlseng az Atya vigasztaló szózata: «Meghalt a fiam — de föltámadt; elveszett — és megtalálta-tott.»

A jóra való útra — a megigazulás útjára — irányító fénysugár ez a példabeszéd, mely a legbűnösebb, elvetemült embert is visszavezetheti Istenéhez. És ki mondhatná meg, hogy hány vergődő lelket mentett meg, hány elveszett embert gyógyított meg, hányat tartott vissza a kétségbeeséstől és hányat bátorított töredelmes bűnbánatra?!...

Jézus helyzete sok tekintetben egészen más Pereában, mint Galileában volt. Követői legnagyobb részt itt is az alsóbbrendű népből, vámosokból és adószedőkből kerülnek ki. A magasabb társadalmi osztályok — a zsinagógák fejedelmiei, az írástudók, a farizeusok és a nép vénei — itt is ellenségei és bizalmatlanok: vitatkoznak vele, szidják és lenézik, sőt csejt is szönek ellene: de az életét nem fenyegetik. Jézus tehát folytathatja szemrehányásait, míg el nem jön az ideje, amelynek óráját nagyon jól tudja. De a hangja szelídebb, a korholás enyhébb, kivált mikor új és régi tanítványait oktatja. Ezek majdnem mind szegények és közrendűek, de Jézus nagyon szereti őket. Ajánlja nekik — többnyire megtért vámszedők voltak — hogy jó célra használják ezentúl a jogtalanul szerzett vagyont. Ezeknek oktatására nem ritkán folyamodott olyan példabeszédhez is, melynek főszereplője bűnös ember volt.

— Vala egy gazdag ember — oktatta tanítványait — kinek sáfára vala; ezt bevádolták nála, hogy eltékozzolja az ő javát. És előhíván őt (a gazda), mondá neki: «Mit hallok felőled? Adj számot sáfárságodról, mert tovább nem lehetsz az én sáfárom.»

— Mondá pedig a sáfár magában: «Mit csináljak, mert uram elveszi tőlem a sáfárságot? Kapálni nem tudok, koldulni szégyenlek. Tudom, mit tegyek: hogy mikor elmozdít a sáfárságból, befogadjanak engem házaikba (az ő adósai).»

— Magához híván tehát urának minden egyes adósát, mondá az elsőnek: «Mennyivel tartozol uramnak?» Az pedig felelé: «Száz köből búzával.» Mondá neki a sáfár: «Vedd elő adósleveledet és írd nyolcvanát.»

— És dicsérte az úr a hamis sáfárt, hogy okosan cselekedett, mert a világ fiai okosabbak a maguk nemében a világosság fiainál.

— Én is mondom nektek — tette hozzá Jézus: — Szereztek magatoknak barátokat a hamis mammonokból, hogy mikor elmúltok, befogadjanak titeket az örök hajlékokba.

Akik ismerik Jézus tanítását, megértik ezt a nyelvet; megismétlése ez a példabeszéd annak, amit Jézus olyan gyakran ismételtetett, hogy: «amit a legszegényebbeknek tesztek, nekem tesztek azt.» A gazdagnak tehát, aki bőkezűségével barátaivá tette a szegényeket itt a földön: a mennyekben Jézus és az angyalok lesznek majd barátai. Mikor az Atya elszólítja a sáfárkodástól: az örök életben majd a kezelt javaknak igazi gazdája fogadja. Ugyancsak ebből a példabeszédből látjuk, hogy a földi javak birtoklásában Jézus csak ideiglenes sáfárkodást lát: az ember csak kezeli e javakat, melyeknek egyetlen igazi tulajdonosa maga az Isten. Aki megfelelkezik erről, félreismeri Istennek legfelső jogát és igazságtalanságot követ el. Vagyona — még hogyha igazságosan szerezte is — megérdemli Jézusnak szigorú ítéletét, hogy «hamis mammon», mert valóban sok igazságtalanságnak forrása az ilyen bitorolt vagyon: pedig a legtöbb emberre ráillik ez a meghatározás. Ezért nemesíti tanítványainak felfogását a Mester, mikor emlékezteti őket arra, hogy: a gazdagság nem fontos, sőt inkább álnok és csalfa teher — tehát olyan kölcsön, amely csak ideiglenesen a miénk. Éppen azért: vigyázni kell reá és becsületesen kell sáfárkodni vele.

— Kezeljétek hűségesen ezt a vagyont — inti tanítványait. — Aki a kicsiben hű, az hű a nagyban is; és aki a kicsiben hamis, a nagyban is hamis. Ha tehát a hamis mammonban hívek nem voltatok: ki fogja rátok bízni azt, ami valódi? És hogyha a másében hívek nem voltatok: ki fogja odaadni nektek, ami a tiétek?

A nagy javak, az ember valódi javai, bizonyosan Isten országának javai és a Lélek igazi kincsei, melyek oly végtelenek és valódiak, mint maga Isten — s ezek, az Atya jóságából, Jézus tanítványainak javai lettek. A földi vagyonnak és gazdagságnak egyedüli értéke az, hogyha elosztjuk, a jótékonyság révén az örök életbe juthatunk általa. Ezt a sáfárkodást üdvösebbnek tartja a gonosz sáfár ügyességénél, aki idegen javakkal szerez barátokat a földön. Egyébként Jézus mindig arra tanít, hogy mondjunk le a mulandó javakról. Nem szabad engedni, hogy a mammon — a földi kincs — uralkodjék rajtunk: csak Istennek szabad szolgálnunk, mert ő az egyedüli Úr. A mammon rabja nem szolgálhat Istennek: választani kell tehát.

— Egy szolgálta sem szolgálhat két úrnak — mondja Jézus. — Mert vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik és megveti a másikat.

A farizeusok, akiknek kapzsisága és fősvénysége közmondásos volt, rájöttek a titokra: hogyan lehet összeegyeztetni a földi javak és él-

vezetek habzsolását, a pompát és fényűzést a külsőséges jámborsággal és a törvényszabta szent étellel. Hamis életbölcsessel: egyfelől szolgáltak a mammonnak, másfelől pedig minden külsőséges szertartást megtartottak. Jézust kigúnyolták, hogy kevésbe veszi, lebecsüli a földi dolgokat — bizonyosságát adván annak, hogy a közönséges és önző lelkek mindig örülségnek tartották a magasztos, főséges tanításokat.

— Ti ugyan igazakul állítjátok magatokat az emberek elé — pirított rájuk Jézus — de az Isten ismeri szíveiteket; mert, ami magas dolog az emberek előtt: utálatos az Isten szemében.

Aztán, olyan tekintéllyel, melynek különös nyomatékot adott saját, látszólagos gyöngesége, kíméletlenül leleplezi a dőlyfős farizeusok arcátlanságát és tudtukra adja, hogy vége van már az uralmuknak.

— A Törvény és a próféták Jánosig tartottak — olvassa rájuk: — attól fogva az Isten országa hirdettetik és mindenki erőszakkal törekszik bejutni abba.

Ezentúl nem számít sem a születés, sem a tudás, sem a gazdagság: megszűnnek a kiváltságok, melyeket Keresztelő szent János föllépte előtt a Törvény és a próféták biztosítottak Izrael előkelőinek — a gazdagoknak, az írástudóknak és a papi fejedelmeknek — mert Isten magas színe előtt mindenki egyenlő; az utolsó bűnbánó vámos éppoly nagy, mint a főpapság örököse. Megmutatja a gúnyolódó farizeusoknak a tőlük lenézett tömeget, mely meghallotta, megértette és követte az ő hívó szövegét.

Könnyen érthető a farizeusok megbotránkozása, sőt aggodalma, hogy: ha Isten országának ez az új tana valóban fölváltja a törvényt és a prófétákat, akkor ezzel együtt semmivé lesz az ő hatalmuk is. Ezért vádolták Jézust szüntelen azzal, hogy fölforgatja a törvényt, mert — szerintük — őket támadni annyi, mint rombolni a törvényt, amelynek ők az éber őrei.

Jézus diadalmasan védekezett. Dehogy is támadja ő a törvényt! Sőt ellenkezőleg: a törvény örökkévalóságát és változatlanságát hirdeti.

— Könnyebben múlik el az ég és föld — mondja — mintsem a törvényből egy pont elvesszen!

Nem eltörölni, hanem teljesíteni, betölteni akarja a törvényt — amit számtalanszor ismételi — megadni a lényegét mindannak, amit a törvény külső szertartásaival jelképez. Tanításának célja, hogy megvalósítsa mind azt, amit a próféták ígértek. Megtart és beteljesít minden szent és jó dolgot, amit a törvény parancsol: de visszatart mindent, ami tökéletlen — s amit Mózes csak a zsidó nép szívének keménysége miatt tűrt

meg — mert Mózes kövekre írta: ő pedig a lelkekbe vési be törvényét.

Mint példát, a válást — a házasság fölbonthatását — idézte rájuk és elítélte azt a zsidók és farizeusok előtt, akik lelkiismeretfurdalás nélkül visszaéltek a törvényhozótól engedélyezett elnézéssel. Jézus tiltja országában az elválást.

— Aki elbocsátja feleségét — mondja Jézus — hacsak nem paráznaság miatt és mást veszen: házasságot tör; és aki elbocsátott nőt veszen el: házasságot tör.

A ravaszkodó farizeusok, kelepcébe óhajtván csalni Jézust, megkerülve a lényegét, kitérően kérdezik:

— Szabad-e az embernek feleségét elbocsátani akármi okból?

Amirre Jézus szintén kérdéssel felel nekik:

— Nem olvastátok-e, hogy aki az embert kezdetben teremtette, férfivá és asszonnyá alkotta őket és mondá: «Annak okáért az ember elhagyja atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik és a kettő egy testté lesz? Ennélfogva már nem ketten vannak, hanem egy test. Amit tehát Isten egybe kötött: ember el ne válassza.»

Az egynejlőség isteni eredetű: a soknejlőség eltérés Isten akaratától. Az emberek megváltoztatták, amit Isten rendelt: Jézus föladata, hogy mindent visszaállítson, az eredeti terv szerint.

A farizeusok fölényes göggel hivatkoznak Mózes tekintélyére:

— Miért parancsolta hát Mózes, váláslevél adása mellett, az elbocsátást?

— Mert Mózes — felelte nekik Jézus — a ti szívetek keménysége miatt engedte meg nektek, hogy elbocsátástok feleségeiteket; de kezdetül fogva nem úgy volt.

És, mint törvényhozó, ismétli, hogy a válás: házasságtörés.

A méltatlan nőt el lehet távolítani a tűzhelytől: a kötelék azonban nem szűnik meg a házastársak közt. Az elküldött asszonynak nincs joga máshoz férjhez menni: viszont az elbocsátó férfi sem vehet más asszonyt.

A házasságnak ez a szent és megtörhetetlen törvénye annak az új társadalomnak dicsősége, melyet a legszelídebb és legtisztább lelkű törvényhozó alapított. Nyomorúságunkban és gyarlóságunkban visszarettenünk tőle.

— Ha így van az ember dolga a feleséggel — kiáltanak föl a tanítványok — nem érdemes megházasodni.

A kötelesség óriási önfeláldozással jár. Az érzéki ember nem érti meg, hogy engedelmeskedni lehessen neki és hogy elfogadhassuk: mennyei adományra van szükségünk.

— Nem mindenki fogja föl ezt az ígét — mondja nekik Jézus — hanem akiknek megada-

tott. Mert vannak férfiatlanok, kik anyjuk méhé-
ből úgy születtek: és vannak férfiatlanok, kiket
az emberek tettek azzá; és vannak férfiatlanok,
kik magukat teszik azzá: a mennyek országá-
ért...

— Aki föl tudja fogni: fogja föl.

Jézus nem ítéli el a házasságot, de mégis
elébe teszi a nőtlenséget és a szüzességet — ha
az ember szabad akarattal és nagylelkű önmeg-
tagadással — a mennyek országáért vállalja ezt
az állapotot. Akiket Isten meghívott, hogy evan-
géliumát életük apostolkodásával és szentségé-
vel terjesszék, azok ő hozzá tartoznak; ő elsza-
kítja őket a földtől, megszabadítja minden te-
remtménytől: átítatja tulajdon erényeivel, föl-
veszi és átalakítja tulajdon képére. Mint a Mester
maga: azonképpen ők sem tartozhatnak egy csa-
ládhoz, egy hazához, egy fajhoz: hanem mind-
nyájan az örökkévalóság férfiai. Szegények, tiszták
és önfeláldozók kell, hogy legyenek, mert
Isten kívánja egész valójukat, hogy fölvilágosít-
sák a tudatlanokat, erősítsék a gyöngéket, vigasz-
talják a szomorúakat, meghozzák a mentő hitet
a kétségbeesőknek és az örök gazdagságot a
nyomorban synylődőknek. Abból az igazságból
élnek, amelyet hirdetnek: Isten jótéteményei-
ből, melyeket másokra pazarolnak. Jóságuk ki-
meríthetetlen — hiszen mindent föláldoztak: va-
gyont, családot és szabadságot. A szeretet oly
erős és szilárd bennük: hogy minden percben
készek a halálra. Az ereikben csörgedező vér:
áldozatuk vére, Isten tulajdona. Csak Istenért
lett tanuskodásban szabad azt kiontani, és pedig
ugyanazon a Kálvárián, mint ahogy Jézus is
vérét ontotta értünk.

Valamennyi törvényhozó közt Jézus az
egyetlen, aki soha, semmiben sem engedett a
rossznak: sőt ő az egyedüli, aki erőt is adott
a rossznak legyőzésére. Törvénye tiszta és mo-
csoktalan; tanítványai mindig legyőzték a rosszat
és bámulatba ejtették a világot hősi erényeik-
kel. A filozófusok a jónak lehetetlenségét fejte-
getik és Jézus megadta az emberiségnek a biza-
kodó bátorságot, hogy elmondhassák: — «Min-
dent meg tudok tenni abban, aki nekem erőt ad.»

A vakbuzgó és döllyfős farizeusok ellentál-
lását azonban semmi sem törhette meg: ők az
emberi konokság mintaképei. Visszautasítják az
igazságot és nyugodtan tovább élnek hatalmuk
elégtségében, megvetve azt, aki fölöttük áll, le-
nézve a prófétákat s az egyszerű hívők töme-
gét, mely követi és tiszteli a prófétákat.

Ez a konokság, önzés és mesterkelt közöm-
bösség, melyet nem érdekel semmi: — sem az
alázatosak gyöngesége, sem az erény, sem az
igazság — olyan átlátszó és fenyegető példabe-

szédre ihlette Jézust, melyben a megátalkodot-
tak magukra ismerhettek, mert megmutatkozott
benne Isten igazságossága, hogy helyreállítsa
az ember bűneitől és erőszakoskodásától megza-
vart örök összhangot.

— Vala egyszer egy gazdag ember — így
kezdte Jézus a példabeszédet — bíborba és pa-
tyolatba öltözködő és mindennap dúsan lakmá-
rozó. És vala egy Lázár nevű koldus is, ki
annak kapuja előtt fetreng vala, rakva fekélyek-
kel és szeretett volna jóllakni a morzsalékokkal,
melyek lehullának a gazdag asztaláról, de senki-
sem adott neki, csak az ebek jövének és nyalo-
gatták az ő sebeit.

— Történt pedig, hogy meghala a koldus
és az angyalok Ábrahám kebelébe vivék; meg-
hala pedig a gazdag is és eltemették a pokolban.
Fölemelvén pedig szemeit, midőn a kínok közt
volt, meglátá Ábrahámot messziről és Lázárt
az ő kebelén és kiáltván, mondá: «Atyám, Ábra-
hám! Könnyörülj rajtam és küldd el Lázárt, hogy
vizbe mártván ujjá hegyét, hűsítse meg nyelv-
vemet; mert kínlódom ebben a lángban.»

— Mondá neki Ábrahám: «Fiam! Jusson
eszedbe, hogy elvetted javaidat életedben, Lázár
pedig hasonlóképpen a rosszakat: ő tehát most
itten vigasztalódik, te gyötrődöl. Azonfelül pedig
köztünk és köztetek áthághatatlan mélység tá-
tong, hogy, akik innen át akarnának menni hoz-
zátok: ne tudjanak, sem az onnét valók ide át
ne jöhessenek!»

— És mondá (a gazdag ember): «Kérlek hát,
atyám! Küldd el őt atyai házamba, mert őt test-
vérem van; tegyen nekik bizonyosságot, hogy ne
jussanak ők is a kínok e helyére»... Felelé neki
Ábrahám: «Van Mózesük és prófétáik, hallgassa-
nak rájuk»... Amaz pedig mondá: «Nem úgy,
atyám Ábrahám! Hanem ha valaki a holtak
közül megy hozzájuk, bűnbánatot tartanak»...
Felelé pedig neki (Ábrahám): «Ha Mózesre és
a prófétákra nem hallgatnak, akkor: ha valaki a
holtak közül föltámad, annak sem fognak hinni»...

Magára ismerhetett ebben a példabeszédben
a szadduceus — a pompa barátja, aki puhán és
fényűzéssel öltözködik, dőzsölve lakomázik —
akinek szíve nem esik meg az ajtaja előtt ülő,
sebeiktől elborított szegényeken: még annyira
sem könyörül meg rajtuk, mint a kutya, amely
legalább a sebeiket nyalja. Ebből látja, hová
vezeti szívtelen önzése és élvezetvágya. De Isten
kérlelhetetlen igazságvágya megtorolja földi bű-
neit: szenvedni fog abban a sírontúli életben,
amelyben hinni vonakodott — s amelynek elret-
tentő rajzát festi Jézus a példabeszédben. A
koldus Lázár jelképezi viszont azokat a szegé-
nyeket, akik követik Jézust és bíznak benne,
noha osztályrészük a nyomorúság, éhség és nya-

„ODAMENE TEHÁT (JÉZUS) SIMON PÉTERHEZ, AKI MONDÁ NEKI: URAM, TE MOSOD AZ ÉN LÁBAMAT? ...”
(JÁNOS: XII. 8.)

„MIDŐN PEDIG ESZNEK VALA, VEVÉ JÉZUS A KENYERET ÉS MEGÁLDVÁN, MEGSZEGÉ ÉS NEKIK ADÁ, MONDVÁN:
VEGYÉTEK, EZ AZ ÉN TESTEM...”

(MARK: XIV. 22.)

valyák. Mind ettől azonban megszabadítja őket a halál és megnyitja nekik Ábrahám kebelét, ahová a mennyei Atya igazságos irgalma befogadja őket.

Nem szabad azonban hinni, mintha Jézus azt akarta volna mondani ezzel a példabeszéddel, hogy a gazdag — csupán csak azért, mert gazdag — menthetetlenül elkárhozik: s a szegény — egyedül azért, mert szegény — föltétlenül bejut Isten országának örömébe. A gazdag azért kárhozik el, mert érzéki önzésében megfélekedezett a könyörületességről: a szegény pedig azért üdvözült, mert Istenbe vetette hitét és bizodalmát és életével igazolta a nevét. (Eleázár — összevonva: Lázár — zsidó nyelven azt jelenti: «Isten az én segítségem!»)

Legborzalmasabb ebben a dologban, hogy a halál után már nem lehet változtatni ezen a két ellentétes végzetén. Szemben áll a két véglet: egyfelől a végnélküli, gyötrelmes kínszenvedés, amelyre nincs enyhület: másfelől a nyugodt boldogság az Atya keblén, mely mindörökké tart. És áthidalhatatlan úr tátoz a kettő között. Hiába van a törvény, a próféták intelmei: a szaduceusok konokságát semmi sem ingathatja meg — nincs mentség számukra!... Ha legalább néhány halott jönne bizonytságot tenni a Seol (pokol) borzalmairól! — Vajjon a törvény és a próféták nem mondták-e meg elégszer: és a szaduceusok nem hisznek-e a törvényben és a prófétákban?... Tanuságban nincs hiány: Isten számtalan tanuságot tett. De a szabad akarátú embernek módja van rá, hogy ellene szegüljön Istennek: ezt bizonyítja a zsidó írástudók magaviselete és a századok hitetlensége. Az elvakultság nem magában az észben, a szellemben gyökeredzik, hanem a rosszakarattal szüli. Egykor — ha majd megjelenik a föltámadt Jézus — álmélkodni fognak és megrémülnek: de rövidesen kételkedni fognak és tagadják a föltámadást. Aki le fogja győzni a halált: nem bírja meggyőzni azokat, akiket halandó élete se győzött meg. És Jézus nyilvánvalóan ellenségeinek megátalkodott töredelmetlenségére gondolt, mikor Ábrahám szájába adta ezeket a szavakat:

— Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, akkor: ha valaki a holtak közül föltámad, annak sem fognak hinni!

A tanítványok gyakran megdöbbenhettek, látván, hogy a Mester egyre elszántabban harcol minden ellen, ami hatalmat, jólétet jelent a zsidó nép szemében: sőt támadja a tudomány, a törvény és a vallás őreit és képviselőit is. Ez a szakadatlan ellenzékieskedés könnyen megingathatta volna a kezdő híveket. De Jézus, valahányszor bizalmasan, csak maguk közt beszélgetett tanítványaival, mindig biztatta és bátorí-

totta őket. Emlékeztette tanítványait Isten országának megalapítására, amit nemsokára befejez és célzott a meghasonlásra és szakadásra — szóval a küzdelmekre és támadásokra — melyek együtt járnak az ő nagy munkájával.

— Lehetetlen, hogy botrányok ne essenek — magyarázza nekik — de jaj annak, aki által megesnek! Jobb annak, ha malomkövet kötnek nyakára és a tengerbe lökik, mintsem hogy megbotránykoztasson egyet is e kicsinyek közül.

Megakadályozni, hogy a kicsinyek Istenhez mehessenek: ez a legnagyobb bűn — az Antikrisztus gonoszsága. Senki nem érzi jobban Krisztusnál ennek a bűnnek borzalmát: de senki sem jósolta meg úgy, mint ő, ennek a szörnyű bűnnek borzasztó büntetését.

— Vigyázzatok magatokra! — figyelmeztette őket. — Ha vétkezik ellened atyádfia, dorgáld meg őt; és, ha megbántja, bocsáss meg neki. És, ha napjában hétszer vétkezik ellened és napjában hétszer tér meg hozzád, mondván: «Bánom!» bocsáss meg neki.

Igy óvja tanítványait Jézus attól, hogy el ne keseredjenek és meg ne makacsolják magukat a vita és a harc hevében. Ő maga mindig jószágos, könyörületos és megbocsátó marad: ezért inti tanítványait, hogy ők is megértők legyenek ellenfeleikkel. És az apostolok, akiket megfogott Jézus bensőséges bizalma, megérezték, hogy a Mester az ő erejük és bölcsességük. Hódolva mennyei szelídségének, elragadtatva kiáltottak föl:

— Öregbítsd bennünk a hitet, oh Uram.

És hogy megértesse velük a hit végtelen hatalmát, Jézus így felelt:

— Ha annyi hiteletek leend, mint a parányi mustármag és a szederfának mondjátok: «Tővestől szakadj ki és ültetessél át a tengerbe: engedelmeskedni fog nektek.»

A hit részese lesz Isten végtelen hatalmának, mihelyt akarataiban és lelkében egyesíti az embert Istennel. Nem csupán fákat tővestől — nem csak hegyeket dobálhat ide-oda — hanem a szellemvilágot is Istenhez emeli. Az anyagi világban véghezvitt csodák eltörpülnek az erkölcsi életben véghezvitt csodák mellett.

A Mester, mikor isteni nagyságukat megmutatja az apostoloknak — aggódva, hogy hatalmukat túlbecsülve ne hivatkozzanak — emlékezteti őket az Úr valódi szolgálóihoz illő szelídségre és alázatosságra.

— Ugyan kicsoda az közületek — kérdezi őket — ki szántó vagy legeltető szolgájának, mikor az hazatér a mezőről, azt mondja: «Jer ide tüstént, ülj asztalhoz»... Nem inkább azt

mondja-e neki: «Készíts nekem vacsorát és, felövezvén magadat, szolgálj ki engem, míg eszem és iszom; aztán ehétel és ihatol magad?»... Csak nem köszöni meg a szolgának, hogy megtette, amiket neki parancsolt?... Nem gondolom... Úgy ti is, mikor mindent megtesztek, ami nektek parancsolva volt, mondjátok: «Hasszontalan szolgák vagyunk, ami kötelességünk volt, azt cselekedtük.»

Ezekkel a leckékkel — amelyekről nem tud az emberi bölcsesség, átformálta tanítványait Jézus és megalkotta belőlük az új embert. Ő előtte, még a vallásában is mindig önző és kapzsi ember, csakis a maga jogaival és érdemeivel törődve, mint béres a bérét, követelte és várta ezeknek jutalmát Istentől. Jézus iskolájában az ember — bármily nagyszerűek is szolgálatai — megsemmisül Isten előtt, akinek mindenét köszöni s aki semmivel sem tartozik neki. Elég, ha teljesíti Isten akarátát, amire a szeretet sugalmazza: s a szeretet utolsó szava az, hogy feledkezzünk meg magunkról Istenben.

VIII. FEJEZET.

Lázár feltámadása.

Bizonyos esemény, melynek következményeit nem lehetett előre látni, megrövidítette Jézus tartózkodását Pereában s egyuttal siettette élete végét is.

Nagy csapás érte a betániai házat, mely mindig meleg vendégszeretettel fogadta Jézust jeruzsálemi utazgatásában. Lázár, aki szerető hittel vallotta őt urának és barátjának, súlyosan megbetegedett. Nővérei Márta és Mária — szorongó aggodással üzenték Jézusnak:

— Uram, íme, akit szeretsz, beteg.

Hallván, ezt a hírt, Jézus megnyugtatja a követeket és környezetét.

— Ez a betegség — mondja — nem válik halálára, hanem az Isten dicsőségére, hogy megdicsőíttessék általa az Isten Fia.

Ez a rejtélyes beszéd semmit sem árult el, hogy mit szándékozott tenni Jézus a kedvelt barátért és házigazdáért. A két nővér — sejtven, hogy milyen veszedelmek fenyegetik a Mestert Júdeában — nem is merte nyílt szavakkal hívni Jézust. Pedig — ahogy szent János evangélista megjegyzi — Jézus szereti vala Mártát és nővérét Máriát és Lázárt.

Az üzenet vétele után Jézus még két napig maradt azon a helyen, ahol volt; harmadnapon azután így szólt tanítványaihoz:

— Menjünk ismét Júdeába.

Tanítványai ijedten próbáltak tiltakozni:

— Rabbi! most akartak téged megkövezni a zsidók és ismét oda megy?

Az ijedt tiltakozást a kishitű szeretet sugallta; talán ez a hőselekekhez nem méltó szorongás váltotta ki Jézusból azt a feleletet, melyben egész lelki ereje és Atyjába vetett teljes bizalma ismét megnyilatkozott.

— Nemde, tizenkét órája vagyok a napnak? — feddette szelíden tanítványait. — Aki nappal jár, nem botlik meg, mert látja e világ világosságát; aki pedig éjjel jár, megbotlik, mert nincs világossága.

Jövendő kinszenvedéseire céloz ebben a hasonlatban. Az éjszakáról azt mondja, hogy a «sötétség hatalmának órája»: s az Atya valóban ebben az órában szolgáltatja majd ki őt ellenségeinek — teljesen védtelenül. De addig megőrzi és vigyáz reá, mert ő az Atyának világossága és ereje. Hivatásának teljesítésében egyelőre semmiféle veszedelem nem fenyegeti: az ő ideje — a nappal tizenkét órája — most van itt: még nem járt le a szabad ideje: biztonsága tehát egyenlő önbizalmával: s ez a nyugodt bátorság, melynek forrása: a teljes egyesülés Istennel — Jézus erkölcsi szépségének legértékesebb vonása.

De nem sokkal aztán, mivel a Betániában történtek aggasztották, így szólt tanítványaihoz:

— Lázár, a mi barátunk elaludt; de megyek, hogy az álmából felköltsem őt.

Jézus már tudta, hogy Lázár meghalt és erről az örök álmóról beszélt; tanítványai pedig — nem értvén a Mester titkos gondolatát és félvén egyuttal a júdeai út veszedelmeitől is — megkönnyebbülve felelték:

— Uram, ha aluszik, akkor meggyógyult — s abban a hitben mondták ezt, hogy már fölösleges lesz a júdeai út, amelynek veszedelmeitől féltek.

De Jézus most már nyíltan megmondja a valót:

— Lázár meghalt; és örülök tiértetek, hogy nem voltam ottan, hogy majd higgyenek. De menjünk hozzá.

Ez a határozott kijelentés minden kétséget eloszlatott; az pedig, amit Tamás felelt rá, elárulja az apostolok aggodalmait.

— Menjünk mi is — mondta Tamás — hogy meghaljunk vele!

Nyilvánvaló, hogy Jézus isteni mindentudásának révén értesült Lázár haláláról, amely Márta és Mária követeknek elutazása után történhetett. Ez a távolság Betániától Betabaráig hét-nyolc mérföld.

Lázárt, a zsidó szokás szerint, még halála napjának estéjén bebalzsamozták, vászonba gön-

gyölték és eltemették. Jézus pedig, miután két napig várt az utazással, csak negyednapon érkezett meg. Ennek a késedelemnek bizonyára Isten akarata volt az oka, hogy a készülődés annál nyilvánvalóbb és megrázóbb legyen. Isten így akarta egyszülött Fiának dicsőségét mennél fényesebbé — tanítványainak hitét mennél szilárdabbá tenni.

Mikor Jézus, az El-Kelt gázló völgyében föl-felé tartva, Betánia fensíkjára érkezett, hírül hozták neki, hogy Lázár négy napja fekszik már sírjában. Ez volt a gyászidő fele és — mivel Jeruzsálem, az evangélista szerint, csak «tizenöt futamnyira» volt Betániától — sokan voltak Mártáéknál a szent városból is: «hogy vigasztalják őket testvérük elvesztése miatt»... Valószínű, hogy a jeruzsálemi látogatók közt akadt Jézusnak néhány ellensége is.

Meghallván a Mester jövetelét, a mindig szorgalmas és gondos Márta, elnyomta fájdalmát és, otthagyván minden dolgát, Jézus elé sietett, hogy üdvözlje. Meglátván Jézust, mély-séges bánattal sóhajtott föl:

— Uram! ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem.

Nem szemrehányás volt ez, hanem rendületlen bizalom, hogy Jézus meg bírta volna menteni Lázárt, ha jelen van; ezt bizonyítják az alázatos szavak, amelyekkel folytatta, mondván:

— De most is tudom, hogy bármit kérsz is Istentől, megadja neked.

Jézus olyan ígérettel felel, melynek csodás nagysága meghaladta az összetört szívű Márta reményeit, sőt — mivel lehetetlennek vélte — hinni se mert benne. Jézus ugyanis ezt mondta neki:

— Föl fog támadni testvéred!

— Tudom, hogy föltámad föltámadáskor — sóhajtott Márta — az utolsó napon.

Ennek a feleletnek az a magyarázata, hogy Izraelben, különösen a farizeusok, általában hitték, hogy a jámbor zsidók mind föltámadnak a messiási ország idejében. Márta tehát azt hitte, hogy Jézus erre a föltámadásra gondol ígéretével: ezért sóhajtott olyan szomorúan.

De Jézus megvigasztalja és magához emeli föl a reménytelen bánatba merült asszony lelkét. Bátorító szóval biztatja:

— Én vagyok a föltámadás és az élet; aki énbennem hiszen, még ha meg is halt: élni fog. És minden, aki él és én bennem hiszen, nem hal meg soha mindörökké. Hiszed-e ezt?

A sír fájdalmasabb titkával szemben nincs ennél vigasztalóbb szózat és biztatás: minden hívő reményt és bátorságot meríthet belőle. Jézus ura a halálnak: ő a feltámadás és az élet. Ha

meghalt is, aki hisz benne: ő ismét életre támaszthatja; és, ha el is ragadja a halál: ez csak rövid időre történik.

— Hiszed-e ezt? — ismétli Jézus komolyan.

— Igen, Uram — feleli Márta, mélységes alázattal: — én hiszem, hogy te vagy a Krisztus, az Isten Fia, ki e világra jön.

Mártának a hite most már tökéletes: nemcsak földis Jézusban a Messiást, hanem Isten Fiát is vallja a Messiásban. A fájdalom megnyitotta lelkét a hit vigasztalása előtt és Jézus szava betöltötte reménnyel és vigasztalással.

— Menj — mondta neki Jézus — hívd ide titokban a nővéredet.

«Elméne tehát Márta — írja az evangélista — és előhívá nővérét, Máriát, titokban mondván:

— A Mester itt van és hív téged.

Amint ezt Mária hallotta, hamar fölkelt és hozzá (Jézushoz) ment»...

A zsidók, akik vele voltak és gyászoltak a házban, látván, hogy Mária hirtelen fölkel és elmegy, követték őt, abban a hitben, hogy a sírhoz megy sírni. Midőn pedig Mária odaért — a falu elé, ahol Márta üdvözölte Jézust — meglátva a Mestert, lábaihoz borult, mondván:

— Uram! ha itt lettél volna, nem halt volna meg az én testvérem.

És elhallgatott; fájdalmában megsemmisülve, csöndesen sírt. Jézus pedig, amint sírni látta őt és a vele jött zsidókat is, lelke mélyéig megrendült és elszomorodott. Erőt véván fájdalomán, megkérdezte:

— Hová tettétek őt?

— Uram — felelték neki: — jöjj és lásd.

Jézus csöndesen könnyezett.

— Íme, mennyire szeretted őt! — mondogatták a zsidók egymásnak. Némelyek pedig fejcsóválva, rosszaló keserűséggel tették hozzá: — Nem tehette volna meg: ő, ki megnyitotta a vak szemeit, hogy ez meg ne haljon?!

Amire Jézus, ismét mélyen megrendülve, a sírhoz ment. Sziklába vájt üreg volt ez a sír, melynek száját hatalmas kő takarta el.

— Vegyétek el a követ! — mondta Jézus.

Ebben a pillanatban Mária borzadva sikoltott föl:

— Uram! már szaga van... hiszen negyednapos!

De Jézus szelíd szóval nyugtatta meg:

— Nem mondtam-e hogy: ha hiszel, meg fogod látni Isten dicsőségét?

Elvették tehát a követ, mire Jézus, fölemelvén szemeit az égre, így könyörgött:

— Atyám! Hálát adok neked, hogy meghallgattál engem. Én ugyan tudtam, hogy mindenkor meghallgatsz; csak a körülálló népért mondom, hogy higgyék, hogy te küldöttél engem.

Íme Jézus, az Emberfia, aki végtelen könyörületességében átérzi az emberi fájdalmat. De ebben a magasztos pillanatban nem csupán a részvevő ember, hanem a jóbarát szenved, sír és bánkodik benne. Ez a szeretet fohászkodik föl lelke mélyéből az Atyához, könyörögve, hogy vigasztalja meg fájdalmában azokat, akik itt sírnak előtte és bíznak az ő isteni szeretetében. Az ember szeretete meddő és tehetetlen a halállal szemben: de Jézus szeretete legyőzi a halált.

Magába szállva, némán imádkozott Jézus, aztán hangos szóval kiáltotta:

— Lázár, jöjj ki!

És azonnal kijött, aki halott vala, lábán és kezén pólyával, megkötözve, arca pedig kendővel bekötve. Amire Jézus megparancsolta:

— Oldjátok föl őt és bocsássátok el!

Sokan a zsidók közül, akik Jeruzsálemből jöttek Mártához és Máriához, hittek Jézusban a csoda láttára. Néhányan pedig a konok hitetlenek közül szaladtak Jeruzsálembe, hogy hírül vigyék a történeteket a farizeusoknak. Azok közül valók voltak ezek, akiknek elvakultsága mindezzel megdacol: még Isten nyilvánvaló mindenhatósága és jóságának vakító fénye se győzheti meg őket. Valóban rájuk illettek a gonosz gazdag példabeszédének szavai:

— Ha holtak föltámadnak: ezek még akkor se hisznek!

A Szanhedrint aggodalom szállta meg a rendkívüli csodatétel hírére, mert Lázár föltámadása lázas izgalomba hozta nemcsak a vidéket, hanem magának Jeruzsálemnek lakóit is.

Egybe gyűjték azért — írja szent János evangélista — a főpapok és farizeusok a főtanácsot, hogy eldöntsék: hogyan végezzenek Jézussal.

— Ez az ember sok csodajelet művel — mondták. — Mit csináljunk? Ha tovább is így hagyjuk őt, mindnyájan hinni fognak benne és eljönnek a rómaiak és elveszik helyünket és nemzetünket.

Jézus tehát közveszély a hatóság szemében: nemcsak a békét, hanem magát a nemzet életét is fenyegeti. Ez a Szanhedrin felfogása, amely azonban téves, könnyelmű és érthetetlen. Mert azt a lelki életre ébredést, amit Jézus apostolkodása keltett a népben, csak a legádázabb roszindulat tévesztheti össze gaulonitisi Júdásnak politikai és vallási lázadásával. Hiszen Jézus a leggondosabb körültekintéssel igyekezett eloszlatni azt a tévedést, hogy a Messiás apostolkodásának célja a nemzeti felszabadulás és újjászületés, de sohasem voltak politikai céljai: már Galileában is méltatlankodva utasította vissza a

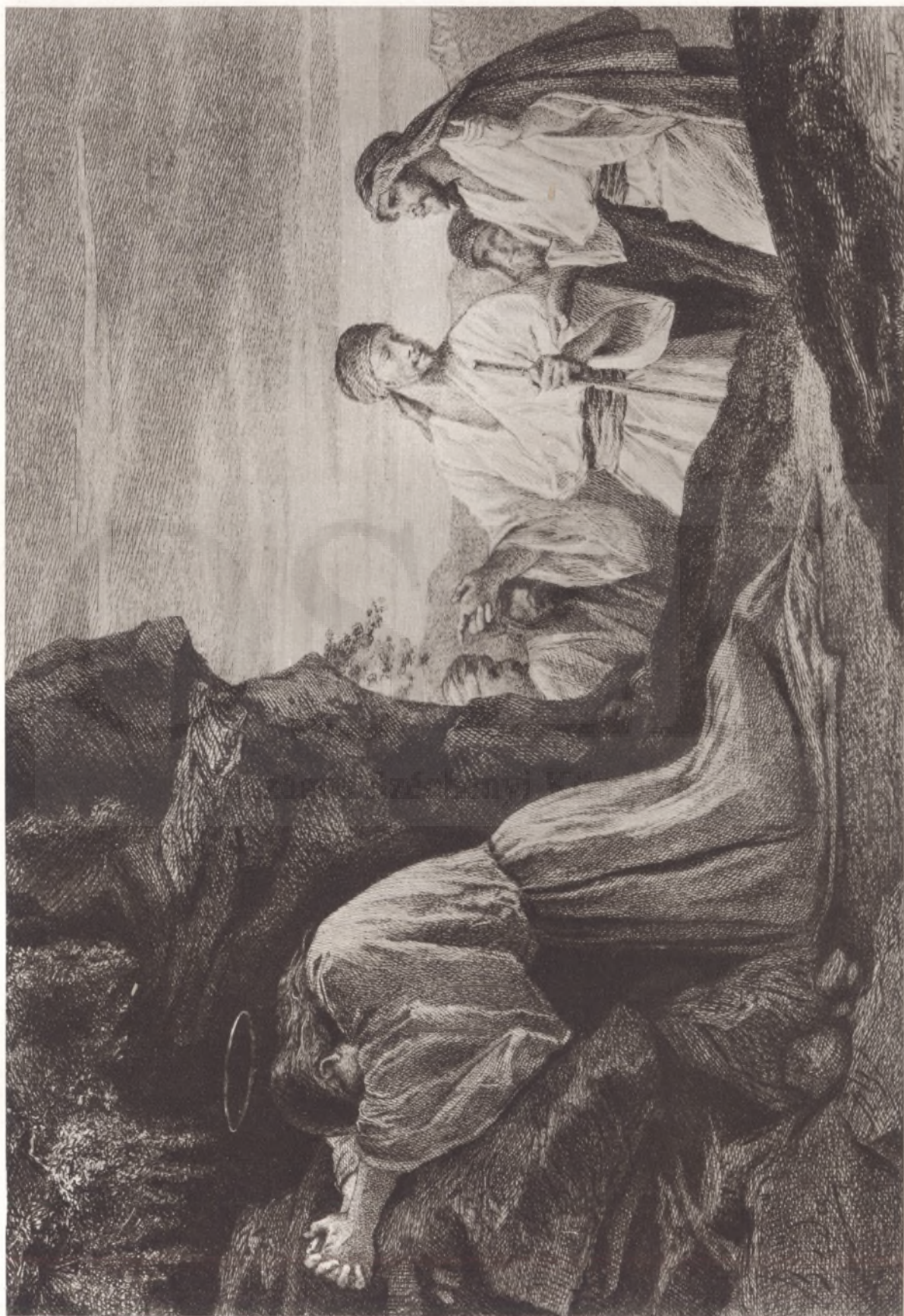
fölajánlott földi koronát és elmenekült a nép elől, mely királlyá akarta tenni. Lelki és nem politikai misszió teljesítésére szállt a földre: Jeruzsálemben is került a «Messiás» címet, mely félreértésre adhatott volna alkalmat, éppen a neki tulajdonított politikai jelleg miatt. Adóját megfizette azzal a kijelentéssel, hogy: «Adjátok meg a császárnak, ami a császáré» és mindig tisztelte a hatóságokat. Mind ez tudott dolog volt és tudta a Szanhedrin is, mely kezdettől fogva kémlelte, figyeltette és ellenőriztette Jézusnak minden szavát és cselekedetét.

De a Szanhedrin is igazolta Tacitus ítéletét a testületekről... «A szenátorok jó emberek: de a szenátus gonosz vadállat»... Az érdek, a szenvedélyek, az előítéletek elvakítják és veszedelmes túlzásokra ragadják a gyülekezeteiket.

A papi osztály nem bocsátja meg Jézusnak, hogy elítélte és megvetette a hiábavaló, üres szertartásokat: holott ez volt forrása a templom szolgálatában állók jólétének és hatalmának. A farizeusok pártja gyűlölte, mert Jézus rájuk sötötte képmutató álszenteskedésüket, leleplezte szörszálhasogató, álnok tudományukat és megbélyegezte égbekiáltó felfuvalkodottságukat; bosszantotta a farizeusokat az a nagy hatás is, mellyel Jézus magához vonzotta a népet: az pedig, hogy Jézus a prófétáknál, sőt Mózesnél is előbbrevalónak tartotta magát — vérig sértette dölyfös elbizakodottságukat.

A szaduceusok arisztokrata pártja megvetette ugyan Jézust, de egyúttal félt is tőle; aggasztotta, hogy Jézus, ha teljesen megnyeri a népet, könnyen megzavarhatja a közbékét. Reszkettek a gondolattól, hogy a nép esetleg föllázadhat és akkor a rómaiak vérbe fojtják a zendülést. Mindent akartak inkább, mint zavart és zendülést; jelszavuk volt: béke minden áron. Mivel gazdagok és elégedettek voltak: minden képzelhető eszközzel iparkodtak állandósítani ezt a helyzetet; nekik csak egy szempontjuk volt: a maguk kényelme és jóléte — jaj annak, aki veszélyezteti ezt! A Fábik, a Kamitok, a Kantorok, a Boétok és a Hanánok hatalmas családjából származó főpapok mind szaduceusok voltak — ezek kérlelhetetlenek lesznek Jézus iránt — és a főtanácsban övék volt a többség!

Ebben az emlékezetes évben a főpap és a Szanhedrin elnöke bizonyos József volt, akit Kaifásnak neveztek; két külön hivatal volt ez, melyet csak Archelaus száműzetése óta egyesítettek egy kézben. Ez a Kaifás most szerepelt először Jézus életében: de ettől fogva, hivatalos állása folytán, egyre fontosabb szerepe lesz Isten Fiának ellenségei közt a Megváltó végzetének gyászos intézésében. Ő lesz majdan ítélőbírája és ő ítéli el. Az Emberfiának ártatlan vérértől

„MONDÁ NEKIK (JÉZUS): SZOMORÚ AZ ÉN LELKEM MINDHALÁLG. VÁRJATOK ITT ÉS VIRRASSZATOK. ÉS, KISSÉ ELŐBBRE MENVÉN,
ORCÁJÁRA BORULÁ; IMÁDKOZVÁN”
(MÁTÉ: XXVI. 38—39.)

„MEGJELENÉK PEDIG (JÉZUSNAK) EGY ANGYAL A MENNYBŐL, MEGERŐSÍTVÉN ŐT“
(LUKÁCS: XXII. 43)

szennyes neve örökké gyászos emlékeket ébreszt föl minden keresztény szívben. Mint félszázad óta valamennyi elődje: ő is a hatalom alázatos eszköze, bábja volt. Valerius Gratus — Szíria kormányzója — tette főpappá Krisztus születése után 18 körül, mert fölsírmerte szolgálékúságát, mely első és legszükségesebb kvalifikációja volt a nemzet rabszolgaságának eszközeivé aljasult főpapoknak.

Pontius Pilátus, Júdea helytartója már hivatalban találta és megtartotta Kaifást. Családjáról, mely a leghatalmasabbak egyike volt, csak annyit tudunk, hogy szadduceus volt. A régi főpapnak, Hanánnak leányát vette nőül. Ez a Hanán — a szadduceus-pártnak általánosan elismert feje — Róma barátja volt és őt fia lett főpap egymásután. Ez a frigy növelte és megerősítette Kaifás hatalmát, úgy hogy még akkor is főpap maradt, mikor Pilátust 35-ben visszahívták és Vitallius csak a következő évben tette le. Amikor a Szanhedrin azon tanácskozott, hogy minő intézkedéseket tegyenek Jézus ellen, Kaifás volt a legdurvább és legerőszakosabb. Szenvedélyes, embertelen elvakultsággal vágta arcába tulajdon pártjának a féktelen kifakadást:

— Ti nem tudtok semmit! Nem gondoljátok meg, hogy jobb nektek, hogy egy ember haljon meg a népért, mintsem elveszen egy egész nemzet?!

Igy használják föl Jézus ellen — a jog és igazság arcul verésével — a nemzet javát: minden fenyegetett hatalom menedékét, mellyel minden zsarnok iparkodik igazolni saját bűnét. — Meg kell hálnia! — jelenti ki a főpap: — így kívánja a nemzet érdeke.

Az evangélista, aki félszázaddal később írja meg ezt az eseményt, jövődölést lát Kaifásnak ebben a kegyetlen ítéletében. A főpap — tudtán kívül — Isten akaratát és szándékát jelenti ki. Igenis: maga az Atya kívánja, hogy meghaljon egyszülött Fia... de nem csak a nemzetért.

— Megjövődölé Kaifás — írja szent János evangélista — hogy Jézus meg fog halni a nemzetért; és nemcsak a nemzetért, hanem: — hogy az Isten szétszórt gyermekeit egybegyűjtse...

A bűnnek is megvan a maga helye és rendeltetése az emberiség fejlődésében. A legnagyobb bűn — amit a legszentebb Lény ellen elkövettek — volt kiinduló pontja az emberiség ujjászületésének és Krisztus országának. A Szanhedrin — amely vallási testület volt — elhatározta Jézus halálát, mint a közérdek parancsoló szükségességét: ez az igazságtalan halál lesz az Istentől rendelt orvosság, mely meggyógyítja a világot emészthető romlottságot; a gyilkos kezektől kiontott vér az élet forrása lesz, mely mindörökké oltani fogja Isten fiainak szomjúságát.

Lázár föltámadása tehát, melyet méltán nevezhetünk a barátság csodatételének, végzetes következmények kútfeje lett Jézus életében. Ez a csoda, mély végét velette a szeretett család fájdalmas gyászának, visszaadván azt, akit sirattak — megmutatta Jézus hatalmát a halál fölött, bebizonyítván a hívő lelkeknek, hogy az Emberfia valóban az élet Ura: Istennek küldötte és mindig meghallgatott Fia — ez a csoda lett egyúttal legfőbb oka az ádáz gyűlöletnek is, mellyel Jézust halálra szánták ellenségei. Mert ekkor lépett föl a Szanhedrin nyíltan és határozottan Jézus ellen s ezért jelentette ki az elnöklő Kaifás, hogy Jézusnak meg kell hálnia a köz érdekében.

A maga ijesztő valóságában mutatkozott most mind az, amit — Cezárea felé menvén a betszaidai pusztán, tanítványainak nagy mebotránkozására — már egy évvel korábban megmondott Jézus fájdalmas sorsáról, az üldöztetésről, ami a papifejedelmek, a nép vénei és az írástudók részéről fenyegette Jeruzsálemben. Apostolkodása a fővárosban, ismételt hívó szavai a nemzethez, tanítása Isten valódi országáról, a Messiásról, Isten valódi Fiáról — csodatételei, erényei, nagyszerű példabeszédei és intelmei — mind ez nem győzhette le az álszent képmutatást, a gyűlölködő ellenkezést; sőt ellenkezőleg: minden összeesküszik, hogy kitörésre bírja a vihart és előkészítse a végső világot, melynek Jézus áldozatul esik.

Szent János evangéliuma részletesen elmondja ezt az új és veszedelmes helyzetet, amit elsősorban Lázár föltámasztásának tulajdonít: de egyébként: Jézus minden újabb megjelenése Jeruzsálemben szintén csak olaj a tűzre — sőt: mennél fontosabb igazságokat hirdet Jézus, mennél meggyőzőbben bizonyítják a csodák, mennél nagyobb hatása van a népre: annál súlyosabb és vészesebb a helyzet. A betániai csoda különösképpen megigézte a hívő lelkeket: de ugyanakkor lángra lobbantotta az ellenséges szenvedélyeket is: júdeai apostolkodásában ugyanolyan robbantó hatása volt, mint galileai apostolkodás idején a kenyérszaporításnak a betszaidai pusztában.

A Szanhedrin ülése, Kaifás főpap heves kifakadása és a gyülekezet határozata, hogy: — «Meg kell hálnia!» — csakhamar közhírré lett Jeruzsálemben és eljutott Betániába is. Jézusnak a főtanácsban is voltak barátai, akik idejében figyelmeztették a fenyegető veszedelemre és az öröm — amit Lázár föltámasztása okozott a családnak — erre a hírré mély szomorúsággá változott: mindnyájan aggódtak a szeretett Mester miatt.

Különös és fájdalmas valóság, hogy Isten küldötteinek — még Jézusnak is, aki mindnyájunk fölött áll — közös a sorsuk: üldöztetés és halál a jutalmuk a jótéteményekért. Még különösebb és fájdalmasabb, hogy Jézus csodatételei közül éppen az lobbantotta legnagyobb lángra ellenségeinek gyűlöletét, amelyik legfényesebben mutatta meg végtelen hatalmát és szeretetét. Lázár föltámasztása hozta szent fejére a legféktelenebb üldözést: ez volt rugója és indokolása a főtanács halálos ítéletének.

De Jézus ajkairól nem hangzik el a keserűségnek vagy méltatlankodásnak egyetlen szava sem. Mint mindig, most is csak Atyja akaratának eszközeit látja az eseményekben és emberekben. Szilárdan és nyugodtan megy előre a maga útján, bátorítva tanítványait és az utolsó percig lázasan dolgozik, hogy teljesítse, végrehajtsa Istentől rábízott küldetését. Tudja — ahogy szeretne mondogatni — hogy a tizenkét óra elmúlik és közeledik az éjszaka.

Még elkerülheti a vihart — még nincs itt az ő ideje, hogy szembe nézzen vele. Elmegy Betániából és magával viszi tanítványait is. Kerüli a találkozást, az összetűzést a zsidókkal és a puszta szomszédságában fekvő Efrems városkába megy, ahol rövid ideig tartózkodik. Júdea északi határában állt ez a kis város, kívül a nagyforgalmú főúton, Jeruzsálemtől tizenöt- vagy tizenhétezer lépésnyire. Nyolcszáz méter magas, hullámos fensíkon épült és ma Tejebeh a neve; a kis arab falunak szegény fellah-népe a régi erődnek hatalmas, fehér terméskőből épült omladékaikhoz ragasztja apró viskóit.

Erről a magaslatról egész Júdeát láthatta Jézus, ahogy kopáran és komoran feküdt lábai alatt sziklás hegyeivel, melyek épp oly érdekesek és kemények, mint makacs népének szíve. Láthatta onnan az Olajfák hegyét, melynek ormáról dicsőséggel szállt föl Isten országának örömébe s a hegyen túl sejthette — bár nem látta — Jeruzsálemet, ahol majd meg kell halnia...

Magányt és nyugalmat talált Jézus ezen a komor helyen, mely illő keret volt életének most következő szomorú korszakához. Imádsággal és tanítványainak bizalmas oktatásával telik el a Megváltó élete. Környezete nagy küzdelmeket sejt: várja a Királyság elérézését. De a harctól és veszedelemtől sem fél; határtalanul bízik a Mester hatalmában: Lázár föltámasztása megadta a lelkeket. Mi baj érhetné azt, aki uralodik a halálon is?... Efrems volt a pihenő, az erögyűjtés a végső harcok előtt. Innen indult Jézus Jeruzsálembe, hogy utolsó húsvétját megünnepelje.

IX. FEJEZET.

Jézus utolsó útja Jeruzsálembe.

Ennek a rövid utazásnak részleteit szent Lukács és szent János evangéliuma jegyezte föl. Szent János megírja, hogy Jézus Efremsből Júdea északi határáról indult el, szent Lukács pedig elmondja, hogy Szamarián, Galileán át először Betfagébe érkezett. Nem ment tehát egyenesen Jeruzsálembe, amely mindössze hat-hét órányira volt csak Efremtől, hanem a Szamaria felé vezető úton tartott Galileába, fölhágott Jizreel síkság magaslatáig és valószínűleg Vádi Dzsalludon át, leszállt a Jordán völgyébe, ahol, a galileai karavánok nagy útján, Jerikó felé igyekezett.

Miért választotta Jézus ezt a kerületet? Lehet, hogy azért akart a galileai tömegbe vegyülni, hogy egybegyűjtse a már Jeruzsálembe sereglő vándorok közé keveredett számos tanítványát s ugyanakkor tudtul adja híveinek, hogy ő is Jeruzsálembe megy. Így akarta biztosítani, hogy bevonulása a szent városba szokatlan fénnnyel, szinte diadalmenet formájában történjék.

Amit testvérei hat hónappal azelőtt, a sátorok ünnepén sürgettek, mondván Jézusnak: — «Jelentsd ki magadat a világnak» — azt most a maga módja szerint megteszi, de ennek a nyilvánkoztatásnak a titkát egyelőre megőrzi és nem mondja el az utolsó állomásig.

Az utazás több napig tartott és különböző események tették változatossá, amelyeket szent Lukács gondosan följegyzett. Betérván abba a faluba — mely a palesztinai keresztények hagyománya szerint a mai Dzseuvin volt — tíz belpoklos jött elébe, akik távolról megálltak.

Keleten még most is szokásos, hogy ezek a szerencsétlenek összejönnek és csoportosan élnek, bolyongnak az utak mentén, a városok és falvak közelében, bemenni azonban nem mernek az emberek közé. Ezek is megálltak Jézustól távol és fölemelték szavukat, mondván:

— Jézus, mester, könyörülj rajtunk.

Ez a nyomor és bizalom meghatotta Jézust. Fölemelte kezét és visszakiáltott nekik:

— Menjetek, mutassátok meg magatokat a papoknak!

«És lőn — mondja az Evangélium — hogy amint mentek, megtisztulának. Egyik pedig közülük, látván, hogy meggyógyult, visszatért, nagy szóval magasztalván az Istent és, arcra borulván Jézus lábainál, hálát adott; és ez samaritánus vala»...

— Nemde, tizen tisztultak meg — kérdezte Jézus csodálkozva — és kilenc hol vagyon?

EGO SUM VIA VERITAS ET VITA

Nem akadt, aki visszatérvén, dicsőséget adjon Istennek, hanem csak ez az idegen?...

Ez a hálátlanság érzékenyen fájt Jézusnak. Abban a szóban: «idegen» kiütözik lelkének sértődött fájdalma, hogy — lám: ismét jót tett népével, mint már annyiszor: és ez a nép hálátlannul visszautasítja. A szamaritánus ellenben — akit a zsidók megtagadtak, mint nem közülök valót — íme, hálásan a lábaihoz borul. Kedves előtte ez a szamaritánus, akiben a szegény elhagyottakat, a kitagadott idegeneket és pogányokat látja, akik mind repesve sietnek hozzá, hogy lássák és hallják — míg saját népe konokul mellőzi és félreismeri.

Fölemeli a benne hívő, megtisztult belpoklost és szelíden mondja neki:

— Kelj föl, menj el, mert a hited meggyógyított téged.

Ez az esemény azért is érdekes és jellemző, mert amikor szent Lukács — Pál apostol tanítványa — az Evangéliumát írta, Jézus egyházának fejlődése ugyanazon törvények szerint történt, mint a Megváltó életében. Júdeában visszautasították Jézus tanítását a zsidók, követőit pedig hevesen üldözték: Szamária ellenben örömmel fogadta Isten országának ígését, mely megmozgatta az egész pogány világot.

Ütközben farizeusok is csatlakoztak Jézushoz és — egyebek közt — rejtett gúnnyal kérdezték tőle, hogy mikor érkezik el Isten országa? ... Két év óta látták már munkában a prófétát, aki a messiási országot hirdeti, amely — hitük szerint — meg fogja szabadítani nemzetüket, összetöri az idegen jármot, megsemmisíti ellenségeiket és soha nem álmodott boldogság korszakát nyitja meg Izraelnek — de ezeknek a nagyszerű ábrándoknak egyike sem teljesült. A «galileai» — ahogy Jézust megvetéssel emlegették a farizeusok — csak bűnösöket, szegényeket, tudatlanokat és közrendű söpredéket gyűjtött maga köré. A farizeusok kárörvendve becsmérelték ezt a gyöngeséget, mint Jézus sikertelen erőlködéseinek kudarcát. Jézus nagyon jól megérezte ezt a gúnyt és országának természetfölötti jellegére emlékeztette a farizeusokat:

— Nem jön el az Isten országa szembetűnő módon — mondta — sem nem fogják mondani: «Íme, itt vagy amott van»; mert hiszen az Isten országa bennetek van.

A lelkiismeret mélyén alakul meg ez az ország, amelynek Jézus a Messiása. Alapja a lélekben van: attól kívánja a hitet és töredelmet. Mihelyt kitárul a lelkiismeret az igazság befogadására, bevonul oda a Lélek és megkezdődik ott Isten országa. A külsőségekhez ragaszkodó, fanatikus hazafiságukban elfogult farizeusok nem akarják megérteni, hogy a Messiás or-

szága lelki és nem politikai; megtagadják és visszautasítják sőt kigúnyolják, holott Isten országa máris megalakult — itt van közöttük — és Jézus ujjal mutatja tanítványait. De ellenségei megvetéssel fordulnak el tőle és tanítványaitól. Nem jut eszükbe a mustármag példázata: hogy a legkisebb magból hatalmas fügefá sarjadhat, ha Isten akarja.

Isten országának ebben az első korszakában gyenge és szenvedő, szerény és alázatos minden. Ahogy Isten Fia a megalázott Emberfiának szerény külseje mögé rejtőzik: országának dicsőségét is ugyanúgy elfödi az őt követő bűnösök és vámosok szegényes palástja... Semmisem árulja el az erőt és dicsőségét: Jézus szelídséggel gyakorolja csodatévő hatalmát, szerényen elrejtőzik a jóság és szeretet köntösébe... Csoda-e, ha ezeket az alázatos bűnbánókat lenézték — szinte halottaknak tekintették — a csodákra és földi pompára vágyakozó, dőlyfös farizeusok?

Jézus nem törődik a megvetésükkel; most már csak tanítványai érdeklik: azt akarja, hogy mennél többet megértsenek tanításából és mennél jobban megerősödjének hitükben, amíg közöttük lesz az Emberfia. Előkészíti őket arra, hogy eltűnése után kemény és szigorú lesz a megpróbáltatás.

— Eljön az idő — mondta nekik — mikor kívánjátok látni az Emberfiának egy napját és nem fogjátok látni. És mondják majd nektek: «Íme, itt és amott van» — El ne menjeteek és ne kövessétek.

De várakozás közben nem szabad csüggedni. Mert ha a Messiás első jövele csupa gyöngeség és küzdelem volt is: ha hívei, akik követték, ugyancsak gyöngeség és küzdelmek közt alkotják is vele együtt Isten országát — a Messiás második eljövetele ragyogó dicsőség és teljes győzelem lesz minden ellenségén. Országa ekkor nagy fényességben és diadalban fog megjelenni. Erre a végső győzelemre sokszor emlékezteti tanítványait Jézus: erre figyelmezteti őket most is — ugyanabban a pillanatban, mikor a farizeusok gúnyos megvetéssel faggatják országát felől — mintha ezzel a biztos reménnyel akarná bátorítani tanítványait.

— De ne csábíttassátok el magatokat a hamis próféták által — óvja őket — kik az Emberfiának eljövetelét hirdetik. Mert miként a cikázó villám fénylik az ég egyik végétől a másikig: úgy leszen az Emberfia is az ő napján.

— De előbb sokat kell neki szenvednie és megvetetnie a nemzedéktől.

E képletes intelem szerint Jézus messiási élethivatásának két szakasza van — a Megváltó szavai szerint — két napra oszlik. Az egyik a

szenvedés, üldöztetés és kárhoztatás napja, amely nemcsak az ő földi élete alatt tart, hanem azután is, mindazokon a századokon át, melyekben hívei és választottjai, akik követik az általa járt véres úton és, vértanuságot szenvedvén, a második nap reménységében élnek. Ez a második nap aztán dicsőséges és diadalmas lesz: Isten országának végleges elérkezése az átalakult világban. Ebben az országban helye lesz minden igaznak és, reá várakozván, olyan lesz az emberek sokasága, mint Noé és a vízözön idejében volt.

— Eltek-ittak, házasodtak, férjhez mentek mindaddig a napig, melyen Noé bement a bárkába; és eljött a vízözön és elpusztított mindeket.

— Hasonlóképpen — folytatta Jézus a hasonlatot — amint Lót napjaiban történt: ettek-ittak, adtak-vettek, ültettek, építettek; amely napon pedig Lót kiment Szodomából: tűz és kénkö esett az égből és elveszített mindenkit... Ugyanígy leszen azon a napon is, melyen az Emberfia megjelenik.

A tanítványok tartózkodjanak a földi javakra vágyó kapzsiságtól és könnyelműségtől: Jézus azt akarja, hogy szabadítsák föl magukat minden anyagi és teremtet dologtól: ne ragaszkodjanak a mulandó világhoz s a végső válság első jelére haladéktalanul és önfeláldozással kövessék őt. Komoly szavakkal inti őket erre:

— Akkor, aki a háztetőn leszen és holmija a házban, le ne szálljon, hogy elvigye azt; és, aki a mezőn leszen, szintén ne térjen vissza. Emlekezzetek Lót feleségére!

Mindent ott kell hagyni és sietni kell a Megváltó elé, aki érkezik. Aki meg akarja menteni az életét, ahhoz ragaszkodván, ami mulandó: el fog veszni a pusztuló világgal; aki pedig lemond életéről és a pusztulásra ítélt világról: Istenben megtalálja életét. És ekkor kezdődik a jóval, rosszal kevert emberiség szigorú megrostálása. Az egymáshoz látszólag legközelebb állók egyetlen szempillantásban elválaszthatnak — mert elválasztja őket nem azonos éltető lelkük.

— Mondom nektek — figyelmezteti tanítványait a Messiás — azon éjjel ketten lesznek egy ágyban; egyik fölvetetik, a másik elhagyatik. Két asszony fog együtt örölni, egyik fölvetetik, a másik elhagyatik. Ketten lesznek a mezőn: egyik fölvetetik, a másik elhagyatik.

— Hol lesz ez, Uram? — kérdezték kíváncsian a tanítványok.

— Ahol a test van — felelte Jézus — oda gyűlnek a sasok is.

Galilea állatvilágának természetrajzából kölcsönözte Jézus ezt a hasonlatot, mely a világot kormányzó isteni hatalom egyik rettenetes tör-

vénvét — a szükséges pusztítás törvényét — fejezi ki. Jaj azoknak, akik nem csatlakoznak az élethez! A test — minden ember, akiben nincs meg Isten éltető Lelke; a sasok — a pusztító erők, melyek végrehajtják az örök igazság bosszuszóló akaratát ezeken a testeken, ahol találják őket...

Úgy lehet, hogy a tanítványokat megrémítette a kötelességek nagysága és terhes volta, amit Jézus hirdetett és megriaszthatta a megjövendő üldöztetések kegyetlensége, amely rájuk vár az anyagiasság és érzékiség szívtelen önzésében elmerült világban. De Jézus megvigasztalja és bátorítja őket, hogy az imádságban keressenek erőt. És példabeszédet mondott nekik arról, hogy mindenkor imádkozni kell: soha nem szabad belefáradni az imába.

— Volt bizonyos városban egy bíró — így szól a példabeszéd — aki Istentől nem félt és embertől nem tartott. Volt abban a városban egy özvegyasszony, ki amahhoz (a bíróhoz t. i.) ment, mondván: «Védj meg engem ellenségeimtől». És egy ideig nem akarta. Aztán mégis mondá magában: «Noha Istent nem félem, sem embertől nem tartok, mindazonáltal, mivelhogy alkalmatlankodik nekem ez az özvegyasszony, igazságot teszek neki, nehogy, utoljára ide jöven, bántalmazzon engem».

— Mondá tehát az Úr: «Hallottátok mit mond az igazságtalan bíró? Hát az Isten nem szolgáltat-e igazságot választottainak, kik éjjelnappal hozzá kiáltanak és késedelmes lesz-e irántuk? Mondom nektek, hogy hamarosan igazságot tesz nekik. Azonban, mikor eljön az Emberfia: vajjon talál-e hitet a földön?»...

Jézusnak ebből az utolsó mondatából ki-csendül a kétség, hogy talán még a hívők is megúnják várni Isten napjának elkövetkezését: az örök igazság kételkedése ellankasztja hitüket. Ha látják múlni az éveket és századokat és nem jön bírójuk és szabadítójuk: nem vész-e ki lelkükből a bizakodó remény és buzgalom? Az állandó elnyomás és túlterheltség nem dönti-e őket fásult tespedésbe?... Ennek a csüggedésnek akarja elejét venni Jézus, mikor arra inti tanítványait, hogy szüntelen imádkozzanak, higgyjenek és reméljenek.

Aki Isten Lelkével érintkezik, megszabadul a gondolatait és reményeit lenyűgöző bilincsektől és megtanulja tisztelni, alázattal fogadni Istennek kifürkészhetetlen akaratát. Tudja és megérti, hogy századokra volt szükség, hogy előkészítse az Emberfiának első eljövetelét és hogy századokra lesz szükség második eljövetelének előkészítésére is. Ezeket a századokat azonban — Isten példájára, aki az idők fölött áll — csak gyorsan múló napoknak kell tekinteni és az

Örökkévalónak türelmével kell megvárni az «idők teljességét».

A jeruzsálemi úton Jézus és kis csapatja gyakran találkozott farizeusokkal, akik szintén a szent városba igyekeztek. Láta őket elbizakodott gögjükben, megelégedve tulajdon igazságosságukkal, külsőséges, de üres buzgóságukkal, lenézvén mindenki mást, aki nem tartozott kasztjukba. Valószínű, hogy a tanítványoknak is kijutott ebből a megvetésből és alighanem ez a fölháborító, szívtelen fölfuvalkodottság ihlette Jézust egyik legszebb példabeszédére, melyben szent gúnnal és kegyetlen igazsággal ostromozza a farizeizmust és megvigasztalja, fölemeli a töredelmes, szegény bűnöst.

— Két ember méne föl a templomba, hogy imádkozzék — így szólt a példabeszéd — az egyik farizeus, a másik vámos. A farizeus megállván, így imádkozott magában: «Isten, hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi emberek: rabló, igaztalan, házasságtörő, mint a vámos is. Kétszer bőjtölök hetenként, tizedet adok mindenből, amim van».

A vámos pedig, távol állván, szemét sem merte fölvetni az égre, hanem mellét vevén, mondá: «Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek!»

— Mondom nektek — végezte Jézus a példabeszédet: — ez megigazulva ment haza, inkább, mint amaz. Mert mind az, aki fölmagasztalja magát, megaláztatik: és fölmagasztaltatik, aki megalázza magát.

A Mester szerette ilyen erkölcsi mondattal végezni példabeszédeit, melyeknek tanulságait azért foglalta össze néhány szóban, hogy tanítványai könnyebben megérthessék és jobban megtartsák emlékezetükben. Soha ki nem meríthető elmélkedésre nyújt alkalmat az Üdvözítőnek minden egyes példabeszéde, amelynek mindegyikébe visszatér az alázatosság erényére, mert ebben látja az Isten országába juthatásnak és minden valódi nagyságnak első feltételeit.

Krisztus maga igazán élő és tökéletes megtestesülése volt az alázatosság erényének. Mindvégig alázatosan alárendelte magát az Atya akaratának; valósággal megsemmisült a haláláig tartó engedelmeség szakadatlan láncolatában: de ugyanaz az isteni akarat, mely megalázta, végezetül a szentségnek és istenségnek szédületes magasságába emelte. A legyőzött és keresztre feszített Emberfia — noha diadalának órája nem ütött, amíg élt — halála után mégis oly dicsőségben részesült itt a földön, amely minden képzetet meghalad.

Mikor Jézus útközben megállt pihenni, csemőket hoztak elébe, hogy kézrátétellel áldja meg őket. A nép hite, bizalma mindenütt

ugyanaz: ösztönszerűen tódul ahhoz, akit Isten küldöttjének hisz; lábai elé borul — odaviszi hozzá legféltebb kincsét: gyermekét és érzi, hogy a gyermek fején áldóan pihenő kéz a szerencse és boldogság biztosítója.

A tanítványok azonban, látván a tömeg szakadatlan özönlését, visszautasították az embereket, aggódva, hogy kifárasztják a Mestert. Jézus szelíden megfeddette őket, mondván:

— Hagyjátok hozzám jönni a gyermekeket és ne tiltsátok el, mert ilyeneké az Isten országa. Bizony mondom nektek: aki úgy nem fogadja az Isten országát, mint a gyermek, nem megyen be abba!

Es, megölelvén s kezét rájuk tévén, megáldotta őket.

A gyermek nem tudós, nem bölcs, se tapasztalatai, se előítéletei nincsenek és nem számít érdekből; nem bírálgat, nem ítél, nem áll ellent a józan igazságnak. Ez hát a követendő példa. Mikor Isten beszél: az ember parancsoljon hallgatást szörszálhasogató eszének, elfogult érzelmeinek, csalékony értelmének és önző szenvedélyeinek. Ha egyszerű, tanulékony és bizakodó lesz, mint a gyermek: szíve befogadja az üdvös hírt, újjászületik a Lélekben és lelki ismeretében élvezi Isten országának jótéteményeit.

Jézus tanításának sarkalatos pontjai: az alázatosság magasztos kötelessége, a teljes önfeláldozás, az ember megsemmisülése Isten és ön-maga előtt. Bizalmas beszélgetéseiben és népszerű tanításaiban számtalanszor és különböző formákban megismétlődnek ezek a kötelességek. Ahogy Jézus viselkedett földi életében Atyjával szemben: ugyanolyannak kívánta, hogy legyenek hívei ő vele szemben. Valamint ő tökéletes eszköze volt Atyja akaratának: híveinek is éppen úgy le kell mondaniuk mindenről, hogy egyedül csak az ő Lelkének engedelmeskedjenek.

Országának törvényeit abban az egyetlen kötelességekben foglalta össze, hogy aki követni akarja őt, az hagyjon el mindent. Ezt gyakran ismételte és többször emlegette most is, hogy utolsó útján a halál elé ment.

Egyik nap, miután pihenőt tartott és kiment a házból az utcára, megszólította egyik főember, mondván:

«Jó Mester! mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?»

— Mit mondasz engem jónak? — felelte neki Jézus. — Senkisé is jó, csak egyedül az Isten. Tudod a parancsokat: ne ölj, ne orozz, hamis tanúságot ne tégy, tiszteljed atyádat és anyádat.

Felelé amaz: «Mindezeket megtettem ifjúságomtól.»

Hallván ezt Jézus, tetszett neki az ifjú és így felelt:

— Még egy dolog hiányzik neked: add el mind, amid vagyon, oszd el a szegényeknek és kincsed leszen a mennyekben és jöjj, kövess engem.

Az pedig hallván ezeket, igen elszomorodott, mert nagyon gazdag volt.

Nem elég: betű szerint megtartani a törvényt; meg kell érteni és követni annak szellemét is, amely pedig Isten akarata. Ha tehát ez az akarat teljes lemondást kíván tőlünk — ha Isten nekünk is azt mondja, amit a fiatal és gazdag főembernek mondott, hogy: «Add el mind, amid vagyon, oszd el a szegényeknek és kövess engem» — akkor nem szabad haboznunk; el kell hagynunk mindent és követnünk kell Jézust.

Tanítása szerint a tökéletesség teljessége az, hogy: mindent elhagyva, kövessük őt. Minden föl kell érte áldoznunk — minden teremtménynél, földi dolognál jobban kell szeretnünk őt: tökéletes, föltételekhez nem kötött szeretettel, ahogy Istent szeretjük.

Jézus a levert fiatalember után nézett, aki szomorúan ment el. Sőhajtva fordult tanítványaihoz:

— Mily nehezen jutnak Isten országába, akiknek vagyonuk van!

Elégszer tapasztalták már a tanítványok is, hogy az Úr szeretetének gyöngéd hívását a gazdag rendesen kevesebbre becsülte a vagyonánál, mihelyt megtudta, hogy az Isten országába fölvétel föltétele: vagyonának föláldozása.

És Jézus, mikor látta a csodálkozást tanítványainak arcán, még hozzátette:

— Könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, mint a gazdagnak bejutni Isten országába.

A tanítványok még jobban elcsodálkoztak ezen és szomorkodva aggódtak egymás közt:

— Hát akkor ki üdvözülhet?

Az emberek nagy többségét csábítja, lenyűgözi a földi javak szeretete; akiknek nincs: vágyanak reá; akiknek van: rabszolgái a vagyonnak. Ha tehát Isten országa csakis a lelki szegényeknek nyílik meg — azoknak, akik nem bíznak a gazdagságban — akkor honnan és hogyan fog benépesedni az ország?

A Megváltó közvetlen környezete talán most értette meg először, hogy mily nehéz az a természetfölötti apostolkodás, amelyre meghivattak. Ezek a nehézségek mindig megmaradnak és velük együtt megmarad azoknak a félelme is, akik az anyagiasságba merült világban folytatják az apostolok munkáját. Jézus ránéz tanítványaira és megnyugtatta őket, mondván:

— Ami lehetetlen az embereknél, lehetséges az Istennél.

Osszevetve ezt a kijelentést a két előbbivel, nyilvánvaló, hogy — nem lehetetlen: csak nehéz a gazdagnak bejutni Isten országába. Mert az

Atya igazságos és mindent mérlegel: jót és rosszat, bűnt és erényt egyaránt. S ahol a földi javak szeretetét ellensúlyozza és jóvá teszi az irgalmas részvét és a könyörületes jótékonyság: ott érvényesülhet Jézus kijelentése, hogy: «Ami lehetetlen az embereknél, lehetséges az Istennél. Mert Istennél minden lehetséges».

Péter, aki mindig őszintén és rögtön ki mondta, amit gondolt, most hirtelen megszólalt:

— Íme, mi elhagytuk mindenünket és követünk téged. — És szavában ott lappangott a kérdés: — Mi lesz hát velünk?...

— Bizony, mondom nektek — felelte Jézus — mindaz, aki elhagyta házát, vagy fivérét, vagy nővérét, vagy atyját, vagy anyját, vagy gyermekeit, vagy földjét én érettem és az Evangéliumért: százannyit nyer most ebben az időben; házakat és fivéreket és nővéreket, anyákat és gyermekeket és földeket, üldözésekkel együtt, a jövő világban pedig örök életet... És ti, kik engem követtek: az újjászületéskor, mikor az Emberfia fölségének székén fog ülni, ti is tizenkét széken fogtok ülni, ítélendők Izrael tizenkét nemzetségét...

Ezt a százsoros ígéretet csak azok vehetik valónak betű szerint és anyagi értelemben, akik teljesen járatlanok Jézus tanításának igazi jelentésében. Föl se lehet tételezni, hogy Jézus mesebeli földi paradicsomot ígért volna tanítványainak. Bizonyos azonban, hogy az isteni Lélek, melynek ő a forrása, nemcsak a mennyei, örök és végtelen javak boldogságát jósolja, akik befogadják az ő ígét, hanem ráadásul megjobbítja ezt a földi életet is, mert megsokasítja segédeszközeit, összhangzásba hozza teremő erőit és megnesemíti cselekedeteit a kölcsönös testvéri szeretet kapcsolataival. Mert a kiválasztott hívők között, akiket átjár ez a Lélek, sokkal bizalmasabb, bensőbb és mélyebb vonzalom fejlődik, mint az atyafiak és vérrokonok közt.

Az igazi jutalom a földi élet után következik és erre céloz Jézus, mikor tanítványaiban jogos reményeket ébreszt, hogy — vele győzedelmeskedvén — részük lesz az örök boldogságban; de, hogy kímélje gyarlóságukat s a minden embernek szükséges ábrándozást: bizonytalanságban hagyja őket az idő felől, hogy mikor következnek be a győzelem. De ha elérkezik az ő napja — amikor majd minden és mindenki meghódol neki s ő mindent újjá fog teremteni saját dicsőségében — akkor tanítványai osztozkodni fognak vele uralmában Isten népe fölött, melyet Izraelnek tizenkét törzse jelképez.

A Mester eddig még sohasem beszélt tanítványainak jutalomról és dicsőségről; de, mikor magához hívta és kiragadta őket előbbi életükből és környezetükből: egyesítette őket magával, gazdagította Lelkével és saját sorsa minden mozza-

natának részeseivé tette őket. És a tanítványok, amily mértékben erősödött bennük a szeretet és a hit, egyre élénkebben érezték azt a belső egységet, mely sorsukat a Mesteréhez fűzi. Ha munkájában vereség éri: osztoznak a kudarcban: ha győzedelmeskedik, ők is részt vesznek a diadalban. A sikertelenségnek még a gondolatát is sértésnek tartották annak hatalmával szemben, akit szerettek és Urukna, Mesterüknek vallották. A pillanat nehézségei — Jézus szokatlan küzdelme a farizeusokkal, a nép véneivel és az írástudókkal, sőt a Szanhedrin növekvő és egyre fenyegetőbb ellenségeskedése is — ez az egész bizonytalan, veszélyes és válságos helyzet nem ijesztette meg őket: rendületlenül hittek a közeli győzelemben és ez a hitük kielégítette és boldog reménységgel töltötte el őket.

Hogy azonban el ne ernyedjenek a boldog jövődönkre reménykedő ábrándjaiban, Jézus figyelmezteti őket az üldöztetésre: ez majd fölébreszti és ébren tartja őket. Bármily súlyos lesz is ez az üldözés, a tanítványok bátran viselik, mert már tudnak róla és várják; tudják, hogy csak mulandó átmenet lesz és hisznek az örök élet teljességében, mely nekik már itt a földön megkezdődött.

Ez a hitük tette boldoggá és lelkesítette a tanítványokat, ami természetes is: hiszen az emberi szív készséggel nyílik meg az előtt, aki életéről, boldogságról és diadalról beszél neki. De az ígéretek nyomán önző érzések is burjánzottak föl a Messiás környezetében. Akiket először hívott meg Jézus, kérkedtek elsőbbségükkel és kiváltságos helyeket akartak biztosítani maguknak az új országban. Ezek a szegény és alázatos galileai halászok a messiási királyság földi pompájáról ábrándoznak és, abban a hitben, hogy a győzelem elé mennek: nem is sejtik, hogy Jézus a legborzasztóbb harcra vezeti őket. De Jézus vigyáz rájuk; szeretettel neveli és isteni erejével átalakítja őket: tudja, hogy hol és mikor kell fölemelni, ha csüggednek és lealázní őket, ha elbizakodnak.

— Tudjátok — mondja nekik — hogy sokan lesznek elsőkből utolsókká és utolsókból elsőkké.

És tovább magyarázott nekik Isten országáról, abban a szép példabeszédben, melyet szent Máté Evangéliuma őrzött meg nekünk.

— Hasonló a mennyek országa a házigazdához — mondta Jézus — ki jókor reggel kiméne, műveseket fogadni szőlőjébe. Megegyezvén pedig a művesekkel egy denár napi bérben, elküldé őket szőlőjébe.

— És, kimenvén három óra tájban, látott másokat tétlenül állni a piacon. És mondá nekik: «Menjete ti is szőlőmbé és, ami igazságos léssen, megadom nektek.» Azok pedig elmenének.

— Ismét kiméne hat és kilenc óra körül és hasonlóképpen cselekedett. Tizenegy óra tájban pedig kimenvén, találá más veszteglőket és mondá nekik: «Mit álltok itt egész nap hivalkodva?» Felelék neki: «Mivel senki sem fogadott meg bennünket.» A házigazda pedig mondá nekik: «Menjete ti is szőlőmbé.»

— Mikor pedig beesteledett, mondá ispánjának a szőlő ura: «Hívd elő a műveseket és add meg nekik bérüket, kezdve az utolsóktól az elsőkig.»

— Előjövén tehát, akik tizenegy óra tájban érkeztek vala, kaptak egy-egy denárt. Jövén pedig az elsők is, azt vélték, hogy többet kapnak, de ők is egy-egy denárt kaptak. És, átvén, zúgolódtak a szőlősgazda ellen, mondván: «Ezek az utolsók egy óráig dolgoztak és egyenlőkké tetted őket mivelünk, kik a nap terhét és hevét viseltük.»

— Ő pedig, felelvén egynek közülük, mondá: «Barátom! nem teszek veled igazságtalanságot; nem egy denárban egyeztél-e meg velem? Vedd, ami a tied és menj; annyit akarok pedig adni ennek az utolsóknak is, mint neked. Avagy nem szabad-e nekem azt tenni, amit akarok? Vagy a te szemed álnok, mert hogy én jó vagyok?»

Íme, Isten országa inkább a jóság és könyörület, mint az igazságosság hazája. Egy embernek sincs joga, hogy többnek tartsa magát testvéreinél. Ameddig Isten nem hívja, csak tétlen munkás; ha meghívták, csak kitűzött feladatát kell elvégeznie. Az Atya igazságos: megfizeti a bért és a munkás megkapja a maga denárját. De nem tesz különbséget, hogy a tizenegyedik vagy az első óra munkása, hogy viselte-e a munka és hőség terhét, vagy talán könnyebb és rövidebb ideig tartó munkája volt. Az isteni Gondviselés nem számol azzal; független az és nincsenek korlátai: nekünk csak el kell feleltetnünk benne, hogy csodálhassuk hatalmát bennünk és azokban, akiket kiválasztott.

A szőlősgazda tömegesen hívta meg az embereket. Fontos csak az, hogy szót fogadjunk a hívásnak és hívek maradjunk hozzá. Ez az, amit Jézus megkövetel tanítványaitól; erre emlékezteti őket fenyegető komolysággal, hogy: «Sokan vannak a hivatalosak, kevesen pedig a választottak!»

A karaván leszállt a Jordán völgyébe azon a nagy országúton, mely Jerikón át vezet Galileából Jeruzsálembe. A szent város már csak két napi járóföldre volt innen és, mikor a Sartaba tövéhez ért a karaván, a hegynek ormáról már láthatta a lobogó tüzeket, melyek a 30-ik év húsvétjának újholdját jelezték a népnek.

X. FEJEZET.

Az útnak vége: Jerikótól Betániáig.

«Útban valának pedig — írja szent Márk evangélista — Jeruzsálem felé tartván és előttük méne Jézus és aggódva és félve követték őt tanítványai»... Nem bírtak szabadulni a titkos szorongástól, mert egyre a Mestert fenyegető veszedelem járt eszükben. Ezt a félelmet még fokozta Jézus, amint útközben magához szólította a tizenkét apostolt és így szólt hozzájuk:

— Íme, fölmegyünk Jeruzsálembe és az Emberfiát a papi fejedelmek és írástudók kezeibe fogják adni és halálra ítélik; és átadják őt a pogányoknak, hogy kicsúfolják, megostorozzák és fölfeszítsék és harmadnapon föltámad...

Jézus már két ízben megjövendölte ünnepélyesen kínszenvedését, halálát és föltámadását. Először Pereába menet, mindjárt azután, hogy Péter a Messiásának, az élő Isten Fiának vallotta őt; és másodszor, mikor színeváltozása után, lejövet a Tábor-hegyről, visszament Kafarnaumba. Most harmadszor hirdeti ugyanezt a Jordán völgyében, ahol megnyíltak feje fölött az egek, mikor szent János megkeresztelte — ahol a Lélek, galamb alakjában leszállva reá, látható módon kinyilatkoztatta, hogy benne van — ahol az Atya szava szeretett Fiának mondotta őt — s ahol Jézus maga mondta, hogy be kell teljesítenie minden igazságot.

A kiengesztelésnek, a szeretetnek és a megváltásnak ezt a borzalmas titkát a tanítványok nem értették meg, föl sem foghatták: olyan lehetetlennek látszott ez a gondolat, hogy foglal kozni sem akartak vele. Mennél inkább hittek Jézus szentségében, istenségében és hatalmában: annál kevésbé hitték el a vereségét, kínszenvedését és halálát. Hiába mondta nekik Jézus, hogy: «Megcsúfolják, bántalmazzák, megköpdösik és, miután megostorozták, megölik őt». — A tanítványok — «mit sem értenek ezekből és ez az ige el volt rejtve előlük és nem értették a mondottakat». (Lukács: XVIII., 32.)

Eppen, mivel nem értették meg ezt a jövődölést a kínszenvedésről, a halálról és a harmadnapi föltámadásról — inkább Krisztus országának és királyságának várva várt dicsőségével vígasztalták magukat és: ahogy ez rendes szokásuk az ingatag és gyöngébb lelkű embereknek, az ő szívükben is reménység váltotta föl a csüggedést. Arról beszélgettek maguk közt, hogy közel van már és rövidesen elérkezik Isten országa, amelyben — egyéni érdekeik és vágyaik őszinteségében — maguknak akarták biztosítani az első helyeket. A szülők, különösen az anyák szívtották fiaik dicsvágyát és nem restelltek közbenjárni a Mesternél sem, fiaik érdekében.

A galileai karavánok, melyek az ünnepre mentek, valószínűleg Jerikó határában találkoztak Jézussal és tanítványaival. Ez teszi érthetővé, hogy Zebedeus fiainak — Jakabnak és Jánosnak — anyja szintén belekerült Jézus társaságába. És akkor — írja szent Máté — Jézushoz járult az anyja két fiával együtt, imádván őt. A két fiú meglepő vakmerőséggel szólalt meg:

— Mester! kívánjuk, hogy amit kérünk, cselekedd meg nekünk.

— Mit akartok, hogy nektek cselekedjem? — kérdezte Jézus.

Most közbeszólt Salome, az anyja:

— Mondd, hogy ez az én két fiam, egyik jobboldon, másik baloldalon üljön országodban.

— Nem tudjátok, mit kértek — felelte Jézus.

— Meg tudjátok-e inni a poharat, melyet én iszom? Vagy meg tudtok-e kereszteszelkedni a keresztséggel, mellyel én megkeresztelkedem?

— Meg tudunk — fogadkozott a két testvér.

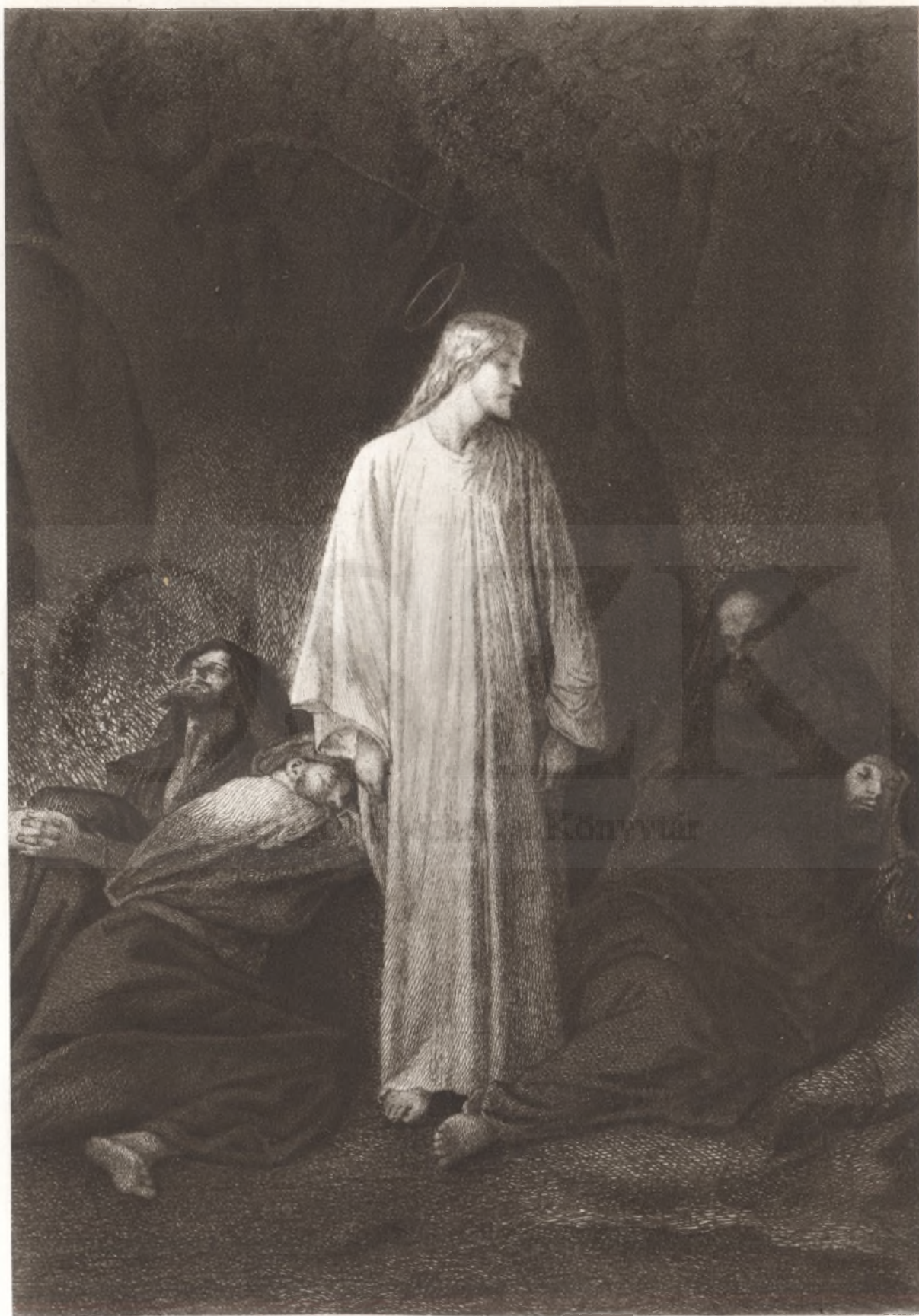
— A poharat ugyan, melyet én iszom: inni fogjátok — mondta Jézus — és a keresztséggel, mellyel én megkeresztelkedem: meg fogtok kereszteszelkedni. De a jobboldon vagy bal felől ülés nem az én dolgom, hogy megadjam nektek, hanem azoké lesz, akiknek készítettett.

A bejutás Isten országába — a már bejutottak érdemének mértéke — helyük és tisztségük a választottak rangsorában — hogy ki ül fönt és ki ül alant: Isten akaratától függ. Ez az akarat titok minden teremtmény előtt: egyedül Jézus ismeri — de nem vezeti és irányítja — csak kinyilatkoztatja és végrehajtja. Az Emberfia engedelmeskedik az Atyának és földi életében csakis eszköze az Atya akaratának.

A több tíz tanítvány, mikor meghallotta Jézus szavait, nagyon bosszankodott a két testvérré. Nagyravágyásuk féltékenysévé tette őket és ez a kicsinyeskedő önzés bántotta Jézust. Magához hívta hát mindnyájukat és — alkalmasnak találván ezt a gyarlóságot újabb, magasztosabb elvek hirdetésére — szelíden így szólt:

— Tudjátok, hogy akiket a nemzetek fejedelmeknek tekintenek, azok uralkodnak rajtuk és nagyjaik hatalmaskodnak a nemzeten. De nem úgy van ti köztetek: hanem, aki nagyobb akar lenni, az lesz a ti szolgátok; aki pedig első akar lenni köztetek, rabszolgája lesz mindenkinek. Mert az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak: hanem, hogy ő szolgáljon és életét adja váltságul sokakért.

Ezzel a törvénnyel — mely magasztos egyszerűségében tárja elénk Isten országának alkotmányát — igazolja és magyarázza Jézus saját életét. Ő az újjászületett, bűneinek rabszolgaságából megváltott emberiség feje; ő azonban, aki az első és legnagyobb: nem azért jött, hogy neki

„ALVA TALÁLVA TANÍTVÁNYAIT . . . MONDÁ (JÉZUS) PÉTERNEK: ÉBREN LEGYETEK
ÉS IMÁDKOZZATOK, HOGY KÍSÉRTETBE NE ESSETEK”
(MÁTÉ: XXVI. 40. ÉS KÖV.)

„ÍME, SEREG JÖVE, MELY ELŐTT MÉNE EGY A TIZENKETTŐ KÖZÜL, JUDÁS NEVÜ...”
(LUKÁCS: XXII. 47.)

szolgáljanak, hanem azért, hogy ő szolgáljon az egész emberiségnek s odaadja saját életét is, hogy azzal megváltsa másokét. Földi megaláztatásának, kínszenvedésének és halálának rejte-lye — íme: tündöklő fényességben ragyog. Halálával szolgálja az emberiséget: ez az ő ural-kodása. Igazi tanítványai sem ismerhetnek más törvényt, mint a halálig terjedő önfeláldozást.

Ahogy közeledtek Jeruzsálem felé, egyre szaporodott Jézus nyomában a sokaság. Midőn Jerikóba ért, még nagyobb tömeg sereglett kö-réje, mert a perei karavánok ebben a városban találkoztak azokkal, akik a galileai kerületekből és a tó partjairól jöttek. A nagy zsidóünnep-ek idején Jerikó mindig zsúfolva volt idegenekkel és vándorokkal, mert ez volt az utolsó állomás Jeruzsálem előtt. Jerikó semmiben sem hasonlí-tott a Kelet városaihoz. Tágas utcái voltak, a házak nem szorultak össze, hanem szétszórva álltak, pálmák, banánok, terebintek és eperfák alatt, gyönyörű kertek közepén, melyek mindig üdék és illatosak voltak, mert a lakosság gondo-san öntözte őket.

Ahogy Jézus a városhoz közeledett, vak kol-dus ült az út mellett és kéregetett. Hallván a nagy tömeget, mely Jézus után özönlött, meg-kérdezte, hogy ki az?

— A názáreti Jézus megy arra — mondták neki.

A vak koldus azonnal fölkiáltott hangos szóval:
— Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam!

Ez a Messiásnak adott tisztelet — a szeren-csétlen vak koldus szájából — megállította és meghatotta Jézust. Az előtte járók intették a kol-dust, hogy hallgasson: de az csak annál hango-sabban kiáltott:

— Dávidnak fia, könyörülj rajtam!

Jézus megállt és megparancsolta, hogy ve-zessék hozzá a vakot s mikor a koldus előtte állt, szelíden megkérdezte:

— Mit akarsz, hogy veled cselekedjem?

— Uram — könyörgött a vak — tedd, hogy lássak.

— Láss — mondta neki Jézus: — a te hited megszabadított téged.

A vak azonnal látott — írja szent Lukács evangélista — és követte Jézust, magasztalván az Istent. És az egész nép, mely ezt látta, dí-csérte az Urat.

Jézus tehát diadalmenetben vonult be Jeri-kóba. Most már nem utasítja vissza a nép uj-jongó rajongását, nem parancsol hallgatást azok-nak, akiket meggyógyított, engedi, hogy hirdes-sék csodatételeit — mintha csak elő akarná ké-szíteni ünnepélyes bevonulását Jeruzsálembe.

A Messiást látnivágyó tömegben ott volt Za-keus is, a vámosok főnöke, aki állásánál fogva «bűnös» volt a farizeusok előtt s ezek mélysé-gesen meg is vetették. Gazdag volt ugyan, de va-gyona nem védte meg a külsőségek tiszteletében elvakult farizeusok dolyfe ellen, akiknek szemé-ben istentelen volt minden vámos. Zakeus hír-ből már ismerte Jézust: hallotta, hogy barátja a vámosoknak és forrón óhajtotta látni, hogy sze-mélyesen is megismerje. De, mivel alacsony ter-metű volt és a nép közé szorulva nem láthatta volna Jézust, előre sietett és fölmaszott a füge-fára, annak az útnak mentén, amerre Jézusnak el kellett mennie. A Messiás, mikor a fügefához ért, megállt előtte és föltekintett:

— Zakeus — mondta, ránézve a vámosra — szállj le hamar, mert ma a te házában kell maradnom.

A vámosok feje sietve leszállt a fáról és örömmel fogadta a Mestert. És mindnyájan, akik látták, megbotránkozva zúgolódtak, mert szoká-saikban és fölfogásukban a farizeusokhoz iga-zodtak.

— Bűnös emberhez tért be szállásra! — méltatlankodtak.

Zakeus pedig, lelke mélyéig megrendülve, hogy hajlékában tisztelheti a Messiást, töredel-mes szívvel odaállt Jézus elé, bevallott minden igaztalan és gonosz cselekedetét, amit életében elkövetett és nyilvános bűnbánatot tartott.

— Uram — mondta alázatosan — íme: va-gyonomnak felét a szegényeknek adom és, ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette.

Jézus megvigasztalta a megtérő bűnöst:

— Ma üdvössége lett ennek a háznak, mivel-hogy ő is Ábrahám fia. Mert az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvőztse, ami elveszett vala.

Ebben az eseményben ismét fényesen tün-döklő Jézus irgalmassága a bűnösök — a földi életben megvetett és lenézett emberek — iránt. Apostolkodása alatt gyakoriak voltak az ilyen esetek: sokszor eszükbe juthattak tanítványai-nak és élénken fölfigyelhettek rájuk az első ke-resztény közösségek, mikor az üdvös hírt kedve-zően fogadták a pogányok meg Ázsia, Macedónia és Görögország alsóbb néposztályai: — «Mert nézzétek csak meghívástokat, testvérek — írja szent Pál apostol (Korinth.: I., 26 és köv.) — hogy nem sokan vannak (köztetek) a bölcsek test szerint, nem sokan a hatalmasok, nem sokan a nemesek... hanem azt, ami a világ szerint gyöngé, választotta ki az Isten, hogy megszégye-nítse az erőseket: és azt, ami a világ szerint szemtelen és megvetett, választotta ki az Isten és azokat, amik semmik, hogy azokat, amik

valamik, megsemmisítse, hogy egy test se dicselkedhessék az ő színe előtt»... A messiási apostolkodás törvénye — törvénye maradt a tanítványok apostolkodásának is: az apostolok szerették is emlegetni, mert buzgóságuk bátorítást és igazolást talált benne.

Zakeus, a megtért, töredelmes bűnös, örök példaképe mindazoknak, akik nyomorukban Jézushoz, a Megváltóhoz — a vámosok barátjához — fohászkodnak és reá hallgatnak. A Messiás megelőzi ezt a vágyat, szívesen fogadja a bűnbánók vendégbarátságát, mert meghatja őszinte töredelmük. Meglátogatja őket, szelíden figyelmezteti lelkiismeretüknek rendetlen állapotára, megtanítja őket a bánatra és a jóra való eltökélésre s ezeket a buzgó pogányokat egyszerre átalakítja a hit, úgy hogy ezentúl Ábrahám valódi fiai és Isten országának választottjai lesznek.

A harmadik evangéliumból tudjuk (Lukács: XIX., 11), hogy Jézus jerikói tartózkodása alatt a tömeg azt hitte — és egyre mondogatta — hogy közel van Isten országa, sőt hogy «legottan megjelenik». Ez az izgalmas érdeklődés abban a mértékben fokozódott, ahogy Jézus közeledett a szent városhoz. És senkisémet sejtette azt, aminek valósággal történie kellett. Az ember ugyanis vágyakból, reményekből és ábrándokból él: saját elgondolásával keverve az igazságot, csak teljesülésük után ismeri meg valóban Isten akaratát és szándékait. Egyedül Jézusban élt gyászos hivatásának szomorú öntudata: csakis ő tudta, hogy mily borzalmas módon fogják föl-magasztalni az Emberfiát: és mégis ő volt, aki nyugodt és tapintatos bölcsességgel iparkodott eloszlatni tanítványainak ábrándjait az általános igazalomban.

A következő példabeszédet mondta nekik:

— Egy nemes ember messze földre ment, hogy királyságot nyerjen és visszatérjen. Azért előhívta tíz szolgáját, átadott nekik tíz minát, így szólván hozzájuk: «Üzérkedjete, míg odaleszek».

— Polgártársai pedig gyűlöltek vala őt és követtséget küldének utána, mondván: «Nem akarjuk, hogy ez uralkodjék rajtunk».

— És lőn, hogy mikor, elnyervén az uralkodást, hazament, előhivatá ama szolgákat, kiknek a pénzt adta, hogy megtudja: ki mennyit szerzett vele.

Előjőve tehát az első, mondván: «Uram, a te minád tíz minát hozott. És monda neki (a nemes): «Örülj, jó szolgám! mivelhogy a kevésben híu voltál, legyen hatalmad tíz városon».

— A második is előjőve, mondván: «Uram, a te minád öt minát nyert». Ennek is monda: «Te meg légy (úr) öt város fölött».

— Ismét a másik jöve, mondván: «Uram, itt van a minád, melyet eltettem a keszkenőben,

mert félttem tőled, mivelhogy szigorú ember vagy, hogy elveszed, amit le nem tettél és learatod, amit nem vetettél». És monda neki az úr: «Magad szájából ítélek meg téged, gonosz szolga! Tudtad, hogy én szigorú ember vagyok: elveszem, amit le nem tettem és learatom, amit nem vetettem. Miért nem adtad tehát pénzemet a pénzváltó-asztalra, hogy visszatérvén, kamatos-tól kaptam volna meg azt?»

— És a körülállóknak mondta: «Vegyétek el tőle a minát és adjátok annak, kinek tíz minája vagyon.»

— És mondák neki: «Uram, már tíz minája vagyon!»

— Felelé pedig az úr: «Mert azt mondom nektek, hogy mindannak, akinek vagyon, adatik és bővelkedni fog; attól meg, akinek nincsen: amiye van is, el fog vétetni. Azon ellenségeimet pedig, akik nem akarták, hogy én uralkodjam rajtuk: hozzátok ide és öljétek meg előttem»...

A példabeszéd értelme és célzata világos.

A nemes ember: Jézus, Isten Fia. A világ a távoli ország, ahol majd megalapítja saját országát. Akik polgártársai közül gyűlöltek: saját testvérei, a zsidók. A szolgák, akikre tíz minát bízott: a meghívottak. Földre érkezése csak első megjelenése az Isten országának: fájdalmas, harcias, ellenségeskedéssel teljes megérkezés. A második megjelenés már hatalomban történik: Jézus megítéli a választottakat és érezteti haragját ellenségeivel, akik ellene szegültek királyságának.

A két megjelenés közt bizonytalan idő telik el: ez a munka ideje, mely alatt a választottaknak dolgozniuk kell, mert szükséges, hogy gyűmölcsöztessek az isteni adományokat. A meghívottakból csakis eredményes munka után lesznek választottak. A példabeszéd vége fenyegető: a büntetés eléri azokat, akik ellen Jézus megkezdte a döntő harcot. Eljön az idő, mikor lesújt a megtorlás az Emberfiának ellenségeire, amiért félreismerték isteni jogait és bántalmazták gyöngeiségében. Ez a megtorlás már itt a földön megkezdődik. Ahogy a választottak már világi életükben érzik az örök irgalmasságot: az elkárhóztak is éppen úgy érzik az igazságos ítélet ijesztő előérzetét már itt a földön. A rómaiak — midőn fölgyújtják Jeruzsálemet és elpusztítják, megfojtják a város lakosságát — csak eszközei Annak, aki Atyja hatalmába és dicsőségébe rejtve várja a teljes messiási diadal századát az újjászületett világon.

Jézus másnap ismét útra kelt. Megérkezését Jerikóba csodával tette emlékezetessé — a távozását szintén. Ma Kabet-Dzsabet néven ismerik azt a fölhágót, amelynek Jézus idejében Adummin volt a neve; ennek mentén üldögeelt két vilá-

talán koldus, alamizsnát kérve. Mivel híre futott, hogy Jézus tegnap visszaadta látását egy született vaknak, ez a két szerencsétlen most buzgó hittel és reménykedve könyörgött segítségért a Megváltónak. Az egyiket mindenki ismerte a városban: Timeusnak a fia volt s ezért bar-Timeusnak hívták. Ez a koldus, amikor meghallotta, hogy a názareti Jézus arra megy, azzal a buzgó lelkesedéssel kezdett kiabálni, amit a reménykedő vágy sugalmaz:

— Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam!

Azok, akik Jézus előtt jártak, csitították és pirongetták a vakot, hogy hallgasson; ez azonban csak arra gondolt, hogy visszanyerheti szemvilágát és csak annál hangosabban kiáltozott:

— Dávidnak fia, könyörülj rajtam!

Jézus meghallotta a kiáltást és szólt tanítványainak, hogy vezessék eléje a vakot. A tanítványok oda is vezették és közben bátorították:

— Bizzál, kelj föl: a próféta hív téged.

Mire a vak, ledobván felső ruháját, fölugrott és Jézus elé járult.

— Mit akarsz, hogy cselekedjem neked? — kérdezte tőle Jézus.

— Rabboni! — könyörgött a vak: — tedd, hogy lássak.

Jézus megkönyörült rajta és szelíden mondta:

— Menj el, a te hited meggyógyított téged.

És a vak azonnal látott és hálálkodva, Istent dicsérve követte Jézust.

A Messiás tovább ment a jerikó-keresztvárosi úton, amelyet már többször megjárt tanítványainak élen. Csak néhány hete, hogy arra ment Betániába, Lázárhoz, akit föltámasztott. Most jár erre utoljára, de nyugodtan, ingadozás és habozás nélkül megy tragikus sorsa elé. Péntek volt — hat nappal húsvét előtt. Az ünnep április hetedikére esett abban az évben. Jézusnak tehát volt ideje és nem sietett. Nem ment el Jeruzsálemig, megszállt Betániában. A karaván nagyobbik része tovább folytatta útját és az Olajfák hegyének tájékán szétoszlott.

Barátai már tudták és várták Jézus érkezését; hálás tisztelettel és alázatos szeretettel fogadták; másnap este már a belpoklos Simon látta vendégül vacsorára. A meghívott vendégek között volt a halottaiból föltámasztott Lázár is, a vacsorát Márta szolgálta föl. Mikor pedig már asztalnál ültek, bejött Mária, aki alabástromedényben drága nárdusz-olajat hozott és, eltörvén az edényt, Jézusnak fejére öntötte a drága illatszert, majd rajongó tiszteletében a Megváltó lábait is megfűrösztötte a drága olajban — melynek illata betöltötte az egész házat — és hajával száríftatta, törülgette a Megváltó lábait.

Voltak azonban ott, akik nem értették meg Máriának rajongó buzgalmát és alázatos tisztele-

tét; ezek bosszankodtak magukban, majd hangosan is rátámadtak Máriára, mondván: «Mire való volt, így elvesztegetni ezt a kenetet?»... Különösen méltatlankodott Júdás, az iskarióti Simon fia, a tanítványok egyike, aki a képmutató szeretet és könyörületesség álarcában kifakadt, hogy: «háromszáz denáron felül lehetett volna eladni ezt az olajat és árát a szegényeknek adni»...

Ez az iskarióti Júdás volt a kis társaság pénztárosa; ő gondoskodott Jézus és a tanítványok élelméről, végezte a bevásárlásokat, rendezte az utazást, melynek állomásait előkészítette. Ő zúgolódott leghangosabban Mária pazarlása miatt — de nem azért, jegyzi meg szent János evangélista, «mintha a szegényekre lett volna gondja, hanem mivel tolvaj volt és, nála lévén az erszény, az adományokat elsikkasztotta»...

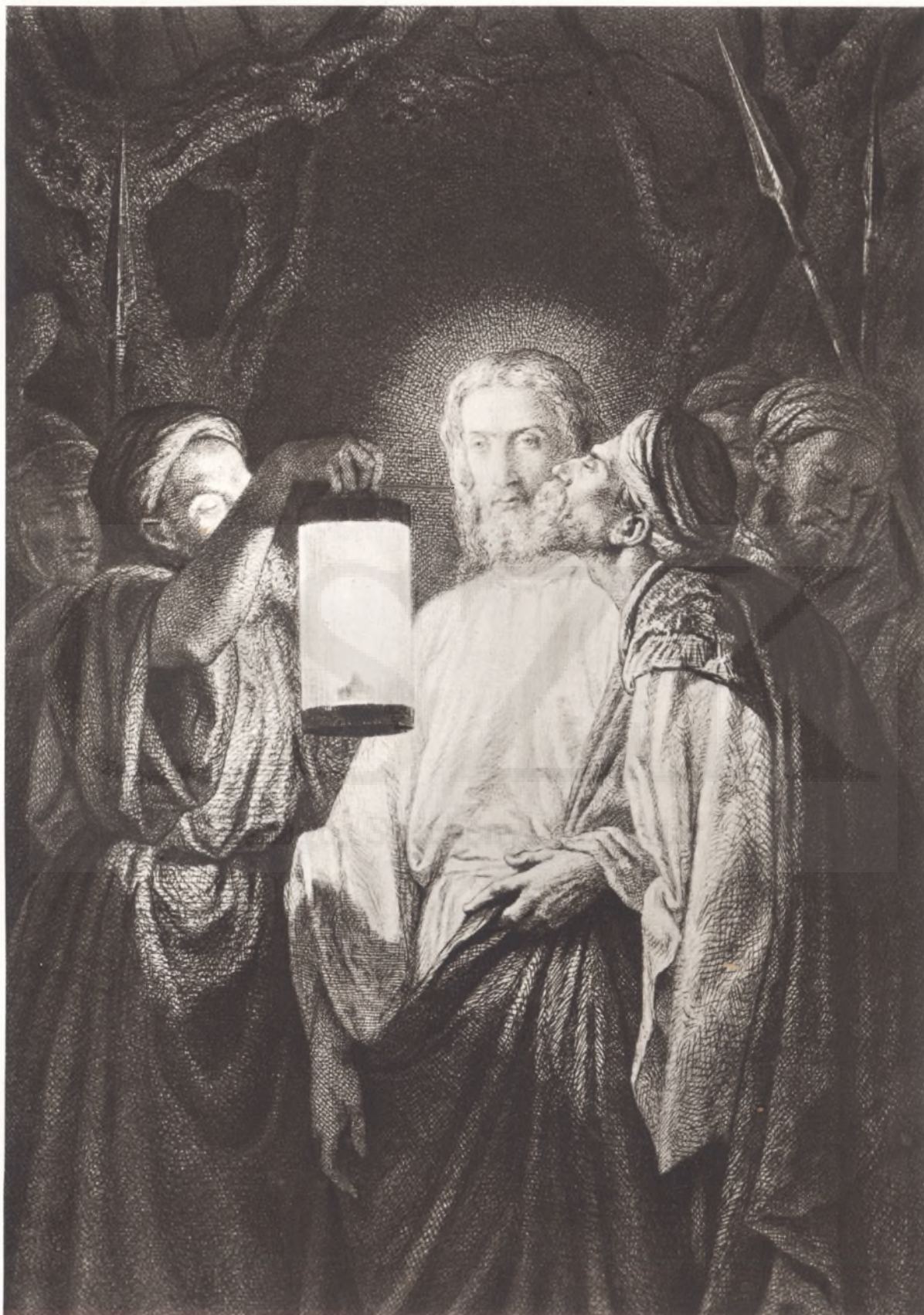
Jézus azonban leintette a zúgolódókat és megvédelmezte Máriát:

— Hagyjatok neki békét, mert az én temetése napjára cselekedte azt. A szegények mindenkor veletek vannak, én pedig nem vagyok mindig nálatok. Bizony mondom nektek: ahol csak hirdetni fogják ezen evangéliumot az egész világon, azt is majd elmondják, amit ez cselekedett az ő emlékezetére!

Jézusnak ez a nyílt célzása közeli halálára mélyen elszomorította az egész vendégsereget. Szorongó félelem szállt a Mester barátainak szívébe.

Akik szolgálják Jézust és nyilvánosan megadják neki a tiszteletet, éppen úgy örökké fognak élni az emberek emlékezetében, mint maga Jézus. Nevük nem vész el — mint ahogy sok embernek és nevezetes cselekedetnek a híre elvész vagy meghalványodik az évszázadok során. Az ő emléküek tovább él a Mesterével együtt, belefoglalva az ő dicsőségébe és határtalanságába. Mária drága nárdusz-olajának édes illata nem párologott el: nemcsak a betániai házat töltötte be, hanem még ma is körüllengi az egész emberiséget.

Ekkor már Jeruzsálemben is tudták, hogy Jézus Betániában van. Erre a hírre sokan siettek Betániába, hogy lássák a-Messiást és Lázárt. A főtanács papjai már azt is elhatározták, hogy Lázárnak szintén meg kell halnia. Ez a halottaiból föltámaszt csoda nagyon is izgatta, ingerelte őket. Az államérdek, amelyre Kaifás főpap hivatkozott, megkívánta az erőszakot s a főtanács egyre jobban hajlott az erőszak felé. A katasztrófa előre vetette az árnyékát és Jézus ezúttal nem igyekezett kitérni előle — sőt egyenesen elébe ment!

„ÉS (JUDÁS), AMINT ODAÉRT, MINDJÁRT HOZZÁ (JÉZUSHOZ) LÉPVÉN, MONDÁ:
ÜDVÖZLÉGY RABBI! ÉS MEGCSÓKOLÁ ÖT”

(MÁRK: XIV. 45.)

„HOZZÁ (PÉTERHEZ) JÖVE EGY SZOLGÁLÓ, MONDVÁN: TE IS A GALILEAI JÉZUSSAL VALÁLI
Ő PEDIG TAGADÁ MINDNYÁJUK ELÓTT”

(MÁTÉ: XXVI. 69–70.)

ÖTÖDIK KÖNYV

JÉZUS HALÁLA ÉS A RÁKÖVETKEZŐ ESEMÉNYEK

Országos Széchényi Könyvtár

I. FEJEZET.

A diadalmas bevonulás Jeruzsálembe.

A Simon lakomájára következő nap — első napja a nagyhétnek, melyben Jézusnak meg kellett halnia — a diadal napja volt. Ezen a napon — a 30-ik év április 2-ikán — indult el Jézus tanítványaival Betániából Jeruzsálembe. Az ájtatos zsidók sokasága, mely egész Júdeából, Idumeából, Galileából, a Jordánon túlról és még messzebb vidékekről tódult húsvétra a szent városba, mind tudott arról, hogy köztük van a nagy próféta is.

A tanítványok szívesen beszéltek Jézus életének csodás eseményeiről, magasztalván érényeit, és számtalan csodatettét. A karavánok népe lázas mohósággal hallgatta őket; különösen Lázár föltámasztása izgatta a nép fantáziáját és mind szeretnék volna látni és hallani a prófétát, aki ilyen csodákat művelt, úgy hogy az apostolok — szájról-szájra adván Mesterük dicsőségét — tudtukon kívül készítették elő a nép viharos tüntetését. Noha a galileai zsidóság a múlt évben elpártolt Jézustól, amiért nem akarta elfogadni a fölajánlott királyságot, Jézus híre és tekintélye egyre nőtt s a nép még mindig benne akarta látni álmainak Messiását. A papság dühös acsarkodása nem hogy ártott volna Jézusnak: ellenkezőleg még inkább fokozta a nép szeretetét és tiszteletét. Egymásközt folyton arról beszéltek, hogy Isten országa végre mégis elérkezik és lázas türelmetlenséggel várták az eseményeket. A buzgóbb és függetlenebb érzésű galileusok — akik még mindig saját prófétájukat tisztelték Jézusban — elhatározták, hogy bevonulásakor Jeruzsálembe zajos ünnepléssel tüntetnek mellette.

Jézus az Olajfák hegyének keleti lejtőjén tartott Jeruzsálem felé. Amikor már közel voltak Betfagéhez, megállt és így szólt két tanítványához:

— Menjetek a helységbe, mely előttetek vagyon és mindjárt találtok ott megkötözött szamarat és vele vemhét; oldjátok el és hozzátok ide nekem. És, ha valaki nektek szól, mondjátok, hogy az Úrnak vagyon szüksége rájuk; és azonnal elbocsátja azokat.

Minden úgy történt, ahogy Jézus előre megmondta. A szamár és vemhe kívül a kapun, két út között volt megkötve. A tanítványok eloldozták és a Mesterhez vitték; a szamár vemhére ráterítették ruhájukat, hátára fölültették a Megváltót és így indultak tovább, a szent város felé.

A nép, mihelyt meghallotta, hogy Jézus Jeruzsálembe megy, előre szaladt. A tanítványok

rajongása átragadt a népre is: leterítették ruháikat az útra, a próféta lábai elé; lombos ágakat vágtak a fákról, virágokat téptek a mezőn s ezzel hintették be az utat. Mások pálmaágakkal integettek hódolatot a Messiásnak s amikor közelükbe ért, hangosan köszöntötték:

— Hozsanna, Dávid Fiának!... Aldott a király, ki az Úr nevében jön!... Hozsanna a magasságban!... Békesség a mennyben és dicsőség a magasságban!

Azok, akik elül mentek és akik követték, egymással versengve magasztalták a Messiást. Most végre megnyilatkozott a nép öntudatában lappangó hit és áhítatos reménykedés, igazságot szolgáltatván annak, aki azért jött, hogy megváltson mindnyájunkat. És Jézus, aki mind eddig aggodalommal kerülte a nyilvános ünneplést és eltűnt minden tüntetést, most elfogadja a nép zajos hódolatát és nem tiltakozik a diadalmenet ellen. Ő ugyanis tudja, hogy ez a tüntető ünneplés Isten szándéka szerint való és a próféták a legapróbb, jellemző részletekig előre megírták. Hat századdal Krisztus előtt Zakariás próféta (IX., 9. és köv.) megjósolta a Messiás diadalmas bevonulását Jeruzsálembe:

*«Igen, vigadj, Sion leánya!
örvendezz, Jeruzsálem leánya!
Ime: a te királyod jön hozzád:
az igaz és üdvözítő.
Ő szegény és számaron ülve jön,
a szamár fiatal vemhén.
És kipusztítom a csataszekereket Efraimból
és a lovat Jeruzsálemből
és elhányatik a had kézive.
Ő békességet hirdet a nemzeteknek
és hatalma tengeritől tengerig tart
és a folyóvizektől a föld határáig»...*

Jézus beteljesítette ezt a jövődölést, amivel csak Atyja akaratát hajtja végre. Tudja, hogy ez a diadalmenet halálba viszi. Nem lesz mámoros töle, sőt keserűség is vegyül az örömébe. A tömegbe keveredett farizeusok ugyanis méltatlankodva figyelmeztették Jézust, hogy feddje meg tanítványait és tiltsa meg a népet, hogy királyként ünnepeljék őt. Bántotta őket a nép viharos lelkesedése: nemcsak az ünneplést irigyelték Jézustól, hanem a tüntetés következményeitől is félték. — Mit szólnak majd a rómaiak, ha meghallják, hogy a nép királyát üdvözli Jézusban?... El kell hallgattatni a tömeget!

— Ha ezek hallgatnak — felelte nekik Jézus — a kövek fognak kiáltani.

Keserű vád rejtőzött ezeknek a szavaknak mélyén. Két év óta annyi csalhatatlan jelét adta messiási küldetésének Jézus, hogy még az út kövei is mellette bizonyítanak, ha szavuk volna. De az elfogult és konok ember a durva

kőnél is vakabb és érzéketlenebb, mert se látni, se hallani nem akarja az igazságot!

Jézus tehát nem intette le se a népet, se tanítványait, úgy hogy a tömeg lelkesedése egyre növekedett, amint a város felé közeledtek. Az ujjongó tanítványok hangosan magasztalták Istent és rajongva beszéltek a Mester csodatételeiről a kíváncsi tömegnek, mely szomjas fülekkel itta minden szavukat. A farizeusok izgalma és bosszúsága egyre nőtt; elkeseredve mondogatták egymásnak:

— Látjátok, hogy semmire se mentek? Ime, az egész világ utána indult!

Bár szívükből lenézték és lelkük mélyéből megvetették ezt a tömeget, mégis úgy szokták meg, hogy rabszolga-hadként az ő lábaik előtt fetrengjen; amíg nekik hódolt és tömjénezett a nép: érezték hatalmukat és dölőfős elbizakodottságukban vissza is éltek vele. De most, hogy akadt valaki, aki hatalmasabb náluk és nemcsak elragadja tőlük, hanem föl is szabadítja a megvetett tömeget: föllángol szívükben a féltékeny gyűlölet, melyet minden hanyatló hatalom érez, mikor ingadozni kezd — s ez a gyűlölet semmitől sem riad vissza, hogy megmentse a veszni indult hatalmat és tekintélyt: még a bűn is szent erre a célra!

Fölérve az Olajfák hegyének gerincére, ahol az út Kedron völgyébe vezet, Jézus lábai előtt látta Jeruzsálemet. Előre tudván a szent város borzalmas végzetét, gyötrő szomorúság szállt a szívébe és könnyezni kezdett.

— Vajha te is megismerted volna — sóhajtott fől fájdalmasan — legalább ezen a te napodon: amik békességre szolgálnak, most pedig el vannak rejtve szemeid előtt.

— Mert rád jönnek a napok és körülvesznek ellenségeid sáncokkal, bekerítenek és megszorogatnak téged mindenfelől.

— És földre tipornak téged és gyermekeidet, kik benned vannak; és nem hagynak benned követ, mivelhogy nem ismerted meg látogatásod idejét!

Egyike volt ez azoknak a ritka eseteknek, amikor Jézus sírt. Könnyei nyomasztó fájdalmat jelentenek békés diadalának örömeiben. Elfelejtí még ezt az egynapos, utolsó örömet is — melyet végső harca és kínszenvedése előtt engedélyez neki az Atya — és szívszorongva kesereg népének, hálátlan és bűnös városának fenyegető, borzasztó végzetén.

Jeruzsálem a nemzet szíve és feje: székhelye az Izraelt képviselő valláshatalomnak. — Miért kellett elvakulnia, megátalkodnia, meg-

botránkozni ennek a hatalomnak?... A főpapok, az írástudók, a nép vénei — a választott nép fejedelmei és a szent hagyományok őrei — miért nem akarják megérteni, amit az egyszerű, szegény, alázatos és megvetett nép megértett?... Miért káromolják őt lelkükben: mikor a nép Isten választottjaként üdvözli őt?...

Ezek a kérdések aggasztják, emésztik Jézus szívét.

Még mindig van idejük, hogy elismerjék; ha kijelentik, hogy ő a Messiás: megmenthetik Izraelt és megszerezhetik neki Isten békéjét. Nem saját sorsával törődik: tragikus sorsába már belenyugodott Jézus; csakis az ő halálát követelő nemzet és a szent város szomorú végzete aggasztja. Az ellene támadt elvakultság borzalmas szenvedéseket hoz Izraelre, mert a hamis hazafiság végzetes túlzásokra és tévedésekre ragadja majd a papságot, mely félreismerete és visszautasította az igaz Messiást. Hiábavaló lesz minden erőfeszítése, hogy megfékezze a szabadságra lázasan vágyó nép türelmetlenségét. A vakbuzgó vezérek kegyetlen háborúba viszik a népet és — mint démonoktól megszállt őrjüngők — hiú dicsőséget és hiú szabadságot hajszolván: Isten bosszújának akaratlan végrehajtói lesznek. Jézus tudja ezt: szemei belátnak a borzalmas jövő rémségeibe: fölgyujtva, vérben úszva látja az ostromlott Jeruzsálemet — népe kardélre hányva: házai, emlékei, palotája, sőt még a temploma is, romokban, elpusztulva...

Ezzel a súlyos lelki teherrel — melynek sajgó szomorúsága élénk ellentétben volt a tömeg hozsannáival és tanítványok lármás örömeivel — vonult be Jézus a városba, királyi kíséretének élén. Egész Jeruzsálem kicsődült az utcákra és, látván az ujjongó sokaságot, hallván a viharos tüntetést, mohó kíváncsisággal érdeklődött, hogy mi történt?... s akik részt vettek a diadalmenetben, boldog örömmel újságolták:

— Ez Jézus, a názáreti próféta Galileából!

Egyszerű, népies, vallásos jellegű tüntetés volt ez a bevonulás. Semmi világi pompa, semmi harcias készülődés, egyetlen lázadó szó sem a hatalom ellen. Zöld lombokat, és tarka virágokat szórnak az útra, Jézus lábai elé terítik ruháikat, vallásos himnuszokat énekelnek — a nagy Hallelt, melyre iskolában tanították a gyermekeket, hogy majdan azzal köszöntsék Dávid fiát, ha megérkezik. A diadalmasan bevonuló Jézus a számár vemhén ül — még ezzel is aláhúzza a menet szegényességét és szerénységét — nem büszke paripán lovagol, mint a hódítók: hiszen ő csak a végtelen szeretet és irgalom erejével akart uralkodni! A tömeg, mely előtte és utána megy, többnyire galileai: az a vidéki köznép, melyet Jeruzsálemben megvetnek.

EGO SUM
VIA
ET VITA
VERITAS

A rómaiakat nem nyugtalanította ez a békés és szelíd király, aki nem fenyegette a hatalmakat: a szadduccusok pedig megvetéssel néztek a szegényes menetet.

Jézus egyenesen a templomba ment, ahol ezt a napot — Nizan 10-ikét — rendelte a törvény a húsvéti bárányok kiválasztására. Talán azért siet a Megváltó egyenesen a templomba, mert tudta, hogy ő az öröktől fogva kiválasztott áldozat: és eljön, hogy magát bemutassa. A földi, anyagi áldozatok kora elmúlt; Istennek lelki és mennyei áldozat kell: — íme, itt van! Jézus tudja, hogy messiási királyságát csak halálával alapíthatja meg: meg kell halnia, mielőtt a lelkeken uralkodhatik.

A templomba lépve, imádkozik a véres oltár előtt, melynek tüze nemsokára örökre elhamvad és neki kell majd újra fölgyújtania. Aki mindennap, minden órában és minden pillanatban föláldozta magát és akaratát az Atyának, hogy parancsait, szándékait végrehajthassa: ezen a napon csöndben megújítja önmagának teljes, maradéktalan följajlását. Sorsának gyászos litka közeledett a kipattanáshoz, de Jézus egyelőre megőrizte azt szíve rejtekében, mi alatt apostolai — kik ismételt kijelentéseiből sem értették meg ezt — egyre jobban beleélték magukat a közeli és fényes győzelem reményébe.

Miután imádkozott — mondja szent Márk evangélista — mindent megnézett. Látja a lázas készülődést az ünnepekre: ökrök, bikák, ünők, juhok és bárányok csordái állnak a pogányok udvarában mintegy vágóhídon; szomorúsággal látja, hogyan szennyezi be Isten házát a kapzsi kalmárszellem: látja a tornácokat, melyekben hullámszik a tömeg. Hallja a különböző iskolák meddő vitáit és a tömeg izgatott lármáját, megfigyeli a farizeusok üres külsőségeit, akiknek egész vallásossága és áhítata a szertartások megtartásában merül ki, elszörnyedt ezeknek a papoknak éhes kapzsiságán, akik üzérkednek az oltárral, az áldozatokkal, a templomnak és a nép ájtatosságának kizsákmányolásából gazdagodnak: és látja az erkölcsiség mély mocsarát, amelybe mindnyájan süllyedtek. Ezeknek a napoknak előestéjén, amelyek után föláldozta életét — és nem csak Izrael választottjait, hanem az egész emberiséget megváltja kínhalálával — közelről és hosszú ideig akarta látni népének lelki züllöttségét ebben a templomban, ahol mindennek szentnek kellett volna lennie — s ahol minden csak álnokság, képmutatás, kapzsiság és külsőséges vakbuzgóság volt.

Alkonyatra fordult az idő és Jézus visszament tizenkét tanítványával Betániába. Ezekről az utolsó éjjelekről semmit sem tudunk.

Másnap reggel ismét fölment Jeruzsálembe s útközben megéhezett. Betánia egész környékén egymást érik a szőlők és gyümölcsösök. Jézus messziről nagy fügefát pillant meg az út mentén; odasiet, de csak lombokat lát a fán: még nincs itt a fügek ideje. Jézus megállt a fügefa előtt és csöndesen mondta:

— Senki rólad többé gyümölcsöt ne egyék mindörökké!

A tanítványok csodálkozva hallották és megjegyezték ezt a kifakadást. Jézus pedig szó nélkül ment tovább. Jeruzsálembe érkezvén, ismét a templomba sietett, de most úgy lépett be, mint a templom ura. Mint legelső alkalommal, mikor a jeruzsálemi templomban járt és kikergette onnan a vásári kalmár-népet, Isten házának ez a megszenteltelenítése most is fölháborította. Kiűzte a pogányok udvarából az alku-dozó vevőket és eladókat, fölborította a pénzváltók asztalait és a galamb-árusok székeit, nem engedte meg, hogy edényeket hurcoljanak keresztül-kasul a templomban.

— Nincs-e megírva — tört ki méltatlankodva — hogy az én házam imádság házána fog hivatni minden nemzet számára? Ti pedig latrok barlangjává tettétek azt.

Azok, akik tegnap Dávid fiának és királyuknak kiállották ki — de azok is, akik boszszankodtak ezen a kifakadáson — megérthették ebből, hogy Jézus hogyan érti a királyságát. Mert egyetlen cselekedete sincs, amely világosabban megmagyarázná szerepét ezen a földön, ahol országát megalapítja. Az emberek romlottsága oly találékony és annyira ragadós, hogy az ember — ha magára hagyatva szabadon garázdálkodhatik — nem kímél és tisztel semmit: meghamisítja a legszentebbet, a vallást is és a legszentebb helyet, a templomot is beszennyezi. A vallás üzleti vállalkozássá fajul, a templom pedig — Jézus szavai szerint — latrok barlangjává aljasodik.

Szükséges Jézus beavatkozása, hogy megbélyegezze és megszüntesse a botrányt. Ahová nem sujtott le korbáccsal: szentségtelen üzerek, kalmárok és tolvajok ütöttek tanyát az imádság csarnokaiban. Nemes fölháborodásának buzgósága dicsfényes koronával övezte fejét: senki az emberek közül nem őrizte oly féltékenyen az Atya házána szentségét és tisztaságát.

Életében kétszer — nyilvános pályájának elején és végén — üzte ki Jézus Isten házából a kufárokat. A buzgó hitnek és a bátor gyomlálásnak ugyanazzal a tiszta és önzetlen cselekedetével kezdte és végezte életét. Mivel szüntelen élt benne Isten-Fiúságának öntudata: Atyja házáat is mindig sajátjának tekintette. Mint annak ura, ment oda tanítani és cselekedni; min-

den bántotta és megtorlásra ingerelte tehát, ami sértette vagy megháborította a hely szentségét. A kufárok első kiűzésével türhetetlen visszaélést, gyűlöletes botrányt szüntetett meg és ezzel nyilatkoztatta ki messiási küldetését: a második-kal pedig ünnepélyesen megerősítette azt. Isten dicsőségének szent kultusza volt tehát földi életének első és utolsó szava: azzal kezdte, hogy bűnbánatra és jobbulásra szólította föl a népet s azzal végezte, hogy megbélyegezte az önző kapzsiságot, mely előbb-utóbb végromlásba dönti a népet.

Különben is elérkezett már az idő, amikor semmi szükség sincs többé áldozatra szánt barmok csordájára. Annak, akit Isten örök áldozatnak szemelt ki, földadata és kötelessége, hogy szétkeresse ezeket az áldozatra szánt barmokat, amelyeknek vére semmit sem tisztít meg s amelyeket az Atya nem akart többé. A megfélemlítés rendkívüli hatalma lobbant föl Jézus szívében, mikor heves buzgalma megtorlásra ösztönözte: mennyei szelídségét és nyájasságát a büntető bíró haragja váltotta föl.

De a bűnösök és méltatlanok ellen kirobanó haragja nyomban lecsillapult, mihelyt a gyöngék és betegek fordulnak hozzá.

A szegények nem félnek tőle: a Messiás szelídsége megvesztegeti, vonzza őket és a nyomorgók szívében új reménység éled a Megváltó vigasztaló szavaira. És tódulnak hozzá a nyomorékok is: vakok és bénák; Jézus mindnyájukat meggyógyítja. A nép pedig, álmélkodván Jézus tanításán és csodatételein, egyre nagyobb hévvel és lelkesedéssel ünnepli a prófétát. A gyermekek eléneklik tiszteletére a nagy Hallelt — a Dávid fiának ünnepélyes fogadására szerzett himnuszt — és a templomban is fölharsan az üdvözlés, mellyel a nép köszöntötte Jézust az Olajfák hegyén — «Hozsanna Dávid fiának!»...

Ez az ünneplés és annak külsőségei felbőszítették Jézus ellenségeit.

— Látván pedig a papi fejedelmek és írástudók — mondja szent Máté evangélista — a csodákat, melyeket művelt és a gyermekeket, kik a templomban kiáltozának, mondván: «Hozsanna Dávid fiának!» bosszankodának és mondták neki (Jézusnak): «Hallod, mit beszélnek ezek?»

Jézus nyugodtan felelt és szavaira meghökkenve némultak el támadói:

— Igen — mondta Jézus — hallottam. De sohasem olvastátok-e, hogy: «a kisdetek és csecsemők szájából készítettél dicséretet?»...

Ezzel a Dávid zsoltárából (VIII. 3.) vett idézettel faképnél hagyta ellenségeit és Betániába ment, ahol ott maradt éjszakára.

Jézus szavai, mint örök igazság, élnek ma is. A kicsinyek — akik ártatlanok és őszinte

szívűek — az egyedüliek, akik megismerik és szeretik Istent. A gőgösök, a tudományukkal hivalkodók, a hamis igazságoktól elvakult lelkiismeretűek semmit sem látnak, semmit sem akarnak megítélni; Isten igazsága nyugtalanítja, Isten küldöttje ingerli őket; önmagukkal eltele, nem akarnak — de el se tudnának — képzelni jobbat és bölcsébbet maguknál: ők csak élvezni akarják az életet, hatalmuk és vagyonuk minden előnyével.

*

Jézus önálló és forradalmi föllépése a templomban, a tanításán lelkesedő nép — melynek hitét és rajongását még fokozták a csodák — mind ez végsőkig csigázta ellenségeinek dühét és bosszúvágyát. A főtanács most már végleg határozott: Jézusnak meg kell halnia. A papi fejedelmek, az írástudók és a nép véneinek egyhangú döntése után már csak az alkalomra és az eszközre vártak, hogy elveszítsék. De féltek a néptől; attól tartottak, hogy a nép föllázad, ha rajongásig szeretett Mesterét elteszik láb alól. Azon törték hát fejüket: — mi módon veszíthetnék el Jézust zaj és feltűnés nélkül?

Ezekben a válságos napokban, amikor életének kockája valóban az élen állt, Jézus csakis a tömegre támaszkodhatott. Vigasztaló és föl-emelő gondolat, hogy az védelmezi a Megváltót, ami összetételében a legszerényebb, de összességében legfélelmetesebb: a tömeg. Megkönynyebbül a lélek, látva, hogy a tömeg, mely ösztönösen a jog, az erény, a szentség, sőt Isten szolgálatába áll — ha csak napokra is — sarokba szorítja és sakkban tartja az igazság vesztére törő hatalmat.

És az emberiség ennek a Jézus hatása alá került tömegnek köszönheti a Megváltó utolsó napjait. Az élet-halálnak végső harca a templomban folyt le; Jézus, be akarván bizonyítani, hogy messiási küldetése tisztán vallási természetű, amelynek semmiféle politikai célja nincs: állandóan Atyjának házában tartózkodik. A templomban tanít — nem az utcán vagy nyílt tereken — és a nép feszült érdeklődéssel hallgatja. Akik a templom tornácaiba léptek, nem bírtak megválni tőle: és Jézus lankadatlanul apostolkodott reggeltől estig, közben betegeket gyógyítva és egyéb jókat is cselekedve.

Alkonyatkor visszavonul tanítványjaival együtt és Betániába megy pihenni, barátaihoz, de másnap reggel már az első órában ismét Jeruzsálembe indul. Ugyanazon az úton mennek, mint tegnap s amikor a tegnap megátkozott fügefához értek, látták, hogy a fa tövestől elszáradt. És Péter, visszaemlékezvén, figyelmeztette a Mestert:

— Rabbi! Nézd: a fügefa, melyet megátkoztál, elszáradott!

Es felelvén Jézus, mondá tanítványainak:

— Legyen hitetek az Istenben. Bizony mondom nektek, hogyha valaki azt mondja ennek a hegynek: «Kelj föl és merülj a tengerbe!» és nem kételkedik szívében, hanem hiszi, hogy amit mond, megtörténik: meglészen neki. Azért mondom nektek: Mindazt, amit imádkozva kértetek, higgyétek, hogy megnyeritek és meglészen nektek s, mikor imádságra fölálltok, bocsássátok meg, ha van valamitek valaki ellen, hogy a ti Atyátok is, ki mennyben vagyon, megbocsássa nektek vétkeiteket. Mert, hogyha ti meg nem bocsáttotok: a ti Atyátok, ki mennyekben vagyon, szintén nem bocsátja meg nektek bűneiteket.

Ez a fa, melyet Jézus átka sujtott, az egyetlen dolog, mely érezte a Megváltónak rettenetes, pusztító hatalmát. A rosszat megbosszúló hatalom megvolt Jézusban: szent János úgy beszél róla, mint mindenható bíróról, akinek kezében rosta van, hogy — elválasztván a magot a pelyvától — a hitvány gyomot tűzre vesse; hatalma volt ölni és éltetni: eleveneket halálba küldhetett és holtakat föltámaszthatott; a jókat fölvihetette mennyekbe, örök életre: a rosszakat levethette pokolba, örök kárhozatra. De nyilvános, földi életében csak jót akart, csak jót cselekedett: a bűnösöknek megbocsátott, kegyelmébe fogadta a töredelmes megtérőket, meggyógyította a betegeket és vigasztalta az elesett szegényeket. — Miért csak éppen ezt a gyümölcstelen fügefát sujtotta átokkal és pusztította el halált hozó hatalmával?...

Könnyen érthető jelkép, amelynek értelme és magyarázata ez:

A valóban terméketlen fügefa a választott nép, melyet Isten termékeny, jó földbe ültetett. A kitűzött időben Jézus, az Atya küldöttje eljött, hogy hitre és bűnbánatra bírja a választott népet: ez volt a gyümölcs, amelyre éhezett. De a fa nem hozott gyümölcsöt: s a rossz fa, mely gyümölcsöt nem terem, kivágatik és tűzre vették. Örök, isteni igazság ez — törvény, mely alól nincs kivétel — hogy mindig halállal bünhődik a kiváltságos teremtmény, mely megcsalja a Teremtő jóságát és fáradságát, gondozását és szeretetét.

A történelmet — az egész földet — olyan emberi alkotások romjai borítják, melyeket nem Isten élő Lelke emelt s amelyek éppen ezért pusztultak el az idő csapásai alatt. Meddő nemzetek hullái borítják a föld kerekességét, mert — bár Isten lehelletétől születtek — nem halották hívó szavát, vagy nem feleltek rá és el-

pusztultak, mert elárulták, nem teljesítették hivatásukat. Legriasztóbb példa erre a tövig elszáradt zsidóság története. Képtelen lévén bármily vallásos eredményt fölmutatni: még él ugyan, szétszórva a szélrózsa minden táján, de vallásának és nemzeti politikájának meddősége bizonyítja Jézusnak súlyosan reá nehezedő átkát.

Ugy látszik, hogy az átok következtében elszáradt fügefa megrémítette a tanítványokat, akik most látták először a Mester haragjának pusztító erejét. Jézus azonnal másfelé tereli gondolataikat s a hit és imádság mindenható erejéről beszél nekik. Amikor azt mondja nekik: «Legyen hitetek Istenben», csodával határos példával magyarázza, hogy a teljes hitben természetfölötti hatalom rejtőzik. A tökéletes hitű ember egyesül az isteni lényeggel és Isten jóságának és hatalmának eszköze lesz. Jézusnak azért adatott meg minden hatalom, mert emberiségét betöltötte az isteni Lélek teljessége; ennek rendeli alá minden akaratát és óhaját, követi örök-érvényű sugallatait: így tesz csodákat minden gyöngeség és nehézség nélkül — az isteni Lélek és akarat mindenható erejével. Jézus azt akarja, hogy ilyenek legyenek tanítványai is.

— Akkor — mondja — semmi sem képes ellentállni nektek.

De tévedés lenne azt hinni, hogy Isten Lelke mindig és mindenben szolgálatára áll az ember szeszélyének és hiú óhajainak. A teljes hitű ember, imádkozván, csak Isten szent akaratát kéri és — egyesülvén vele teljes önmegtagadásban — Isten Lelke sugallja neki azt a vágyat és helyes óhaj, melyet Isten mindig meg is hallgat, mert hiszen tőle jön. Az ilyen imádság azonban tökéletes szeretet, haragtól és gyűlölségtől mentes, őszinte jó szívet tételez föl. Ezeknek a tiszta szívűeknek mondja Jézus, hogy: «Amit imádkozva kértetek, higgyétek, hogy megnyeritek és meglészen nektek»...

Es figyelmezteti tanítványait a felebaráti szeretet és a megbocsátás szent kötelességére. A mennyei Atya végtelen irgalmassága lesz jutalma a mi irgalmasságunknak... «Bocsássunk meg, hogy mennyei Atyánk is megbocsássa a mi bűneinket»... Az örök jóságú mindenható Atya szereti azokat, akik szeretnek — könyörül azokon, akik könyörülnek — ezeket hallgatja és meghallgatja: ahogy ezt Jézus számtalanszor ismételte. És most újra ismétli, abban a komoly és fenyegető pillanatban, amikor Atyjának akaratából, Jeruzsálembe megy. A templomba, ahol a tömeg várja — de várják halálos ellenségei is, hogy végezzenek vele.

A Nizán 12-ik napján történt ez: az utolsó napon, melyet Jézus a templomban töltött.

II. FEJEZET.

Végső összetűzés a templomban.

Minden társadalomban vagy emberi szervezetben — akár vallási vagy politikai — az uralkodó vagy kormányzó osztály féltékenyen őrzi hatalmát. A kezdeményező tehát, aki a hatalom ellen izgatja a közvéleményt — aki bírálja, megbélyegzi a kormány bűneit, újtásokat követel és tökéletesíteni akarja a meglévőt — magára zúdítja a hatalom ellenségeskedését. Akár próféta, akár lángelme ez az újtó, mindig szembekerül a hatalommal, amely megijed tőle, mert félti uralmát, üldözi tehát és elnyomja, sőt el is pusztítja, ha másképpen nem bír vele. A történelemnek ez a törvénye, mely minden nemzet életében érvényesül, véres lapokkal tölti meg a zsidó nép történetét.

Az újtók, akik a közvéleményt a hatalom ellen izgatják a zsidóknál: a próféták. Jehova választottjai ezek, akiket az Úr élő szava lelkesít, fölvilágosít és elragad: Illés, Ámosz, Mikeás, Izaiás, Jeremiás, Dániel, Keresztelő János... és egyetlen egy sincs e hősök közt, aki ne esett volna áldozatul a királyi vagy papi hatalomnak vagy a fölízgatott nép szenvedélyeinek. Akit Isten a népek és emberek javítására kiválasztott, mindig áldozatai lesznek hivatásuknak és szomorú tragikumuk sorsuknak, hogy azoknak csapásai alatt hullanak el, akiknek megszabadításán fáradoznak. Mikor a félrevezetett tömeg ellenük tör, ösztönös, állati vadságában maga öli meg vagy ujjong, mikor a hatalom gyilkolja le őket. A hatalom, mikor az újtókkal végez, rendszeren a törvény mezébe rejti álnokságát: mielőtt ítélettel küldené halálba áldozatát, bebizonyítja, hogy megérdemli a büntetést, mert föl akarja forgatni a társadalmi — vagy vallási rendet: a kegyetlen gyilkosságot tehát a törvények és a rend védelmével leplezi.

A Jézuséhoz fogható újtással sehol nem találkozunk az emberiség történetében. Valamennyi ember között, aki népére hatott, Jézus volt a leghatalmasabb. Tanításai belenyúlunk a lélek legmélyebb gyökeréig; hozza az erkölcsi erőt, mely alapjában támadja meg a rosszat és — megalapítván Isten országát — valósággal újjá teremti a világot. Ezért volt, hogy a hatalom sohase gyűlölt és üldözött szenvedélyesebben egyetlen újtót sem. Az Evangéliumok részletesen írnak a főpapok és írástudók álnok acsarkodásairól, melyekkel Jézust lépten-nyomon sarokba szorítani és lehetetlenné tenni igyekeztek.

A mindig ingerültebb zsidó hatóságok — látván, hogy nem bírják megtörni Jézus növekvő hatalmát a nép lelkén — este óta tanácskoztak,

gyűléseztek és vitatkoztak, hogy hogyan szabaduljanak a veszedelmes prófétától. Kerülni akarták a feltűnést, a nyilvánvaló erőszakkal együtt járó izgalmakat s a törvényesség és igazság leplebe akarták burkolni gonoszságukat. Félték, hogy a nép föllázad, ha Jézust elfogják: ennek a lázadásnak pedig végzetes következményei lehetnek; a rómaiak fegyverrel avatkozhatnak bele s ezért a vérontásért a tanácsra — a papok és farizeusok rendjére — hárul majd minden felelősség.

Az látszott leginkább célravezető útnak, hogy Jézust álnok kérdésekkel törbe csalják és olyan kijelentésekre bírják, amelyek gyanússá teszik a nép és a rómaiak előtt, hogy a törvény és az államrend ellen izgat; ezen az alapon elfogathatják és a főtanács elé állíthatják. Ezt az utat választották tehát.

A nevezetes ülés óta, melyen Kaifás durva kegyetlenséggel követelte Jézus halálát, a Szanhedrin minden tagja egy nézetben volt: vallási és politikai okokból minden áron meg kellett szabadulni ettől a veszedelmes prófétától, akit — maguk közt és nyilvánosan is — megvetőleg csak «galileus»-nak neveztek.

Nizán 12-ikének reggelén, miután a templomba lépett, Jézus a tornácok alatt sétált és, az ígét hirdetvén, oktatta a népet. A papok, az írástudók és a nép véneinek küldöttsége elébe állt és, közre fogván őt, számon kérte tőle, hogy micsoda joron hirdeli magát Messiásnak?

— Micsoda hatalommal műveled ezeket? — kérdezték tőle. — És ki adta neked ezt a hatalmat?

Kétségbe vonják isteni küldetését, amit Jézus kezdettől fogva szüntelen hangoztatott. Három nap óta a tömeg is úgy ünnepli, mint Messiást — a Dávid fiát — a templomba úgy tör be, mint annak ura: tanít és rendelkezik. — Milyen joron?... Hatalmát és megbízatását nem a főtanácstól — az egyedül jogosult egyházi hatóságtól — kapta: tehát bitorló, zavargó, a törvények ellen lázadó.

Amikor jogcíme felől faggatják Jézust, ellenségei nem fölvilágosítást kérnek, hanem törbe akarják csalni, hogy elszólja magát és olyasvalamit mondjon, amiből fegyvert, vádat kovácsolhatnak ellene és törvény elé állíthatják. Nyilvánvalóan azt várják, hogy Jézus kijelentse — amint ezt már sokszor megtette — hogy valóban ő a Messiás és az élő Isten Fia. A sátorok ünnepén, a jeruzsálemi templomban nyíltan hirdette ezt Jézus és a Szanhedrin tagjai éppen úgy tudták ezt, mint a tömeg. Most azon-

ban tanuk előtt akarták nyílt színvallásra kényszeríteni, hogy fölléphessenek ellene.

Jézus nem akart felelni. — Mi értelme volna, hogy kiszolgáltassa magát és az igazságot álnok ellenségeinek?... Nem inkább azt érdemlik-e, hogy megszégyenüljenek?

— Én is teszek nektek egy kérdést — mondja Jézus — amelyre ha megfeleltek nekem: én is megmondom nektek, hogy miféle hatalommal cselekszem ezeket. Mondjátok meg tehát, hogy János keresztsége honnan volt: mennyből-e avagy az emberektől?

A kérdés fogas volt, éppen olyan kétélű, mint a farizeusoké. És a Szanhedrin küldöttei tanakodtak magukban, gondolván: Ha azt felelik, hogy mennyből — akkor önmagukat ítélik el, mert Jézus szemükre vetheti nekik, akik visszautasították a keresztséget: — Akkor hát miért nem hittetek neki?... Ha pedig hitetlenségük igazolására azt felelik, hogy az emberektől — akkor megkövezi őket a körülálló tömeg, mert ez mind egy szálílg prófétának tartotta Jánost.

A Szanhedrin küldöttei kitértek az egyenes válasz elől: még a meggyőződés bátorsága sem volt meg bennük. Inkább akartak tudatlanoknak látszani, mint szembe szállni Jézus bölcsességével vagy a nép haragjával.

— Nem tudjuk — felelték habozva.

— Akkor én sem mondom meg nektek — felelte Jézus — hogy micsoda hatalommal cselekszem ezeket.

Amikor gyáván megvallották tudatlanságukat keresztelő János isteni küldetése felől, önmagukat ítélték el a papi fejedelmek és írástudók: a hatalom és a szent tudományok őrzői Izraelben! — Hogy lehet az, hogy a Szanhedrin nem tudja és nem érzi meg, hogy János valóban Isten küldöttje és próféta volt, mikor eljövetelét és mennyei hivatását még századokkal előbb olyan próféták jósolták meg, mint Izaiás és Malakiás?*. A vallásnak és törvénynek ezek a hivatalos szolgálai nem tudták, hogy vajjon az ég vagy emberek sugalmazták-e keresztelő János tanítását és cselekedeteit? — Ha nem tudták, akkor már nem Isten szolgálai többé: csak magukra, hatalmuk megőrzésére, az ősi szertartások külsőségeinek föntartására gondoltak csupán, amiből hasznot húzhat önző kapzsi-

* Izaiás (XL., 3): «A kiáltónak szava a pusztában: készítsétek elő az Úr útjait, tegyétek egyenesezzé a pusztában a mi Istenünk ösvényeit.» (L. Máté: III., 3 és Lukács: III., 4.) — Malakiás (III., 1): «Ime, én küldöm angyalomat, hogy elkészítse az utat szímem előtt és mindjárt eljön a templomába az Uralkodó...» (L. Máté: XI., 10, Márk: I., 2 és Lukács: VIII., 27.)

ságuk. A Lélek szava oly harsogva zúg, mint az oroszlán ordítása Júdea pusztaságában: de ők nem hallják. — «Nem tudjuk, hogy honnan jött» — mondják... De, ha nem tudják hallani és megérteni azt, aki megelőzi az Urat és előkészíti az útját: hogyan fogják megismerni és meghallani magát az Urat?...

Különös, hogy a legutolsók a népben: a bűnösök és a ledér asszonyok megértették; az elsők pedig, az úgynevezett igazak: a főpapok és az írástudók nem értik. Ez azonban mindig így volt: Isten kinyilatkoztatásai az egyszerű és bűnbánó lelkeket fölvilágosítják, a magukat erőseknek vélő és szívükben hamis igazságokkal kevélykedő embereket pedig vakká teszik. Aminek az a magyarázata, hogy Istent csak azok értik meg és ismerik, akikben él a Lélek.

A zsidó nép előtt a királyságnál és papságnál is magasabb abszolút és mindenható tekintély volt maga Jehova, aki örködött népe fölött és néha prófétái által szólt hozzájuk. Ezekkel az isteni kinyilatkoztatásokkal szemben nem a közöny, a hitetlenség vagy ellenkezés volt a hűség kötelessége, hanem a hit és engedelmeség. Isten küldöttjét visszautasítani vagy éppen üldözni tehát annyi, mint visszautasítani vagy üldözni magát az Istent.

Jézus azért említi éppen Jánost, mert az ő emléke még élénken élt a nép tudatában és, állítván a próféta isteni jogát, hirdette egyszerűsmind a saját jogát is. — Ki sugalmazta, világosította föl Jánost, miután világra jött?... Ki vezérelte a pusztába?... Ki adott neki hatalmat, hogy kereszteljen, bűnbánatot prédikáljon és Isten országának közeledését hirdesse? — Talán a főpapok és az írástudók?... Nem! Mindent Isten Lelke művelt benne: Isten Lelke ellen pedig nincs hatalom, se tekintély.

Jánosnak tehát hinni kell: hallgatni rá és követni őt — szent kötelessége ez mindenkinek. A hatalom vélkezelt, mikor elmulasztotta ezt és Jézus kemény szemrehányásokat tesz e miatt a Szanhedrin küldötteinek.

— Egy embernek vala két fia — mondta nekik. — És, az elsőhöz menvén, így szólt hozzá: «Fiam! menj ma, dolgozzál szőlőmben.» Az pedig, felelvén, mondá: «Nem megyek!» De utóbb, megbánván, mégis elment.

— Azután, a másikhoz menvén, ugyanígy beszélt ahhoz is. Ez pedig felelvén neki, mondá: «Én megyek, Uram» és nem ment... Melyik teljesítette a kettő közül atyja akaratát?

— Felelék neki: «Az első.»

Most már, saját képmutatásuk kelepccéjében fogván meg őket, kemény szavakkal pirít rájuk Jézus, hogy — a törvény őreinek hirdetvén

magukat — megcáfolják azt, mert csak szóval hirdetik, de nem tartják meg.

— Bizony, mondom nektek — korholja őket — hogy a vámosok és parázna személyek megelőznek titeket az Isten országában; mert János eljött hozzátok az igazság útján és nem hittetek neki: a vámosok és parázna személyek pedig hittek neki. Ti láttátok ezt és azután sem tartottatok bűnbánatot, hogy higgyetek neki.

Hatalmas ellenségeitől szorongatva, Jézus nem hátrál meg, hanem szembeszáll velük és tulajdon fegyverükkel védi ki a támadást; azután ő támad és, zavarba hozván őket, fölényes tekintéllyel lobbantja szemükre vakságukat és megátalkodott hitetlenségüket. Ezután a néphez fordul, mintha a Szanhedrin küldöttjeit nem is tartaná méltóknak, hogy meghallják az igazságot. Új példabeszédet mond, melyben kifejti, hogy honnan jött, mi a hivatása és mi lesz a sorsa.

— Egy ember szőlőt ültetett — kezdte Jézus a példabeszédet — és bekeríté sövényvel és sajtógödrről ásott és tornyot épített és, bérbe adván azt a szőlőműveseknek, idegen földre utazott.

— És, elérkezvén a terményérés ideje, a művesekhez küldé egyik szolgáját, hogy hozzon a művesektől a szőlő terméséből. Kik megfogván őt, megverték és üresen bocsáták el.

— Ismét másik szolgát küldvén el hozzájuk, ennek fejét is betörték és őt gyalázattal illették. Majd ismét mást küldé, azt is megölték; és több mást is, kik közül némelyeket elverének, másokat pedig megölének.

— Lévény még egy igen kedves fia, utoljára azt küldé hozzájuk, mondván: «Fiamtól csak tartani fognak?»...

— A művesek azonban mondák egymásnak: «Ez az örökös, jertek öljük meg őt és miénk lesz az örökség!»... És, megragadván őt, megölték és kivetették a szőlőből.

— Mikor tehát eljön a szőlő ura, mit fog cselekedni azon művesekkel? — kérdezte Jézus a tömeghez fordulva.

— Felelék neki: «A gonoszokat gonoszul fogja elveszíteni és szőlőjét más műveseknek adja bérbe, kik beadják neki a termést a maga idején.»

Hallván ezt a farizeusok, elértették a célzást és tiltakozva kiáltották:

— Távol legyen ez! — hogy ezzel mintegy elhárítsák és elejét vegyék a rájuk vonatkozó rossz jóslatnak.

— «Távol legyen ez»: ezt mondjátok? — fordult most feléjük Jézus, végig nézván rajtuk. Hát mi az, ami írva van, hogy: «a kő, melyet megvetettek az építők, szögletkövé lön?»

Az Úr tette azzá és csodálatos az, a mi szemeink előtt!»

És most már nyíltan mondja meg nekik a példabeszéd világos értelmét:

— Azért mondom nektek, hogy elvételtek tőletek az Isten országa és oly népnek adatik, mely meghozza annak gyümölcsét.

Visszatérvén a szögletkő hasonlatához, így végezte: «Aki erre a kőre esik, összezúródik, akire pedig ráesik, szétmorzsolja azt!»...

Ennél világosabban nem fejthette volna ki Jézus, hogy ki ő és kitől kapta jogait. Az atyától ültetett szőlő, a bekerítő sövény, az ásott sajtó, a kert közepén emelt torony: ez Izrael — Isten választott népe a törvénnyel, mely védi, templomával és istentiszteletével. A vincellérek: a papság. A szolgák, kiket a szüretre küldött a termésért és akik egymást követték: a próféták. — Milyen az ő sorsuk! Isten Lelke tölti el őket és a szőlő ideiglenes urai nem hogy szívesen fogadnák őket és engedelmeskednének a szőlő Urának — Istennek — elküldvén a szüret egy részét: elfogják, megverik és üres kézzel kergetik vissza — sőt meg is ölik őket.

Az «igen kedves fiú», akit a családatya utoljára küld el a termésért: maga Jézus. Ő minden prófétánál több és nagyobb. Címe és rangja egyetlen: ő az örökös és ez adja, állapítja meg a jogát is. Szerényen és alázatosan jön — minden pompa és dicsfény nélkül — csupán a szeretet leplebe rejtett istenségével. És mégis vele bánnak legkegyetlenebbül: kivetik a szőlőből és megölik — ahogy üldözték és kínozták azokat is, akik megelőzték.

— Jaj, a hűtlen és gonosz vincelléreknél! Jaj, a bűnös papságnak!... Jaj, nekik, mert visszautasítják, üldözik és megölik azokat, akiket Isten küld: és — mivel még a fiúnak sem kegyelmeztek — Isten megbünteti őket és boszút áll rajtuk!

A királyság urat cserél: a zsidóktól a pogányokra száll át. A választott nép visszautasított nép lesz és eltaszított népek lesznek a választott nemzetek. A fiú dicsősége pedig akkor kezdődik, mikor a választott nép visszautasítja: ő lesz az új épület szögletköve. Az építéssel megbízott emberek félrelökik — de Isten fölemeli és ez a kő fogja föntartani az egész épületet: olyan csoda, amely bámulatba ejti az egész világot. Jézus ellenségei nem törhetik össze: aki reá esik, összezúzza magát s mikor eljön az ítélet napja — azokra esik a kő, akik össze akarták törni és szétmorzsolja őket.

A hatalom hűtlenségének vádja és bűneinek emlegetése a prófétákkal — sőt magával

Isten Fiával szemben — az isteni harag bosszújának megjövedőlése — a hivatását eláruló papság közeli elkárhozása — Jézus valamennyi ellenségének pusztulása, amivel Jézus megfenyegette őket, a végsőkéig fölingerelte a papi fejedelmeket és írástudókat. Haragjuk veszélyes lánggal lobbant föl és féktelen bosszúvágyukban azonnal szerették volna elfogatni Jézust — de féltek a néptől, mely a Messiás pártján volt és védte őt.

Ujabb álnokságon és kelepccén törték a fejüket. Minden áron rossz híret akarták költeni Jézusnak — forradalmárnak, veszélyes lázítóknak akarták föltüntetni a római hatóság előtt és ellene izgatták a korrumpált, aki sohasem habozott lesújtani arra, aki a római birodalom uralmát fenyegette.

A papi fejedelmek azonnal meg is kezdték az alávaló aknamunkát, de ők maguk háttérben maradtak. Néhány farizeust és néhány heródiánust választottak ki erre a célra; a farizeusok — a nemzeti függetlenség fanatikus képviselői — politikai ellenfelei voltak a heródiánusoknak, akik, zsidó létükre, az idegen származású Heródes uszályhordozói voltak, de most félretették a politikai ellentéteket és szövetkeztek a közös célra, hogy Jézust törbe csalják, bevádolják és elveszítsék.

E két pártnak kiválogatott képviselői, miután megállapodtak a cselvetésben, Jézushoz mentek. Tanácsát, véleményét kérték bizonyos kérdésben, amellyel nincsenek tisztában; mintha az igazságot keresnék, hízelkedni kezdtek Jézusnak, akit el akartak veszíteni.

— Mester — mondták neki — tudjuk, hogy igazmondó vagy és igazságban tanítod az Isten útját és nem törődöl senkivel, mert nem tekinted az emberek személyét. Mondd meg tehát nekünk, mit gondolsz: Szabad-e adót fizetni a császárnak vagy nem?

A római adó kérdésénél álnokabb és veszedelmesebb dolgot föl sem vethettek volna Jézus előtt. Ez a kérdés hihetetlenül izgatta a népet, mert a felelet jelenthette az ország függetlenségét — illetőleg az adó megtagadását, tehát a lázadást Róma ellen... Minden izgató az adóval lázította a közvéleményt és sodorta forrongásba a népet. Mert a nép csak vonakodva adózott — mindig az erőszakos kényszerűségnek engedve — és azért várta szorongó várakozással a Messiást, hogy törje össze az idegen igát és vegye le vállairól az adók terhét. Különösen a galileaiak voltak rakoncátlanok az adófizetésben és — mivel Jézus is galileai volt — a ravasz küldöttek szentül hitték, hogy az állítólagos Messiás, mint galileai és a nép barátja, elítéli az adót, a szolgál-

ságnak ezt a megalázó bizonyosságát. És ők csak erre vártak!

De a Mester átlátott a cselen és szemrehányóan szólt rájuk:

— Mit kísértetek engem? Képmutatók! Mutassátok meg nekem az adópénzt.

Mikor kezébe adtak egy dénárt, Jézus megkérdezte:

— Kié ez a kép és fölírás?

— A császáré — felelték neki.

— Adjátok meg tehát a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami Istené — felelte nekik Jézus.

A zsidók törvényt magyarázata szerint: ahol valamely királynak a pénze forgalomban van, ott a lakosoknak ezt a királyt kell elismerniük uralkodónak. Figyelemre méltó körülmény, hogy a zsidóknál kétféle pénz volt forgalomban: római pénz és szent pénz. Az egyik a polgári hatóság világi és politikai uralmát, a másik pedig Isten lelki uralmát jelképezte. Ez a kétféle pénz két világos és szükséges igazságot fejezett ki és pedig azt, hogy — anyagilag, testi és külső élete révén — minden ember, mint népének és hazája társadalmának tagja, a politikai hatalom alattvalója; de ugyanakkor — lelkileg és benső, szellemi élete kapcsán — mint a vallási társadalom tagja, Isten alattvalója is.

A határt e két hatalom — az isteni és politikai hatalom — között Jézus mérte ki szabatosan legelőször. A zsidók állami formája valamikor theokrácia volt, vagyis olyan kormányforma, melyben a vallás összeolvadt az állammal. Az Istentől rendelt események kényszerűsége azonban kettéválasztotta ezt a két — politikai és isteni — hatalmat, mert elvesztvén függetlenségét, Izrael csak egyház volt, miután Róma leigázta. De a népben mindig élt a vágy és lobogott a remény, hogy — lerázván az idegen igát — Izrael ismét hatalmas nép lesz és újra helyre áll a régi theokrácia: az új országban ismét egybeolvad a politikai és vallási hatalom. Ennek az új országnak — Isten országának — megalapítását várták a fanatikus tömegek a Messiástól.

Mihelyt azonban Jézus kimondta, hogy: «Adjátok meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami Istené» ezzel végét vetette a Messiásba vetett reményeknek, mert ez a kijelentés határozottan megszabta a különbséget a politikai — vagyis világi — és az isteni — vagyis lelki — hatalom között. Leszögezi ebben a kijelentésben Jézus, hogy a lelki országot, melyet alapítani fog, sohasem téveszti össze a világ politikai országaival; ezekben az országokban fog élni az övé is — legtöbbször megtámadva és

üldözve — a jogait az azonban tiszteli, soha nem fog bosszút állni rajtuk a gyűlöletért: sőt inkább igazsággal, jótéteményekkel és békével fizet az üldöztetésért. Az államok tehát ne féljenek a Messiás országától, mert fejlődésüknek és békéjüknek legnagyobb biztosítója Jézusnak ez a parancsa: «Adjátok meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami Istené».

Ebben az egyszerű, de mérhetetlenül súlyos mondatban benne van az emberi társadalom haladásának és fejlődésének törvénye, mert kimondja a hatalom és a szabadság harmonikus egymásba kapcsolódását. Isten nélkül zsarnoksággá aljasul a hatalom, a szabadság pedig forradalommal fajul. Mikor a zsarnokoskodásra mindig hajlamos politikai hatalom erőszakosan akarja elnyomni a lelkiismeretet, Jézus tanítványai ennek ellene szegülnek, mert Mesterüktől tanulták, hogy: «meg kell adni Istennek, ami Istené». Amikor viszont a lázadás szelleme ragadná el a jármot mindig csak nehezen tűrő tömegeket, ugyancsak Jézus tartja vissza őket, mert kimondta, hogy: «Adjátok meg a császárnak, ami a császáré»...

Jézusnak egész élete bizonyítja és alátámasztja ezt a tanítást. Sohasem izgatta a népet erőszakosságra: egyetlen szóval se bujtogatott lázadásra a hatalom ellen. Mikor Heródes tet-rárchá megfenyegeti, némán folytatja tovább békés küldetését: és szomorkodva vonul vissza, mikor a papi fejedelmek üldözik és cselt vetnek neki. Mikor a nép, nem bírván megérteni őt, királynak akarja kikiáltani: Jézus elmenekül és mindenkorra leinti erről a népet. Sőt a nép ujjongását is csak halálának előestéjén fogadja, úgy hogy ez az ünneplés semmiképpen se nyugtalaníthatja a világ urait. Az üldözötteknek pedig alávetést parancsol azokkal szemben, akiknek kezében van a rájuk sujtó kard...

Csütlőtörököt mondott tehát a főtanács küldöttjeinek cselszövénye, hogy Jézust törbe csalják. Megszégyenülve ismerik el Jézus bölcsességét ezek a «hamis igazak» és írástudók; fejüket lógatva, némán osonnak el. De az ádáz harc tovább folyik a Messiás ellen: valamennyi párt elkeseredetten szorongatja és ostromolja új meg új kérdésekkel. A jelszó az, hogy ingereljük és cselt vessenek neki, mert el kell pusztítani minden áron!

A papi fejedelmek és írástudók után — kik küldetésének jogcíme felől faggatták — jöttek a heródiánusok és farizeusok, kik az adó kérdésével akarták romlásba dönteni. Ezeknek kudarc után fölléptek a mindent kigúnyoló és mindenben kételkedő szadduceusok. Ezek voltak a Krisztus-korabeli zsidóság materialistái, akik nem hittek semmiben, ami nem anyagi és

kézzel meg nem fogható. Esztelennek tartották a másvilág gondolatát és kigúnyolták a farizeusokat, hogy a földi életet fölládozzák a túlvilági élet álmaiért. Keveset adnak a prófétákra és csak a szoros értelemben vett törvényt fogadják el: de ezt is csak azért, mert a földi dolgok és érdekek bölcs szabályozását látják benne. És, mivel a törvény sehol sem tanítja a halhatatlanságot: tagadják a föltámadást is. Szűk szemhatárú, rövidlátó értelmükkel esztelenségnek mondanak minden idegen tant, mely eltér a mózesi törvény bölcsességétől. Gögösök és szeretnek gúnyolódni, elbizakodott dolyfűkben azt hiszik, hogy Jézust is épp oly könnyen zavarba hozhatják, mint bármelyik egyszerű farizeust, ha oly kérdést intéznek hozzá, melyet már szegről végre megvitattak iskoláikban s amelynek megoldása még sohasem sikerült ellenfeleiknek.

— Mester — mondták neki — Mózes írta nekünk: «Ha valakinek fivére meghal, kinek felesége van és gyermektelen, akkor vegye el azt annak fivére feleségül és támasszon magától testvérének».

— Vala tehát hét testvér; és az első, feleséget vevén, meghalt gyermek nélkül. És a második elvevén az asszonyt, de ő is meghalt gyermektelenül. Akkor a harmadik vette el őt: hasonlóképpen mind a heten s nem hagyván gyermeket, mind meghaltak. Utánuk végre meghalt az asszony is...

Most következett a szadduceusok fogas kérdése:

— Feltámadáskor tehát ezek közül kinek a felesége lesz az asszony? Mert hát mind a hétnek felesége volt!

Jézus könnyen elbánik ezekkel a szörszálhasogatókkal. Az iskoláknak ezekkel a körmönfont okoskodásaival nem törődik s amit felel: a Lélek válasza, aki tudja és éppen úgy látja az örökkévalóság titkait, mint ahogy tudja és látja az idők és a földi élet valóságait.

— Nemde, azért tévedtek — felelt nekik Jézus — mivel nem tudjátok az írásokat, sem az Isten hatalmát? Ennek a világnak fiai házasodnak és férjhez mennek; azok pedig, akik méltók lesznek elnyerni ama világot és a halálból való föltámadást, sem nem házasodnak, sem férjhez nem mennek; mivel többé már sem halhatnak, mert hasonlóak az angyalokhoz és az Isten fiai, a föltámadás fiai lesznek.

Röghöz kötött, anyagiás értelem az, mely mindent aszerint ítél meg, amit lát és nem bír túlelni a földi szemhatáron. Saját képére alkotja Istent is és az örökkévalóságot is a múlandó világ mintájára képzei. A házasság és születés törvénye lesz szerinte a túlvilágon is. Pedig az örökkévalóság Isten képére van te-

remtve; az anyagtól megszabadult igazak, csak a Lélek törvényeit ismerik: még átváltozott testük is megszabadul az állatiság bilincseitől és oly fényes és világos lesz — írja szent Pál apostol (Korintusiakhoz: I., 15—34.) — mint maga a Lélek.

A szadduceusoktól fölvelet probléma csak szörszálhasogató agyrem: téves eszmékből levont képtelenség, amely sok más ellentmondással és lehetlenséggel együtt semmivé lesz, mihelyt megtanuljuk, hogy nem a korlátolt elmék tapogatózó vakságával, hanem a Mester tanításának világosságában kell megítélnünk a dolgokat.

Ezeket a szadduceusokat is — akik ugyan elfogadják, de nem értik meg az írás szellemét — alaposan kioktatja Jézus.

— Ti tagadjátok a föltámadást — mondja nekik — tehát nem ismeritek az írást. Mert, hogy a halottak föltámadnak, Mózes is jelezte a csipkebokornál, mikor az Urat Ábrahám Istenének, Izsák Istenének és Jákob Istenének mondja; már pedig az Isten nem a holtaké, hanem az élőké; mert mindnyájan élnek öneki!

Isten főnn is tartja, amit teremtett: a lényeg megmarad, csak az alakok változnak. Az értelmes lény (ember) ugyan eltűnhetik a földről és megszabadulhat külsejétől is: de Istennek szeretetében vagy bosszújában tovább él — boldogan vagy kárhozottan — engedelmeskedve vagy lázadva — ahogy az utolsó ítélet napján Istennek jobbára vagy baljára kerül...

Jézusnak bölcsessége új diadalt aratott azzal a válasszal, amit a szadduceusoknak adott. A tömeg helyeselt, a farizeusok pedig — örülvén a szadduceusok vereségén és megszégyenülésén — így szóltak Jézushoz:

— Mester, jól mondottad!

Ekkor Jézus elé járult az egyik írástudó, aki hallotta a Messiás vitáját a szadduceusokkal és látta, hogy Jézus milyen jól megfelelt ellenfeleinek. Tisztelettel fordult hozzá és megkérdezte:

— Melyik a legelső minden parancsok között?

Jézus így felelt neki:

— Minden parancsok között legelső ez: «Halljad, Izrael!... A te Urad-Istened egy Isten és szeressed a te Uradat-Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből és teljes elmédből és teljes erődből»... Ez az első parancsolat. A második pedig hasonló ehhez: «Szeressed felebarátodat, mint tennen-magadat»... Más, ezeknél nagyobb parancsolat nincsen.

— Jól van, Mester — helyeselt az írástudó. — Igazán mondottad, hogy egy az Isten és nincs más rajta kívül: és hogy szeretni őt teljes szívből és teljes értelemből és teljes lélekből és tel-

jes erőből és: szeretni a felebarátot is, mint önnön-magát, többet ér minden égő és egyéb áldozatnál.

Jézus pedig, látván, hogy okosan felelt, mondá neki:

— Nem messze vagy az Isten országától.

Jézus és az írástudó szavaiban benne van a legtisztább júdeizmus, ahogy azt a bölcs Hillel — a nagy zsidó főpap — tanította. A szeretet minden áldozat fölé áll. Ez volt a próféták tanítása, amit azonban a külsőségek tiszteletébe merült farizeusok és szadduceusok félreismertek. De ez a két törvény még nem meríti ki a teljes igazságot. Még annak is, aki szereti Istent és felebarátját: vannak egyéb, teljesítendő kötelességei. Ezért mondta Jézus az írástudónak, hogy «közel vagy» Isten országához.

«Közel van» — de még nem jutott be. Mert a törvény tisztelete és az erény még csak előkészület: csak az ajtót nyitja ki Isten országába, ahová egyedül a hit vezet be minket. Csak az részesül Isten Lelkében, aki Jézusban hisz és, újjászületvén a Lélekben, csak e hit által vehet majd részt Isten életében. A teljes újjászületés előtt Istennek csak szolgálai vagyunk: a teljes újjászületés után pedig gyermekei leszünk. Az újjászületés előtt csak saját lényünk erejével szerettük Istent — magyarázza szent Pál (Gálataiakhoz: III., 2—4 és Rómaiakhoz: III., 15 és köv.) — azután pedig ugyancsak saját lényünknek az ő Lelke által fölmagasztosult és istenített erejével szerettük őt.

Igy tehát Jézus mindegyre győzhetetlenebbnek és diadalmasabbnak látszik abban a szakadatlan küzdelemben, mely tanításának utolsó napján a templom tornácai alatt környékezi. Minden cselt fényesen kivéd. Ellenségei, akik azt remélték, hogy támadásaikkal legyőzik: kudarcukkal csak emelik Jézust és növelik tekintélyét. Ellenségeinek álnoksága csak fokozza tanításának átütő erejét és hatását. Akik szívükben békével és őszinteséggel közelednek hozzá — mint ez a tisztalelkű írástudó — azokat fölvilágosítja és az igazságra vezérli.

III. FEJEZET.

Utolsó átkok a farizeusokra.

A Szanhedrin kiküldöttjei, a különféle pártok és iskolák írástudói abbahagyták Jézus faggatását és üldözését. Félték tőle. Legyőzhetetlen bölcsessége visszariasztotta azokat, akiket megcáfolt és megszégyenített. Úgy látszott, hogy bölcsességével teljesen elhódította a templomot

ezeztől a méltatlan mesterektől. Mert a templomban már valóságos uralkodónak ünnepelte lelkesedésében a nép, mely elfogadta őt Messiásnak. Mennyei küldetését ugyan bátran kinyilatkoztatta, de jól tudta, hogy ellenségei az életére törnek, amint ezt világosan ki is jelentette a vincellérekről mondott példabeszédében, melyben még halála szerzőit is nyíltan megnevezte. Tudta, hogy a papi fejedelmek és a farizeusok soha nem bocsátják meg neki, hogy Isten Fiának nevezte magát és tudta azt is, hogy ezt a címet — mely egyedül fejezte ki messiási küldetését — istenkáromlásnak fogják mondani.

Végképpen meg akarván győzni a népet — de legkivált ellenfeleit — hogy az írás alapján jogosan nevezi magát Isten Fiának, összehívta a farizeusokat és megkérdezte őket:

— Mit tartotok ti Krisztus felől?... Kinek a fia?...

— Dávidé — felelték az írástudók.

Ez a cím közkeletű volt egész Izraelben, minden hagyományban és iskolában. — De mit jelent ez: «Dávid fia»? Mi a természete, a méltósága, a hivatása?... Ez volt a lényeges, amiről azonban teljesen téves volt a nép felfogása, az írástudók tudománya pedig elvakult hamisítás volt. Mert «Dávid fiá»-nak tulajdonított valamennyi dicsőség közt van egy — az istenség — mely a többi mind magában foglalja. És éppen ez volt az, amelyet félreismertek — s amelyet Jézus egész nyilvános életében kifejezni, megvilágítani igyekezett.

Még az utolsó napon is — mielőtt végleg elmegy a templomból, hogy meghaljon — erről akarja meggyőzni az írástudókat, azzal a közismert és legnépszerűbb zsoltárral, melyben a próféta cáfolhatatlan igazsággal hangoztatja Krisztus istenségét, Istennel egyenlő hatalmát, örökké való papságát és végleges győzelmét minden ellenségén.

Azt a címét, hogy «Dávid fia», ami csak emberi származását jelezte, Jézus mindig elfogadta és most is — az írástudókkal szemben — határozottan követelte magának: de ugyanakkor céloz istenségének titkára is.

— Ha Krisztus, ahogy mondjátok: valóban Dávid fia — kérdezi az írástudókat — miképpen hívja tehát őt Dávid lélekben Urának, mondván: «Mondá az Úr az én Uramnak: ülj az én jobbomra, míg ellenségeidet lábaid zsámolyává teszem?»...

Világos, hogy ha a Krisztus Ura Dávidnak és Isten jobbjára ül: akkor részese az isteni természetnek. Ezt a következtetést nem cáfolhatják, se meg nem tagadhatják azok az írástudók, akik az Istentől sugallt szent könyvre esküsznek. De nem vonják le ezt a következtetést, mert

a zsidó teológia — mely elhagyta és kiforgatta értelmükből a próféták írásait — félre vezette, elvakította ezeket az írástudókat. Megkövesülve a rideg egy-isten-hitben, nem értették meg azt, ami lelke volt az egész Ószövetségnek és minden prófétának: hogy Jehova, mint személyes, élő és tevékeny tényező, szüntelen és közvetlenül beleavatkozott választott népének életébe s ennek a beavatkozásnak első alakjai a theofániák* és átmeneti sugalmazások voltak, tökéletes megvalósulása pedig a messiási személy megtestesülése volt. Az írástudók elvakult szeme nem látta meg a Messiás intenzitását, akit Izaiás «a Fiúnak, aki nekünk született: a csodálatosnak, erős és hatalmas Istennek» nevezett — kinek emberi születését Betlehemben Mikeás megkülönböztette isteni születésétől az örökkévalóságban — s akit Malakiás «a templomába lépő Adonainak» mondott...

Jézus a prófétáknak élő és közismert írsaira, jövődöléseire támaszkodva, még egy, utolsó kísérletet tesz, hogy fölnyissa a farizeusok szemét és megmagyarázza nekik: hogyan kapcsolja össze és egyesíti a Messiás istensége a «Dávid fia» és «Dávid Ura» kettős címét. De a konok és elvakult farizeusok nem látják — nem akarják látni — ezt: megszégyenülve hallgatnak és kétségbeesett hitetlenségben mennék el.

Az evangéliumok, egyszerű, józan följegyzései alig sejtetik ennek a drámai jelenetnek magasztos fenségét, amikor Jézus utoljára állt szemben halálos ellenségeivel. Pedig fölötte megrázó, lélekbe markoló lehetett ez a jelenet, amikor Jézus — bár tudta, hogy halálos ítéletét írja alá — mégis szilárdan állítja Isten-Fiúságát és messiási küldetését... De mi neki a halál?... Nem diadalának a föltétele-e? Hiszen tudja, hogy életének föláldozásával nyeri meg az örök diadalt!... Ezt meggyőző nyomatékkal hangoztatta ellenfeleinek, midőn a 110-ik zsoltárból idézi Jehovának a Messiáshoz intézett szavait: «Ülj az én jobbomra, míg ellenségeidet lábaid zsámolyává teszem». — Mikor látja, hogy az írástudók és farizeusok komor megátalkodottsággal hallgatnak, majd némán elsompolyognak, a néphez fordul és a törvény, a hivatalos vallástudomány képviselőit nyilvánosan kárhoztatja, megbélyegzi, megszégyeníti és átkával sujtja.

— Óvakodjatok tőlük — mondja Jézus: — ezek súlyosabb ítélet alá esnek.

— Mózes székébe az írástudók és farizeusok ültek. Mindazt tehát, amit mondanak nektek:

* Azaz: istenjelenés (görög szó); értelmé az, hogy Isten időnként szembetűnő fizikai jelenségekben (égő csipkebokor, tüzes felhő, galamb stb.) mutatkozik kiválasztott prófétáinak.

tartsátok meg és tegyétek; de tetteik szerint ne cselekedjete; mert mondják és nem teszik.

— Ugyanis nehéz és elviselhetetlen terheket kötözgetnek és raknak az emberek vállaira, de maguk egy ujjukkal sem akarnak azon lendíteni.

— Minden cselekedetüket pedig azért teszik, hogy lássák őket az emberek; mert kiszélesítik imaszíjaikat és megnagyobbítják köntösük bojtjait.

— Szeretik a főhelyeket a lakomákon és az első székeket a zsinagógákban és a köszöntéseket a piacon és hogyha rabbinak hívják őket az emberek.

— Kik megeszik az özvegyek házeit és színelig nagyokat imádkoznak.

— Ti pedig ne hívassátok magatokat rabbinak; mert egy a ti tanítótok, ti pedig mindnyájan testvérek vagytok.

— És ne hívjatok senkit atyátoknak a földön: mert egy a ti Atyátok, ki mennyekben vagyon.

— Aki nagyobb közületek, az lesz a ti szolgátok. Aki pedig fölmagasztalja magát, megaláztatik és aki magát megalázza, fölmagasztaltatik.

Következetlenség, képmutatás, nagyravágás, szívtelen keménység és zsarnoki góg: ezek a bűnei a hatalom képviselőinek: ők az első antikrisztusok. Menthetetlen vakságukban és dacos gyűlöletükben, vérig sértették és visszautasították annak végtelen szeretetét, aki a világosságot, lelki üdvösséget és békét hozta. Megérmelték tehát a súlyos átkokat, melyeket fejükre szórt a Messiás.

— Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok — vádolja őket Jézus (Máté: XXIII., 13 és köv.). — Jaj nektek, kik bezárjátok a menynek országát az emberek előtt; mert ti nem mentek be és a befelé menőket se hagyjátok bejutni.

— Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok! Mert körüljártok a tengert és szárazföldet, hogy egy pogányt zsidóvá tegyete: és midőn azzá lett, a gyeheña fiaivá teszítek, kétszerte inkább magatoknál.

— Jaj nektek, vak vezetők! Kik mondjátok: Ha valaki a templomban esküszik, az semmi; de, aki a templom aranyára esküszik: az tartozik. Esztelenek és vakok! Hát mi nagyobb: az arany-e, vagy a templom, mely megszenteli az aranyat?

— És mondjátok: ha valaki az oltárra esküszik, az semmi; de aki a rajta lévő ajándékokra esküszik: az tartozik.

— Ti vakok! Hát mi nagyobb: az ajándék-e vagy az oltár, mely megszenteli az ajándékot?

— Aki tehát az oltárra esküszik: esküszik arra és mindenre, ami rajta vagyon. És, aki a templomra esküszik: esküszik arra is, meg Óréa is, aki benne lakik. És aki az égre esküszik: az Isten trónjára esküszik, meg Arra is aki rajta ül.

— Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok! Kik tizedet adtok a mentából és kaporból és köményből, de elhagyjátok, ami fontosabb a törvényben: az ítéletet, az irgalmasságot és a hűséget. Ezeket cselekedni kellett és amazokat el nem hagyni.

— Vak vezetők! Kik megszűrítek a szunyogot, a tevét pedig elnyelítek.

— Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok! mert megtisztítjátok a pohár és tál külsejét, belül pedig tele vagytok ragadmányokkal és szennyel.

— Te vak farizeus! tisztítsd meg előbb a pohár és a tál belsejét, hogy külseje is tiszta legyen.

— Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok! mert hasonlók vagytok a fehérre meszelt sírokhoz, melyek kívülről ékesnek látszanak az emberek előtt, belül pedig tele vannak holtak csontjaival és minden undoksággal.

— Így ti is: kívülről ugyan igazaknak látszotok az emberek előtt, de belül tele vagytok képmutatással és gonoszsággal.

Isten örök és lesújtó igazságát hirdeti Jézus — a kérlelhetetlen isteni igazság hú tolmácsa — amikor megbélyegzi a zsidó nép fejedelmét, a közvélemény vezéreit: de egyúttal mindazokat is, kik a századok során e megátkozottak halálthozó munkáját folytatják. Bűneikkel szemben elnémul, megszűnik az irgalom, mert a szent megtorlást hívják ki maguk ellen.

Ezek a nagy bűnösök gátolják és hiúsítják meg Isten országát, holott az volna a hivatásuk hogy örömmel fogadják, megalapítsák és fönn-tartsák. Ők ellenben elfordulnak és másokat is visszatartanak tőle. Hogy kiterjesszék saját uralmukat, nem riadnak vissza a legaljasabb, féktelen toborzástól sem: s maguknál is gonoszabbá teszik, akiket beédesgettek sátáni felekezetükbe. Elferdítik az igazságot és tévedésbe, kárhozatba viszik, akiket üdvösségre kellene vezérelniük. Az egyszerű embereket kihasználják, az özvegyeket kifosztják a vallás leple alatt; lealacsonyítják és közönséges üzletté aljasítják a vallást; a szertartásokat látszólag a legaggodalmasabb lelkiismeretességgel végzik és tisztelik, de lábbal tiporják az igazságot és a hitet. Megszűrik a szunyogot és lenyelik a tevét: a világosság hamis leple alatt megcsalják és félrevezetik a népet; teljes lelkiismeretlenségükben — mint meszelt és un-

doksággal telt sírok — tele vannak rablásokkal, undokságokkal és förtelmes bűnökkel.

Amikor Isten szól hozzájuk prófétái, küldöttjei és szentjei által: ahelyett, hogy rájuk hallgatnának, megölik őket; és haláluk után — hogy hamis nyomra vezessék az embereket — díszítik azoknak sírjait, akiket megöltek s e csálárd képmutatással akarják elhitetni, hogy tisztelik áldozataikat. De, még ha maga Isten beszél és ha személyesen jelenik is meg: gyilkosságaikat akkor se hagyják abba: mert kedvelt bűnük a próféták megölése.

Most is: ugyanakkor, amikor Jézus isteni hatalommal fölruházva, szent haragjában lesújt rájuk, titokban elhatározzák a vesztét és készülnek halálára. Jézus látja, tudja ezt és fölháborodásában végső, rettenetes átkával sujtja őket.

— Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok — fakad ki ellenük szent haragjában: — jaj nektek, kik a próféták sírjait építitek és ékesítitek az igazak emlékeit és mondjátok: — Ha atyáink napjaiban éltünk volna, nem lettünk volna bűntársaik a próféták vérében!...

— Tehát magatokról tesztek tanúságot, hogy fiaí vagytok a próféták gyilkosainak. Töltsétek be hát ti is atyáitok mértékét.

A bíró ítél: maga az isteni bíró kárhoztat. Egyetlen szempillantásban látja egész népének egyetemes részességét az Isten ellen való bűnökben.

— Kígyók, viperák fajzata! — ostromozza őket méltó haragjában — hogyan kerültek el a gyehenna ítéletét?

— Azért, íme: én küldök hozzátok prófétákat, bölcséket és írástudókat. Némelyeket majd megöltök ezek közül és keresztre feszíttek, másokat közülük megostoroztok zsinagógáitokban és városról városra üldöztök, hogy rátok szálljon minden igaz vér, melyet kiontottak a földön, az igaz Ábel véritől Zakariásnak,* Barakiás fiának véréig, kit megöltetek a templom és oltár között.

Jézus beszédje nem üres fenyegetés: Isten ereje harsog minden szavából. Ha áld: szavai nyomán megnyílnak a végtelen jószág forrásai; ha átkoz: elszabadítja láncokról a poklok ördögeit.

Az ismételt «Jaj nektek»... Isten haragját zúdította azok fejére, akiket az átok sujtott.

— Bizony, mondom nektek — folytatta — rájön mindez erre a nemzedékre.

* Ez a Zakariás főpap volt Joás uralkodása alatt. (Krónikák: I., 24; 20—22.) Látván, hogy a nép bálványimádásra tér, szemrehányást tett a templomban Izraelnek, Isten ellen elkövetett hűtlensége miatt. A nép és Joás nyomban megkövezték a templom tornáczában.

Végtelen szomorúság szállotta meg a szívét, mert erre a borzasztó büntetésre gondolt, melyet az ő meggyilkolásának bűne hoz népére és a hálatlan városra. Fájdalmas keserűséggel fakad ki Jeruzsálem ellen, megismételvén ugyanazt, amit már egyszer elmondott, mikor a szent város macacs hitetlenségét tapasztalta:

— Jeruzsálem, Jeruzsálem! mely megöli a prófétákat és megkövezed azokat, kik hozzád küldettek: hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint ahogy a tyúk egybegyűjti csibéit szárnyai alá és te nem akartad!

És, a templomra mutatván, szomorúan folytatta:

— Íme, pusztán hagyaték nektek a ti házatok. Mert mondom nektek: Nem láttok engem mostantól, míg nem mondjátok: «Aldott, ki az Úr nevében jön!»

Ez volt az utolsó fölszólítás: de ezt sem értették meg. A templom nem látta viszont többé azt, aki egyedül tölthette meg és biztosíthatta volna örökkévalóságát; el fog pusztulni, mint az elhagyott, üres ház...

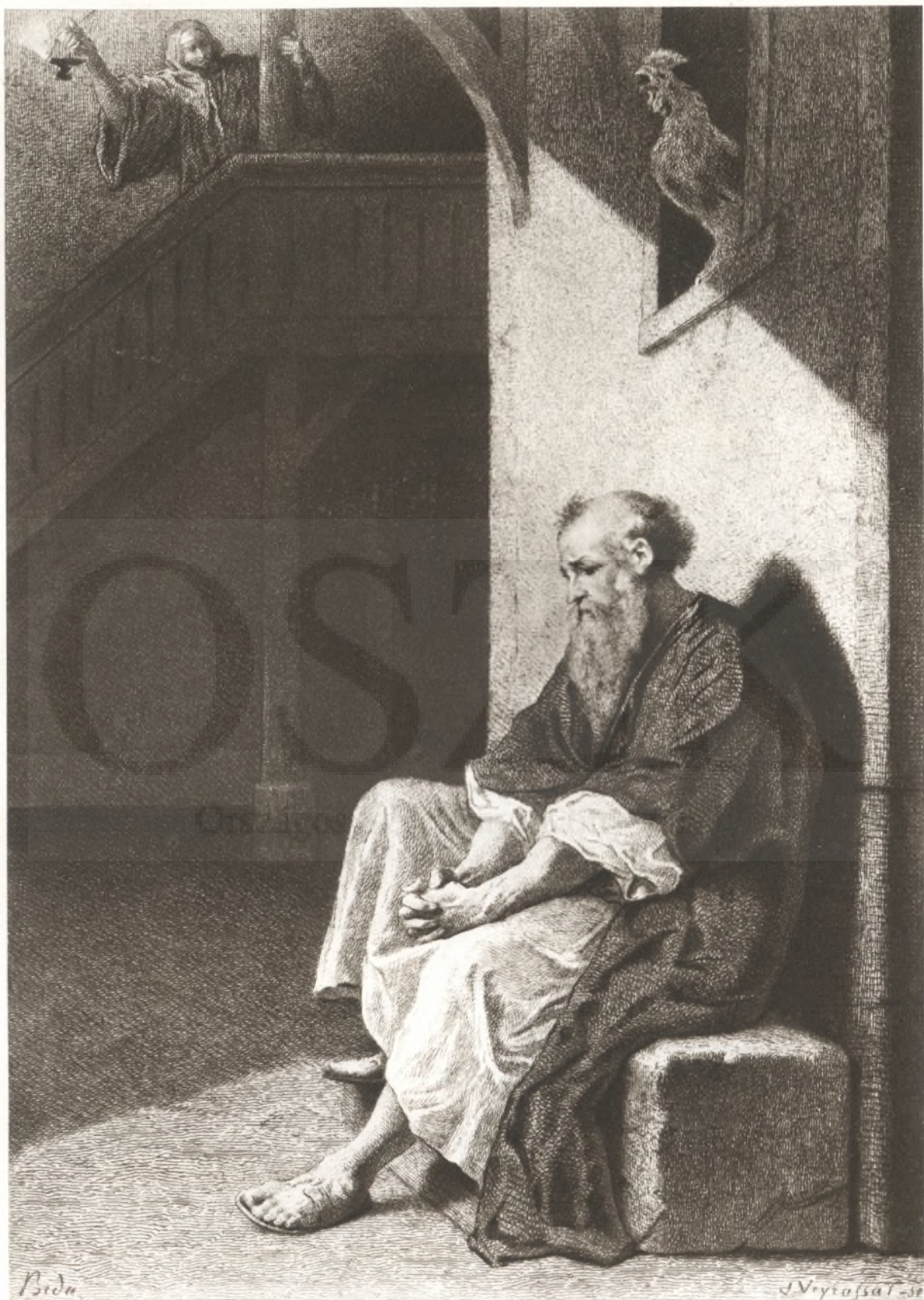
Ez a sors vár mindenkire, aki elutasítja Istent: örök, elkerülhetetlen pusztulás.

E szomorú és szenvedélyes beszédek után Jézus, félrevonulva, kissé távolabb, leült Izrael udvarában, a kincstár szomszédságában, nézgetve, hogyan dobálja a sereg a pénzt a kincstár urnáiba. Sok gazdag tolongott arra, akik sokat adtak és a nép megbámulta őket. Odajöven pedig egy szegény özvegy, két fillért dobott a perselybe, ami egy krajcár érő volt. És Jézus, odahíván tanítványait, rámutatott a szegény özvegyre, mondván:

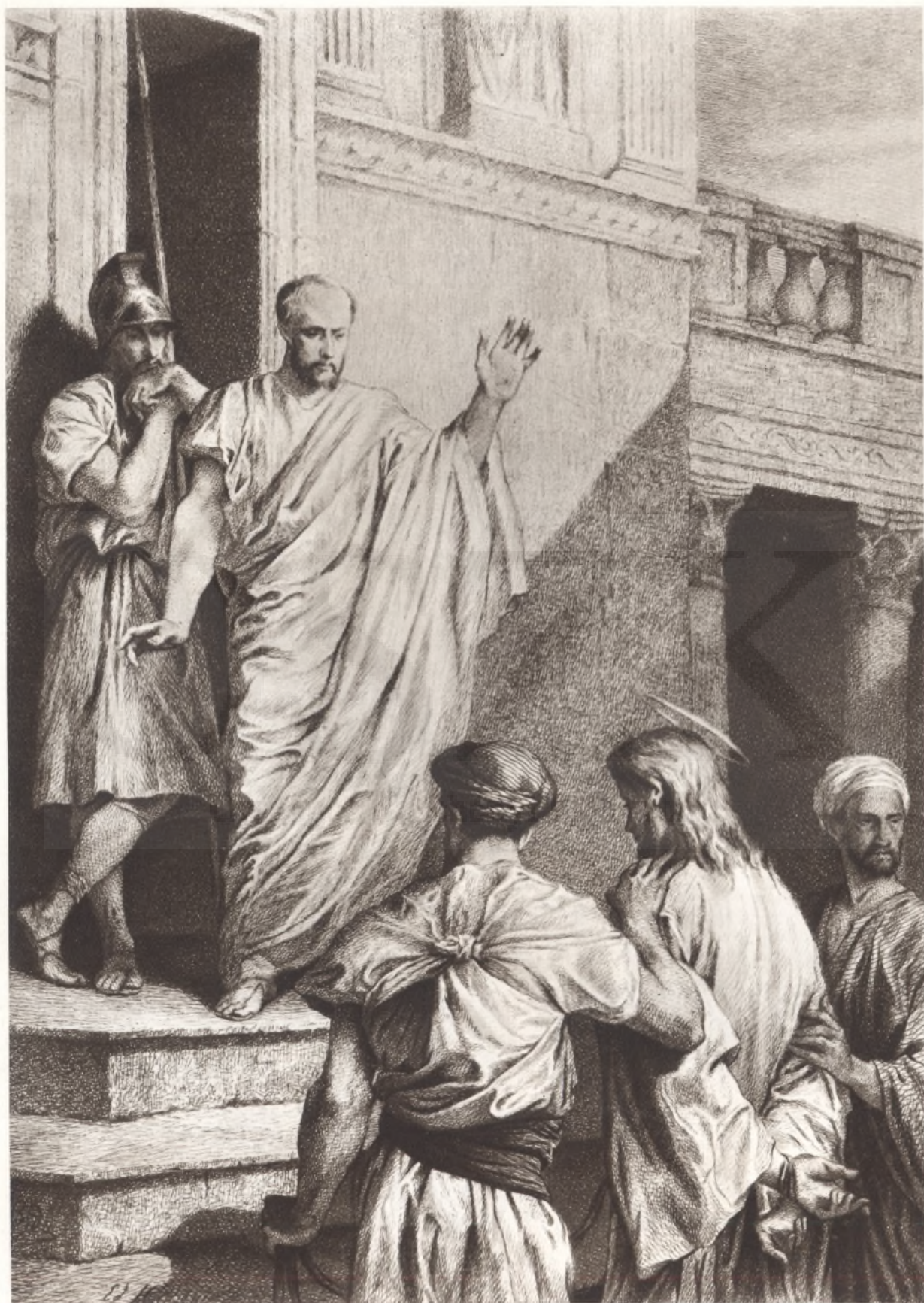
— Bizony, mondom nektek, hogy ez a szegény özvegy többet adott mindazoknál, kik a pénztárba tettek. Mert azok mind abból adtak, amiben bővelkedtek; ez pedig az ő szegénységéből belevetette mindenét, amiye volt: egész élnivalóját.

Az anyagi adományoknak — magukban véve — semmi értékük sincs Isten előtt: értéket csak az erény és érzés ad nekik, mely az adakozást sugallja. A legmagasztosabb érzés, a legszentebb erény a szeretet; a tökéletes szeretet önzetlen: nem tart meg magának semmit, hanem mindent a köznek adja. A szegény özvegynek csak két fillérje volt, de a tökéletes szeretet megihlette a szívét: és ez a tökéletes szeretet vitte arra, hogy följajnlja Istennek két fillérjét, amely e szeretet által nagyobb értéket nyert Isten előtt minden ezüst és arany sékelnél.

Jézus a lélekben olvasott. Meghatotta a szegény özvegynek mély vallásossága. Ez az isme-

„AKKOR ESZÉBE JUTOTT PÉTERNEK JÉZUS SZAVA: MIELŐTT A KAKAS SZÓL,
HÁROMSZOR TAGADSZ MEG ENGEM!”
(MÁTÉ: XXVI. 76.)

„PILÁTUS KIMÉNE HOZZÁJUK ÉS MONDÁ:
MICSODA VÁDAT HOZTOK FÖL EZ ELLEN AZ EMBER ELLEN?”
(JÁNOS: XVIII. 28.)

retlen asszony egyike azon keveseknek, akiket a legbölcsebb, legjobb és egyedül csálhatatlan bíró dicsért meg. A világnak minden szegénye, nyomorultja örülhet és vigasztalódhatnak: ha nem dűskálhat is az emberektől becsült gazdagságban — még inségében is dűs lehet azokban a kincsekben, az erényekben, melyek egyedül kedvesek Isten előtt.

Itt kell megemlékeznünk arról a jellemző eseményről; mely indokolja Jézusnak a templomban mondott utolsó szavait. Azok közt, akik fölmentek Jeruzsálembe, hogy imádkozzanak az ünnepeken a templomban: valának némely hellének — mondja szent János — akik a Betszaidából való galileai Fülöphöz járultak, ezzel a kérelemmel:

— Uram, látni akarnók Jézust.

A húsvét nemcsak a zsidókat gyűjtötte össze Jeruzsálembe Palesztinából és az egész világról, hanem azokat a pogányokat is, akik hazájukban zsidó vallásra tértek: ilyenek pedig számosan voltak Szíriában, Nagy Sándor régi birodalmának minden tartományában. Ezek szintén eljöttek a szent városba a nagy ünnepeken és bemutatták áldozataikat a templomban. A pogányok udvara volt az övék.

Ezek a főt említett hellének, úgy látszik, ismerték Fülöpöt és valószínű, hogy valahol Betsaida környékén laktak, a Dekapolis valamelyik városában. De különben, magának Jézusnak személye és cselekedeteinek híre is értetűvé teszi óhajításukat — hogy meg akarták ismerni Jézust — mert közszájon forgott a próféta diadalmas bevonulása Jeruzsálembe, a templomban úzérkedő kufárok kikergetése, a népet magával ragadó tanításának sikere, fölényes szócsatái a farizeusokkal és írástudókkal, gyakori csodái és állandó küzdelme a hatalmas Szanhedrinnel és a papi fejedelmekkel. Nem a kíváncsiság hajtotta ezeket a judaizált helléneket, hanem az igazság megismerésének vágya: ez magyarázza meg, hogy külön kérelemmel fordultak Fülöphöz, mintegy kihallgatást esedezve a Messiáshoz.

A tanítvány érzi, hogy nehéz föladatra kéri a helléneket; eszébe jutnak a Mester szavai, hogy: «Csak Izrael házának elveszett juhaihoz küldtelek titeket» és nem is meri vállalni a kérelem előterjesztését. Előbb Andrással tanácskozik, Simon Péter testvérével, aki ráveszi, hogy mégis csak adja elő Jézusnak a hellének kérelmét. János maga nem írja Evangéliumában, hogy meghallgatta-e Jézus a pogányok kívánságát: de valószínű, hogy nem tagadta meg, mert soha semmiféle lélek nem fordult még Jézushoz

hiába. Annyi bizonyos, hogy a pogány hellének kérelme váltotta ki Jézus lelkéből egyik legjellemzőbb kinyilatkoztatását.

A Messiást bizonyára meghatotta, hogy ezek a pogányok éppen abban a pillanatban óhajtják őt, amikor a zsidók megtagadják és visszautasítják. Végig vonul lelki szemei előtt egész küldetése: a csalódások és szomorúságok, a csodáknak és tanításoknak múltó sikerei — látja halálát és későbbi diadalát, melynek ura és okozója a dicstelen kereszthalál. A hálátlan és elvakult nép Jézus hívására azzal felel, hogy keresztre feszíti: de ez a halál — amit az Atya akart — legyőzi a rosszat és Jézushoz fogja vonzani az egész emberiséget... «E világnak a fejedelme» azt reméli, hogy: keresztre feszítette Jézust, örökre eltiporja őt — holott, akarata ellenére, ezzel készíti elő azt a trónt, amelynek lépcsőjéhez tömegesen tódulnak majd a pogányok, hogy imádják a világ Megváltóját.

A jövőnek ez a prófétai meglátása csüggeszti és lelkesíti, szomorítja és lelkesíti Jézust. De leküzdő belső, lelki zavarát s ahogy megszólal: erő és békeesség csendül ki szavaiból. Igyekszik előkészíteni hallgatóit, hogy ne botránkozzanak meg közeli halálán... «Eljött az óra — mondja — hogy megdicsőíttessék az Emberfia»...

Ezen a dicsőségen azonban nemcsak azt az új és átszellemült életet érti, amely osztályrésze királyságában, amikor majd haláltól és szenvedéstől örökre mentesül Atyja jobbán: hanem azt a diadalát is érti, amit majd a pogány világon és az egész emberiségen arat.

— De miért kell az Emberfiának meghalnia?... A fájdalom, a szenvedés, az áldozat misztériuma ez, melyről azt hirdeti Jézus, hogy Isten országának általános érvényű és szükséges törvénye:

— Bizony, bizony mondom nektek: hacsak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz.

Az örök élet útja: a teljes önfeláldozás. Onmagunknak is áldozatosnak kell lennünk tehát, ha követni akarjuk a Mestert, aki maga az áldozat megtestesülése és minden életnek és győzelemnek föltétele az ő halála.

— Aki életét szereti, elveszti azt — oktat Jézus — és, aki életét gyűlöli e világon: örök életre őrzi meg azt.

Az Úr dicsőséges sorsában osztozunk mi is; tanítványainak meg is ígéri ezt:

— Aki nekem szolgál, engem kövessen — oktat Jézus — és ahol én vagyok: ott leszen az én szolgám is. Ha valaki nekem szolgál, megfogja azt tisztelni az Atya.

Közei halálának tudata, a küszöbön álló rettenetes harcnak gondolata és borzalmi szorongással töltik el Jézus lelkét. Noha akarata teljesen egy volt Atyjának akaratával, lelke legmélyén mégis ösztönszerűen visszarettent a kínzás és halál rémségeitől: és hangot ad ennek az iszonyodásnak.

— Most az én lelkem megrendült: és mit mondjak? — kiált föl szorongva. — Atyám, ments meg engem ettől az órától.

Az életosztón följajdulása ez a halál borzalmi ellen. De rögtön elfojtja az akarat szava, mely hallgatást parancsol a gyalgó emberi természetnek és elmerül Istenben:

— Atyám, dicsőítsd meg nevedet!

Íme: Jézus tehát Atyja dicsőségéért szenteli a halálnak magát. Ezek a lelkéből kirobbanó érzések elárulják, hogy halálküzdelve már megkezdődött. Ez a jelenet szinte előjátéka a közelgő kínszenvedésnek. Ünnepeyes, főséges pillanat, melynek hangulata mélységesen megrázhatta a jelenlévőket. De még jobban megrendülhetek attól a rendkívüli kinyilatkoztatástól, mely megígérte a könyörgés teljesítését annak, aki följajnlta, hogy Jézus dicsőségének áldozza életét és ugyanakkor megalázza magát, kiöntvén szíve fájdalmait és aggodalmait az emberek előtt. Mert ebben a pillanatban mennyei szózat hangzott a magasságokból — ugyanaz, mely megszólalt Jézus keresztelésénél és színeváltozásánál:

— Meg is dicsőítettem és újra meg fogom dicsőíteni!

Isten nevének első megdicsőítése bizonyára az, melynek színhelye Izrael volt, az eszköze pedig Jézus földi apostolkodása. A második az lesz, mely egykor majd elvakítja a pogány világot és az egész emberiséget, amidőn eljön Jézus Lelke és kinyilatkoztatja az ismeretlen Atyát. A két megdicsőítést a kínszenvedés és kereszthalál véres szomorújátéka köti össze.

Mindnyájan hallották a mennyből zengő égi szózatot, de nem mindnyájan értették meg. A szórakozott, figyelmetlen tömeg azt mondta: — Ez mennydörgés volt... Mások szerint viszont: — Angyal szólt a prófétának... És végül Jézus kijelentette:

— Nem érettem jött a szózat, hanem tiértetek.

Szükséges, hogy maga Isten lépjen közbe és szóljon hozzánk, hogy erősítse, gyámolítsa és fölvilágosítsa gyalgó természetünket a fájdalom titkának és áldozat törvényének megismerésében. A szenvedő és keresztre feszített Krisztuson megbotránkozik az ész: visszaretten tőle és föllázadna az ilyen áldozat ellen — ha egy szülött Fiának halálában és majdan föltámadásában nem maga Isten mutatná meg nevének

dicsőségét. Tudatlanságunknak csak Jézus magyarázza meg a titokzatos szózatot.

— Most van ítélet a világ fölött — mondja — most fog kivettetni e világ fejedelme. Én pedig, ha fölemeltetem e földről, mindeneket magamhoz vonzok.

Ily határozott hangon sohase beszélt eddig Jézus a halálról, se nem mondta ki világosan, hogy megaláztatásában rejlik a dicsősége. Ismeretlen pogányok, akik látni óhajtották, adtak neki alkalmat arra, hogy közölje a néppel azokat a legtitkosabb igazságokat, amelyeket elfogadni nehezebb, de viszont legszükségesebb. A keresztre feszített Krisztus uralkodik az elveszett emberiségen, amelyhez az ő hallgatósága is tartozik: látja elvonulni maga előtt az emberiséget, szemlét tart fölötte és megítéli. Megmenti azokat, akik töredelmesen verik a mellüket és hisznek benne: de elvesznek, mind azok, akik hitetlenségükben és bűnbánat nélkül káromolják őt. Csak az elsők menekülnek meg a világ fejedelmeinek zsarnokságától: ezeknek lelkében legyőzi azt és kiűzi onnan; a választottak végtelen sokasága sereglik majd a Messiás köré, aki fölvéti a mennyekbe: ez a diadal fogja megbosszulni a Keresztrefeszített megaláztatását. A kereszt, mely a zsidóknak botrány: Isten bölcsessége és ereje lesz nekünk.

Mialatt Jézus beszélt, köréje gyülekezett a tömeg. Hallották, hogy hirdette az Emberfiának halálát és fölmagasztaltatását a keresztre. Sokan megbotránkoztak ezen. A halálnak alávetett és keresztre feszített Messiás gondolata fölháborította a zsidó népet, mely tulajdon örök országát a pogány birodalmak romjain fölépítő és diadalmas Messiás várakozásában nevelkedett.

Ez volt az iskolák véleménye, mely az írásban gyökerezett ugyan, de a betű szerinti vak magyarázat félreértette. Mert ugyanez az írás tele volt az Emberfiának küzdelseivel, fájdalmaival, szorongásának és halálának borzalmas leírásával; ám ez a titok rejtve maradt minden szem előtt. Ez a tömeg tehát tiltakozott a Messiás halála és keresztre feszítése ellen:

— Mi azt hallottuk a törvényből — mondták — hogy a Krisztus örökké megmarad; hogyan mondod hát te: hogy föl kell emeltetnie az Emberfiának? Kicsoda ez az Emberfia?

A népnek ebben az ellenvetésében volt a botrány csírája, mely később elidegenítette Jézustól a tömeget. A legyőzött és keresztre feszített Messiás — a zsidó néphit szerint — nem lehet az igazi Messiás!

Jézus nem felel a kérdésre. A tanítás és vita ideje elmúlt. Fölkerekedik és tanítványaival elvonul. De búcsúzóul még egyszer a néphez fordul:

— Már csak kevés ideig vagyon nálatok a világosság; járjatok, míg tiétek a világosság, hogy sötétség ne lepjen meg benneteket; mert aki sötétben jár: nem tudja, hová megyen! Míg veletek van a világosság: higgyetek a világosságban, hogy a világosság fiait legyetek!...

IV. FEJEZET.

Jeruzsálem és a templom jövőendő pusztulása.
Az idők vége.

Elhagyván a templomot, ahová nem tér vissza többé — a papi fejedelmektől és a farizeusoktól végképpen visszautasítva — Jézus kimegy Jeruzsálemből, valószínűleg a szuzai kapun, mely a Kedron völgyére nyílt, Betánia felé.

A völgy fölött állnak a város falai, hatalmas terméskövekből és az épületek tömegéből kiemelkedik a pompás templom.

— Mester! — mutatott a város felé egyik tanítványa: — nézd, milyen kövek és micsoda épületek!

Akik most a szent város gyönyörű palotáira s a pompás templom gazdag szépségeire hívták föl Jézus figyelmét: vajjon gondoltak-e azokra a rémséges fenyegetésekre, melyekkel Jézus megjósolta a szent város és a templom szörnyű sorsát?... Nem tudjuk; csak Jézus ijesztő választát jegyezte föl az Evangélium: s ez a válasz borzalmas pusztulását jövőendölte a hatalmas falaknak, melyek minden zsidó szemében a világ csodája voltak.

— Eljönnek a napok — jósolta Jézus — mikor mind ezekből, amiket itt láttok, nem marad kő kövön, mely le ne rontatnék.

A templomról pedig ugyanaz napon titokzatos szavakkal mondta a zsidóknak:

— Házatok el lesz hagyatva és pusztán marad.

Kímélni akarta a zsidók érzékenységét, mert tudta, hogy babonás áhítattal tisztelik és becsülik Salamon templomát. Nem beszélt hát nekik nyíltan a templom és a város pusztulásáról; ám tanítványai előtt nem kell titkolóznia: nekik nyíltan megmondhat mindent. És, amit mond: az több az elhagyatásnál; teljes elpusztulást, végromlást, tökéletes enyészetet jövőendöl. És, nem egészen fél századdal később, mint ez a kétségtelenül hiteles jóslat elhangzott, a 70-ik évben szóról szóra beteljesedett a Megváltónak minden szava.

A rómaiak hosszan tartó, borzalmas ostrommal vették be Jeruzsálemet. Titus megparancsolta, hogy földig rontsák le az egész várost

és a templomot. Csak három tornyot — a Fa-zaelt, a Hippicust, és a Mariamnét — hagyták meg, a nyugati körfal egyik részével. A megmaradt fal védte a városba rendelt helyőrséget: a tornyoknak pedig a római fegyverek hatalmát kellett hirdetniük az utókor előtt, hogy — íme: még ezt a borzalmasan megerősített várost is bevették! A többi mind lerombolták és a föld színével tették egyenlővé, mintha sohasse laktak volna emberek ezen az elátkozott helyen. Ilyen véget ért Jeruzsálem, az egész világon dicsőített gyönyörű város.

Jézus ijesztő jóslatát Isten büntetésének, a hűtlen nemzet halálos ítéletének vették a tanítványok. — Ha még a templom is elpusztul: ki menekülhet az isteni harag elől?... A Mester utolsó átká, amit a farizeusok és a papi fejedelmek fejére szórt — s ez a mostani jövőendölés Jeruzsálem pusztulásáról — mélyen leverte és elcsüggesztette a tanítványokat. De a romok és pusztulás fölött ott derengett a biztató reménység: a Messiás győzelme a szörnyű csapások után és dicsőséges visszatérése a megtisztult, újjászületett világba, amely elérte végre célját, mert ekkor kezdődik a valódi messiási kor.

Amit ezekben a napokban láttak és hallottak — a küzdelmek, melyeknek tanúi voltak és amelyekben ők maguk is résztvettek, az ellenségeskedés és a gyűlölet, mely üldözte a Mestert — úgy látszik, mind ez csak erősítette a tanítványokat. Egyre jobban érzik az érdek-közösséget, mely sorsukat Jézuséhoz köti. Elhatározzák, hogy mindvégig követik Jézust. Azt érzik, amit minden ember érez, ha bármily csekély is benne a bátorság és nagylelkűség, hogy: annál szorosabban ragaszkodnak vezérlükhöz, mennél inkább félreismeri és támadja a tömeg.

Átmenvén a Kedron völgyén, Jézus és tanítványai az Olajfák hegyének lejtőjére értek. A lejtő közepén Jézus leült, arccal a templom felé. Akkor már este volt, napnyugta után. A tanítványok lelkére még mindig lidércnyomásként nehezedtek a súlyos szavak: «kő kövön nem marad»... Letelepedtek Jézus körül és négyen, titokban hozzájárulván, megkérdezték:

— Mondd meg nekünk, Uram, mikor lesznek ezek? És mi lesz a jel, mikor mind ezeknek teljesedniük kell?

Nagyon is érthető a titokzatosság, mellyel ezt kérdezték. A zsidó törvény halálbüntetéssel sújtotta azt, aki a szent város pusztulásáról beszél. Az írástudók és a Szanhedrin tagjai azt tartották, hogy: Istenkároklás — föltételezni, hogy a templom elpusztulhat. És István diakonus, akit néhány évvel később megköveztek,

azért halt vértanu-halált, mert — Jézus jövendőlést idézvén — hősiess bátorsággal nyilvánosan hirdette a véget.

A tanítványok aggodó érdeklődését három esemény — illetőleg három reménység — magyarázza. És pedig Jeruzsálem pusztulása a templommal együtt — Krisztus visszatérésének dicsőséges kinyilatkoztatása — az idők és a világ vége. Mivel szent meggyőződésük, hogy Isten haragja lesújt a Messiás ellenségeire, ez a hármass reménység úgy olvad össze álmaikban, hogy Jeruzsálem pusztulása egyúttal a földi világ végét jelenti, Krisztus visszatérésével pedig elérkezik az idők teljessége és megkezdődik Isten országa. Ezek a remények — mint minden emberi remény — tele voltak ábrándokkal. Más a szent város és a templom elpusztulása, és más a világ vége. Ismét más Jézus dicsőséges kinyilatkoztatása a pogány világban — amint diadalmaskodik a legyőzött zsidóságon, fölépítvén egyházát és országát Izrael romjain — és megint más Jézus végső kinyilatkoztatása, midőn az idők végével, dicsőségének teljességében megjelenik és megalapítja örök országát az átváltozott világnak rég elpusztult romjain.

E megkülönböztetés szerint Isten bosszuló igazsága két ünnepélyes büntetésben érvényesül: az egyik eltörli a zsidóságot, mint népet és a másik a világot pusztítja el. Az első a zsidókat sújtja; ez a Messiás halálának és tanítása visszautasításának büntetése; a második az egész világot éri: ez a gonoszok hűtlenségének és a Messiás munkája visszautasításának megérdemelt büntetése. A Messiás kétszer fog ünnepélyesen megjelenni: először a pogány világban, csúfos halála után, a népek közt és az időkben (ez a föltámadása) és másodszor az idők teljében. Hasonlóképpen két messiási ország van: — vagyis inkább a messiási országnak két állapota — melyek Jézus kettős megjelenésének felelnek meg: az egyik Jézusnak alázatos, szerény és elburkolt életéhez hasonlított — ez a megpróbáltatások, küzdelmek és üldöztetések közt fejlődött földi Egyház — a másik, mely Jézus átszellemült, új életének képmása: a minden megpróbáltatáson győzedelmes, fájdalomtól és haláltól mentes, dicsőséges mennyei Egyház.

Az eseményeknek ez a két rendje elválaszthatatlanul összefügg, noha évek sőt századok választják el, amelyekről nem tudjuk, hogy meddig tartanak. Jeruzsálem és a templom pusztulása már bekövetkezett; erről következtetve várhatjuk a világ romlását, amely meghozza a Messiás végső diadalát, aki, dicsőségének fön-

ségében, az ég felhőin jön el, hogy uralkodjék az újjáalakított világon.

A tanítványok abban tévedtek, hogy összezavarták az események rendjét, holott Jézus gondosan megkülönbözteti azokat. Nem a tanítványok hiú kíváncsiságát akarja kielégíteni, hanem figyelmezteti és előkészíti őket a közelgő rettenetes órára. Látja az eseményeket, mielőtt még megtörténnek: nem találgat, nem tétovázik és amit mond: annak nemcsak szemlélője, hanem — mint az idők és a mindenhatóság Ura — részese, sőt tényezője is.

Válságok követik a válságokat a fejlődés során. A rossz pillanatnyi győzelme tette hívja Isten igazságosságát, mely büntet és megsemmisít: de minden ilyen bosszuló rombolásra mindig ismét Krisztus nagyobb győzelmének, újabb hódításának — kinyilatkoztatása következik.

— Vigyázzatok — inti Jézus a tanítványokat — hogy valaki el ne ámítson titeket. Mert sokan fognak jönni az én nevemben, mondván: «Én vagyok a Krisztus!»... És sokakat megtevesztenek.

Pedig csak egy Mester van: egy a Messiás, egy a Megváltó, egy a Szabadító. Ez az, amit Jézus egyre nagyobb nyomatékkal ismétél és hangsúlyozza, hogy ő ez a Mester, ez a Messiás, ez a Szabadító és Megváltó: nem kell tehát új kinyilatkoztatót várni. Azok, akik hamis tanítókra és ál-Messiásokra hallgatnak, mind tévednek és romlásukba rohannak. Isten ugyanis, amikor Jézust adta az emberiségnek, mindent megadott, mert önmagát adta.

Jézus tehát hitet és hűséget kíván tanítványaitól. Ha vele egyesülve maradnak, lesz erejük, hogy mindent legyőzzenek és bölcsesséjük, hogy mindent megértsenek. Ez volt a legszükségesebb figyelmeztetés, mert abban a «messiási században» nagyon elszaporodtak Izrael földjén a hamis Messiások — az állítólagos ihlettek: aminő volt, például, Simon mágus — úgy, hogy a zsidóság, mely visszautasította az igazi Megváltót, a hamis prófétáknak és a valással szédelgőknek szomorú áldozata lett.

Megfelel Jézus a tanítványoknak arra a kérdésére is, hogy milyen jelek izgatják majd az emberiséget a megjósolt eseményeket megelőzően.

— Mikor pedig hallotok harcokat és harci híreket, meg ne ijedjete; ezeknek meg kell lenni: de ez még nem a vég. Mert nemzet nemzet ellen támad és ország ország ellen, itt is, ott is földindulások lesznek és éhség. Ez a gyötrelmek kezdete.

JÉZUS MEGJÓSQLJA A JERUZSÁLEMI TÉMPLOM PUSZTULÁSÁT

„KIMÉNE TEHÁT JÉZUS, A TÖVISKORONÁT VISELVÉN ÉS A BÍBORKÖPÖNYEGET.
ÉS MONDÁ NEKIK (PILÁTUS): IME, AZ EMBER!”

(JÁNOS XIX. 6.)

Úgy hangzik ez a beszéd, mintha megtörtént dolgokat mondana el: pedig csak jövődőlés; de olyan jövődőlés, melynek minden szava beteljesedik.

Egymást öldöklük véres támadásokban az aszkaloniták, a ptolemaidák, a damaszksusiak, a szíriaiak és Jeruzsálem minden szomszédos népei. — Halljuk a római légiók vészes harci lármáját Tiberius utolsó évében, majd Caligula és Néro uralkodása alatt és előre vetik árnyékukat a ceasarok trónját megrendítő véres forradalmak. Ugyanabban az időben — Claudius császár alatt — borzasztó éhínség volt Keleten, mely megtizedelte Júdea lakosságát: Laodiceát és Hieropolist pedig földrengés pusztította el. Az ilyen elemi csapásoknak mindig nagy hatásuk volt a nép fantáziájára: a lelke mélyéig megrendült, ijedt és zavart ember hamar azt hiszi, hogy minden elpusztul: — Isten haragja sújtja és semmisíti meg a világot.

Jézus megnyugtatta és bátorítja tanítványait: a népeknek ez a háborgása, a birodalmaknak és királyságoknak egymásra zúdulása — ez a féktelen zűrzavar és a folytonos háborúk — kényszerű törvénye annak a világnak, melyben a gyűlölet és álnokság, a gőg és érzéktiség szelleme uralkodik. A tanítványoknak nem kell félniük, se csodálkozniuk, mint a pogányoknak: szükséges, hogy ezek a dolgok történjenek.

Ahogy a népek háborognak: éppen úgy megmozdul az ég és a föld is: a természet háborúja dúl bennük. Összeütközésbe kerülnek egymással a természet törvényei és a küzdelem következményei néha a meglepett embe-
reket sújtják. A hívőnek azonban nem szabad elvesztenie hitét: állhatatosnak kell lennie a veszedelmeknek e reázdudulásában is; bíznia kell Isten jóságában és irgalmasságában. Mert nem az elemi csapások hozzák a legnagyobb veszedelmet Isten országának választottjaira...

És Jézus megrázó színekkel rajzolja híveinek szomorú sorsát:

— Ti pedig vigyázzatok magatokra — inti őket. — Mert átadnak benneteket a törvényszékeknek és meg fognak verni a zsinagógákban és a helytartók és királyok elé állítanak én-
érettem, bizonyúságul önekik...

— Mikor pedig bíróság elé hurcolnak titeket, ne törjétek előre a fejetekeket, hogy mit szóljatok; hanem, ami azon órában adatik nektek, azt mondjátok: hiszen nem ti vagytok, akik szóltok, hanem a Szentlélek...

A politikai üldöztetések mellett szilaj szenvedélyességgel dühöng a gyűlölködés a családokban is:

— Kiszolgáltatja testvér a testvérét halálra és fiát az atya; és a gyermekek szüleik ellen

támadnak és halálra juttatják őket. És gyűlöletesek lesznek mindenki előtt az én nevemért: de, aki mindvégig állhatatos marad, az megmenekül és egyetlen hajszál sem vész el feje-
tekről.

— Állhatatossággal fogjátok megnyerni le-
keteket: aki pedig mindvégig hű, az üdvözl.

Minden úgy teljesedett be — az «Apostolok cselekedetei» bizonyítják — ahogy Jézus meg-
jövendölte. Az első tanítványokat következetesen üldözte a hatalom. Istvánt és Jakabot a zsinagógák elé állították, megölték és megkövezték Jézus nevéért; Pált helytartók és királyok elé hurcolták Cezareában és Rómában: de Mesterük Lelke meggyőző ékesen szólást és bölcses-
séget sugalmazott nekik. Általánosan gyűlölték őket: de ők — az Írás szerint — béketűrésben bírták lelküket. Mindvégig tűrtek: nem csüggesztette, nem tette kishitűvé őket a sok elpártolás. Hűségük és erejük fényességében tiszta ragyogással tündökölt az Evangélium diadala. Megvárták az Istentől kijelölt órát; sem hamis jelek, se hazug haza- és fajszeretet, sem az üldöztetések nem tántorították meg őket.

Harcok, heves ellenszegülés, bántalmak és kínzások, dühöngő gyűlölet és halál várt rájuk az ellenséges világban — ahogy Jézus megjósolta mindazoknak, kik az ő nevében járnak a földön. Ez lesz a hivatásuk és ők vállalják ezt, mint kiváltságot. A többi vallást tűrik, vagy lenézik, sőt néha azok is tisztelik, akik leigázták: csak Krisztus Egyházának osztályrésze az általános gyűlölet — a Mester nevéért. Ez a név a jelképe, gyűjtőfogalma mind annak, amit a világ gyűlöl: az igazságot, az erényt, a szeretetet, a békét, a lelkiismeret függetlenségét. Századokról századokra maga és hirdetői ellen lázítja Krisztus Egyháza a népszerű közvéleményt, a szenvedélyeket, az önzést és azt az üldözési mániát, mely gonosz szelleme minden földi hatalomnak.

Minden század — kezdve a legelsőtől — egyre növekvő sátáni gyűlölettel támad Krisztus Egyháza ellen, beteljesítvén a megfeszített Messiás szavait, aki — a vallásalapítók közül egyedül ígért híveinek jutalmul üldöztetést, még pedig folyton megújuló, egyre hevesebb és szakadatlan üldöztetést.

Miután vázolta tanítványainak a környezetet, amelyben majd élniük kell — megjósolván a rájuk váró kemény sorsot, amelyet csak nagy erények birtokában bírnak majd elviselni — Jézus elmondja nekik a jeleket, amelyek megelőzik és bejelentik Jeruzsálem pusztulását.

— Mikor pedig látjátok, hogy hadseregek veszik körül Jeruzsálemet — (Lukács: XXI.,

20.) — tudjátok meg, hogy elközelgett annak pusztulása.

A két első evangélista (Máté és Márk) Dániel próféta szavaival azt írja a jeltől, hogy: «Mikor pedig látjátok a pusztulás utálatosságát ott állani a szent helyen, ahol nem kellene — aki olvassa: értse meg — akkor következik el Jeruzsálem pusztulása»... Világos a közbeszúrt burkolt célzásból, hogy a «pusztulás utálatossága» a római (tehát pogány) istenek és császárok képeivel ékes hadijeleket, melyeket az ostromlók a szent város körül a szent földbe tűztek.

Harmincöt évvel azután, hogy Jézus megjövendölte — 65-ben — megjelentek Júdeában a római seregek. Florus helytartó csapatai ezek, amelyek azért jöttek, hogy megbüntessék Jeruzsálem zavargó lakosait. Alig néhány hónap múlva ismét visszatérnek a légiók Szíria prefektusának, Cestiusnak parancsnoksága alatt és végre — a 70-ik év tavaszán — Vespasianus császár fia, Titus, ostrom alá fogja a szent várost.

— Akkor — mondja Jézus — akik Júdeában vannak, fussanak a hegyekre és, ki a héjazaton vagyon, az is le ne szálljon, valamit elvinni házából és aki a mezőn van, vissza ne térjen, hogy elhozza palástját!

— Jaj, pedig a nehézkeseknek és szoptatóknak ama napokban! Imádkozzatok azért, hogy futástok ne legyen télen vagy szabbaton.

— Mert nagy szorongatás leszen akkor, amilyen még nem volt világ kezdetétől, mind eddig és nem is leszen.

— És, ha meg nem rövidítenének ama napok, egy élő lény se szabadulna meg; de a választottakért, kiket kiválasztott az Úr: meg rövidítette a napokat...

— És elhullanak a fegyver élén és fogságra hurcoltatnak minden néphez és Jeruzsálemet taposni fogják a népek, mígnem betelik a nemzetek ideje. Mert bosszúállás napjai ezek, hogy beteljesedjenek mind, amik meg vannak írva.

Jézus most ismét visszatér a hamis megváltókra és különös nyomatékkel inti, óvja tőlük tanítványait:

— Akkor, ha valaki azt mondja nektek: «Ime, itt a Krisztus, ime, amott», ne higgyétek. Mert támadnak hamis Krisztusok és hamis próféták; jeleket és csodákat művelnek, hogy tévedésbe ejtsék, ha lehet, még a választottakat is. Ti, tehát vigyázzatok: ime, eleve megmondtam nektek mindezeket!

A tanács — hogy meneküljenek az Isten igazságos haragjától kimért borzalmas büntetés

és pusztulás elől — nemcsak a keresztények első nemzedékeinek szól, hanem Jézus minden tanítványának és hívének, valahányszor Isten igazságossága hasonló büntetéssel és pusztulással sujt népeket, városokat, királyságokat, sőt a világ egész civilizációját is. A futás akkor nem gyávaság, hanem óvatosság — tehát szükséges cselekedet lesz.

A választottak elkerülik Annak büntetését, aki mindig vigyáz földi országára. Az elzárkóztak — rabjai lévén balvéleményeik vakságának, hamis próféták csábításainak, megátalkodottságuknak téves hitükben és féktelen gyűlöletük dühösségének — konok elszántsággal védik azt a társadalmi rendet és pogányságot, amely akadályozza Isten országának fejlődését s épp ezért pusztulásra ítéltetett. Jézus igazi tanítványai, előre megérezvén a vihart: félre állnak előle és visszavonulnak mindattól, aminek vesznie kell: s ily módon elkerülik a fegyver és a halál hatalmát. Megmaradnak, hogy folytassák a szent apostolkodást, amit Jézus megkezdett s fölépítsék Krisztus országát az Isten igazságának tüzetől elpusztított szent város füstölgő romjain: amely városról a zsidók — éppen úgy, mint magáról Izrael népéről — büszkén hirdették, hogy örök és halhatatlan.

A választottak miatt rövidül meg a zavar és a pusztulás, mely megelőzi az újjászületést. A szerető Isten irgalmassága nemcsak figyelmezteti és megmenti őket, hanem az újjáépítés munkáját is megkönnyíti nekik.

Az apostolok és az első keresztények, emlékezve Mesterük jövendölésére és figyelmeztetésére, a római csapatok közeledténél hírére azonnal elhagyták Jeruzsálemet és Júdeát s a Jordánon túlra menekültek: Moáb hegyeire, Pella felé és Galaád magas fensíkjára. A palesztinai Egyház, Jézus bölcsességétől vezérelve, így menekült meg a borzalmas pusztulástól, mely utólérte a zsidókat, akik — elvakultan a Messiás féktelen gyűlöletében — nem is sejtették a rájuk zúduló vihart és nem Isten megérdemelt haragját látták az ellenük vonuló pogány seregekben.

A pusztulást és rombolást — mint mindent, amit Jézus mondott — szóról szóra igazolták a prófétai beszédében megjósolt események. A történelem leírása — ahogy Josephus Flavius könyvében olvassuk az ostrom szörnyűségeit — csak megerősítése Jézus szavainak. Közel egy millió zsidó vészelt el és százezernél többet vittek rabságba Egiptomba és a birodalom többi tartományába. Jeruzsálem a szó legteljesebb értelmében a pogányok lábai előtt hevert és még most is a pogányok hatalmában van. A századok így múlnak el fölötte, ahogy Jézus megjósolta s

akiknek van szemük: látják, hogy a bűnös város ma is a pogányok jármában görnyed.

— Ez volt az ő idejük — mondja Jézus.

De a zsidók nem értették meg az idők jelét és Izrael ideje elmúlt. Isten országa átszállt az addig magukra hagyatott, pogány népekre: az ország Evangéliumát mindenütt kell terjeszteni ezentúl.

A Lukács evangéliumában följegyzett titokzatos szó — «a nemzetek ideje» — ismeretlen, fáradságos és zavargó időszakot jelent, mely Jeruzsálem pusztulásával kezdődik és a világ végéig tart. Ha ez letelt, akkor érkezik el az idők teljessége és megjelenik az Emberfia.

Ez az eljövétel azonban semmiben sem hasonlít Krisztus első megjelenéséhez a földön.

— És hogyha ezekben a harccal, válságokkal, kísértéssel és véres küzdelmekkel teljes időkben azt mondják nektek — óvja tanítványait a Messiás — hogy: «Ime, pusztában vagyok a Krisztus», ki ne menjete! S ha másoktól halljátok, hogy: «Ime, rejtékhelyen vagyok», ne higgyétek! Mert valamint a villámlás napkeleten támad és látszik napnyugatig: úgy lésszen az Emberfiának eljövele is.

— Ahol a holttest vagyon: oda gyűlnek a sasok is.

Az embernek nem kell erőlködni, hogy megtalálja Krisztust. Dicsőségének vakító fénye betölti a végtelenséget. És, ahogy a test szagától vonzott sasok hatalmas szárnycsapásokkal gyűlnek a test fölé: úgy sietnek a választottak is ahhoz — az áldozat szagától csábítva — aki áldozat akar lenni.

— Mindjárt ama napok szorongatása után — idézi Jézus jóslatát szent Máté evangélista — a nap elsötétedik, a hold nem ad világosságot, a csillagok lehullanak az égről és az egek erői megrendülnek.

— Akkor majd föltűnik az Emberfiának jele az égen, jajveszékelni fognak a föld minden népei és meglátják az Emberfiát, amint jön az ég felhőiben, nagy hatalommal és fönséggel.

— És elküldi angyalait nagy harsonaszóval és ezek egybegyűjtik az ő választottait a négy szél felől, az egek egyik végétől másik határáig.

Ilyen fönséges, megrendítő képekkel festi tanítványainak Jézus az idők teljességét, a világ végét: és az ő dicsőséges eljövetelét, amikor majd ítélni fog elevenek és holtak fölött...

A világ jelen állapota — amikor a Messiás földre szállt, hogy a rosszat legyőzze, választottait kiszemelje s Isten Fiának új országát küzdelem, fájdalom és halál árán megalapítsa — csak átmenő, mulékony korszaka a végtelen fejlődésnek. Ez a korszak elmúlik: de mi lesz föl-

dünk végső válságának oka és módja? — A naprendszer fog-e kihűlni?... Vagy talán összeütköznek a csillagok s az így támadt tűz emésztí meg a földet?... Vagy ismeretlen erőktől pályájukból kiszakított csillagok hullnak vissza közös vonzásuk középpontjába?...

Mind ez nem lényeges. A Lelkek Ura nem azért jött, hogy kielégítse a véges emberi elme kíváncsiságát. Csak bejelenti, hogy elérkezik ennek a földi, mulandó világnak a vége: oly hirtelen és váratlanul, mint a vízözön, a halál, a földrengés. Minden összeomlik és rombadől: de ez a végső válság szintén csak átalakulás — új korszaknak kezdete a végtelen fejlődésben — az Emberfia diadalának jele, aki hatalmának és dicsőséges uralmának teljességében jelenik meg.

Ahogy az egyén halála nem rémítheti meg Jézus tanítványait — hiszen a halálban csak lényének utolsó átalakulását és végleges egyesülését látja Istennel — éppen úgy nem ijesztheti meg az általános halál vagy a világ vége sem, mert ez a Megváltó örök királyságának előfeltétele, ami egyértelmű az általános újjászületéssel. Ezt az utolsó válságot — az újjászületés kezdetét — jelképezi és készíti elő a tökéletlen vallások, az elaggot népek és elhasznált nemzetek részleges pusztulása.

A keresztyén lélek tehát csak Isten országának haladó megvalósulását látja ebben a világfölfordulásban és nyugodt lelkiismerettel tekint a romokra — lelkének és szívének minden érzésével vágyakozva Mestere alkotásának, Isten országának mennél tökéletesebb megvalósulására.

Hogy milyen lesz a Megváltótól választottjainak készített lakás — az egy akol és egy pásztor országa — ahol minden hívő békésen megfér?... Az ember nem is sejtheti. Amit Jézus eljövetelének idejére ígér — s amit tudunk elég — csak annyi, hogy akkor a világ négy tájáról kiválasztottak mind egyesülnek benne és vele. Ez a remény tartja fenn híveit a századok során át. Minden századnak és minden népnek szól az ünnepélyes bátorítás és ígéret, mely az Olajfák hegyének kies halmán hangzott el, Jozafát völgye fölött, mikor az Üdvözítő a pusztulásra kárhozott templomra nézett:

— Mikor pedig ezek elkezdődnek, ti ne féljete. Sőt ellenkezőleg: tekintsetek föl és emeljétek föl fejeteke, mert közelget a ti váltáságtok.

Hogyan történhetik Jézus látható visszajövele?... Hogyan fogja az, akinek rosta van a kezében, elkülöníteni a választottakat — az egész emberiség és a föld valamennyi megítélendő nemzetei közt?... Mily részük lesz a

szellemeknek ebben a végső munkában?... Mi-lyen lesz az enyészet és halál uralkodó új életünk — melyet nem határol se tér, se idő — melyet Jézusnak választottjaiban működő Lelke alakít át?... Emberi elme sejteni sem meri!... Ahogy szent Pál apostol írja (Ko-rinthusiakhoz: II., 9—10): «Szem nem látta, fül nem hallotta, ember szívébe föl nem hatolt, amit Isten készített azoknak, akik őt szeretik»... Isten végtelen szeretetének titkait hiába für-készi — meg úgysem értheti — a legmerészebb lángelme sem!

Jézus óvatosságra int, de egyúttal remény-séget is ad:

— Vegyetek példát a fűgefáról. Mikor az ága immár gyöngye és levelei immár kihajtottak: tudjátok, hogy közel van a nyár. Azonképpen ti is, midőn látjátok, hogy ezek történnek: tud-játok, hogy közel van Isten országa.

És, Jeruzsálem pusztulására célozva, hozzá teszi:

— Bizony, mondom nektek, el nem múlik ez a nemzedék, mígnem mind ezek meglesznek. Ég és föld elmúlnak, de az én ígéim el nem múlnak.

Hogy mikor lesz az idők teljének napja és órája?... «Azt senkisé sem — a Fiú sem — hanem egye-dül csak az Atya».

Ez nincs benne azokban a titkokban, me-lyeket az Atya az Emberfiára bízott, hogy hir-desse az embereknek; ebben az értelemben nem tudja tehát Jézus. Ime, a nagy és rettenetes ismeretlen: az örök fenyegetés, mely szüntelen a föld fölött lebeg. A világnak vége lehet bár-mely pillanatban: holnap — vagy akár ezer év múlva! Az idő mítsem számít: Istennek és azok-nak szemében, akik Isten világosságában ítélnék — ezer év annyi, mint egy nap. A hívő ember kötelessége, hogy úgy éljen, mintha holnapra várná a világ végét.

Jézus komolyan inti is erre tanítványait:

— Figyeljete tehát: vigyázatok, ébren le-gyetek és imádkozzatok, mert nem tudjátok mi-kor jön el az az idő. Amint Noé napjaiban volt, úgy leszen az Emberfiának eljövetelekor is. Mert valamint a vízözön előtti napokban ettek és ittak, házasodtak és férjhez mentek, mind-addig a napig, amelyen Noe bement a bárkába és nem vették észre, míg el nem jött a vízözön és elragadta mindnyájukat: úgy leszen az Em-berfiának eljövetele is.

— Vigyázatok hát magatokra, hogy el ne nehezedjete szívetek tobzódásában és részeg-ségben és az élet gondjai között és hirtelen meg ne lepjen ama nap. Mert tör gyanánt fog az

lecsapni mindazokra, kik az egész föld színén laknak.

— Akkor, ha ketten lesznek a mezőn, egyik fölvetetik, a másik meghagyatik. Ha két asszony őről a malomban, az egyik fölvetetik, a másik elhagyatik.

— Miként az ember, ki idegenbe menvén, elhagyta házát és hatalmat adott szolgáinak, mindenkinek a maga dolgában és az ajtónálló-nak megparancsolta, hogy ébren legyen. Résen legyetek tehát (mert nem tudjátok mikor jön meg a ház ura: este-e vagy éjfélkor, vagy kakas-szóra vagy reggel), hogy amikor hirtelen el-jövend, alva ne találjon benneteket.

— Úgy jön, mint a tolvaj. Hogyha tudná a házigazda, hogy mikor jön a tolvaj, bizonyára ébren lenne és nem engedné betörni házába.

— Ébren legyetek tehát, minden időben imádkozván, hogy méltók lehessetek az Ember-fia elé állani és megmenekülni mindazoktól, amik elkövetkezendők.

— Amit pedig nektek mondok, mindenkinek mondom: Ébren legyetek!

Ily éberek a szentek, akik örködve imád-koznak. Az apostolok, kik az Olajfák hegyén hallották ezeket az örök ígéket, türelmetlenül várták Jézus közeli eljövetelét. Örködve, imád-kozva vártak és reméltek. Az első üldözések idején ez az erős remény tartotta bennük a lel-ket és a hitet.

Utolsó intelmében és a kínos kereszthalált megelőző nehéz órákban következetes nyomaték-kal figyelmezteti tanítványait Jézus eljövendő visszatérésének bevárására. Ez a várakozás fogja ébren tartani az emléket, miután már eltűnt körükből. Ez szabadítja meg őket a nyomorúsá-gos földi élet nyúgeitől és szükségéitől: a ma-guk uraivá teszi és emlékezteti őket a mulandó élet hiúságára, semmiségére s egyúttal ébren tartja őket, mint a szolgákat, kiket meglephet a gazda váratlan hazaérkezése.

Ezzel azonban nem azt mondja, hogy tét-lenek legyenek a várakozásban. Jézus tanítvá-nya nem lehet tétlen ember, kit leköt a halál és az örökkévalóság gondolata, hanem az Atya szolgálja kell, hogy legyen, akinek földadata és kötelessége, hogy ügyeljen a többi szolgákra s annak idején mindennel ellássa őket.

Ebben az egyszerű hasonlatban, melyet Jé-zus többször használ, a földi élet legvallásosabb és legmagasztosabb fölfogása nyilatkozik.

A föld az Atya háza, ki a mennyekben lakik. Akik a földön élnek, mind a szolgái. Az okosak — vagyis a hívők — tudják, hogy ők kötelesek táplálni a többieket. Önmagukról megfedkezve, csakis kötelességükkel törődnek és tudják, hogy, Istentől megáldott munkájuk-

hoz híven, kötelesek testvéreiket éltetni: egy részük a földi kenyeret, más részük a lelki kenyeret adja. Alamizsnát adnak a szegényeknek, oktatják a tudatlanokat: a világosságot, az erényt, a reményt és Isten békéjét hozzák azoknak, akik sötétségben, erkölcsi nyomorban, bajban és gondokban sínylődnek.

— Boldog az a szolga — mondja Jézus — kit, mikor ura eljövend, így cselekedve talál. Bizony mondom nektek, hogy minden vagyona fölé rendeli őt.

A többieket pedig — a rosszakat és hűtlenekeket, akik megfélemlkeznek Urukról és nem bíznak eljövételében — akik nem félnak a bírótól és nem is szeretik, sőt azt mondják szívükben: «Késik az uram!» és verni kezdik szolgatársaikat és a részegesekkel esznek-isznak: ezeket eltaszítja az Úr.

— Mert megjön majd annak a szolganak ura, amely napon nem várja és amely órában nem tudja; és elszakítja őt és részét a képmutatókkal adja ki: ott leszen akkor sírás és fogak csikorgatása.

Hogy örökösre — és pedig munkás, szorgalmas örökösre — buzdítsa őket, ezt a példabeszédet mondta nekik:

— Hasonló a mennyek országa tíz szűzhöz, kik vévén lámpásaikat, a vőlegény és menyasszony elé mentek. Öten pedig közülök esztelenek voltak és öten okosak. Mert az esztelenek, lámpásaikat véve, nem vittek olajat magukkal, míg az okosak, lámpáikkal együtt, olajat is vittek edényeikben.

— Késvén pedig a vőlegény, mindnyájan elálmosodtak. Éjfélkor aztán kiáltás hallatszott: «Íme, jön a vőlegény, jertek ki elébe!»

— Akkor mind fölkelének, ama szűzek és rendbe hozták lámpásaikat. Az esztelenek pedig mondták az okosoknak: «Adjatok nekünk olajotokból, mert lámpásaink kialszanak». Felelének pedig az okosok, mondván: «Nehogy nektek is, nekünk is kevés legyen, menjetek inkább az árusokhoz és vegyetek magatoknak!»

— Amíg pedig vásárolni jártak, megérkezett a vőlegény és akik készen voltak, bementek vele a mennyekzőre és bezáratott az ajtó.

— Végre megjövének a többi szűzek is, mondván: «Uram, Uram, nyiss ki nekünk!» Ő pedig felelé, mondván: «Bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket»... Ébren legyetek tehát, mert nem tudjátok a napot, se az órát.

Ez a zsidó szokásokból merített hasonlat, noha kedves, de egyúttal félelmetes is. A vőlegény maga Jézus; a nászrakoma órája az, mikor megtörténik örök egyesülése menyasszonyával — az Egyházzal: az egymással egyetértő

és Istennel egyesült értelmes, szabad akaratú hívők társaságával.

Hogy a lakodalomba bemehessünk, szükséges, hogy legyen: meggyújtott lámpánk, olajjal telt edényünk, amelyből lámpánkat elláthassuk, hogy lámpánk ki ne aludjon.

Ezzel a hasonlattal az erényeket példázza Jézus; az erény a lélek világossága, mely nélkül hitünk olyan, mint a lámpa — olaj nélkül.

A lakodalomba csak bizonyos időben, bizonyos órában mehetünk be. Ha elmúlt ez az óra: bezárják az ajtót, nem nyitják ki a később jött kopogtatónak. — Nem ismerlek téged — feleli a vőlegény. Az idő, míg a vőlegényre várakozunk: a földi élet. Akik földi életükben nem gondoskodtak arról, hogy lámpásuk égjen és mindig legyen benne olaj: a vőlegény visszautasítja: ez az, ami félelmetes. Az erényeket nem lehet kölcsön adni: elidegeníthetetlen kincsük ez mind azoknak, akik gyűjtötték és készen tartják, mikor szükség lesz rájuk.

— Vigyázzatok és örökjetelek — ismétli Jézus — tartsátok készen a lámpást, mert nem tudjátok a napot, sem az órát!

Halála előestéjén, szemben a templommal és a várossal, tanítványai közt ülve, Jézus oktatja és bátorítja őket. Beszél nekik Isten országáról és kötelességeikről. Arról az időről szól, mikor már nem lesz velük és megmondja, hogy minek kell történnie. Gondoskodása mindenre kiterjed: a jelenre és a jövőre — a közel jövőre s a legvégső időre. — Júda földjére és az egész világra, a mulandó világról az örökkévalóságra, amikor minden beteljesedik és ő újra eljön, hogy uralkodván, ítéljen elevenek s holtak fölött, kirotálván választottjait az egész emberiség közül.

A végső, ünnepélyes ítélet komoly kinyilatkoztatás, mely egyformán szól minden hívőnek. Abban a pillanatban, mikor elítélni készülnek őt: Jézus bejelenti isteni küldetését, mint örök bírót.

— Mikor pedig eljövend az Emberfia az ő fölségében — nyilatkoztatja ki önmagáról — és vele mind az angyalok: akkor ő beül fölségének királyi székébe. És összegyűjtenek eléje minden nemzeteket és elválasztja őket egymástól, mint ahogy a pásztor elválasztja a juhokat a kosoktól. És a juhokat jobbjára állítja, a kosokat pedig baloldalára.

— Akkor majd így szól a király azoknak, kik jobbjára felül lesznek:

«Jöjjetek, Atyám áldottjai, vegyetek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot. Mert éheztem és ennem adtatok, szomju-

hoztam és innom adtatok, idegen voltam és befogadtatok engem, mezítelen voltam és fölruháztatok, beteg voltam és meglátogattatok, fogságban voltam és eljöttetek hozzám.»

— Erre felelik nekik az igazak:

«Uram, mikor láttunk téged éhezni és tápláltunk téged? Szomjuhozni és italt adtunk neked? Mikor láttunk idegenül, hogy befogadtunk volna? Vagy mezítelenül, hogy fölruháztunk volna téged? Vagy mikor láttunk téged betegen vagy fogságban, hogy hozzád mentünk volna?»

— És feleletül a király azt mondja nekik:

«Bizony mondom nektek: amit egynek e legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek.

— Akkor így fog szólni azokhoz is, kik balfelől lesznek:

«Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre, mely az ördögnek készített és az ő angyalainak. Mert éheztem és nem adtatok ennem, szomjuhoztam és nem adtatok italt, idegen voltam és nem fogadtatok be engem, mezítelen voltam és nem ruháztatok, beteg és fogságban voltam és nem látogattatok meg engem.»

— Erre azok is felelik neki, mondván:

«Uram, mikor láttunk téged éhezni vagy szomjuhozni, idegenül vagy mezítelenül, betegen vagy fogságban és nem szolgáltunk neked?»

— Akkor majd megfelel nekik, mondván:

«Bizony mondom nektek, hogy amit nem cselekedtetek egynek e legkisebbek közül: nekem sem cselekedtetek.»

— És ezek örök büntetésbe mennék: az igazak pedig örök életbe.

Jézus lelke, apostolkodásának egész szelleme, az emberiség legszentebb törvénye, mindnyájunk örök sorsának egész titka az Evangéliumnak ezen a lapján (Máté: XXV., 31 és köv.) van.

A halálra szánt Emberfiában rejlő isteni szeretet mindennel azonosítja magát, ami csak szenved itt a földön. — A szegények, éhezők, mezítelenek, rabok és betegek: szóval a kicsinyek: az mind én vagyok — mondja tanítványainak. Mivel az ő osztályrésze is a fájdalom és szenvedés: különös védelmébe veszi mindazokat, akiket a földi élet nyomorúsága sújt.

Az emberiség szeretetét sohase hirdették még ily magasztos formában. Összefoglalva ezt a szívbe markoló tanítást, Krisztus tanítása így szól: — «Szeressétek mind a nyomorultakat úgy, mint engem szerettek; egyetlen, de legfőbb kötelességetek ez, mert ez a vallás.»

Adjatok enni az éhezőknek, a szomjúhozóknak nyujtsatok italt, fogadjatok be, akinek nincs lakása, ruházzátok a mezíteleneket, a gyöngéket támogassátok és szabadítsátok föl az

elnyomottakat. Ily módon méltók lesztek a királyságra. Aki pedig szeretet nélkül való: az elátkozott. — Jaj az önzőknek, kik nem ismernek irgalmat és nem szeretnek mást, önmagukon kívül! Jaj a zárt szívűeknek, akik csak élvezni vágnak és érzéketlenek a szegény nép szenvedései iránt, amely nép között könyörtelenül éltek le életüket! Mert a bíró, akinek színe elé lépnek, szintén nem lesz könyörület.

A szeretet lesz az erő, mely elválasztja a sorsuk végcéljához ért szabad akaratú értelmes lényeket. Az nyitja meg némelyeknek az örök élet forrását, míg a többieknek meggyújtja az örök büntetés megtorló tűzét. Ez lesz az ördög — s az általa elcsábított angyalok és emberek — valamint mindazok büntetése, kik a gyűlöletnek és erőszaknak, az önzésnek és romlottságnak rabjai voltak!

V. FEJEZET.

Jézus sikertelensége és ennek okai.

A fórumon küzdő ember legnagyobb fájdalma nem a halál, hanem az, ha látnia kell, hogy hirdetett eszméinek igazságát félreismérik és visszautasítják az üdvös jót, amit ajánl; ez a fájdalom a legnemesebb és legönzéstelenebb is egyúttal. Nem sikertelenségük szomorítja az apostolokat, hanem üldözőiknek elvakult nyomorúsága; nem saját halálukon bánkódnak a vértanuk, hanem hóhérjaik bűnein. Minél nagyobb a lángelme, annál nagyobb a fájdalma is, ha visszautasítják. Jézus fájdalma végtelen volt keserűségében és önzéstelen: mint ahogy végtelen és önzetlen volt szeretete is a népe iránt.

Midőn kedden este, Nizán 12-ikén (március—áprilisban) elhagyta a templomot a zsidók elől rejtőzködően — mialatt az Olajfák lejtőjén üldögélve, hosszasan jövendőlt tanítványainak a templom és a város pusztulásáról meg az idők teljéről — Jézus már tisztán látta apostolkodásának teljes kudarcát. Tudta már, hogy fáradhatatlan buzgalma és tanításai, ismételt fölhívásai, számtalan csodája, ékesen szó-lása, szentsége, ünnepélyes kijelentései és fenyegető figyelmeztetései — mind hiábavalók voltak. Emberi szempontból tehát hajótörést szenvedett.

Két évi szakadatlan és soha nem fáradó apostolkodás után nemcsak nem sikerült lefegyvereznie a hatóságok és írástudók gyanúját — nemcsak nem bírta meggyőzni őket arról, hogy valóban ő a Krisztus, aki Isten országának megalapítására szállt a földre — hanem

ellenkezőleg: napról napra fokozódni látta a gyűlöletet, elvakultságot és erőszakot, amivel megsemmisítésére törtek ugyanazok, akiket megváltani akart.

A nép alsóbb rétegei ugyan vonzódtak hozzá, de Jézus hamar rájött, hogy ez a vonzalom nagyon is ingadozó és megbízhatatlan. A nép, mikor hozsannával fogadta, inkább csak kíváncsiságának, önző érdekeinek és saját ábrándjainak hódolt, nem pedig a hirdetett örök igazságoknak, amelyeket jórészt meg sem értett. Jézus két évi apostolkodásának idejében az volt egyetlen győzelme, hogy fölébresztette a hitet néhány lélekben, akik többnyire a legegyszerűbbek, némelykor a legbűnösebbek: de mindenkor a legőszintebbek voltak. Ez volt egész hódítása: szerény diadal, mely a földi nagyravágyást aligha elégítené ki, de mégis alapja Jézus egész, jövődő dicsőségének. Amiben azonban semmi különös nincsen — ha csak az nem, hogy a Messiás életét és munkáját olyan törvény vezérli, melynek bölcsességét véges földi elménk föl nem érheti. És, ha diadalai nem hasonlítanak az emberek diadalaihoz: viszont kudarcai sem hasonlítanak a mi vereségeinkhez.

A tettek emberét a győzelem reménye biztatja, mikor harcba indul; ha elbukik — a vereség gyalázatát mindig tetézi a füstbe ment remények keserősége. Érti a kudarccal járó felelősséget. Önmagában keresi a hibát, ha nem bírta elhárítani az akadályokat, ha nem győzte le ellenfeleit s nem bírta végrehajtani terveit. A történelem nem kegyelmez a legyőzötteknek és ridegen fölveti a kérdést: — Ismerte-e a legyőződő akadályokat s érzett-e erőt magában azok legyőzésére? — Miért nem győzött tehát?... Ha pedig az akadályok voltak erősebbek: miért küzdött ellenük?... A kudarcot vagy az előre látás, vagy a bátorság és erő hiánya okozta: mindhárom esetben megérdemelt volt tehát.

Jézus sohasem hitte, hogy sikert arat a zsidóknál. Tanítványainak gyakran megjósolta, hogy az írástudók és papi fejedelmek sok szenvedést fognak még zúdíttatni Jeruzsálemre: s megjósolta azt is, hogy ő maga szintén a papi fejedelmek hatalmába kerül. Sikertelenségének nem ő maga volt az oka, hanem főként azoknak makacssága, akiknek a hitet hirdette. Bukása azonban győzelem volt egyszersmind, mert büntetése lett annak a népnek, mely legyőzni vélte őt — hiszen a Gondviselés éppen ezért zúdíttotta Izrael népére és városára a tömérdék csapást, melyeknek súlyát érezte, érzi és érezni fogja az idők végtelenségéig.

A zsidók elvakult hitetlensége Jézussal szemben — és következőképpen apostolkodásának eredménytelensége — egyformán nagy esemény

Jézus életében és az emberiség vallási történetében is. Küldetésének magasztossága, környezetének romlottsága, az emberi politikától tanácsolt eszközök — tehát a siker — teljes visszatartása és mindenek fölött, Isten szándékai, ki az események korlátlan ura. Ime, az okok és tényezők, melyek némi világosságot vetnek ezekre a fontos eseményekre. Nagyon fontos, hogy ezekben keressünk magyarázatot, hogy helyes megvilágításban lássuk a főtanácsot, amint Jézus halálával megpecsételi konok hitetlenségét — Jézust pedig, amint lezárja nyilvános életét a szabad akarattal, hősiesen és isteni készséggel elfogadott kinszenvedéssel, ahogy ezt előre megjósolta.

Júdeában, valamint Galileában és Szamariában, éppen úgy, mint Pereában is — akár a néphez, akár a törvénytudókhöz fordult — Jézus apostolkodásának mindig csak egy célja van: hogy kinyilatkoztassa mennyei küldetését és Istenfiúságát. Amikor elmondja, hogy mit akar véghez vinni: egyúttal kijelenti ehhez való isteni jogát is. Ez a két kinyilatkoztatás szorosan összefügg: a munka és a munkás közt teljes az összhang.

— Mi volt tehát Jézus messiási küldetése?...

Saját kijelentése szerint az, hogy megalapítsa Isten országát a földön. Ez az ország lényegében az embernek részvételét jelenti Isten életében, amit Jézus «örök élet»-nek nevez. Arra, hogy az ember ilyen életre szülessék: nem elég a szabad akarat; szükséges, hogy maga Isten is végtelen kegyelemmel támogassa ebben a törekvésében az embert. A Messiás igazi föladata az, hogy Isten Lelkét hozván nekünk, részesülhessünk ebben a végtelen kegyelemben. Az embernek viszont el kell fogadnia a Messiás közvetítését és elő kell készülnie az isteni kegyelem befogadására, aminek viszont két feltétele van: a bűnbánat és a hit. A töredelmes bűnbánatban az ember bűnösnek vallja magát, mindenét, ami rossz, tökéletlen és korlátolt — föláldozza: a hit által pedig közelebb jut Istenhez, megnyitja neki magát és lélekben egyesül vele: ezzel megkezdődik Isten országa. Új világba lép az ember: az örök igazság országába, a végtelen szeretetbe és lelke mélyén máris élvezi Isten békéjét, boldogságát és örömét.

Emberi szempontból és értelemben mi volt hát Jézus terve?

Röviden ez:

Semmi politikai és földi; semmi tökéletlen és mulandó; semmi kizárólagos és korlátolt. Minden egyszerű, egyenes, élő és nagyszerű benne. A tervezet, bármily szempontból tanulmányozzuk, lényegében isteni: eredményében

azért, mert Isten életéhez iparkodik fölemelni az embert: eszközeiben azért, mert Isten élő Lelke az egyedüli erő, mely fölér a végtelenig; szerzőjében azért, mert ha Jézusban nem lett volna meg Isten Lelkének teljessége, nem is közvetíthette volna azt az emberiségnek; sőt még tárgyában is az, mert Jézus olyan értelmes és szabad akaratú lénynek tekinti az embert, aki be tud hatolni az örökkévalóba és végtelenbe: tehát hivatva van arra, hogy részt vegyen Isten életében. Ez a tanítás a Gondviselés utolsó szava az emberiség hivatásáról: a vallás tökéletes és végletes meghatározása — beteljesülése mindennek — végső célja a világ haladó fejlődésének.

Ez a terv — az emberiség rendeltetésének ez a főszege elgondolása — meghalad minden földi lánghalmát és teremtetett értelmet; amely kevéssé tartozik az emberi természethez, hogy Isten Lelkének teljességét közvetítse: épp oly kevéssé van hatalma arra, hogy saját erejéből belépessen Isten életébe. Aki tehát leszállt a földre, az emberek közé, hogy valóra váltsa ezt a tervet — aki hirdette, akarta és előkészítette ezt az elgondolást — nem lehetett más, mint Isten.

És Jézus valóban — ugyanakkor, mikor fölhívta az embereket Isten országának megalapítására — Isten Fiának is mondom és vallotta magát. Minden buzgalmát, apostolkodásának egész idejét arra szentelte, hogy saját Isten-Fiúságát hirdesse a zsidóknak. És jól meg kell érteni, hogy nem csupán «erkölcsi» fiúságot ért ezen — ami csak erkölcsi összefüggést, akaratban vagy gondolatban való egyesülést tételezne föl az Atyával — hanem olyan tökéletes fiúságot, mely az Atyától (tehát ugyanazon életből és ugyanazon tartalomból) származtatván őt: följogosította, hogy a szónak legteljesebb értelmében «Isten Fiának» mondhatta magát.

Igaz ugyan, hogy Isten Fia csak azon az emberi természetén át mutatkozott, amelyben megtestesült — s éppen a megtestesülés értelmében mondta magát Emberfiának — az emberi természet azonban semmit sem változtat az Isten-Fiúságon: éppen úgy, ahogy az Isten-Fiúság sem semmisíti meg az emberi természetet. A lények egyesülhetnek, de se össze nem zavarodhatnak, se kölcsönösen nem változtathatja, semmisítheti meg egyik a másikat.

Jézus életének, tanításának, cselekedeteinek és műveinek egyetlen magyarázata: saját Isten-Fiúsága, amit szüntelen hirdetett. *Ezzel:* minden tökéletes, bölcs és igaz Jézusban; *e nélkül* ellenben minden iszonyúan sértő és istenkáromló. A zsidóknak tehát — miután elvakult konokságukban nem akartak hinni Jézus Isten-

Fiúságában — a logika szerint igazuk volt, hogy elítélték és keresztre feszítették; mert *ember* nem mondhatja, amit Jézus hirdetett önmagáról: nem teheti, amit ő cselekedett, nem követelheti, amit ő követelt és nem ígérheti, amit ő ígért.

Csakis az Istennel egyenlő Isten Fia — aki maga is Isten — hirdetheti saját nevében az erkölcsi törvényt — s a törvényt hirdetvén — egyedül ő nyilatkozhatik ilyen abszolút tekintéllyel: «a régieknek mondatott, én azonban mondom». — Egyedül ő parancsolhatott a természetnek, mint annak szuverén Ura, akinek nem kellett azért Istenhez fordulnia, mert Isten benne volt, benne élt és általa beszélt. Csakis neki volt joga gyógyítani és halottakat föltámasztani: mert, Isten lévén, minden szavának teremő ereje volt. A gonosz lelkeket csakis ő űzhette ki saját nevében, mert benne volt magának Istennek Lelke. Egyedül ő bocsáthatta meg a bűnöket: hiszen ő volt a bűnök által megbántott Isten. Csakis ő mondhatta magáról, hogy nincs benne bűn, gyarlóság és tévedés: mert Istenben és abban az Emberfiában, akivel Isten teljesen közölte magát, tévedés, bűn és gyarlóság nem lehet. Egyedül ő ígérhette az emberiségnek Isten életét: hiszen, Isten lévén, csak azt ígérte, ami sajátja volt. Egyedül ő léphetett föl, mint az emberek legfőbb bírása, mert a lelkiismeretek megítélése csak Istennek joga. Csakis ő mondhatta, hogy: «ég és föld elmulhatnak, de az ő igéi soha el nem mulnak», mert Isten szava valóban örökkévaló. Egyedül ő állíthatta, hogy igéje a Lélek és az Élet: mert amit Isten mond és akar, azt valóban meg is teszi: hiszen semmi sem állhat ellent hatalmának és akaratának.

Ennek a tervnek és Mesterének — a látszat szerint — rajongó és lelkes fogadtatásra kellett volna találnia a népnél, melynek az a szerencse jutott, hogy Jézus az ő kebelében született. Mert apostolkodásának lényege megfelelt annak, ami legmélyebb, legtisztább és örökkévaló volt Izrael rendeltetésében és vallásos szellemében.

A szövetség Jehovával — az egy igaz Istennel — volt ennek a népnek lelke: ezt a szövetséget pedig Isten Fiának megjelenése a zsidók közt és ezen Isten-Fiúságnak közlése Ábrahám-nak minden igaz gyermekével, valószínűleg meg legelőkeltebben. Izrael nagy kiválóságának, a Törvénynek — melynek szellemét azonban a tudósok félreismerték — csak egy célja volt: az ember igazságossága. Jézus pedig nem írott törvényt hozott, hogy betöltse és megvalósítsa ezt az igazságot: hanem hozta Isten élő Lelkét, az egyetlen erőt, mely újjáteremtheti és megszentelheti az embert. Izrael rendeltetése az volt a

„AMINT ELVEZETTÉK JÉZUST, MEGFOGÁNAK BIZONYOS SIMONT, CIRÉNÉBŐL VALÓT
ÉS RÁTEVÉK A KERESZTET, HOGY VIGYE JÉZUS UTÁN”
(LUKÁCS: XXIII. 26.)

"ÉS, MIKOR AMA HELYRE ÉRTEK, MELY KOPONYAHEGYNEK NEVEZTETIK; OTTAN MEGFESZÍTÉK ÖT"
(LUKÁCS: XXIII. 33.)

földi népek között, hogy mindnyájukat megtanítsa Isten igazi nevére: a Messiás apostolkodása pedig — megnyitván Isten országát az egész emberiségnek — Izrael rendeltetésének gondviselés-szerű beteljesedése volt.

Zavartan állunk az eseményekkel szemben, látva, hogy ezek az egyszerű és világos igazságok nem fogták meg a lelkeket, nem ígálták le a közvéleményt, nem ragadták magukkal az írástudókat és papi fejedelmeket!

Hogy ez így fog történni: a próféták már századokkal előbb látták és megjósolták. A «Bölcsesség Könyve (II., 12—17.) már századokkal előbb megírta a zsidók gyilkos tanácskozását, melyen elhatározták Jézus megöletését; jövődöléseit olvasván, azt hihetnék, hogy írója részt vett a Szanhedrin véres ítélethozásában:

«Fogjuk körül az igazat, mert ő hasztalan nekünk, mert cselekedeteinkkel ellenkezik és szemünkre hányja a törvény elleni bűnöket és hírbe hoz minket, feslettségünk vétkei miatt.

Azt állítja, hogy nála van az Isten ismerete: és Isten Fiának mondja magát.

Gondolatainkat napfényre hozza:

Nehéz nekünk csak a tekintete is; mert élete különböző másokétól és kiváló az ő utai — és megtartóztatja magát a mi utainktól, mint a tisztátlanságoktól és többre becsüli az igazak végét és azzal dicsékszik, hogy Isten az ő Atyja.

... Leggyalázatosabb halálra kárhoztassuk őt; mert ha Istennek igaz fia: megoltalmazza őt és megszabadítja az ellenkezők kezeiből»...

Izaiás, előre látván Jézus szomorú sorsát, ezt írja róla (LIII., 1 és köv.):

«Ki hitte volna azt, amit hallottunk s az Úr karja ki előtt nyilvánult meg?

Felnövekedett, mint a vesszőszál ő előtte és, mint a gyökér, a szomszédhoz földből; nincs neki színe, sem ékessége és néztük őt és nem volt tekintete, hogy kívántuk volna őt:

A megutáltat és legutolsót az emberek között, a fájdalmak férfiát, a nyomorúsághoz szokottat, ki elrejtette orcáját, mint megutált: azért nem is becsültük őt.

Bizonyára a mi betegségeinket ő viselte és fájdalmainkat ő hordozta; és mi őt mintegy poklosnak tartottuk és Istentől megvertnek és megaláztunk.

Ő pedig megsebesítettett a mi gonoszságainkért, megronsoltatott bűneinkért: a mi bűneinkért van rajta a fenyíték és az ő kékségével gyógyultunk meg.

Mi mindnyájan, mint a juhok, eltévelyedtünk; kiki az ő útjára tért és az Úr őreá tette mindnyájunk gonoszságát.

Föláldoztatott, mert ő akarta és nem nyitotta meg száját; mint a juh, mikor leölésre

vitetik és megnémul, mint a bárány, nyíróje előtt és nem nyitja meg száját.»

Népének romlottságáról pedig így ír Izaiás (I., 2—5):

«Halljátok egek és vedd füleidbe, föld! Mert az Úr szól. Fiúkat neveltem és fölmagasztaltam, ők pedig megvetettek engem.

Megismeri gazdáját az ökör és a szamár ura jászolát: Izrael pedig nem ismer meg engem és az én népem nem ért.

Jaj a vétkes nemzetnek, a gonosszággal terhelt népnek, az elvetemült ivadéknak, a bűnbe rögzött fiaknak! Elhagyták az Urat, káromolták Izrael szentjét, hátat fordítva, elidegenedtek»...

Ugyanilyen szomorú színekkel festi népének erkölcsi süllyedését Jeremiás is jövődöléseiben (V. Rész):

«Halljad, esztelen nép! Kinek nincs szíved; kik szemeitek lévén, nem láttok s füleitek és nem hallotok!

Kerüljétek meg Jeruzsálem utcáit — nézzétek és szemléljétek és kérdezzétek az ő térein — ha találtok-e törvényt cselekvő és hűséget kereső férfiat: és megkegyelmezek neki!

Hogy ha mondják is: — «Él az Úr!» — hamisan esküsznek azzal is. Nem akarják fölvenni a fegyelmet: keményebbé tették orcájukat a kőnél és nem akarnak megtérni.

En pedig mondtam: — «Talán csak a szegények és oktalank (ilyenek), akik nem tudják az Úr útját, az ő Istenük ítéletét.»

Elmegyek tehát a főemberekhez és szólok nekik; mert ezek ismerik az Úr útját, az ő Istenük ítéletét. És íme: ezek egyetemben még inkább összetörték az ígát, szétszakasztották a köteleket!

Fiaid elhagytak és azokra esküsznek, kik nem istenek. Kővér lovakká és ménékké lettek: kiki az ő felebarátja feleségére nyerit.

E népnek hitetlen és ellenséges szíve van: föllázadtak és elmentek. És nem mondják szívükben: — «Féljük a mi Urunkat Istennünket!»...

Es Ezekiel, a jövődő Messiás előképe, halotta, midőn az Úr mondá neki (XXII. rész):

«És te, ember fia! Nem ítéled-e meg a vérszopó várost?»

Mutasd meg neki minden utálatosságát és mondd: Ezeket mondja az Úr Isten: «Oh, város... közel hoztad a te napjaidat és elhoztad eszteneid idejét; azért adlak téged gyaláztatnak a nemzeteknek... te utálatos elhírhedt, iszonyú végű!

Az én szentélyemet megutáltad és szombatjaimat megfertőztetted. A próféták... mint az ordító és martalékot ragadozó oroszlán, elnyelik

a lelkeket, a vagyont és jutalmat elveszik s özegeit megsokasítják!

Az ő papjai megvetik törvényeimet és megfertőztetik szentélyemet... erőszakkal rabolnak, a szűkölködőt és szegényt nyomorgatják és a jövevényt elnyomják, hamissággal, törvénytelenül!...

Izaiás (VI., 8—10) mondja el az elvakultság riasztó példáját:

«Hallám az Úr szavát, ki azt mondá: — Kit küldjek? és ki megy el nekünk? — És mondtam: — Íme, én, küldj engem.

És mondá az Úr: eredj és mond e népnek: — Hallván halljátok és ne értsétek és lássátok a látomást és meg ne ismerjétek.

Vakítsd meg e nép szívét és füleit nehezítsd meg és szemeit zárd be, netalán lásson szemeivel és halljon füleivel és értsen szívével és megtérjen és meggyógyítsam őt»...

Még szörnyűbb szavakkal beszél ugyanerről Izaiás (XXIX., 9—16):

«Álmélkodjatok és csodálkozzatok, ingadozzatok és tántorogjatok; megrészegültetek, de nem a bortól; tántorogtok, de nem a részegségtől.

Mert az Úr mély álmot önt belétek, bezárja szemeiteket és befödözi prófétáitokat és fejedelmeiteket, kik látomásokat látnak.

És olyan lesz nektek mindezeknek a látomása, mint a lepecsételt könyv igéi, melyet, midőn az írástudónak átadnak és mondják: Olvasd ezt: és felelni fogja: Nem lehet, mert be van pecsételve.

És írást nem tudónak adatik a könyv és mondják neki: Olvasd; és felelni fogja: Nem tudok írást.

És mond az Úr: Mivelhogy hozzám közeleg ez a nép, szájával és ajakival dicsőít engem, a szíve pedig távol vagyont tölem és engemet emberek parancsa és tudománya szerint félnek:

Azért, én íme azt cselekszem, hogy álmélkodásba ejtem a népet nagy és bámulandó csodával, hogy elvész a bölcsesség az ő bölcsseitől és okosainak értelmessége elrejtőzik»...

Csodálatos jövődölések, melyek, föltárva a zsidók hitellenségét, egyuttal meg is magyarázzák azt. Ez a nép elveszett, mert beteg, romlott és gonosz; ezért utasítja vissza Jézust.

De Isten miért nem világosította föl a vakokat, miért nem nyitotta meg a süketek füleit, miért nem törte meg a makacs szíveket, miért nem alázta porig a gögös homlokokat?... Nem lehetett volna föltartóztatni a zsidó nép süllyedését? — Hiszen a Lélek egyetlen lehellete halottakat is föltámaszt!... Ám ez a lehellet elmaradt. — Hogy miért?... A felelet kívül esik az ember szűk látókörén — Isten lelkiismeretének

titokzatos világában találhatnók meg, ahová emberi értelem föl nem érhet.

A Gondviselés oly törvényekkel vezeti és kormányozza a szabad akaratú embereket és népeket, amelyeknek hatásait és érvényesülését nem látjuk, nem ismerjük. Sohasem kényszeríti őket semmire, még arra sem, hogy teljesítsék rendeltetésüket és kötelességeiket; önkormányzatukba még tévedéseik és bűneik esetén sem avatkozik be: föntartja vagy elejti őket — de sem a föntartás, sem az elejtés okait nem láthatjuk. Akik megszabadultak a gonosztól — a pusztulásból — bár tapasztalják: de nem értik a Szabadító jóságát; a makacsok bukása viszont bizonyítja, hogy a magára hagyott ember — semmi.

A hívő mindennek végső okát imádja Isten kifürkészhetetlen titkaiban; a történetírónak azonban kötelessége, hogy a látható és közvetlen másodlagos okokat is kutassa az emberek és népek életében.

*

Az ember lassú és maradi, ellene szegül minden haladásnak, de különösen az erkölcsi és vallásos haladásnak. A népek az emberek-nél is lassúbbak, az emberiség pedig még a nemzeteknél is maradiabb. Minél szentebb a megkívánt haladás, annál csökönyösebb az ellenszegülés. Jézus művénél szentebbet és hősiebbet soha nem ajánlottak még az emberiségnek, melyet akkor a kiválasztott nép — a zsidóság — képviselt és személyesített. Izrael — mely megőrizte hitét az egy Istenben a népek általános pogánysága és bálványimádása közt — már addig is magasztos hivatást töltött be, mert tisztán őrizte meg Törvényét a földet emésztő bűnök között; csak az volt még hátra, hogy bemutassa a világnak az általános Megváltót és megalapítsa vele Isten igazi országát.

Jézus, nyomdokában a néppel, mely intő szavára hangos szóval nyilvánította bűnbánatát, mindenütt hirdeti igazi, messiási küldetését és meghívja a pogányokat az üdvös hírre, az általános megváltásra, mikor a világ — Isten túláradozó jóságának segítségével — teljesen átalakul. Izraelnek még akkor se kellene bánkódnia, ha elveszítené nemzetiségét és vére — amelyre oly büszke — minden nemzet ereiben elvegyülne. Dicsőségére elegendő a Megváltó, aki az ő törzsökéből sarjadt: a Messiás már ezzel megörökítette Izrael emlékét a földkerekségen, amikor Isten országát megalapította s erényével, igazságával, békességével betöltötte a századokat és a föld országait.

De az embernek vagy a népnek ragaszkodását valamely erkölcsi vagy vallási igazsághoz

nem egyedül az igazságnak bizonyos volta, szükségessége vagy magasztossága — hanem főleg lelkiismeretének és hitéletének erőssége, tisztasága magyarázza. Már pedig, ha tüzetesen tanulmányozzuk a zsidó nemzet történetét, kétségtelen bizonyossággal rájövünk, hogy abban a korban, amikor Jézus — Keresztelő János hírmondása után — nyilvánosan föllépett: a zsidó nemzet hanyatlása politikai, erkölcsi és vallási szempontból egyaránt megdöbbentő volt.

Ebben gyökerezik hitetlensége — ebből sarjad a hatalom gyűlölete és vérengző ellenszégülése Jánossal szemben.

Külső látszatra semmi sem árulta el Izrael vallási és erkölcsi süllyedését, sőt — összehasonlítva atyáival — ez a nép még nőni látszott. Egy-isten hite rendületlen: a pogány bálványok tisztelete végképp megszűnt. A mózesi hitvallás alapítója: «Jehova a te Istened és Jehova egy» szájáról szájra jár a nép között. A templom, melyet Heródes épített és ékesített, a világ egyik csodája. Az ajándékok és áldozatok özönlenek a templomba, az elnyomatás csak szítja az erőst a hazafiságot. A legkeményebb megpróbáltatások idején is új remények támadnak és viharzó erővel emlékeztetik a népet a vigasztalás és föl-szabadulás boldogító ígéreteire: s ezekben a reményekben és emlékekben téveszti össze a nép a vallást a hazafisággal. Szenvedélyesen ragaszkodnak a törvényhez, mely a szertartás szabályainak összefoglalása. — «Mindentől megfoszthatnak — kiált föl Josephus Flavius, zsidó történetíró — megfoszthatnak nemzetiségünkötől, városainktól és minden vagyonunktól: de a Törvény megmarad». — És, ugyanezen történetíró szerint, valóban számtalan olyan zsidó fogoly akadt, aki inkább tűrte a kínpadot és halált, mint hogy csak egyetlen szóval is megbántsa a törvényt vagy a szent könyveket.

A rendíthetetlen egy-isten-hívés, a szertartások pompája, a törvény és a hagyományok buzgó szeretete, a szent és szilaj hazafiság mind a haladás és a tisztultabb lelki élet bizonyosságának látszik — de mind ez csalékony délibáb. A hanyatlás olyan, mint a betegségek: gyakran vonzó külső mögött rejtőzködik. Nemzetek és országok éppen akkor omlanak össze, mikor hatalmuk és dicsőségük látszólag tetőfokán áll. Legyőzetésének előestéjén a pogányság is teljes fényességében tündökölt. Minden nagy válság, mely megrázta az emberiséget, lázas és mértéktelen erőfeszítések közben tört ki: a túlárado tevékenység a belső, romboló láz kórtünete volt.

Ennek az igen nagy mértékben vallásos és papos népnek a hanyatlásában is különös vonásokat találunk. A hatalom, a tudomány, a lelkiismeret, a törvény és az erkölcsiség — szóval a

vallásnak minden alapját megfúrta már a romlott, anyagi önzés.

A papság a szolgaságig aljasodott. Reszket a pogány hatóságtól, melynek teremtménye. A legmagasabb állásokat és legfőbb méltóságokat — a főtanács elnökségét és alelnökségét, a főpapságnak minden hivatalát — a szadduceusok foglalták el: ezek a cinikus kételkedők, akik már nem hittek sem a lélek halhatatlanságában, sem a föltámadásban, sőt már a Gondviselésben sem. Sajátságos főpapok, akiknek hitében a vallás csak a földi életre korlátozódik: minden kincsük az írott, megváltoztathatatlan szent törvénykönyv, mely biztosítja a békét és a rendet; erre támaszkodva ítélnék és vallásos buzgalmutat túlzott szigorúságukban fitogtatják. A szertartás pompájára sokat adnak — ebben élük ki tekintélyüket — egyre sürgetik az áldozatok szaporítását, amivel kihasználják a nép jámborságát, mert jövedelmüket növelik a tizedek és áldozatok eladásával, amelynek egyedáruságát maguknak tartották fenn.

Mily visszhangra számíthatott a prófétáknak — vagy akár magának Istennek a szava is ezekben a hitetlen lelkekben és gonosz szívekben: a kapzsiság önző embereiben, a fény és pompa, a földi örömek hajhászóiban?... Ők azok, akik kigúnyolják és pellengérre állítják a szerény és egyszerű Messiást, aki megveti a világi hivalkodást és elítéli a képmutatást, mely megszűri a szűnyogot, de lenyeli a tevét.

A farizeus párt vallási tudománya egyáltalában nem bírja ellensúlyozni a megvetésre méltó szadduceus papság gyászos hatását. Egyetlen egy nagy vallás-erkölcsi kérdés sem foglalkoztatja ezeket a hit-tudósokat: Hódolva fajuk gyakorlati szellemének, csak a mindennapi vallásos igazságok tanításával foglalkoznak. Az lett volna kötelességük — de ezt elhanyagolták — hogy megmagyarázzák Isten beavatkozásának hatásait nemzetük történetében, mert a tudósok és bölcsök kötelessége, hogy vezessék és formálják a nép lelkiismeretét.

A messiási időkben a fontos kornak valódi jeleit kellett volna kutatnia a zsidó tudománynak, hogy megértse a Gondviselés nagy prófétájának természetét, isteni küldetését és szeretetét. És éppen ez az, amit nemcsak az alexandriai hellenizáló görög, hanem a palesztinai zsidó tudósok is leginkább elhanyagoltak és félreismertek. A hiba ott volt, hogy a zsidó írástudók maguk is érezték a szadduceusok anyagiasságának hatalmát, amelyet hallgatag tűrésükkel szentesítettek, ahelyett, hogy a próféták írásaiból merített érvekkel harcoltak volna a durva cinizmus ellen, mely félrevezette a népet

és képtelen vágyakat, titokzatos ábrándokat szült a nép fölizgatott fantáziájában.

Kezükben volt a próféták könyve — a legérthetőbb beszéd, amelyen valaha néphez szóltak — megtalálhatták volna benne fajuknak és törvényüknek szellemét, nemzetiségüknek létokát és végső célját, jövőben várható reményeiknek föltételeit és Istennel kötött frigyüknek szent titkát: de a zsidó írástudók nem tudtak vagy nem akartak helyesen olvasni. Elferdítették az írások értelmét a maguk rosszul használt tudományának kedve szerint s a vallási kérdéseket fejtegetve, meddő szórshasogatásokkal fárasztották elméjüket. Így alakult ki az a képtelen hittételük, amely szerint az élet célja az, hogy: betű szerint kell teljesíteni a parancsokat. Ami azt jelenti, hogy a holt betű megölte az élő hitet. A valódi igazság — szerintük — az volt, hogy meg kell mutatni: mit jelent a betű s miképpen és mily körülmények közt lehet pontosan megtartani, amit a betű parancsol. Ezekről a fejtegetésektől visszhangzanak a szószekek mind — s ezeknek a kérdéseknek kicsinyessége, sivár és tartalmatlan külsősége elárulja a gyógyíthatatlan hanyatlást.

Végzetes hanyatlás volt ez, mert a vallásos szellemet megfojtotta a külsőségek tiszteletének túltengése. Ez a nép elzárkózott az isteni sugallat elől. Elhallgatott és századok óta nem beszél már az isteni ihlet, mely a prófétákat támasztotta és átlengi írásait; nincs már, aki hathatósan figyelmeztesse a népet kötelességére és rendeltetésére.

— Mire való hirdetni, hogy Jehova az egyedüli Isten és nincs Isten Jehován kívül? ... Hiszen Jehova és népe közt nincs többé élő kötelék! A zsidó vallás jellemző sajátossága éppen Istennek folytonos és személyes közbelépése volt — hogy akarátát a próféták, a papok és a királyok által nyilvánította — de ezek a kinyilatkoztatások már századok óta szüneteltek és feledésbe mentek.

Az írástudók és papi fejedelmek az egyetlen láthatatlan és meg nem közelíthető Istent hirdetik; félpogány vallásosságukban dicsérik nevének természetfölötti erejét és babonás tiszteletből kerülnek Isten nevének kiejtését: de a Lelkével, szellemével már semmiféle kapcsolatuk nincs és ha az örök ige igaz lélek ajkán szólal meg: már meg sem tudják érteni.

Ilyen főpapok alatt és ilyen mestereknek kiszolgáltatva, kivész a kötelességérzet az elsorvadt lelkiismeretből, mely csak a törvény külsőségeit látja. Az előírt gyakorlatok — az imádság, a böjt, az alamizna, a mosakodások és az áldozatok meg a szombati pihenő — töltik ki az üres vallásosság kereteit, míg a külsőleges

szertartásokon kívül eső lelki tisztaság, Isten szeretete, a felebarátnak tartozó könyörület és alázatosság, a bánat és az igazságosság már mit sem számít. A látszólagos erények álarca alatt pedig a nyereszkesedés, a gazdagság kapzsi vágya, a fősvénység és mohó önzés, a nép és a szegénység megvetése, a durva gög és tekintélyhajszolás lappang.

A házasságtörés általános és — ami még ennél is rosszabb — törvényességgel takarózik, hogy igazolja magát. A jámbor farizeus a legcsekélyebb ürüggyel és minden lelkifurdalás nélkül előzi feleségét. A törvényben előírt visszaküldés hivatalos «válólevele» mindent elintéz és szentesít. Amikor Jézus gonosz és házasságtörő nemzedéknek bélyegzi kortársait, ez szó szerint igaz: a romlottságot és feslettséget ostorozza, mely elaljasítja a zsidók házasságát. Mert ez már nemcsak «törvényes házasságtörés», hanem egyenesen soknejűség.

A talmud okmányaiban, melyek híven tükrözik a legszigorúbb farizeizmus lelkét és szellemét, sohasem halljuk a rossz hatalmak ellen küzdő akarat följajdulását vagy segélykérését: egyetlen vallomást sem találunk bennük, mely arról szólna, hogy az ember tehetetlen kötelességeivel szemben. A büszke és lelkiismeretes farizeusok hite szerint a Törvény — a szertartás szabályainak és külső kötelességeinek összefoglalása — egyszerűen csak anyagi szövetség, afféle kétoldalú szerződés Jehova és nép között, amelynek teljesítése minden boldogságnak forrása, a megszegése ellenben szerencsétlenséget hoz. — «Légy hű» — így tanították a mesterek — «és jutalmat nyersz; de ha nem vagy hű: a büntetésed bizonyos, el nem kerülheted». Ebben az egyetlen, külsőséges szabályban minden benne van.

Az ily módon értelmezett vallásnak a szelleme szolgai: csak anyagi érdekeivel törődik. Igazi vásár az Úr és szolgája között. Cselédszerződés, mely bérrel jutalmazza a szolgáltatást. Ez a szenteskedő önzés a legnagyobb mértékben vallásellenes. Szíve gyökeréig megrontotta ezt a népet és Jehova alázatos, engedelmes szolgájából lelketlen bérest csinált.

Mint minden hanyatló nép, a zsidóság is furcsa előítéletek áldozata volt Jézus korában. A holnapról mit sem tud, rendeltetésének tudata kihalt belőle, előnti ellenben a büszkeség mámor és vaksága. Süllyedését és elaljasodását nem is sejtí: esztelen reményekben ringatja magát: abból, amit óhajtott, semmisem teljesült; minden reménye füstbe ment: ami pedig megmenthette volna, azt visszautasítja.

Még mindig azt véli, hogy Jehovának választott népe — de nem látja, hogy Jehova

„AMINT PEDIG JÉZUS AZ ECETET ELVETTE, MONDÁ: BETELJESEDETTI
ÉS, LEHAJTVÁN FEJÉT, KIADÁ LELKÉT”
(JÁNOS: XIX. 30.)

"ÉS VEVÉN (ARIMATEAI) JÓZSEF A TESTET, TISZTA GYOLCSBA TAKARÁ AZT ÉS SAJÁT ÚJ SIRBOLTIJÁBA HELYEZÉ"
(MÁTÉ: XXVII. 59.)

mit kíván tőle; még egyre áltatja magát, hogy faja és vére kiváltságos nemzetté avatja mind a többiek fölött — és nem sejtí, hogy rövidesen súlyos átok fogja sújtani ezt a fajt és vért; törvényét oly vakbuzgalommal tiszteli, hogy egész világra kötelezőnek véli — és nem is álmodja, hogy rabságba görnyedésének előestéjén van; dicsőséges, diadalmas Messiásról ábrázzik — és akit kap: Jézus, szerény és alázatos; diadaloktól, politikai örömöktől mámoros — és rövidesen lesújt rá a balsors: pogány népek lábai előtt hever a földön.

Bármely ország, faj vagy vallás hanyatlása gyógyíthatatlan, ha ilyen téveszmék burjánznak föl benne. Jézus korában pedig ilyenek fertőzték meg a légkört, amelyben éltek és lélekzettek a zsidók: az írástudók hivatalosan tanították az iskolákban, a templomban pedig a papok védték.

A Gondviselés azonban nem hagyja örvénybe zuhanni a választott népet: közbelép, hogy visszarántsa a szakadék széléről.

Elküldi a hírmondót. Négy, bódult álomban eltöltött század után, komoly és ünnepélyes keretek közt megjelenik János, akinek minden megadatott felülről, amivel fölrázhatja, fölvilágosíthatja és előkészítheti népét, hogy megértse Isten akaratát. Izrael várja a Messiást, aki meg hozza a megúj hódást: János ezt hirdeti és előkészíti annak útját, akinek saruja szíj át se méltó megoldani.

A nép szereti vezetőiben a zord szigorúságot: Jánosban teljes mértékben megvan ez. A nép áhítozza az igazságot: János mind csak erről beszél, mikor nyilvános bűnbánatot hirdet és követel. A nép szereti a szertartásokat: János a keresztséget választja, a megtisztulást, az óhajtott erények elnyerésére. Igaz, hogy csodákat nem művelt: de szent élete állandó csoda.

A nép csak Isten fenyegetéseinek nyomására szánja rá magát az engedelmességre és alázatra: keresztes szent János Isten börtönösével hívja, kényszeríti töredelemre a népet. De a papi fejedelmek és írástudók, a hatalom emberei és az igazhit hivatalos örei közömbösen vagy megvetéssel, sőt ellenségeskedéssel fogadják: folszólítására csak a névtelen tömeg, a becsület és erény híjjával szűkölködő szegény emberek — a bűnösök, vámosok és parázna asszonyok — sereglének köréje.

Isten ekkor saját választottját — fölkenntjét — Krisztusát küldi le; fölrázza Lelkének teljességével: ő az Emberfiában látható, megtestesült Fia Istennek.

Minden megvan az Emberfiában, ami a lelkiismeretet fölrázhatja, magával ragadhatja, újjáteremtheti, megtisztíthatja, megnyugthatja

és szentesítheti. Úgy beszél, ahogy ember még soha nem beszélt ő előtte. Szent törvényt hirdet, amely nem rontja le az uralkodó törvényt, hanem ellenkezőleg: tökéletesíti, tovább fejleszti és megerősíti. Szelidsége meggyőz, jósága kikényszeríti a bizalmat és szeretetet: megérti és enyhíti a nyomort, betegséget és szenvedést. Csodáit soha el nem apadó szeretettel sokasítja, buzgósa szüntelen lobogva lángol: elítéli és irtja a bűnt — de egyetlen bűnöst se utasít vissza, aki töredelmes szívvel, alázatosan járul elébe.

Am a konok lelkiismeret ekkor se mozdul meg; vagy ha igen: csak azért figyel föl tanítására, hogy ellene támadhasson. Semmisem fegyverzi le ezt a megátalkodottságot. Az ellenségeskedés, mellyel már János is találkozott: hatványozott szilajsággal robbant ki Jézus ellen.

Igaz, hogy Jézusban minden megvolt, ami fölrázhatta, megtisztíthatta és megmenthette a lelkeket; de meg kell vallanunk viszont azt is, hogy megvolt benne minden tulajdonság, ami sérthette a legérzékenyebb előítéleteket, melyek a tömeget elvakították — s ami sokkalta félelme sebb volt — sértette azokat a külsőséges szabályokat és a szertartásokba burkolt anyagi érdekeket is, melyekre féltékeny, önző kapzsisággal vigyáztak a papi fejedelmek.

A nép pedig — melynek álmaiban a Messiás nem csupán vallási, hanem politikai Megváltó és Szabadító is volt — megütközve látja, hogy a szerény, alázatos és egyszerű Jézus minden politikai szerepet visszautasít. Olyan Messiást várnak, aki égi jeleket művel: és Jézus igénytelen jósága alá rejtí hatalmát. Az elnyomott nép szabadulni akar az idegen járomból és földi királyságra, politikai függetlenségre vágyik: Jézus pedig maga jár elöl jó példával és — megfizetvén az adót a császárnak — megpecsételi népének politikai kudarcát.

A galileaiak föl kínálják neki a koronát és olyan földi királyságra vágyakoznak, mely leigazza a pogány birodalmakat: Jézus pedig csak Isten országáról, lelki királyságról beszél. A zsidók lenézí és gyűlölik a pogányt: Jézus egyetlen alkalmat se mulaszt el, hogy dicsérje a megtérő pogány hitét. A zsidók hisznek a templom örökkévalóságában: Jézus a szent város közeli pusztulását jósolja. Ők a Jehovával kötött frigy végleges törvénykönyvének tartják a törvényt: Jézus tökéletesíteni, megtisztítani akarja azt. Ők csak a szabályokban előírt testi tisztasággal törődnek: Jézus pedig a szív tisztaságát hirdeti.

A zsidók azt hiszik, hogy — mivel Ábrahám fiai — joguk van Isten országára: Jézus viszont azt hirdeti, hogy csak az léphet be

Isten országába, aki lélekben újjászületik: aki hisz ő benne és bűnbánatot tart. Ők ragaszkodnak a szertartásokhoz, sőt szaporítják azokat: Jézus hiábavalóknak mondja azokat és engedelmességet, irgalmat, igazságosságot kíván. A zsidók téves tiszteletből, megközelíthetetlennek tartják Istent: Jézus a maga személyével bizonyítja, hogy Isten megközelíthető, saját magát Isten Fiának, az Atyával egyenlőnek, egynek mondja, aki úgy cselekszik, mint az Atya cselekszik, élteti, ami meghalt, mindent ítél és Atyjának jobbja felől ül.

Íme, ekképpen teljes az ellentmondás Jézus és a zsidó közvélemény — Isten küldöttje és a magát szentnek vélő nemzet — között.!

Am a zsidó népben vannak ismeretlen választottak, kik többé-kevésbé mentek maradtak az általános romlottságtól: tiszta lelkiismeretek és őszinte szívek, kik félnék a rossztól és a jót akarják, készek befogadni az igazságot és bevallják gyarlóságukat.

Isten tartalékai ezek a zsidó népben: mint ahogy a beteg testben az egészséges szervek az élet tartalékai. Ha ezek elfogynak, vagy megsemmisülnek, kész a halál: ahogy Szodomát is elemészttette a tűz és kéneső, mivel nem voltak benne igazak.

Ezek az egészséges tartalékok elszórva ott voltak minden néprétegben és társadalmi állásban: a szegények közt jóval többen, mint a gazdagok közt, számosabban a tudatlanok, mint az írástudók közt, nagyobb számban a vámosok, mint a farizeusok közt, többen a bűnösök, mint az úgynevezett igazak közt és — természetesen — jóval nagyobb számban azok közt, akik távol álltak a közigazgatástól és hatalomtól, mint a kormányzás emberei közt. Ami azért természetes, mert a gazdagság és tudomány, a vallás és külső ájtatoskodás, meg az előkelőség és hatalom mind olyan erők, melyek fokozzák a romlottságot és szaporítják az előítéleteket a hanyatlás korszakában.

Ez magyarázza meg, hogy miért kereste és találta meg tanítványait Jézus az alsóbbrendűek sorában. Mindnyájan ugyanarról a jerről ismernek egymásra: a lelkiismeret erősebb bennük, mint a bűnök és előítéletek; míg viszont Jézus ellenségei a homlokegyenest ellenkező jelekről ismerik föl egymást: ezekben az előítéletek és bűnök erősebbek, mint a lelkiismeretek. Ezek tehát visszautasították Jézust — aki összetörte az előítéleteket — míg amazok viszont elfogadták.

A hívők azonban kevesen voltak. A millió zsidó közül, akik hallották tanítását, csak néhány száz akadt a főlkavart Palesztinában, aki követte Jézust. Ez kevés annak, aki az egész

nemzet fölszabadítására törekszik és meglepő, ha a szabadítóban megvan a lángelmének minden hatalma, tehetsége és segélyforrása. De Jézusnak elég volt. Önként lemondott a lángelme minden hatalmáról: csak jósággal és szeretettel akarta magához vonzani a hű lelkeket s ezeket meg is nyerte. Jézus meg van elégedve csekély táborával: tudja, hogy mindent legyőz velük.

*

Jézus látja, hogy a legfélelmetesebb erő támad ellene — a hatalom, a tudomány és a tömeg — amelynél félelmetesebbet sohase állított szembe egyetlen egy emberrel az egész nemzet.

A hatalom a politika és közbiztonság nevében ítéli el, a tudomány a szent törvény és az igazhit nevében kárhoztatja, a tömeg pedig álhazafiságból utasítja vissza. És ugyanezek az erők — mint káros örökség — átszálltak az emberiségre, hogy meghiúsítsák Jézus lelkének és küldöttjeinek munkáját.

A politikának ma is megvannak az érdekei, az időnként fölszínre vetődő, divatos tudományos áramlatok, a hamis vallások megörögzött ragaszkodása a formákhoz és tévtanokhoz ma is érvényesülnek és a félrevezetett közvélemény balgasága ma is erőszakkal próbálja megsemmisíteni — vagy legalább fejlődésében megakasztani — Isten országát, megakadályozván az egyszerűeket, hogy oda belépjenek. Am ez az összeesküvés, mely esetenként és pillanatnyilag győzedelemnek látszik, valójában mégis csak Isten terveit segíti elő.

Ezekkel az ellene támadó erőkkel szemben Jézusnak csak két útja van: — vagy tűrni az erőszakot, vagy ellentállni neki.

Jézus nem áll ellent; pedig, ha ellent áll: kétségtelenül ő marad győztes. De: a hatalom ellen csak lázadással harcolhatunk; a hivatalos vallástudomány ellen csak egyezkedéssel és látszólagos behódolással; a nép szenvedélye ellen: ha hízélgéssel elámítjuk. Ez a nagyravágyók és reformátorok taktikájának nagy művészete. Ezek az ügyes emberek azzal érnek el sikert, hogy — az uralkodó eszmék vesszőparipáján nyargalva — hangos szóval hirdetik és követelik annak a tömegnek vágyait, melyet magukkal ragadni és fölemelni akarnak. Cselfogásokkal és harcokkal, erőszakkal és sikerekkel alkudozásra bírják a hatalmat és — uralomra jutván — szervezkednek, törvényeket alkotnak, melyekkel leigázzák azokat, akik azelőtt uralkodtak rajtuk. Az ókor nagy vallásalapítói, akik nem érték be azzal, hogy hithirdetők és erkölcsstanítók maradjanak — mint Kong-

Cse és Sakja-Muni — az emberi politikának ezzel a taktikájával győztek.

Ezek a fogások azonban szövetséget tételeznek föl a gonosz erőkkel, melyek a világon uralkodnak és mindenkit beszennyeznek, aki az erkölcs, tisztesség és szentség fölé helyezi a sikert.

Jézus megveti ezeket az eszközöket: önmagán és Atyján kívül elutasít minden külső támaszt; de, míg Atyjának örök terveit végrehajtja, nagyságának elszigeteltségében is elérhetetlen magasságban áll a világ valamennyi lángelméje fölött. Nem hirdeti, hanem megtámadja népének vágyait és az uralkodó eszméket. Amikor Isten országáról beszél, nyílt ellenkezésbe kerül a hatalommal, az írástudók iskoláival és a tömeg álmaival. Egyik párt sem mondhatja vezérének: sem a szadduceusok, sem a farizeusok, vagy a heródiánusok és az esszeniek, sőt egyáltalán nincs párt, iskola, felekezet, mely benne látná lelki vezérét. Nem egyezkedik az írástudók téves tudományával és sohasem folya-modik a taktika ügyeskedéseihez. A «Messiás» címével könnyen játszhatott volna kétértelmű játékot: de Jézus a legnagyobb óvatossággal kerülte ezt a nép előtt és különösen Jeruzsálemben; még csak gondolatban sem jut eszébe, hogy megalkudjék az előítéletekkel. Még a «Dávid fia» címzés is nyugtalanítja: ő maga sohase nevezi így magát; csak két címet használ mindig: «Isten Fia», aki egy az Atyával és «Emberfia», akiben az ige testté lőn; mind a kettő világos megjelölése volt lényegének s minden kétértelműség nélkül elárulta valódi küldetését is.

Jézus sohase folyamodik erőszakhoz: egyetlen lázító szóval sem támad a hatóságok — a római imperium — ellen. Nem ismeri a fizikai erőszakot. Rövid földi életében nem «Júda oroszlánja», hanem «Isten báránya»... «Alázatos és szelíd szívű vagyok — szerettem mondani — aki szabadítani jöttem és nem elveszteni: hogy odaadjam saját életemet és nem hogy elvegyem a másét»... Teljes önmegtámadást kíván az emberektől, akiknek saját példájával mutatja meg: hogyan kell önmagát föláldoznia.

Most elvégezte küldetését és eltűnhetik. Nem iparkodik megmenteni életét, melynek föláldozásával megadja az Atyának tartozó dicsőséget, népének pedig a teljes bizonyosságot, hogy fölvilágosítsa és megmentse — ha ugyan fölvilágosítani és megmenteni lehetett volna ezt a népet.

Amikor kedden este, az utolsó küzdelmek után, Betániába érkezett, Jézusnak egész lelkét

betöltötte a halál gondolata. Az események egymásra torlódtak, a dráma hirtelen és váratlanul közeledik kirobbanásához.

A tömeg, mely előbb abban a reményber ünnepelte, hogy most még — a messiási idő hajnalán — feltűnnek az égen a prófétáktól megjósolt jelek — elbátortalanodott, mert a jelek nem mutatkoztak: a Jézustól hirdetett szerény és üldözött «Isten országát» pedig nem bírta megérteni. A csalódott hazafiak — a vérmes nacionalisták — ajkán elnémul a hozsanna. A megbotránkozott farizeusok pártja hangosan és nyíltan istenkáromlással vádolja Jézust. A papi fejedelmek erőlyes, de körültekintően okos és veszélytelen lépéssel akarják végét vetni a mozgalomnak, mely izgatja és nyugtalanítja őket.

— Akkor egybegyűlenek a papi fejedelmek és a nép vénei a főpap udvarába — írja szent Máté evangelista — aki Kaifásnak nevezetett és tanácsot ülének, hogy Jézust csellel megfoghják és megöljék. Mondák azonban: «Ne az ünnepnapon, hogy lázadás ne támadjon a nép között».

Okos előrelátásukra nem volt szükség, bölcs óvatosságuk pedig megcsalta őket. Mert Jézus húsvét napján fogják megölni és nem lesz lázadás, amitől féltek. Vigasztalódhatnak, mert a nép nem lázad föl Jézus érdekében — sőt elhagyja és megtagadja. Sőt a tömeg egy része — melynek ingatagságát, megbízhatatlan félénkségét Jézus mindig előre érezte — egyenesen követeli is a halálát. És cselhez sem kell folyamodniuk, hogy elfoghják Jézust: előre nem látható, aljas árulás adja kezükbe őt.

Az apostolok egyikének lelkében borzasztó harc tombol. Ugyanaz napon, mikor mind együtt voltak a Mester körül s mindnyájuk lelkét a halál gondolata szomorította, egyik a tizenkettő közül — az iskarióti Júdás, aki a társaság vagyonát kezelte — azon tanakodott, hogy eladja, elárulja Mesterét.

— Hogyan támadhatott lelkében ily aljas gondolat, ha Isten fiában hitt? S ha nem volt lelkében hit, se szeretet a szívében: hogyan élhetett két éven át Jézus meghitt körében?... Az emberi lelkiismeret oly kifürkészhetetlen és feneketlen örvény, amelyben egyformán születnek magasztos erények és aljas bűnök: a hősieség fonséges ösztöne és a gyávaság undok csírája egyformán megvan benne. Egyfelől ördögi sugallatok ostromolják és másfelől Isten szavatai lelkesítik. — E két ellenséges hatalom közt vergődve: miért lesz az ember inkább a gonosz lélek rabszolgája, mint Istennek szabad és engedelmes eszköze?... Minden akarat ura önmagának: az igazság ereje, az erény szeretete legyőzheti a szenvedélyeket, a tévedések és a ki-

sértés csábítását. Ha elbukik: csak magát okolhatja; ha győz: boldogan érezheti, hogy minden jónak végtelen forrása megsegítette.

Aki sokáig ellentáll Istennek, annak szíve megkeményedik: engedékeny lesz a gonosz lélek iránt, megrögzött szíve nem hallgat többé az isteni sugallatra. Megtestesül benne a rossz, melynek csábításai iránt egyre fogékonyabb lesz és, teljesen a gonosz lélek zsarnoksága alá kerülve: nincsen bűn, amelytől visszariadna és megvan benne a rettenetes hatalom és elhatározás, hogy el is kövesse. Gyűlöli a jót: gyűlöli Istent.

Ez a lélektani törvény magyarázza Júdás lelkiismeretének titokzatos elfordulását Istentől. Mialatt a hűséges és hívő tanítványok nemesedtek, szelídültek és átalakultak, megtisztulván téves hitük, előbbi gyarlóságok, bűneik, fajuk és természetük ferdeségeitől: addig az alapostol konokul ragaszkodott saját természetéhez, fajához, vallásának tévedéseire és földi ösztöneihez. S míg a hű tanítványokat hitük, tanulmányosságuk, alázatosságuk és lemondásuk földi ösztöneikről lassanként bevezette Isten országába: addig az iskarióti Júdás, bár látszólag osztotta társainak nemes érzelmeit, a valóságban csak saját nyomorult érdekeit kereste és megátalkodottan ragaszkodott ahhoz az irányzathoz, amelyet Jézus támadott. Egész élete képmutatás és álnokság volt: «tolvaj volt — írja róla János (XII., 6.) — és, nála lévén az erszény, elsikkasztá az adományokat»... Talán, amint mások oly sokan, ő is olyan «földi királyságról» álmodozott, amelyben kielégítheti kapzsiságát. Ez megmagyarázza a kitartást, mellyel követi a Mestert, akiben nem hitt és ott marad társai közt, akiknek sem szeretetét, sem tiszteletét nem osztja a Messiás iránt.

Jézus ismerte az áruló lelkét. Abban a válságos pillanatban, mikor galileabeliek politikai szereplésre akarták kényszeríteni Jézust — akit elhagytak, miután visszautasította a neki fölajánlott koronát — a Messiás megkérdezte a tizenkettőtől is: «Csak nem akartok ti is elmenni?»... Amikor Simon Péter hitet tett Krisztus istensége mellett (János: VI., 70) fogadkozván, hogy hívek maradnak hozzá, Jézus így szólt: «Nemde, én választottalak mindnyájatokat?»... És mindjárt fájdalmas szomorúsággal tette hozzá: «És egy közületek mégis ördög»...

— Értette pedig az iskarióti Júdást, Simon fiát — írja nyíltan szent János — mert ez lett az ő árulója: egy a tizenkettő közül.

De, ha ismerte Júdás gonosz lelkét: miért nem száműzte Jézus ezt a tanítványát? Minden ember elűzte volna az árulót: Isten Fia meg-

túrta maga mellett. Jósága és szelídsége határtalan: ez magyarázza meg Jézus viselkedését. Mindent elkövet, hogy megmentse a zsidó népet s ugyanakkor Júdásra pazarolja a türelem és bocsánat kincseit. Akit nem szakíthatott el a földről és nem bírt fölemelni Istenhez — aki, miután nem szerette őt, nem is tanulhatta meg tőle a szelídséget, az önmehtagadást és az áldozatot: annak le kellett aljasulnia a gonosz lélek, a piszkos kapzsiság, a legrutább önzés és irigység áldozatává és ördögi szerepe már előre ki volt jelölve abban a vérengző harcban, mely Istennek Jézusban élő Lelke és a zsidó nép megrögzött lelkiismeretében zavargó gonosz lélek közt kitört.

Arról tanácskoztak a papi fejedelmek, hogy Jézust titokban elfogják. Egy a tizenkettő közül ajánlkozott erre. — «Beleméne pedig a sátán Júdásba, ki iskariótinak nevezetik — írja szent Lukács evangélista — aki elmenvén, beszélt a papi fejedelmekkel és tisztekkel, hogy mi módon adja őt kezeikbe.»

Miután látta, hogy a remélt földi sikerek szempontjából teljesen meghiusult Jézus vállalkozása, Júdás elmegy a győztesekhez, a papi osztály fejeihez és kész nekik szolgálni. Fölajánlja megvesztegethetőségét: nem csak elhagyja, hanem el is árulja Mesterét; nem csak elárulja, hanem el is adja. Minden áruló kétszeresen önző, aki sohasem feledkezik meg érdekeiről. Júdás is kapzsi és fősvény, sőt tolvaj volt: az árulás tehát vásár.

— Mit fogtok nekem adni, ha én kezeitekbe adom? — ezt kérdezi a papi fejedelmektől. Azok pedig rendelének neki harminc ezüst pénzt.

Harminc ezüst sékel — körülbelül 50 pengő. Mózes szerint egy rabszolga ára — ennyire becsülték Jézus életét a magas főpapi testület tagjai. Ezzel inkább lealázták, mint megfizették az árulót. De ő elfogadta és most már csak alkalmas pillanatra vár, hogy megszolgálja a hitvány vérdíjat.

Mialatt Júdás elárulja Jeruzsálemben s a Szanhedrin azon tanácskozik, hogyan kerítse kézre és hogyan veszítse el: Jézus visszavonul Betániába a tömeg elől és előkészíti tanítványait közeli halálára. Ellenségei elől bujdosva Betániában tölti az egész szerdai napot. Hogy mi történt ezen a napon, egyetlen Evangélium se írja meg; egyedül szent Máté foglalja össze megható rövidséggel a szomorú nap elmélkedését, följegyezvén Jézus szavait:

— Tudjátok, hogy két nap múlva húsvét lesz és az Emberfiát elárulják, hogy megfeszítsék.

VI. FEJEZET.

Az utolsó húsvét. — Jézus nagy öröksége.

A húsvét volt a zsidók legnagyobb ünnepe. Neve (paseh — átmenet) Jehovának titokzatos átvonulására emlékeztet azon a rettenetes éjszakán, mikor az öldöklő angyal az egiptomiak minden elsőszülöttjét legyilkolta, de a zsidóknak megkegyelmezett. Más «átmenetre» is emlékeztette a zsidókat: az átmenetre a szolgaságból a szabadságba. Egyetlen zsidó ünnep se volt tiszteltebb és népszerűbb: vele kezdődött a vallásos év. Az ünnep maga nyolc napig tartott: Nizan 14-től 21-ig. A kovászos kenyér szigorúan tilos volt: a zsidók kovásztalanok ettek. Innen van másik neve: «a kovásztalanok ünnepe».

Tizenharmadikán este a családapa lámpással végigjárja a házat, hogy megsemmisítsen minden kovászt és kovászos kenyeret, amit szabad ég alatt, külön edényben égetnek el. Az ünnepet trombitaszóval nyitják meg, mire a ház ura vagy szolgálja azonnal megveszik a húsvéti — egyéves, hibátlan — bárányt, melyet a templomba visznek, ahol a papok levágják, vérért az áldozati oltárra öntik s az így elkészített áldozatot este, a vallásos jellegű vacsorán fogyasztják el.

A kovásztalanok első napja Nizán 14-ikére (április 6) esett ebben az évben (30-ban) és egész Jeruzsálem lázasan készülődött a szertartások megtartására. A kovászt már elégették; tiszta vizet és tiszta lisztet vettek, hogy megsüssék a kovásztalan kenyeret. A templom tornácai tele voltak emberekkel, akik vállukon hordozták a húsvéti bárányokat — kérték a papokat, hogy áldozzák föl a húsvéti bárányokat. A vér patakokban ömlött az oltárokra: ezrével ölték az áldozati bárányokat. Minden házban díszítik a termeket és nyugvóhelyeket az esti lakomára.

Jézus még mindig Betániában volt, de a húsvétot meg akarta tartani, mivel pedig a húsvéti ebédet Jeruzsálem falai között kell elkölteni, tanítványai hozzájárulnak és megkérdezik:

— Hol akarod, Mester, hogy előkészítsük neked a húsvétot?

A kis társaság ellátásáról és anyagi szükségleteiről rendesen az iskarióti Júdás gondoskodott. Jézus most mellőzi őt; Pétert és Jánost bizza meg ezzel.

— Menjetek a városba — mondja nekik — és találkoztok egy vizeskorsót vívó emberrel; kövessétek őt és ahová bemegy, mondjátok a házigazdának, hogy ezt izeni a Mester: «Hol

van az én szállásom, ahol a húsvéti bárányt tanítványaimmal elköltsöm?» És ő majd nagy ebédli fog mutatni nektek: ott készítsétek el nekünk a húsvéti bárányvacsorát.

Jézus már kiválasztotta utolsó húsvétjának helyét. Tudja, hogy az emberek teljesítik kérelmét, mihelyt akarja. Az ismeretlen családapa is készséggel szót fogad és átengedi emeleti ebédliójét az Úrnak. Lehet, hogy titokban ő is hűséges tanítványa Jézusnak, sőt a tiszteletre méltó hagyomány arimatiai Józsefet sejtí benne. Talán azért választotta ki ily titokban utolsó vacsorájának helyét, mert néhány nyugodt órát akart biztosítani, hogy elbúcsúzhasson tanítványaitól. Meg volt rá minden oka: hiszen előre tudott Júdás árulásáról.

Péter és János, akiket Jeruzsálembe küld, vakon és határtalanul bíznak abban, akit ők Krisztusnak, Isten Fiának hisznek, ők nem kérdeznek, nem vitatkoznak; szótlanul mennek, hogy elvégezzék, amit a Mester rájuk bízott és boldogok, hogy a Mester őket választotta.

A városba érve, találkoztak az emberrel, akinek kezében vizeskorsó volt, elmentek a házába és elkészítették a húsvétot. Kiválasztották az egyéves, hibátlan bárányt, melyet papok áldoztak föl a templomban, aztán az előírt szokás szerint megsütötték és keserű fűvekkel fűszerezték. Megsütötték a kovásztalan kenyeret és a keserű saláta jelentette a szolgaságot és sanyargatást; a bárány az áldozatra emlékeztetett, mert a bárány vérével festették be a zsidók az ajtó-félfát, hogy megóvják házukat az irtó angyal haragjától. A vacsorát pedig kezükben vándorbottal, felővezve és állva ették meg, mint az indulni kész utasok. Azaz: a szabály szerint így kellett volna megenniük, de ez a szokás megváltozott az idők során.

Jézus idejében már, pogány szokás szerint, nyugágyra dőlve költötték el a bárány lakomáját a zsidók. «Állva enni — tanították a rabbik a Talmudban — szolgálkhoz illő; fekvé az urakhoz méltó. Kétségtelen, hogy a szolgaság és nyomorúság kenyeré az, amit eszünk, de azért, a szabad emberek: királyok és hatalmasok módjára kell azt elköltenünk!»

Az asztaltársaknak legalább tizen kellett lenniük, de néha negyvenre-ötvenre emelkedett a számuk. A termet szőnyegekkel és kárpitokkal díszítették; középen, valamivel magasabban állt az egyetlen asztal; ezen volt a bárány, a kovásztalan kenyér és a boros ámfóra, amelyek kézből kézbe adtak. Az asztal körül voltak a kissé lejtős ágyak, a földtől valamivel magasabban. Minden vendég a baloldalára dőlt, úgy hogy a jobb keze szabad volt. Az első hely a középső volt, a második a bal-, a harmadik

a jobboldali; így volt ez minden asztalnál s a negyedik asztal szabadon maradt, úgy hogy a szolgák kényelmesen jöhettek-mehettek és szolgálhattak minden asztalnál.

Estére kelve Jézus a városba ment Betániából a tanítványokkal abba a házba, melyet megjelölt s ahol Péter és János már mindent elkészítettek. Napnyugta után, az ebéd órájában, mind letelepedtek. A főhelyre Jézus ült és Pétert balja felől, Jánost pedig jobbára ültette. János volt legkedvesebb tanítványa, akit nagyon szeretett; és János, ha kissé előre hajolt, Jézus keblére hajthatta a fejét. Júdás is ott volt a tizenkét tanítvány között és Jézus, amikor rápillantott, félig örömmel, félig szomorúsággal jelentette ki:

— «Vágyva vágytam ezt a húsvéti vacsorát enni veletek, mielőtt szenvedek. Mert mondom nektek, hogy soha többé nem eszem azt, míg be nem teljesedik az Isten országában»...

Leke mélyéig megrendülve szomorkodik, arra gondolva, hogy ez lesz utolsó húsvétja. De ugyanakkor örömtől repes a szíve, ha arra gondol, hogy nagy dolgokat — szeretetének legnagyobb bizonyosságait — tartotta fenn erre az utolsó összefüvetelre.

A szertartás szerint a családapa az ima után kehely bort vesz és asztaltársainak adja, mondván: «Áldott légy, Uram, ki a szőlő gyümölcsét teremtetted!» Ezután a kerozetbe mártott keserű salátát ették. Mandulából, dióból, fügeből és más, édes gyümölcsökből készült ez a mártás, mely vörös színe — a rabbik magyarázata szerint — az Egiptomban végzett keserves tégláégetésre, íze pedig azokra az édességekre emlékeztetett, melyekkel Jehova enyhítette népe keserűségét.

Jézus tehát, kezébe vévén a telt poharat, hálát adott, aztán így szólt:

— «Vegyétek ezt és osszátok el magatok között». — És megtelvén szíve szomorúsággal, hogy itt kell hagynia szeretett tanítványait, hozzá tette: — «Mert mondom nektek, hogy mostantól fogva már nem iszom a szőlő terméséből, míg nem eljövend az Isten országa és ott újat iszom veletek»...

A mulandó életre következő örök élet gondolata, a földi élet fájdalmainak jutalma — Atyja országának örömei — mérséklék Jézusnak és tanítványainak halálfélelmét. Erre emlékezteti őket Jézus a lakomával: a bor, amit majd az Atya asztalánál isznak, a Lélek itala, melynek mámore örök boldogságba ringatja a kiválasztottakat.

Mialatt az asztalnál ültek és ettek: Jézus így beszélt nekik:

— Bizony mondom nektek, hogy egy közöletek elárul engem.

Szomorú és ünnepélyes hangon mondta ezt. Júdás jelenléte bántotta és árulásának titkát egyedül ő tudta még: a tanítványok között senki sem sejtette, hogy Krisztus sorsa már eldőlt és egyik társuk a főcinkos ebben.

A kijelentés, hogy köztük van az áruló, fölháborította őket. Megriadtak a holnap bizonytalanságától, a végzetes harc kimenetelétől és a vereségtől, amit a Mester — íme — bejósolt. Tudták, hogy Jézus úgy olvas a jövőben, mint a nyitott könyvben, de belát a lelkiismeretükbe is. Szorongva és szomorkodva kérdezgetik hát tőle: — Vajjon én vagyok-e, Uram?... De Jézus nem mondja meg az áruló nevét, csak burkolva céloz rá mikor megismétli az előbbi vádat:

— Aki velem kezét a tábla nyújtja, az árul el engem. Az Emberfia ugyan elmegyen, amint írva vagyon fölöle: de jaj annak az embernek, aki elárulja az Emberfiát! Jobb volna neki, ha nem született volna az az ember!...

Jézus nem önmaga miatt szomorkodik, hanem az árulót sajnálja: szeretné megmenteni, fölszólítja megtévedt lelkiismeretét, hogy vallja be a bűnt, de megfenyegeti a szörnyű büntetéssel is, mely sujtani fogja. De Júdás konok, megrogzott bűnös. Ahelyett, hogy töredelmesen bevallaná: — «En vagyok»... A többiek példájára arcátlanul kérdezi ő is: — «Vajjon én vagyok-e?»... Képmutatón hazudik, mert botorul azt hiszi, hogy rászedheti, akit elárult.

De Jézus menten rápirít: «Te mondtad!»... amit azonban a többiek vagy nem értettek meg, vagy nem hallottak. Az áruló személye egyelőre titok maradt és a lakoma tovább folyt, bár mindnyájuk szívét kínos aggodalom ülte meg.

Most következett az a fönséges, magasztos jelenet, melyet azoknak áhítatos hitével kell olvasnunk, akik emléket írásba foglalták és annak lelkével, aki földi életének utolsó óráiban örökségül hagyta ránk, mint végrendeletét: kínhalállal megpecsételt apostolkodásának koronáját.

«Jézus tudja — írja szent János, a szeretett apostol — hogy eljött az órája, midőn átmenjen e világból az Atyához. Szerette övét, kik e világon valának: mindvégig szerette őket»... Egyszerű szavak, tele mélységes érzéssel, amely nem szorul magyarázatra. Gyöngéd és szelíd szavak, kétszeres nyomaték hangsúlyával azon, hogy Jézus valóban «szerette övét», ahogy az evangélista nevezi tanítványait. Ez a szeretet áradt ki lelkéből, midőn, vacsora közben, kezébe vette a kenyeret és hálát adván megszegte és kezükbe adta, mondván:

— Ez az én testem, mely érettetik adatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.

EGO SUM VIA VERITAS ET VITA

Kevéssel a vacsora után, mikor a lakoma gazdája a szertartás előírása szerint, az utolsó poharat köröztette a vendégek közt, Jézus kezébe vette a kelyhet, hálát adott és tanítványainak nyújtá, mondván:

— Igyatok ebből mindnyájan. Ez az én vérem, az újszövetségé, amely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.

Amihez szent Pál apostol hozzáteszi (Kor. I. levél: XI., 23–26): «Valahányszor isszátok, az én emlékezetemre cselekedjétek».

Ezek a szavak: «vegyétek és egyétek, ez az én testem: vegyétek és igyátok, ez az én vérem» — betű szerint vett igazi értelmükben — az emberi értelemnek érthetetlenek; rejtély, amit véges ésszel meg nem fejthetünk. A kenyér, amit Jézus átnyújt apostolainak: nem kenyér már, hanem tulajdon teste, melyet föláladoz; a kehelyben, melyből inniuk ad: nem bor van már, hanem tulajdon vére, melyet kiont érettek.

Az apostolok nem ütköztek meg Jézus szavain, nem is kérdezték: — Hogyan lehetséges ez?... Hitük egyszerűségében és teljességében — tudva, hogy a Mester hatalma végtelen és hogy igazság lakozik benne — hittek szavában és megértették, hogy a kenyér és bor színe alatt Krisztus testében és vérében részesültek.

Szent János evangéliumában (VI., 35) olvassuk, hogy egy évvel halála előtt, ezeket mondta Jézus a galileaiaknak Kafarnaumban:

— Én vagyok az élet kenyere; aki én hozzám jön, nem fog éhezni és aki én bennem hiszen, sohasem szomjúhozik... és a kenyér, melyet majd én adok: az én testem, a világ életéért... Aki tehát eszi az én testemet és issza az én véreket: annak örök élete vagyon... Mert az én testem bizonynyal étel és az én vérem bizonynyal ital.

A fölháborodott és megbotránkoztatott nép elfordult tőle és gúnyosan kérdezte: — *Hogyan* adhatja testét eledelül ez az ember?!...

Ime: a «*hogyan*», amint Jézus megcselekedte az utolsó vacsorán.

Ebben a jelenetben megvan Jézus vallásának teljes foglalata. Életének ebben a páratlan pillanatában egyszerre és egész tökéletességében valósítja meg azt. Ő az áldozó és az áldozat: egyszerre teremti meg az örök áldozót (a pap-ságot) és (az Oltári szentséget) az örök áldozatot, aki ő maga. Halálának az okát most már nem képekben és hasonlatokban, hanem nyíltan mondja ki. Mindedig csak burkolt célzásokban beszélt róla: «szükséges, hogy teljesüljön» — ismételte. Az utolsó vacsorán azonban megmagyarázza, hogy miért kell kiszolgáltatnia a testét és kiontatnia a véré. Ő az áldozat, aki elveszi a világ bűneit. Ez az Emberfiának ren-

deltetése s az öröktől való Fiú-Isten megtestesülésének utolsó szava.

A rossz az emberiségben van; ezt le kell győzni. Legyőzni csak úgy lehet, hogy bűnhődni kell érte: ez pedig az Emberfia által történik. Isten kérlelhetetlen igazságossága súlyosan nehezedik a bűnös emberiségre, amelynek bűnhődnie kell, hogy az igazságnak elég tétessék; ezt az elégtételt a szenvedő és meggyilkolt Emberfia nyújtja, aki ily módon megváltja a bűnhődéstől az emberiséget. Ezért mondja róla keresztelő szent János, hogy ő az «Isten báránya, ki elveszi a világ bűneit!»

— De miért és hogyan részesülhetnek az emberek a személyes elégtétel jutalmában, amit Isten Fia teljesít helyettük? Mi módon nyerhetik meg Jézus halálának két nagy jótétéményét: a gonosztól való megváltás és az Isten igazságosságának nyújtott elégtétel kegyelmét?... A felelet egyszerű, a föltétel könnyű: egyesülniük kell az áldozattal, aki meghalt és föláladozta magát értük. Mert Jézus nem csupán a lelki egyesülést kívánta, hanem az anyagi, testi egyesülést is. Magasztos szeretetében és végtelen jóságában azt akarta, hogy az ember — lélek és anyag, test és lélek — a legteljesebb valóságban egyesüljön Isten Fiának egész lényével: az Emberfiának lelkével és testével. Azt akarta, hogy higgyenek szavában s e hit által egy test és lélekké váljanak vele: azt akarta, hogy testét egyék és véréig igyák s ily módon vétessenek föl az Emberfiának testébe.

Ime az üdvözülés módjának csodálatos útja és az Oltári szentség rejtélyes titkának magyarázata.

Ugyanabban a pillanatban, mikor áldozatnak jelenti ki magát: isteni küldetésének teljes méltóságával elrendeli Jézus az igazi, örök áldozat szertartását. A többi mind eltörli és megszünteti, mint üreseket és elégteleneket, ideigleneseket és hamisakat. Nem lesznek többé haszontalan hekatombák, nincs emberáldozat, se húsvéti bárány. A bikák és üszök, a kosok és galambok vére nem Istennek tetsző áldozat — nem tisztíthatja meg a lelkiismeretet, sem elégtételt nem adhat a megsértett igazságnak. Ezentúl csak egy áldozat lesz a világon: a világ bűneiért keresztre feszített Emberfia.

Ezt a drámát, mely holnap véres valóságban teljesül, Jézus megjövendőli és — még mielőtt megtörténne — máris megörökíti szentség formájában. Miután pedig végrehajtotta önmagán: az idők teljességéig folytatja és megismétli az Oltári szentség lakomájában. Az áldozat soha többé meg nem szűnik: az áldozat örök.

Amikor Jézus azt mondja apostolainak: «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre», ezzel megteremti a papságot, hogy ismételve és megörökítse az áldozatot, melynek teljesítésére ő most készül.

A Mester parancsára és nevében cselekedvén, azok a választottak, akik e hatalmat örökölték, kezükbe veszik a kenyeret és mondják: «Ez az én testem». — Veszik aztán a kelyhet, mondván: — «Ez az újszövetség vére» — és kiosztják a hívőknek Isten Fiának testét és véré. Isten Fia a kenyér és bor színe alatt — szentségileg elválasztott teste és vére — lényegében jelen lesz: jelen lesz lelkében és istenségében, mint a világ eledele és itala. Így teljesül Isten országának kimondhatatlan öröme és boldogsága: Isten választottjainak egyesülése Isten Fiával, a hit és szentség által.

Az utolsó vacsora szerény terme megsokasodik szerte a föld kerekén. A kereszténység temploma lesz, mely mindenütt ott van, az egész világon. Minden órában látjuk megújulni az utolsó vacsora titokzatos áldozatát. Az áldozattal egyesülvén, az ember megtisztul és legyőzi a rosszat: Istent és felebarátjait szeretni tanulja. Ez a lakoma a szeretet lakomája. Ez teszi, hogy a Jézustól meggyújtott szent tűz nem alszik ki — hanem egyre ég és tovább terjed — az önzéstől megdermedt világban. Századok múlnak, századok jönnek és mindent magukkal visznek, ami mulandó: de soha el nem törölhetik annak emlékét, aki haláláig szerette — annyira szerette — az embereket, hogy a benne rejlő isteni, örök életet adja neki halálával.

Most már odadobhatja életét a gyilkos gyűlöletnek, mert sem a halálnak, sem a gyűlöletnek nincs ereje, hatalma rajta. Mert élni fog azután is, amikor már eltűnt és nemcsak övének lelkében fog élni, mint nagyszerű emlék, hanem úgy fog élni szemeik előtt és közöttük, mint titkos valóság. Tisztelete nem üres, külsőséges és hiábavaló szertartás, hanem szellemben és igazságban olyan istentisztelet, mely addig tart, míg az idők teljével lehull a fátyol minden titokról és Jézus dicsőségének teljességében ismét megjelenik. Isteni küldetésének bizonyossága, ígéreteinek záloga és biztosítéka az Oltáriszentség, melyet útravalóul rendelt nekünk, hogy eljuthassunk vele Atyja országának örömébe.

Bizakodva Jézus határtalan jóságában — és talán abban is, hogy megcsalhatja Mesterét — Júdás szintén evett a kenyérből, melyről Jézus azt mondta: «Ez az én testem» és ivott a borból is, melyről a Megváltó kijelentette,

hogy: «Ez az újszövetség vére»... A képmutató álnokságnak ez a vakmerősége mélyen megszorítja, de egyúttal föl is háborítja Jézust. Késérű fájdalommal mondja:

— Íme az én árulómnak keze velem van az asztalon. — És mindjárt fenyegető haraggal teszi hozzá: — Az Emberfia ugyan elmegyen, amint elvégeztetett: ámde jaj annak az embernek, aki elárulja!

A mélyen megrendült apostolok izgatottan néznek egymásra és «tanakodni kezdenek maguk közt — írja szent Lukács evangélista — vajjon ki az közülök, aki cselekedni fogja ezt?»... De Jézus még nem világosítja föl őket.

A vacsorának vége, a Mester fölkel. És ő «kinek mindent kezébe adott az Atya — írja szent János — aki az Istentől jött ki és az Istenhez megyen: fölkel a vacsorától, letette felső ruháit és, kendőt vévén, maga elé kötötte, azután vizet öntött a mosdótálba és mosni kezdte a tanítványok lábait és megtörülte a kendővel, mellyel körül volt övezve»...

Ez szokatlan dolog volt: a szolgák tiszte ez és nem volt rá példa, hogy a családátya vagy a házigazda végzett volna efféle dolgot. Érthető tehát Simon Péter ijedt tiltakozása, mikor a Mester hozzálépett:

— Uram! te mosod az én lábamat?...

— Amit én cselekszem — felelte Jézus szelíden — te most nem érted; de majd megérted azután.

— Az én lábamat ugyan meg nem mosod soha! — ellenkezett Péter.

— Ha meg nem moslak — inti Jézus — nem lesz részed én velem.

A gondolatra, hogy el kell válnia Mesterétől, megijed Péter.

— Uram! — könyörög — akkor hát nem csak a lábamat, hanem mosd meg a kezemet és fejemet is!

— Aki meg van mosva — mondja Jézus — elég neki, hogy lábát mossák meg, akkor egészen tiszta. — Szomorúan teszi hozzá: — Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan.

Újabb célzás volt ez az árulóra, akinek kiletét még mindig nem fődte föl Jézus, mintha remélte volna, hogy átlátja bűnének utálatosságát és megmozdul átkodott szívében a töredelem. A tanítványok pedig azon vitatkozván, hogy ki lehet köztük az áruló — szenvedélyesen bizonyítgatják hűségüket. Hivatkoznak szolgálataikra — hogy ki mit és hogyan cselekedett — amiből csakhamar versengés, egyéni vetélkedés fejlődött és végül már arról vitáztak, hogy kit illet majd több jog és kiváltság Isten országában.

Az emberi szívnek ezt a kiirthatatlan önzését — a nagyravágyást és irigységet — ki

akarja irtani tanítványaiból Jézus. Nagyon jól tudja, hogy romlott természetüknek legrútabb zsarnoka az önzés, mely minden formájában egyformán veszedelmes, mert az irigység és gyűlölet anyja, a nagyravágyás pedig, mint szilaj lovas, gázol keresztül minden érzésen, hogy célját elérje. Ezt a romlottságot Jézus nem tűrheti látható (földi) királyságában és megmagyarázza, hogy ennek hatósága — az általa rendelt papság — nem hasonlít a világi (politikai) hatósághoz.

— A nemzetek királyai uralkodnak azokon (a hatóságokon) és akik hatalmat gyakorolnak rajtuk, azokat kegyelmeseknek hívják. De ti ne úgy! Hanem, aki nagyobb köztetek, legyen, mint a kisebb és aki elüljáró, mint a szolgáló. Mert ki nagyobb: az-e, aki asztalnál ül, vagy aki föl-szolgál? Nemde, aki asztalnál ül. Mégis én úgy vagyok köztetek, mint aki szolgál.

Miután megalapította az egyházi rendet — ezt a legnagyobb és legszentebb hatalmat — ezekkel a szavakkal megszabta Jézus papságának lényeges, örök törvényét is, mely abszolút hatalmat ad neki a lelkiekben, de minden cselekedetüknek vezérfonala és forrása az örök szeretet kell, hogy legyen.

Megmagyarázza tanítványainak, hogy: valamint a papság csak Jézus hatalmának örököse, azonképpen a törvénye sem lehet más, mint amelynek Jézus egész életében, még kínhalála árán is engedelmeskedett. Ez a törvény pedig a szeretet.

Az önző ember csak saját személyével törődik és mindenben csak saját érdekeit hajszolja: a szeretet ellenben, még önfeláldozás árán is, mások javát óhajtja. Az önzés, mihelyt hatalomra jut: rabszolgákat követel: a szeretet csak mások fölszabadítására használja a hatalmát. Az önzés szolgáltatja magát: a szeretet másokat szolgál. Az önzés mindenkit kiuzsoráz: a szeretet mindenkiért föláldozza magát. Az önzés félti életét és mindent összeharácsol, hogy kellemesebbé tegye azt: a szeretet mindent föláldoz s még életét is odaadja másokért.

A világ és a világ hatalmasai rendszeren önzők és nagyravágyók: Isten országát és az egyházi rendet ellenben — mely által a Mester látható módon megörökíti magát az emberek között — a szeretet törvényének kell vezérelnie.

Ezt akarta Jézus példával is megmutatni tanítványainak, mikor a lábukat mosta; az alázatosságnak ezzel a nagyszerű cselekedetével végzi közöttük az életét. Végrendeletének és szent akaratának nagy része benne van ezekben a szavakban, melyekkel búcsúzik tőlük. Felöltvén ugyanis felső ruháit és újra leülvén az asztalhoz, megkérdezte tanítványaitól:

— Tudjátok-e, mit cselekedtem veletek? Ti engem Mesternek és Úrnak hívtok és jól mondtátok, mert az vagyok. Ha tehát én, az úr és mester, megmostam a ti lábaitokat: nektek is mosnotok kell egymás lábait. Mert példát adtam nektek: hogy, amint én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjétek... Bizony, bizony mondom nektek: nem nagyobb a szolga uránál, sem az apostol nem nagyobb annál, aki küldte. Ha ezeket tudjátok: boldogok vagytok, ha megteszitek azokat.

Végignézvén tanítványain, örömmel telik meg a szíve és szeretettel mondja nekik:

— Ti vagytok, akik kitartottatok velem megpróbáltatásaimban.

Ez a bátor hűség nem volt hiábavaló. A megpróbáltatások nem tartanak örökké és fölvirrad a nap, amikor az Emberfia győzedelmeskedik. Erre gondol — ezzel bátorítja tanítványait Jézus — mikor azt mondja nekik:

— Azért én is rendelem nektek, miként Atyám országot rendelt nekem! hogy egyetek és igyatok asztalomnál az én országomban és trónokon üljétek, ítélvén Izrael tizenkét nemzetségét. (Lukács: XXII., 28—30.)

A Messiás szeme rátévedt Júdásra. Az árulónak konok megátalkodottsága zavarta. Megint csak azt látta, hogy Júdás el fogja követni a szörnyű bűnt: semmi sincs, ami megállíthatná bukásában az örvénybe. Szomorúan teszi hozzá:

— Nem mindnyájatokról mondom ezt, én tudom, kiket választottam: hanem, hogy beteljesedjék az írás: aki egy kenyéren van velem, sarkát emelte ellenem. Már most megmondom (ezt) nektek, mielőtt megtörténnék: hogy amikor meglészen: higgyétek, hogy én vagyok.

Jézus lelkét sok minden háborgatja: a fájdalom, hogy tanítványainak egyike elárulja, Júdás settenkedése körülötte, a forró vágy, hogy megmentse a kárhozottól a minden fölszólításnak ellenszegülő árulót, aki megrögzött konoksággal ragaszkodik gyászos elhatározásához... A Messiás lelke mélyéig megrendül és panaszosan ismétli:

— Bizony, bizony mondom nektek, hogy egy közületek elárul engem!

Ez az új célzás — most már harmadszor — még jobban megzavarja az apostolokat, akik nyugtalankodva, gyanakvó szemmel kutatják maguk közt, hogy ki lehet az áruló, akinek nevét — végtelen jóságában — még mindig titkolja a Mester. Jézus előtt, jobbra felül ül János, a kedvelt tanítvány és kissé balra Péter, aki már nem bírt magával és, fölemelkedve kissé a Mester háta mögött, hogy meg ne lássa, titokban intett Jánosnak, hogy kérdezze meg: ki-

csoda ez az áruló?... János tehát, Jézus keblére hajolván, megkérdezte:

— Uram, ki az?...

— Az, akinek én a bemártott falatot adom — felelte Jézus és, bemártván a falatot, odaadta Júdásnak, az iskarióti Simon fiának.

Júdás elfogadta a falatot, amely után — mondja szent János evangélista — «mindjárt belé ment a sátán»... Ez volt Júdás képmutató álnokságának betetőzése. Most már vak eszköze volt a gonosz léleknek, mely leigázta, hatalmába kerítette az akarátát. De ezzel kiemelte az isteni irgalmat is: a mértéke betelt, Jézus maga sürgeti most már, hogy hajtsa végre, amit forral.

— Amit cselekszel, siess vele! — mondja neki.

Nem gátolja meg, nem is halogatja az árulás elkövetését: az Atya akarata ez, amelynek teljesülnie kell. Jézus készen van: tudja, hogy a szörnyű vég rohamosan közeledik. Mert Júdás, akit a sátán kerget, gyors és kegyetlen: holnap, már napnyugta előtt, kiömlik az eladott Igaznak vére... És a tanítványok még most sem sejtik Júdásnak aljasságát. Amikor Jézus azt mondta neki, hogy siessen:

— Ezt pedig senkisémet értette meg az asztaltársak közül, hogy miért mondotta neki — írja szent János. — Némelyek ugyanis azt gondolták, mivel Júdásnál volt az erszény, hogy azt mondotta neki Jézus: Végy, amire szükségünk van az ünnepre; vagy hogy a szegényeknek adjon valamit. — «Amaz pedig, elvévén a falatot, azonnal kiment»...

Éjszaka volt és megkezdődött Jézus drámájának utolsó jelenete. Kinszenvedése és halála lesz apostolkodásának koronája. Ő az áldozat, aki halálával megváltja a bűnbe esett emberiséget, végtelen szeretetével mindent magához vonz, halálával teljesíti Atyja akarátát, aki egy szülött Fia által szabadítja föl az emberiséget, vérével pecsételi meg tanításának igazságát és országának örökkévalóságát, legyőzi a halált, miután ő maga meghalt, belép Isten országába és választottait is bevezeti oda: — ez lesz Istennek és az Emberfiának közös dicsősége. Még nincs itt a csüggedés órája, amikor a lelket — mely érzi a közelgő halált — leírhatatlan szorongás és félelem szállja meg: ebből a pillanatban csak Isten Lelkének erejét és dicsőségét érzi és diadalénekekkel indul a halál felé. És fölkiált, miután Júdás elment:

— Most dicsőített meg az Emberfia és megdicsőült benne az Isten. Ha Isten megdicsőült őbenne: Isten is meg fogja őt dicsőíteni magában, még pedig nemsokára megdicsőíti őt — mondja az evangélista (János: XIII., 31—32.).

VII. FEJEZET.

Jézus utolsó szavai.

Vannak emberek, akik a halál közeledtére megdicsőülnek. A szentek lelke Isten fényességétől tündököl; szívüket, mely mindentől elszakadt, ami mulandó, betölti a végtelen szeretet; szavaikból az örökkévalóság fönséges nyugalma árad. Jézusnak nem volt szüksége a halál közeledtére, hogy Lelke Istenhez emelkedjék; hiszen rövid földi életében mindig a Lélek sugallatainak engedelmeskedett, ahogy azt Isten dicsősége és az emberiség java kívánta. Legmagasabb tanításait azonban — a meghalni készülő példájára — erre az utolsó pillanatra tartogatta.

Júdás távozása után tizenegyedmagával maradt Jézus a teremben. Most tehát — már nem lévén köztük az áruló — szabadon nyilatkozik. Akik itt vannak, mindnyájan hűséges hívei: ő választotta és készítette elő őket istenes életre; ő nevelte, világosította fel őket tanításával és szeretetével; közölte velük Lelkét és már tudja, hogy itt kell hagynia őket: csak órákat tölthet már velük — a válás küszöbön áll. Végtelen szeretete most ragyog föl igazán teljes tündöklésében.

— Gyermekeim — mondja tanítványainak — már csak kevés ideig vagyok veletek. Keresni fogtok majd engem; de, ahogy a zsidóknak mondtam, nektek is mondom most: Ahová én megyek, oda ti nem jöhettek.

Jézus érzi a nagy ürességet, melyet eltávozásával hagy apostolainak szívében. Amíg ő velük van, nincs mitől félniük: ő megvédi őket. Jézus a tanítványok ereje, világossága és élete: de mi lesz velük, ha ő majd nem áll már mellettük?...

Pedig a válás nem odázható el: az Emberfia visszatér Istenhez — Atyjához — a királyságban reá váró örök dicsőségbe. — De milyen úton?... Azon, melyet az Atya akarata rendel neki: az erőszakos halál és borzalmas kinszenvedés útján. Új út az Isten országába, amelyet Jézus nyit meg és, miután hőiesen megjárta, bejut örök dicsőségébe — a választottak csak azután jöhetnek: de Jézus várja és fogadja őket Isten országában.

Mielőtt végleg elhagyná őket, közli tanítványaival utolsó akarátát.

— Új parancsolatot adok nektek: hogy szeressétek egymást; amint én szeretlek titeket, ti is úgy szeressétek egymást. Arról fogja megismerni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.

Ezt a szeretetet — melyre Jézus kötelezi tanítványait s amelyet új parancsolatnak nevez — nem szabad összetéveszteni a Mózes tíz parancsolatában foglalt törvénnyel, sem az általános emberi szeretettel, mely minden rendes lelkiismeretben megvan és amelyet a pogányok is ismertek. Az új szeretet Istennek szíveinkben lakozó élő Lelkéből fakad és egészen más a kerete, célja és törvénye. Ez hajt bennünket arra, hogy — nem nézve erényt és műveltséget, fajt és vallást, rangot és nemet — minden emberben olyan értelmes és szabad akaratú lényt lássunk, aki Isten fia lehet. Ennek a Krisztusi szeretetnek célja az, hogy Istenhez, a legfőbb és legjobb lényhez vezessen mindnyájunkat: törvénye pedig az önzetlen, teljes odaadás és önfeláldozás — egészen a szenvedésig és halálig.

Jézus azt akarja, hogy amit ő nekünk és velünk tesz, ugyanazt cselekedjünk mi is mindenkinek és mindenkivel. Ez a szeretet valóban újság — a legnagyobb újság — melyre sem a zsidók, sem a pogányok még csak nem is gondoltak Jézus előtt. Az emberiség Megváltójának ez az új parancsolata lesz a jel, melyről a tanítványok és hívők egymásra ismernek. A Jézus országán kívül élő emberek — az anyyira magasztalt felebaráti szeretet ellenére is — kölcsönösen gyűlölik egymást; a szeretetet, törvényük ellenére, még a zsidóknál is korlátozzák a faj és a szertartások. Aki nem tartozik fajukhoz és nem tartja meg szertartásaikat: az nem felebarátjuk.

Az egyetemes és végtelen szeretetet csak a keresztények ismerik és követik is, ha hívek a Mesterhez; tartoznak szeretni azokat is, akik nem hívők, mert Jézus a mi Mesterünk, már a sötétségben és a halál árnyékában is szeretett minket, még mielőtt kiérdemelhattük volna az ő szeretetét.

— Tegyetek úgy, mint ahogy én tettem — mondja Jézus és ezzel meghalni indul. Ez a példa tisztább és sikeresebb minden buzdításnál s a halálával megpecsételt szeretet parancsának szükségességét semmiféle magyarázat vagy okoskodás nem világosíthatja meg jobban: minden érinynek forrása, kútfeje ez a szeretet.

Simon Péternek a szívét az nyomta, hogy ime — a Mester még az ő hűségükben és bátorságukban sem hisz, mert nekik is ugyanazt mondja, amit a zsidóknak, hogy nem követhetik oda, ahová megy... Megkérdezi tehát:

— Uram, hová mégy?

— Ahová én megyek — ismétli Jézus újra — oda te most nem jöhetsz utánam, de majd követni fogsz később.

Simon Péter nem éri be ezzel a biztatással. Nem akar elszakadni a Mestertől: vele akar

menni, akárhová indul is. Ebben a vágyban, makacskodva kérdi:

— Miért nem mehetek most utánad? Életemet adom érted!

— Simon, Simon! — inti Jézus komolyan — ime, a sátán kikért titeket magának, hogy megrostáljon, mint a búzát; de én könyörögtem érted, hogy meg ne fogyatkozzék a hited és te, egykoron megtérvén: megerősítsd testvéreidet.

Gyöngéd szemrehányással figyelmezteti Jézus a heveskedő Pétert, hogy hiába fogadkozik: nincs elég ereje, hogy állja azt a harcot, amely Jézusra vár. Az ellenség kegyetlen és félelmetes: a gyarló ember pedig gyöngé. Az Emberfiának is csak azért lesz ereje, mert mindenható imájával kikönyörgi magának Istennek erejét.

Tudtára adja egyuttal neki és a többi tanítványoknak is, hogy megpróbáltatások várnak rájuk s akkor majd saját tapasztalataikból ismerik meg gyarlóságukat és semmiségüket. Erősekké csak az imádság teheti őket és, ha ahhoz folyamodnak, akkor legyőzhetetlenek lesznek. De Péter még mindig nem enged. Túlságosan bizakodik önmagában és nem akarja megérteni a Mester intelmeit.

— Uram! Kész vagyok veled a börtönbe és a halálba is menni! — fogadkozik. — Miért nem mehetek most utánad? Életemet adom érted!

— Életedet adod érettem? — feddi őt Jézus szelíden. — Bizony, bizony mondom neked: mielőtt ma a kakas szólna, háromszor fogod eltagadni, hogy ismersz engem!

Pétert lesujtotta a nem várt válasz. Az övéhez hasonló egyszerű lelkek, ha fölbuzdulnak, rend szerint túlbecsülik erejüket. Ha szeretnek, mindenre vállalkoznak s a szenvedés, sőt a halál is semminek látszik a szeretet érdekében. Ez a hirtelen föllángolás nehezen fékezhető és, mivel megfontolatlan is, menthető, mert őszinte; nem az ész, vagy az akarat vakmerősége, hanem a szívé: tehát nemes, tiszta forrásból fakad.

Abból, ahogy Jézus rendre utasította Pétert, a tanítványok most már tudták, hogy nem követhetik a Mestert; a válasz kegyetlen fájdalom lesz nekik, mert érzik azt is, hogy — elszakadván Jézustól — ezer küzdelemben, megpróbáltatásban lesz részük és jövőjük, sorsuk aggasztó képe elcsüggeszti őket. Vége a boldog, nyugalmas napoknak: Jézussal együtt azok is elmúlnak. Amíg Jézus velük volt, ő mindenről gondoskodott: bár nem volt semmijük, mégse nélkülöztek soha.

— Mikor erszény, táska és sarú nélkül küldtelek titeket — kérdezi tőlük Jézus — szen-

vedtetek-e hiányt valamiben?... De most, akinek erszénye van, vegye elő, hasonlóképpen a táskát is. Akinek pedig nincsen, adja el felsőruháját és vegyen kardot. Mert mondom nektek, hogy még be kell teljesednie annak az írásnak rajtam: «És a gonoszok közé számított»... Mert, ami felőlem szól, véget ér.

Nem teli erszénnyel, jól megtömött zsákkal és karddal fölfegyverezve küldi Jézus harcba az apostolokat. Hamisan értelmezi Jézus szándékát, aki előbbi szavaiban anyagi javakra vagy fizikai erőszakra keresne célzást. Szokása szerint Jézus most is csak képekben és hasonlatokban figyelmezteti tanítványait, hogy küzdelmek várnak rájuk: ezekben azonban csak a Lélek ereje lesz minden fegyverük. Hogyan is gondolhatna arra, hogy gyilkoljon — ő, aki meghalni készül?... Ellenkezőleg: azt akarja, hogy tanítványai, ha sor kerülne rá, épp oly megadással járjanak az ő nyomdokain, mint a juh, amely még bégetni is elfelejt, mikor a vágóhídra vezetik.

A tanítványok azonban, úgy látszik, félreértették, mert, mikor Jézus a kardot említette, rögtön így szóltak:

— Uram, itt van két kard!

De Jézus leinti őket, hogy «elég»! — és másról kezd beszélni. A szava most biztatóbb lesz, megnyugtató és vigasztalja tanítványait:

— Ne nyugtalankodjék a szívetek. Higgyetek az Istenben és bennem is higgyetek.

A hit föltételezi a jószágot és erőt: akiben hiszünk, azt jónak és erősnek tudjuk. Istenben és Jézusban hinni, tehát annyi, mint bízni jószágukban és hatalmukban. Bármily kemények a harcok és nagyok az akadályok, bármily gyöngék vagyunk is a fájdalmakkal és szenvedéssel szemben: Isten és Krisztus mégis céljához vezet minden dolgot. Végül mégis ők — a tanítványok — fognak győzni és ha megingathatatlannul hisznek és bíznak Istenben: nyugodtan vigasztalódhatnak.

Erősíteni akarván tanítványainak hitét, Jézus most már tartózkodás nélkül elárulja, hogy hová megy; beszél elhatározásának okáról, majd visszatéréséről, amikor majd egyesül velük. A válás csak ideiglenes, de végül mindnyájan egyesülnek vele. Amit Péternek ígér, az szól a többi tizenegy tanítványnak is, de szól mindazoknak is, akik hisznek benne.

— Atyám házában sok lakóhely vagyon — mondja — én hát elmegyek, helyet készítek nektek. És ha már elmentem és helyet készítettem nektek: ismét eljövök és magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek.

Világosan és egyszerűen, de isteni tekintélyének egész súlyával beszél a láthatatlan világ igazságairól: hiszen közvetlenül látja Isten országát, amelynek ő a fejedelme. Amit mond, egyszerű, de mély értelmű példázatokban mondja, hogy jól megérthesse minden egyszerű lélek.

Halála által visszatér Atyja házába. Ez a nagy lakóhely az igazi templom. Akik ismerik és szeretik Jézust, valóban benne, az ő házában laknak. De teljesen csak Jézus ismeri az Atyát, akit végtelenül szeret: s ezért csakis ő beszélhet jogosan az Atya házáról, mert hiszen Atyja háza az övé is. Mint Isten Fia, soha el nem hagyta Atyja házát; mikor Emberfia lett, leszállt ugyan a földre — a szenvedések és halál országába, hogy itt szenvedjen és meghaljon — de a fájdalmas átmenet után ismét visszatér Isten dicsőségébe és fájdalommentes házába: s az egész világegyetem — melyet ő, Istennel együtt, teremtett — lesz az Atya lakóhelye.

Jézus földadata az, hogy bevezesse oda választottjait és elkészítse lakóhelyeiket. Mert csakis általa juthatunk oda. Semmiféle teremtménynek nincs hatalma, hogy saját erejéből közeledjék az isteni Lényhez, hogy megismerje: milyen önmagában, hogy szeresse és benne éljen. Az ember — még ha teljesen büntelen volna is — nem követelheti azt, mert ez a rendeltetése csak a végtelen jószág szabad adománya és kegyelme. Csakis Jézus hozhatja azt meg nekünk, mi pedig csakis úgy nyerhetjük el, ha hiszünk benne és hitünk révén részesei leszünk Isten Lelkének, aki majd megszabadít bennünket az állatiaság, az emberiség és a halál országából; magával visz minket és Istenhez emel, hogy ahol ő van: mi is ott legyünk.

Jézusnak ez a visszatérése a hívők lelkiismeretébe szüntelenül és mindenütt végbemegy: és a hívők egyesülése Mesterükkel folyton és mindenütt abban az órában történik, mikor a halál széttöri a bilincseket, melyek ehhez a sötét világhoz fűznek bennünket.

*

Miután ezeket a titkokat megmagyarázta, nyugodtan mondhatta tanítványainak Jézus:

— Most már tudjátok, hogy hová megyek, az utat is tudjátok.

Tamás, egyik a tizenegy közül, tiltakozott. Őszintén megmondta, hogy semmit sem értett abból, amit a Mester mondott.

— Uram, hiszen azt sem tudjuk, hová megy: miképpen tudhatnók hát az utat?

— Én vagyok az út, az igazság és az élet — felelte Jézus. — Senkisémet jut az Atyához másként, mint én általam.

Tiszta, világos és határozott válasz: nincs benne kétértelműség se bizonytalanság. Végső cél az Atya: az élet, az igazság és a szeretet örök forrása, mely soha el nem apad. Oda megy az Emberfia, nem azért, hogy megsemmisüljön, hanem hogy megdicsőüljön és megnyissa az utat választottainak. Önélküle senkisémet mehet az Atyához: egyedül csak Ő ismertetheti meg velünk az Atyát, mert Ő az igazság: egyedül Ő éltet minket, mert benne van az Atya Lelke, akit közöl velünk. Ez már nem emberi érzéseket jelent: nem földi kapcsolat, amely véges ésszel fölrható, hanem Istenhez emeli lelkünket és elhúzza majdan a fátyolt, mely elfödte szemünk elől a Mindenhatót. Jézus egysége az Atyával mindkettőjüknek benső természetében, lényegében gyökerezik, amit Jézus közérthetően és nagy nyomatékkal ki is jelent:

— Ha engem megismertetek volna, Atyámat is ismernétek; de mostantól fogva ismeritek őt és láttátok őt.

Noha a Megváltót, az élő Isten Fiát fölismerték Mesterükben a tanítványok: viszonyának, kapcsolatának bensőségét az Atyához még nem sejtették és föl nem foghatták. Most ezt is megmagyarázza nekik Jézus és, teljes bizalommal hozzájuk, beavatja őket létének legbensőbb lényegébe, amivel megnyitja nekik Isten vigaszának élő forrását s egyuttal saját istenségének hitében is megerősíti őket.

Most azonban megszólalt Fülöp, aki ugyan nem volt kételkedő, mint Tamás, de egyszerű lélek lévén, csak kézzel fogható dolgokban hitt, amiket látott és megérthetett.

— Uram! — mondta — mutasd meg nekünk az Atyát és elég nekünk.

Ez a naívság arra bírja Jézust, hogy megismételje és még tüzetesebben kifejtse tökéletes és lényegbeli egységének titkát az Atyával.

— Annyi idő óta vagyok veletek — mondja — és nem ismertél meg engem?! Fülöp, aki engem látott: látta az Atyát is. Hogyan mondhatod hát: «Mutasd meg nekünk az Atyát?!» Nem hiszed-e, hogy én az Atyában és az Atya én bennem vagyok? Az ígéket, melyeket én mondok nektek, nem magamtól mondom; az Atya pedig én bennem lakván, ő maga cselekszi a tetteket is. Higgyetek nekem, hogy én az Atyában vagyok és az Atya én bennem. Ha másképpen nem, hát magukért a cselekedetekért higgyetek.

Hogy egysége teljes és tökéletes az Atyával: Jézus ezt a hitet követeli tanítványaitól. Ez az első és legszükségesebb alap, amely nélkül nem ismerhetik meg őt. Ha nincs meg ez a hitük: nem fogják tudni, hogy Ő egyenlő Istennel — hogy az Atya ugyanabban az igazságban, sze-

retetben és végtelen, örök, megoszthatatlan hatalomban él vele; nem fogják megérteni, hogy Ő az Atyának tökéletes kinyilatkoztatása és — hogy Őt látván — magát a titokban rejlő Atyát látják.

Idelent a földön, nem adatik meg az embereknek, hogy magát Istent lássa: mi csak külső kinyilatkoztatásokból ismerhetjük meg: hatalmának, bölcsességének és jóságának cselekedeteiből. Mindenható teremő erőnek bizonyossága a világegyetem, melynek érzéketlen, személytelen, de nyilatkozásaiban rettenetes törvényei előttünk és fölöttünk megfélekezhetetlenül működnek. Van lelkiismeretünk, mely rejtélyes rugóktól mozgatva, megszólal bennünk és az igazságos, de megbántott Istenről beszél; figyelmet bennünket gyarló nyomoruságunkra — amivel szemben Krisztusnak már a neve is «szabadító Isten», aki megbocsájt és fölemel, saját életében részesít, mint szerető Isten és végül megmutatja, megmagyarázza az Atyát olyan nyelven, amelyet mindenki megért és a hit elfogad.

Aki Jézust látja élni, az Atyát is látja: aki Jézust hallgatja, az Atya szavait hallja; aki Jézus cselekedeteit nézi, az Atya cselekedeteit látja. Amit Jézus mond, abból semmi sem emberi eredetű: legcsekélyebb szava is az Atya örök gondolatát és akaratát tolmácsolja. Amit Jézus művelt és cselekedett: nem emberi akarat cselekedete volt, hanem az Atya örök szándékainak végrehajtása, amit Jézus a benne élő Atya akaratából teljesített.

Jézus Emberfiúsága a legmagasztosabb ideál tökéletes megtestesítése. Minden tulajdonosságában és egész lényegében az istenség legtisztább kifejezése, akiből végtelen bölcsesség, hatalom és szeretet sugárzik. A láthatatlan örök Isten testet ölt benne és látható lesz, úgy hogy a Fülöpnél tanultabb hívő — Jézust látván — valóban elmondhatja: «Látom az Atyát és ez elég nekem!»

Nem meddő érzelem a hit, amit Jézus kíván tanítványaitól, hanem Istennek tetsző cselekedetek szülője: annak istenségét bizonyítván, aki e cselekedeteknek tárgya és célja:

— Bizony, bizony mondom nektek — így szól Jézus — aki én bennem hiszen: amely tetteket én cselekszem, ő is cselekedni fogja azokat; sőt nagyobbakat is fog tenni azoknál, mert én az Atyámhoz megyek.

És rögtön megmagyarázza, hogy miképpen tudnak majd még nála is «nagyobbakat» cselekedni. Kifejti, hogy a hit isteni közösséget teremtet Jézus és tanítványai közt. E közösség

folytán nem a hívő él többé, hanem Jézus él benne, beszél és cselekszik általa: innen van a hatalma. Jézus pedig, miután győztes emberiségének dicsőségében az erényeinek tündöklésében az Atyához tért vissza, mindig nagyobb és nagyobb dolgokat művel tanítványai által: általuk végezteti az igazság bizonyítására szükséges csodákat, míg az igazság legyőzi végre a pogány világot és megtöri a rossznak földön megrögzött zsarnokságát.

ket, melyet betölt. Joggal mondhatta hát tanítványainak a Mester:

— «Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek: nem miként a világ adja, adom én nektek»... A világé csalfa, tökéletlen és mulandó, üres, felületes és hiú: Jézus viszont, mely az Atya és az Ő szeretetéből fakad: változhatatlan, örök, szilárd és tökéletes.

A Megváltónak ebben a búcsúbeszédében megvan minden, amit Istenről, életéről, fényéről, akaratáról, szándékáról az ember tudhat — minden a mennybéli Atyáról, aki rejtve marad az emberi szemtől — minden, amit az ember megérthet Isten Fiának természetéről, örök viszonyáról az Igéhez, melyből származik és amelynek öröktől fogva részese — meg van benne minden, amit az ember megtanulhat a Szentlélekről és a kimondhatatlan szeretetről, mellyel az Atya és Fű egymást szeretik. Foglalatja ez a beszéd az egész vallásnak, Jézus apostolkodásának és Isten országa magasztos eszméjének és megvan benne a kiválasztottak egyesülése az Atyával, a Fiúval és a Szentlélekkel. A keresztény hitvallás és Isten-ismeret mind ebben gyökeredzik és Jézus megvilágításában messze túlszárnyalja a görög filozófia legfőbbeségebb elgondolásait: természetfölötti világossággal árasztja el a lelket, mely befogadja és megérti igazságait — de elvakítja és visszarettenti a leggőgösebb lángelmét is, mely bírálni akarja. Isteni eredetét minden egyébnél fényesebben bizonyítja, hogy Isten egyszerű és tudatlan emberekre bízta, akiknek minden kincsük csak a hit és szeretet volt: és a fontos tanítás még se kallódott el, se el nem torzult az egyszerű emberek kezén és nincs rajta nyoma se az emberi gyarlóság kontárkodásának, sem a kultúrált bölcsesség pallérozásának.

A halni készülő ember a mellét veri. Reszket, ha az ítélő Istenre gondol és bocsánatért könyörög. Sorsát titok borítja: Mivel biztosítja a holnapot?... Hol a biztosíték az időnek ellenállhatatlan hatalma és az ismeretlen, féktelen erők ellen, melyek támadni fogják emlékét, tanítványait és romba dönthetik, amit alkotott? — Bármily nagy is bizalma önmagában és jövőjében, mégis kénytelen annak gondjaira bízni mindent, akinek hatalma és bölcsessége kormányozza a mindenséget — és akinek örök terveit, szándékait nem ismeri.

Jézusban nem látjuk ezeket a gyarlóságokat. Nem érez bűnbánatot, sem Istentől való félelmet. Mindig megmarad Atyja szeretetében és halála csak visszatérés ahhoz, akitől származott. Emberfia, aki visszamegy Atyja házába, hogy ismét részese legyen a dicsőségnek, melyet, mint Isten Fia, öröktől fogva együtt élvez az

Atyával. Minden, amit idelent hagy a földön, élni és fejlődni fog. Mert a Mester tanítványai közt marad; bár láthatatlanul, de mégis bennük és velük építi tovább országának szent templomát. Tanítványait sem a világ, sem a századok nem győzik le gyűlöletükkel és ördögi hatalmukkal. Ő győzte le a világot és az időt s apostolai reátámaszkodva, századról-századra folytatják a győzelmet.

— Ne riadjon meg a szívetek és ne féljen — bátorítja tanítványait. — Hallottátok, hogy azt mondtam nektek: «Elmegyek és hozzátok jövök»... Ha szeretnétek engem, csak örülnétek annak, hogy az Atyához megyek, mert az Atya nagyobb az Emberfiánál és őt megdicsőíti; a megdicsőített Emberfia pedig elküldi nektek a Vigasztalót. És most megmondtam nektek, mielőtt megtörténne, hogy amikor meg lesz, higgyetek.

Az idő múlik: közeleg a szenvedés és a halál órája.

— Immár nem sokat fogok beszélni veletek — mondja Jézus szomorúan. — Mert jön e világ fejedelme...

Az áruló Júdásra gondol és azokra, akik elfogására készülnek. Jézus szemében ezek mind csak annak eszközei, kit e világ fejedelmének nevez. — «Eljön — mondja — de énbennem semmi sincsen»... Valóban nincs, mert Jézus ment és tiszta minden bűntől. És mégis gonosztevőként bánnak vele!

Sorsában Isten akaratát látja, amelyet teljesítenie kell.

— Szükséges — mondja — hogy megtudja a világ: hogyan szeretem az Atyát. És, amint meghagyta nekem az Atya, úgy cselekszem.

Aztán hirtelen, eltökélve mondja:

— Keljetek föl, menjünk innét.

VIII. FEJEZET.

Az utolsó vacsorától Getszemáneig.

Mindnyájan fölkeltek és, szokás szerint, állva énekelték el a «Hallel» végét, a zsoltárokat, melyek az egiptomi kivonulásra, az átkelésre a Vörös-tengeren, a törvény kihirdetésére, a Messiás kínhalálára és föltámadására emlékeztettek. Jézus ezekben saját sorsát, küzdelmeit, halálát és diadalát látta.

Elvégezvén a zsoltárokat — szent énekeket énekelvén — írja szent Márk — Krisztus és az apostolok az Olajfák hegyére mentek, a kerteken és szőlőkön keresztül. A csöndes éjszakában — mely az utolsó volt, amit a Megváltó a földön töltött — az örök szeretet szava csodála-

tos példabeszédekben ömlött ajkairól. Tudván, hogy itt kell hagynia tanítványait, a végső percek lázas buzgalmával oltja szívükbe tanítását, hogy ne csak higgyenek benne, hanem, hogy egyesüljenek vele és a Lelke bennük lakozzék azután is, ha ő már nem lesz köztük. Meglátván útközben a szőlőket, melyekkel a kertek tele voltak, rájuk mutatott, mondván:

— Én vagyok az igazi szőlőtő és Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, mely énrajtam gyümölcsöt nem hoz, lemetsz és minden gyümölcstermőt megtisztogat, hogy többet teremjen. Ti már tisztát vagytok az ige által, melyet szólottam nektek. Maradjatok hát énbennem és én tibennetek.

— Miként a szőlővessző nem tud gyümölcsöt hozni önmagától, ha nem marad a szőlőtőn: úgy ti sem, ha énbennem nem maradtok. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki énbennem marad és én őbenne: az bő termést hoz; mert nálam nélkül semmit sem tehetnek.

— Ha valaki énbennem nem marad, kivetik azt, mint a szőlővesszőt és elszárad; és összeszedik és tűzre vetik és elég. Ha énbennem maradtok és az én ígéim tibennetek maradnak: amit csak akartok, kérjétek és meglesz nektek. Az által dicsőítetik meg az én Atyám, ha sok gyümölcsöt hoztok és tanítványaim lesztek.

Szent János evangéliuma őrizte meg ezt a példabeszédet, a legszebbet valamennyi közt, melyekben Jézus az örök élet igazságait fejtegette. Egyik se magyarázza nagyobb világossággal és meggyőzőbb erővel a folytonos, benső érintkezés szükségességét Jézus tanítványai közt. Bővebben is megmagyarázza ennek az erős lelki kapcsolatnak célját és fontosságát.

Meg akarta értetni tanítványaival, hogy ő az élet forrása, ők tehát csakis benne és általa élhetnek. Az éltető malaszt belőle árad a tanítványokba, mint ahogy a törzs éltető nedve táplálja a belőle sarjadt vesszőket. Minden, ami nem kapcsolódik szorosán az áldott törzshöz, csak száraz venyige, amit lemetszenek. Bizonyosság erre az álnok tanítvány, aki lemetszetett, mert nem maradt egyesülve az Úrral. Az élő, zöldelő ágakat azonban nyelni, tisztítani kell: ez az áldozat törvénye. Krisztusnak — a titokzatos törzsnek — egyetlen vesszője sem kerülheti el, mert az Atya — a vincellér — sok gyümölcsöt kíván tőle.

Az Atyának — miután elhatározta, hogy megmenti az emberiséget — ez az akarata: szaporítani és hősi erényekre buzdítani Jézus tanítványait — a szőlőt, melyet ültetett, elterjeszteni az egész világon — metszeni a vesszőket és megérlelni a gyümölcsöt, amelyből majd kisajtolják az új ország borát...

Ezeket magyarázva, szeretettől túláradó szívvel folytatta:

— Amint engem szeretett az Atya, én is szerettelek titeket. Maradjatok meg az én szeretetemben. Ha parancsaimat meg fogjátok tartani, megmaradtok szeretetemben: valamint én is megtartottam Atyám parancsait és az ő szeretetében maradok. Ezeket szólottam nektek, hogy örömöm teljék bennetek és a ti örömotok teljes legyen.

«Akiket betölt az isteni szeretet, békében, boldogan és elégedettségben élnek. Lecsillapodnak bennük a vágyak, melyek minden lelket nyugtalanítanak: mert az a szeretet koronázza — írja szent Pál (Filippiekhez: IV., 7) — mely minden értelmet meghalad s elménket és szívünket oltalmazza.»

A tanítványok lelkük mélyéig meghatva hallgatták a Mester hattyúdálát, amint csöndesen mentek át Kedron völgyén, a csillagos éjszakában. És ismét megszólalt a Megváltó, akinek szívében izzott a szent szeretet:

— Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.

És átvillant agyán egy pillanatra közeli halálának dermesztő gondolata — de ebben is csak örök és végtelen szeretetének bizonyítékát látta:

— Nagyobb szeretete senkinek sincs annál — mondta csöndesen — mint ha valaki életét adja barátaiért. Ti az én barátaim vagytok, ha megteszitek, amiket parancsolok nektek.

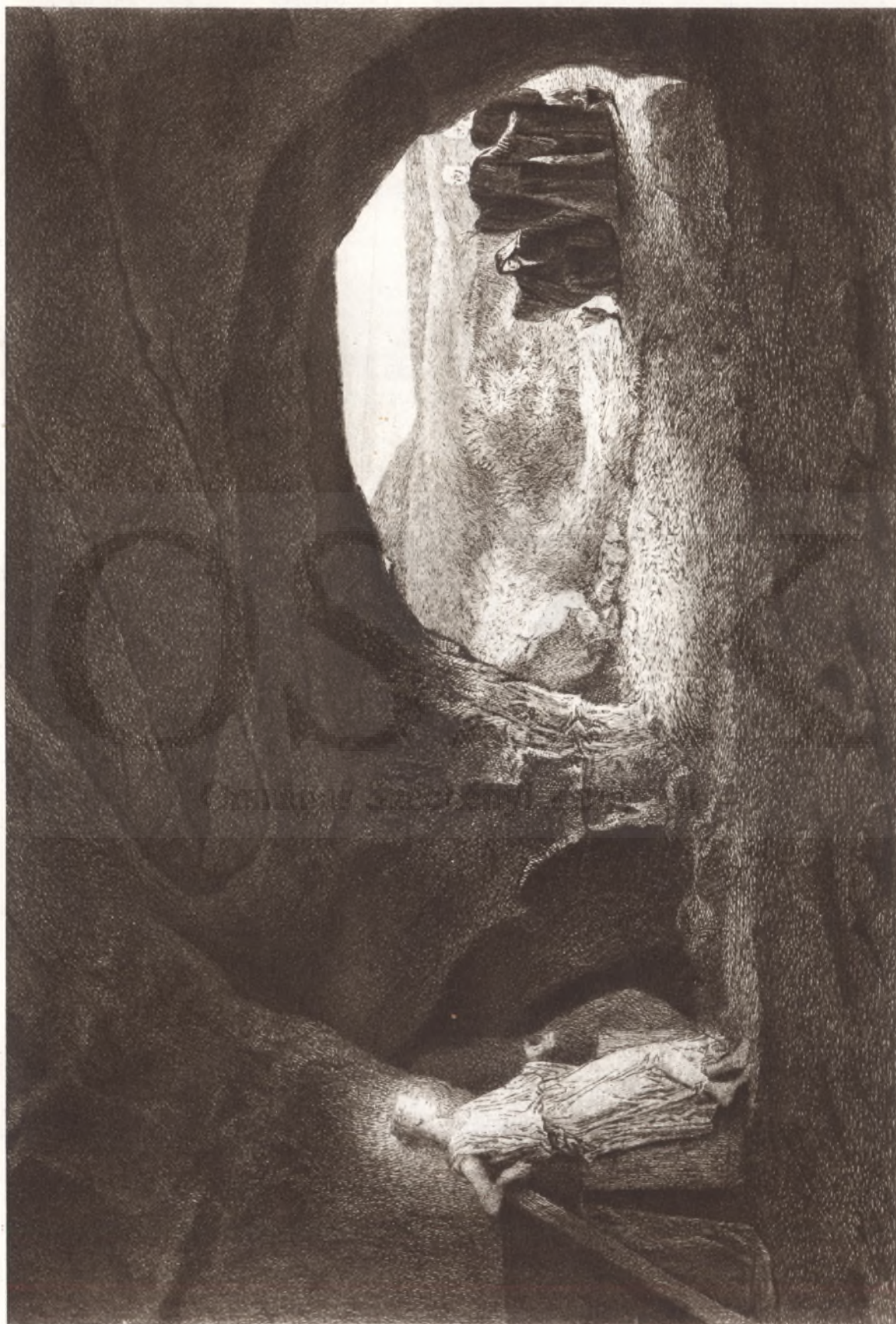
Különösen hangsúlyozza, hogy az apostolokat valóban barátainak tartja és vallja, mert kijelenti:

— Már nem mondalak benneteket szolgálónak, mert a szolga nem tudja, mit mível az ura: hanem barátainak mondtalak titeket, mert mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek.

A bizalom a szeretetből fakad; ha tökéletes a szeretet, akkor teljes a bizalom. Jézus szeretete tökéletes; ahogy az Atya szerette Fiát és mindent kinyilatkoztatott neki: ugyanígy szereti a Fiú is, akiket kiválasztott és elmond nekik mindent, amit az Atyától hallott. Inti azonban tanítványait, hogy nem szabad elbizakodniuk, mert csak az isteni kegyelem tette azzá őket, amik:

— Nem ti választottatok engem — mondja — hanem én választottalak titeket és én rendellek, hogy: elmenvén, gyümölcsöt teremjétek és a ti gyümölcsötök megmaradjon, hogy akár mire kérjétek az Atyát az én nevemben, megadja nektek.

Jézus maga hívja meg és választja ki tanítványait, akik engednek a hívásnak és hozzá

„BEMENVÉN A SÍRBOLTBA, EGY IFJÚT LÁTÁNAK . . . KI MONDÁ NEKIK: A MEGFESZÍTETT NÁZÁRETI JÉZUST KERESÍTEK: FÖLTÁMADOTT!”
(MÁRK: XVI. 6.)

„ÉS IME, JÉZUS ELÉJÜK MÉNE, MONDVÁN: ÜDV NEKTEK! AZOK PEDIG, HOZZÁJÁRULVÁN,
MEGRAGADÁK LÁBAIT ÉS IMÁDÁK ÖT”

(MÁTÉ: XXVII. 9.)

mennek. Ez a meghívás az alapja új életüknek. Rendeltetésük fősséges: hogy elárasszák a világot és isteni gyümölcsöket teremjenek a föld kerektségén mindenütt: de ehhez megkapják az isteni erőt és hatalmat is. Az Atyának gondja van rájuk: mindent megad nekik, amit Jézus nevében kérnek tőle.

És Jézus még egyszer ismétli — mintha nem mondta volna már elégszer:

— Azt parancsolom nektek, hogy szeressétek egymást.

Minden benne van ebben a parancsban. Megtalálják benne az erőt, az örömet és a békességet ezen a földön, ahol lépten-nyomon gyűlölettel találkoznak. Jézus előkészíti őket erre: akarja, hogy tanítványai megismerjék a gyűlöletet — a bűnbe esett, romlott emberiség ördögi gonoszságát — mert el nem kerülhetik. Lefesti hát nekik ezt a gyűlöletet, melynek támadásaira figyelmezteti őket — de azzal a biztatással, hogy: bármily félelmetes, mégis le fogják győzni a szeretet erejével.

— Míg egymást szeretitek — mondja — a világ gyűlölni fog titeket: de tudjátok meg, hogy engem előbb gyűlölt nálatok. Ha e világból valók volnátok, a világ szeretné azt, ami az övé; de mivel hogy nem vagytok ebből a világból valók, hanem én választottalak ki titeket e világból: azért gyűlöl benneteket a világ.

Amikor Jézus a világról beszél, a gonosz lélek hatalmának alávetett emberiséget érti ezen. Szerte a föld kerektségén a bűn uralkodik: alapja, törvénye, végső célja az önzés. A gőg, az érzékiség, a hiúság uralkodni, zsarnokoskodni, élvezni akar és semmitől se retten visszsa, hogy sikert arasson. Minden csalfaságra, erőszakra, aljasságra és minden bűnre kész — még Istennel is szembeszáll — ha elvakultságában úgy véli, hogy ez az érdeke.

Az Emberfia az egyetlen ember, aki teljesen ellentétben áll ezzel az anyagi gondolkodású, romlott világgal: innét van az ellene tornyosuló gyűlölet, mely alapján Istennek, a jónak és erénynek gyűlölete. Tanítványai öröklük a világnak ezt a gyűlöletét Jézus ellen.

— Emlékezzetek szavaimra, melyeket mondtam nektek — inti őket: — Nem nagyobb a szolga uránál. Ha engem üldöztek: titeket is üldözni fognak; ha az én beszédemet megtartották: a tiéteket is majd megtartják. De mind ezeket az én nevemért fogják cselekedni nektek: mert nem ismerik azt, aki engem küldött.

A világnak ezt a vak gyűlöletét legádázabb formájában zúdította Jézusra a zsidó nép: a hamis buzgóság, a képmutató jámborság s a romlott vallásosság álszenteskedő formájában. És Jézus még ezeket a megrögzött bűnösöket is

sajnálja, sőt megpróbálja mentetetni is, de érzi, hogy nincs mentségük:

— Ha nem jöttem és nem szólottam volna nekik, vétjük nem volna; most pedig nincs mentségük bűneikre. Aki engem gyűlöl, gyűlöli Atyámat is. Ha nem miveltem volna közöttük a tetteket, amilyeneket senki más nem cselekedett: bűnük nem volna; most pedig láttak és gyűlöltek engem is, Atyámat is.

Ez az őszinte fájdalomtól szomorú beszéd nyíltan föltárja a zsidó hitetlenség titkos okait. A vallási igazságnak, a törvénynek és szertartásoknak ezek a hivatalos őrei — mondja Jézus — nem ismerik és nem szeretik Istent. Ha szeretnék volna az Atyát, nem gyűlölnék Jézust, akit az Atya küldött; és ha ismerték és szeretnék volna Istent, nem gyűlölnék azt se, aki Isten igéit hirdeti és szent akaratát jött végrehajtani köztük.

Képmutató álszenteskedésük leplezi hitetlen és a gonosz lélek hatalmának alávetett lelküket. Visszautasítván Jézust, igazolják a zsoltáros király jóslatát: «Ok nélkül gyűlölnek engem»... De az Atya befogadja visszautasított és kigúnyolt Fiát és Jézus megjósolja ezt:

— Mikor pedig eljövend a Vigasztaló, kit én küldök nektek az Atyától: — az igazság Lelkét, ki az Atyától származik — ő majd bizonyosságot tesz énfelőlem.

Nem csak az örökkévalóságban dicsőíti meg, hanem fölmagasztalja már ezen a világon is. Nem a gyűlölet és a tévedés, hanem a szeretet és az igazság győzedelmeskedik már itt a földön is!

— És ti is bizonyosságot tesztek — folytatta Jézus — mert kezdettől velem vagytok.

Az igazság Lelke, megszállván azt a maroknyi tanítványt, aki tanuja volt Jézus apostolkodásának, megalkottatta velük az Egyházat s az alig megalakult Egyház a világ négy táján hirdette Jézus szentségét, igazságát, jóságát és istenségét. Szava, mely a századok során egyre hangosabb lesz, hatalmas erővel harsogja túl a véres viharokat, a zsidók káromlását, a vértanúk halálhörgését és uralkodik — *urbi et orbi* — még a modern idők hitetlenségén is. Nincs hatalom, mely el bírná nyomni vagy elfojthatná. Mint orkán száguld végig a világ fölött a legszentebb hang hívó szava, az erény szentségével, az isteni lángelme fősségével és a Golgota keresztségének tündöklő dicsfényében.

Miután tanítványait isteni reménnyel bátorította és megjósolta nekik a gyűlöletet és üldöztetést, ismét vigasztalja őket:

— Ezeket mondtam nektek, hogy meg ne botránkoztatok. Ki fognak zárni benneteket a zsinagógából, sőt eljön az óra, hogy mind az,

aki megöl titeket, szolgálatot vél tenni az Istennek. És ezeket fogják cselekedni veletek, mert nem ismerték az Atyát, sem engemet. De ezeket szólottam nektek, hogy mikor eljövend az óra, rájuk emlékezzetek, hogy én megmondtam nektek. Mindezt pedig kezdetben nem mondtam nektek, minthogy veletek valék.

Csupa mélyen szántó igazság, amit Jézus életének utolsó óráiban közöl tanítványaival. Gyakran beszél az Atyáról és a Lélekről, kioktatja őket kötelességeikről és megmutatja nekik gyöngéd szeretetét. Sohasem beszélt még velük a túláradó ragaszkodásnak ily melegségével. De ugyanakkor nyomatékosan ismétli — amire már apostolkodásuk elején is figyelmeztette tanítványait — hogy üldözni és gyűlölni fogják őket: sőt most még gyászosabb jövőt jósol nekik. Nem a pogányok lesznek kegyetlen üldözőik, hanem Isten választott népe. Azok a tekintélyek — a papi fejedelmek és írástudók — akiket Isten fölkent és akik Mózes székéről beszélnek — miután Jézust visszautasították: irgalom nélkül üldözik és halálra viszik őket is.

Ha olyanok üldöznék a tanítványokat, akik gyűlölik és megtagadják az Istent, ez nem volna olyan kegyetlen fájdalom, mint azoktól üldöztetni, akik az elárult és meghamisított vallás nevében fojtják el az igazságot; istenkáromló gyanánt bűnhődni, mikor Istent dicsőítjük — hitrombolással vádoltatni, mikor a vallás tisztaságát védjük és keressük — ez a legégbekiáltóbb vértanúság. Jézusnak ezt kellett elszenvednie és ugyanezt fogják tapasztalni hű tanítványai is.

Most már tudják ezt a tanítványok. Emlékükbe vésik a Mester utolsó szavait: ebből merítenek majd bátorságot, mikor Jézus nem lesz már köztük. Mivel még mindig megüli szívüket a közeli válás szomorúsága, Jézus ismét vigasztalja őket. Azt akarja, hogy tanítványait is eltöltse az a mennyei boldogság, amit ő érez, hogy most az Atyához megy. Ám az apostolok szíve tele van szorongó aggodalommal, hogy mi lesz velük, ha egyedül maradnak?... Jézus megérzi ezt és azt kérdi tőlük:

— Most pedig, mikor elmegyek ahhoz, aki engem küldött, senki közületek nem kérdi tőlem: «Hová mégy?»... hanem, mivel ezeket mondtam, szomorúság tölti be szíveteket. De én az igazságot mondom: Jobb nektek, hogy én elmegyek; mert ha el nem megyek: a Vigasztaló nem jövend hozzátok: ha pedig elmegyek, el fogom őt küldeni hozzátok.

Míg Jézus szabad akaratból élt a földön, mint Emberfia, alávetve a halandó emberiség törvényeinek, a Lélek, mely benne élt, mindenkit megvilágosított, aki Jézushoz közeledett. De

most, hogy Jézus elmegy, gondoskodni fog arról, hogy az Atya egyenesen az apostoloknak küldje el a Lelket, aki az Atya akaratából és annak teljes hatalmával megkezdí Isten országának megalapítását. Íme, a vigasztaló ígéret...

— Ki mikor eljön — mondja Jézus a Lélekről — meggyőzi a világot a bűnről, az igazságról és az ítéletről; tudni illik a bűnről, mert nem hisznek énbennem; meg az igazságról, hogy az Atyához megyek és már nem láttok engem; az ítéletről pedig: hogy e világ fejedelme már megítéltetett.

Ez a három, rejtélyes és kifürkészhetetlen mély értelmű kijelentés megmagyarázza a Szentlélek rendeltetését és megjósolja a győzelmet, melyet Jézus tanítványaival együtt, a világon arat.

A pogány világ, éppen úgy, mint a zsidó nép, nem látta, nem tudta a maga bűnös voltát; nem akarta elfogadni Jézust, minek folytán oly végtelenül súlyosodott az állapota, hogy végre is meg kellett győződnie a bűnről. Hogy ettől szabadulhasson, hinnie kell az egyetlen Megváltóban; és ez a hit, mely a Szentlélek munkája révén megszámlálhatatlan sokaságú szent nép vallása lesz, bebizonyítja az egész világnak, hogy a szentségnek és minden erőnyeknek egyedül Krisztus a forrása és kútfeje.

A világ nem ismeri a tökéletes igazságot, mely kedvessé teszi az embert Isten előtt. Eredetileg és teljesen csak az Emberfiában van meg ez az igazság, akit a zsidók, mint gonosztevőt és istenkáromlót el akarnak pusztítani. Isten Lelke azonban kiragadja Jézust a halál hatalmából és a világ bűneiből: magához emeli és a jobbjára felül ülteti; ahonnan egész világra sugározza majd fényét, hogy aki látni akarja, megláthassa és megérthesse a tökéletes igazságot.

Az ember nem tudja: kit sújt az ítélet. Jogosan bírónak véli magát, de nem sejti, hogy a törvény, melyre hivatkozva él és a lélek, melynek gonosz sugallataira hallgat: voltaképpen épp azok, akiket Isten kárhoztat. A legyőzött tehát nem Jézus lesz abban a pörben, hanem a gonosz, akit Jézus tulajdon halála által győz le. Isten Lelke, fölszabadítván az emberek lelkiismeretét a gonosz zsarnoksága alól, élő példákkal bizonyítja majd a gonosznak vereségét és meggyőzi a világot a Jézusra kimondott ítélet igazságtalanságáról. Minden ember, aki igaz hitében megszentesül, mint a Mester: minden ilyen ember egy-egy élő tanu, aki az örök igazság diadalát hirdeti és a gonosz lélek vereségét bizonyítja.

A tanítványaival közölt sok szent igazság után — melyeket csak félig érthettek az egy-

szerű emberek — Jézus kis ideig hallgatott, majd csöndesen így szólt:

— Még sok mondani valóm volna nektek, de most nem vagytok hozzá elég erősek. — De mindjárt meg is ígéri, hogy elküldi nekik a helyettesét, aki majd mindent megmagyaráz és eligazít.

— Mikor pedig eljövend ő, az igazság Lelke, — mondja — ő majd eligazít titeket minden igazságban, mert nem magától fog szólni, hanem amiket hall, azokat fogja mondani és a jövődöket hirdeti nektek.

— Ő majd megdicsőít engem — folytatja — mert az enyéből vesz és kijelenti nektek. Minden, ami Atyámé, az enyém: azért mondotam, hogy az enyéből vesz és kijelenti nektek.

Valóban a Szentlélek az — az igazság Lelke, a Vigasztaló — akit Jézus elküld, hogy bevassa az apostolokat abba, amit szent Pál «Jézus titká»-nak nevez az Efezusiakhoz írt levelében: abba, amit Jézus «minden igazság»-nak mond. Tőle fogják megtudni az apostolok a Jézus halála által végbement általános megváltást, a mózesi szertartások eltörlését, Izrael bukását az Úr színe előtt: a pogányok meghívását Isten országába és ennek nagyszerű fejlődését.

Az órák múlnak és a Megváltó ismét a válásra gondol.

— Még egy kis idő — búcsúzik újra — és már nem láttok engem. És megint egy kis idő és megláttok engem. Mert (most) az Atyához megyek.

Titokzatos szavak, burkolt célzás arra, hogy meghal és eltemettetik, de csak rövid időre; ez alatt eltűnik szomorkodó és elszéledt tanítványainak szemei elől, akikben már csak alig pislog a hit és remény hamvadó szikrája. De aztán, kis idő múlva, ismét föltámad életének utolsó, dicsőséges szakára, amikor újra megjelenik tanítványai közt, elmondja nekik végső utasításait és mindörökre fölszáll Atyjához, a mennyek országába, hogy elküldje apostolainak a Lelket.

A tanítványok zavarodottan néztek össze és szorongva kérdezgették egymástól, hogy mit jelentenek ezek a rejtélyes szavak.

— «Mi az, amit nekünk mond: egy kis idő és nem láttok engem — jegyzi föl töprengésüket szent János evangélista — és ismét egy kis idő és megláttok engem? és: mert az Atyához megyek?... Mondák azért: mi az, amit mond: egy kis idő?... Nem értjük, mit beszél?...

Jézus észrevette a tanítványok zavart aggodalmait és nem várta meg, míg kérdezik, hanem önként magyarázta meg szavait:

— Bizony, bizony mondom nektek, hogy ti majd sírtok és jajgattok, a világ pedig örvendeni fog; ti majd szomorkodtok: de a ti szomorúságtok örömmre fordul.

— Az asszony, midőn szül, szomorúságában vagyon, mert eljött az ő órája; mikor pedig megszülte a gyermeket, már nem emlékszik a szorongatásra örömeiben, hogy ember született a világra.

— Ti is most ugyan szomorúságban vagytok, de majd ismét meglátlak titeket és örvendeni fog szívetek és örömtöket senkise veszi el tőletek.

— És azon a napon már semmit sem kérdeztek én tőlem. Bizony, bizony mondom nektek: amit csak kérni fogtok az Atyától az én nevemben, megadja nektek. Eddig semmit sem kértetek az én nevemben. Kérjete és megnyerítetek, hogy örömtök teljes legyen.

Míg Jézus velük volt, a tanítványok minden dolgukban hozzá fordultak: ő volt tanácsadójuk, támaszuk és minden örömük; ha nem lesz közöttük: Lelke fogja helyettesíteni. Jézus a Lélek által él majd lelkükben — nem kell többé Jézust kérdeznük. Azelőtt példabeszédben és hasonlatokban beszélt nekik az isteni dolgokról, de a képletes kinyilatkoztatás gyakran homályba burkolta az igazságot, a szavaknak mélyebb és igazibb értelmét. A Lélek azonban eloszlatja a homályt és olyan nyelven közli majd velük az isteni titkokat, aminőt fül nem hallott, száj nem beszélt soha azelőtt.

Ez a Lélek, mint belső tanácsadó sugallja majd a szükséges igazságokat és teljes világossággal tölti el a tanítványokat. És, valamint Jézus: éppen úgy az apostolok — de valamennyi hívő is — mindent megnyernek az Atyától, miután a Lélekben részesültek.

Ez az igazi, egyedüli, hathatós imádság. — Nem mi imádkozunk, hanem Jézus Lelke imádkozik bennünk. Amit a pogányok és zsidók imádságnak mondanak, az mind csak emberi kérelem: nem gyökerezik az örök szeretetben, nem is férközhetik be tehát az Atya szeretetébe — ezért meddő és sikertelen. Jézus imája ellenben mindig hatásos, mert az Atya meghallja — és meg is hallgatja — mivelhogy szeret minket.

— Eljön az óra — biztatja tanítványait a Megváltó — midőn már nem példabeszédekben fogok nektek szólni, hanem nyíltan beszélek az Atyáról. Azon a napon majd az én nevemben kértek és nem mondom nektek, hogy én fogom kérni az Atyát értetek, mert maga az Atya szeret titeket, mivelhogy ti szerettetek engem és elhittétek, hogy én az Istentől jöttem ki. Kijöttem az Atyától és a világra jöttem; ismét elhagyom e világot és az Atyához megyek.

Benne van ebben a néhány szóban Isten öröktől való Fiának egész lénye és egész története. Nem a semmiből lett, mint mi, hanem — öröktől fogva születvén — az Atyától származott. Isteni lényét szenvedő és halandó emberi természet alá rejtve, jött e világra és most, hogy halála által elhagyja a világot — meghalván — leveti emberi gyarlóságát és halandóságát, visszatér az Atyához, aki — még emberi természetében is — hatalmával és dicsőségével ékesíti Fiát.

A tanítványok álmélkodó boldogsággal és lelkes örömmel hallgatták a Megváltót. Íme, az Úr eltalálta titkos gondolataikat, eloszlatta aggodalmaikat, megértették minden szavát és rajongva hittek benne.

— Íme, most nyíltan beszélj! — kiáltottak föl: — és semmi példabeszédet nem mondasz. Most tudjuk, hogy mindent tudsz és nincs szükséged, hogy valaki kérdezzen téged: azért elhiszük, hogy az Istentől jöttél ki.

Jézus istensége lakozott bennük és áradt ki lelkükből: az a hit, amit az Úr kívánt tőlük. Jézus nyugodt; célját elérte: ezek örökre hűség hívei lesznek.

— Most hiszitek? — kérdezi; de, látván a szörnyű jövőt, mely fenyegetően vetette előre árnyékát, szomorúan folytatja:

— Íme, eljön az óra és már eljött, hogy elszéledjetelek... Kiki az ő tulajdonába: és engem magamra hagyjatok. — Aztán hozzátette: — De én nem vagyok egyedül, mert az Atya én velem vagyok... Ezeket szóltam nektek, hogy békességetek legyen én bennem. E világon szorongatástok legyen; de bízzatok: én legyőztem a világot!

A diadalnak és a teljes bizalomnak ezzel a kijelentésével végezte szavait Jézus. Valóban legyőzte a világot, melyet itt hagyni készült, de itt maradnak hűséges tanítványai, hogy hitet tegyenek róla és győzelméről.

IX. FEJEZET.

Jézus imája. — A halálküzdelem. — Elfogatása.

A Getszemáni kert felé menvén, Jézus a Kedron völgyébe ért tanítványaival. Az Írás «Száve», azaz a Király völgyének nevezi. Ábrahám itt találkozott Sálem királyával, Melkizedekkel, aki kenyeret és bort áldozott Istennek, a hívők Atyját — Ábrahámot — pedig megáldotta, ahogy Mózes megírta. Ugyanitt futott keresztül Dávid is, mezítelen lábbal, fejét befödve, hű szolgálóitól kísérve, mikor a pusztába menekült Absolon haragja elől.

Mélyen a völgy fenekén volt a kiszáradt patak medre; esős időszakban a Bir-Ejub forrás vizeit szaporította Siloen túl. Ilyenkor kiáradt és meszes talajban rohant tajtékozva a Holt-tenger felé. Zordon, magányos volt ez a szomorú völgy, tele gyászos emlékekkel — Absolon, Jozafát, Zakariás sírjaival — és még sívárabbá tette az, hogy egész keleti oldala temető volt.

Talán éppen ezekkel a síremlékekkel szemben állt meg Krisztus. Végző útjára indulva — mielőtt föláldozná magát, mint örök áldozat és örök pap — könyörgő fohással fordult Atyájához és lelkének minden vágját, szeretetének izzó forróságát beleönti fonséges könyörgésébe. Égre emelvén szemét, így imádkozott:

— Atyám, eljött az óra: dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen téged; amint-hogy hatalommal ruháztad föl őt minden test fölött, hogy mindenkinek, akit neki adtál egykor örök életet adjon. Az pedig az örök élet: hogy megismerjenek téged, egyedül igaz Istent és akit küldöttél: Jézus Krisztust.

— Én téged megdicsőítettem a földön, a munkát elvégeztem, melyet rám bízál, hogy azt megtegyem; és most te dicsőíts meg engem, Atyám, tenmagadnál, azzal a dicsőséggel, mely enyém volt nálad, mielőtt a világ lett.

— Megismertettem nevedet az emberekkel, kiket e világból nekem adtál. Tied voltak és nekem adtad őket és megtartották a te beszédedet. Most már megtudták, hogy minden, amit nekem adtál tetőled vagy; mert az ígéket, melyeket nekem adtál, átadtam nekik és ők elfogadták és megismerték az igazságot, hogy téled jöttem ki és elhitték, hogy te küldöttél engem.

— Én óérettük könyörgők: nem a világért könyörgők, hanem azokért, kiket nekem adtál; mert a tied ők és az enyémeik mind a tied és a tied enyémeik és én megdicsőültem bennük.

— Én már nem vagyok e világban, ők még e világban vannak, én pedig tehozzád megyek. Szent Atyám! Tarsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi vagyunk.

— Míg velük voltam, én tartottam meg őket a te nevedben. Megőriztem, akiket nekem adtál: és senkisémet veszett el belőlük más, mint a károhozat fia, hogy beteljesedjék az Írás.

Most pedig hozzád megyek és ezeket beszélem a világon, hogy az én örömöm teljes legyen bennük. Én közöltem velük a te ígédet és a világ gyűlölte őket, mert nem e világból valók, aminthogy én sem vagyok e világból.

— Nem kérem, hogy vedd el őket a világból, hanem hogy óvd meg őket a gonosztól. Nem e világból valók ők, mint ahogy én sem

„ÉS TÖRTÉNT, MIDŐN ASZTALHOZ ÜLT VELÜK, VÉVÉN A KENYERET, MEGÁLDÁ ÉS MEGSZEGÉ...
ÉS MEGISMERÉK ŐT”

(LUKÁCS: XXIV. 30.)

„VÉGRE AZ ASZTALNÁL ÜLŐ TIZENEGYNEK JELENT MEG... ÉS MONDÁ NEKIK: ELMENVÉN
AZ EGÉSZ VILÁGRA, HIRDESSÉTEK AZ EVANGÉLIUMOT MINDEN TEREMTMÉNYNEK”
(MÁRK: XVI. 14. ÉS KÖV.)

vagyok e világból. Szenteld meg őket az igazságban. A te igéd az igazság. Amint te küldöttél engem a világba, úgy küldöttem én is a világba őket. És én, őértük szentelem magam, hogy ők is meg legyenek szentelve az igazságban.

— De nem csupán őértük könyörgöm, hanem azokért is, kik az ő szavaik által hinni fognak énbennem, hogy mindnyájan egyek legyenek bennünk és így elhigye a világ, hogy te küldöttél engem.

— En pedig a dicsőséget, melyet nekem adtál, közöltem velük, hogy egyek legyenek és megismerje a világ, hogy te küldöttél engem és szeretet őket, mint ahogy engem is szeretted.

— Atyám, akiket nekem adtál: akarom, hogy ahol én vagyok, ők is velem legyenek, hogy lássák az én dicsőségemet, melyet nekem adtál, mert szeretted engem, a világ alkotása előtt.

— En igaz Atyám! a világ téged nem ismert meg, én pedig ismertelek téged és ezek is megismerték, hogy te küldöttél engem. És én megismertettem velük a te nevedet és meg is fogom ismertetni, hogy a szeretet, mellyel engem szeretted, bennük legyen és én őbennük.

Jézusnak ez az imája nem fér meg a föld határai közt, túlmegy a világegyetem korlátain: minden időknek föléje emelkedik — magasabbra szárnyal még az égboltozatnál is, amelyre szeméit emelte, míg imádkozott. Végtelen és örökkévaló ez a fohász, mint maga Isten, akihez intézte: végtelen és örökkévaló, mint a benne foglalt könyörgés és az isteni örök, melyeket működésbe hoz.

Jézus — «minden testnek» Ura és Mestere — hogy megígérhesse az örök életet mindazoknak, kiket Atyja neki adott: kívánja, hogy teljesüljön rajta és az egész emberiségen az isteni akarat. Kívánja, hogy az Isten képére és hasonlatosságára teremtett értelmes lények vele egyesüljenek és dicsőítsék őt, miután az igazságban kinyilatkoztatta magát nekik; egyúttal uralkodni is akar rajtuk a végtelen szeretet Lelkével, mivelhogy ez Isten terve és szándéka.

Az Emberfia már elvégezte a munkát, amit mennyei Atyja reá bízott: egyesítette híveit a hitben. Az apostolok elfogadták tanítását, ismerik az Atya nevét: tudják, hogy ő Isten Fia és az Atyától való, aki a földre küldte őt, hogy megváltsa az emberiséget. Most azt kéri, hogy dicsőítse meg őt az Atya és adja meg neki azt a dicsőséget, melynek részese volt, mielőtt a világ lett.

A legnagyobb és egyetlen dicsőség, melyet Jézus az emberek közt keresett, az volt, hogy

ismerjék el Isten Fiának, egyenlőnek az Atyával: ez megadatik neki. Rajta kívül soha senkit nem neveznek Isten Fiának. Mikor Jézus Atyjához fordul: bármit kér is, mindig meghallgatásra talál. Halála által megnyeri a Föltámadás dicsőségét, a földet diadalmas mennybe-menetele által megdicsőülve hagyja itt. Azután pedig, bár láthatatlanul, de az általa küldendő Lélek által — halhatatlanul és isteni emberiségében — Isten országának megalapításán fáradozik.

De nemcsak magáért imádkozik: könyörög tanítványaiért is. Miután nem lesz köztük többé, hogy megóvhassa őket: Atyját kéri, hogy oltalmába fogadván, vigyázzon rájuk. Nem kell hát félniük az apostoloknak ezen a világon, mely Jézus neve miatt gyűlöli őket: velük van az Atya hatalma és ereje.

Ez a világ rossz: a tanítványok nem azok. Miután hittek Jézus szavaiban: ők már hozzá és az Atyához tartoznak. Jézus tehát könyörög értük, hogy az Atya szentelje meg és szabadítsa meg őket a gonosztól. Példájára, aki, mint áldozat küldetett e világra: azt akarja, hogy tanítványai teljes erejükből fáradozzanak az Atya akaratának teljesítésén — hogy egymást úgy szeressék, mint ahogy az Atya és Fiú szeretik egymást — és hogy egygyé legyenek, mint ahogy az Atya és Fiú is egy. Azt kéri, hogy ezen a világon, ahol az önzés mindenkit egymás ellen lázít: az apostolok szeretettel legyenek egymáshoz s ebben a szeretetben egyesülve, legyenek bizonyosságai az ő isteni küldetésének.

Ezt pedig nemcsak mostani, hanem minden jövődő tanítványának is kéri. Az időn és téren át szélszórva látja őket szerte a világban; 'arra kéri ezért az Atyát, hogy az időnek és térnek ellenére, melyek elválasztják őket: egygyé legyenek, valamint az Atya és Fiú is egy. Bámulatos és szent egységet alkossanak a tanítványok és ez legyen a hívők örök családjának alapja s egyszersmind bizonyítéka annak is, hogy az Atya szereti őket, mint ahogy szerette Jézust, egyszülött Fiát.

Végre kéri Jézus, hogy ahol ő lesz, azok is vele legyenek, akiket neki adott az Atya: ugyanabban a mennyben, ugyanabban a halhatatlanságban. Oly határozottsággal, mint a fiú, aki tudja, hogy ugyanezt akarja az Atya is: Jézus kívánja, hogy mindenki lássa az ő dicsőségét és — látván azt — mindnyájan egyek legyenek az örök életben. Mert Isten véghetetlen jóságának és bölcsességének ez lesz a koronája: Isten országa, mely a szeretet erejével mindenkit magához vonz és ahhoz az egységhez vezet, mely megalkotja az Isten életében részt vevő lelkek családját. Míg a világ földi bűnök örvé-

nyében vergődve haldokol: a kiválasztott lelkek lerázzák a bűn jármát és Jézus hívására azzal egyesülnek, aki megszabadítja őket a rossz kísértéseitől.

Elvégezvén imáját, Jézus átment a Kedron patakon.

— Mindnyájan megbotránkoztok bennem az éjjel — mondta tanítványainak — mert írva vagyok: megverem a pásztort és elszélednek a juhok. De, majd ha föltámadtam, előttetek megyek Galiléába.

Péter fölindult. Lehet, hogy lelkében még sajgott a Megváltó szelíd szemrehányása, melyel megjósolta, hogy Péter megtagadja őt; talán ezért fakadt ki heves fogadkozással, mondván:

— Ha mindnyájan meg is botránkoznak benned, de én nem!

Amire Jézus szomorú szelídséggel felelt:

— Bizony mondom neked, hogy te ma, ez éjjel, mielőtt a kakas kétszer szólna, háromszor tagadsz meg engem.

Péter pedig még hevesebben tiltakozott:

— Ha meg is kell halnom veled együtt, nem tagadlak meg téged!

Hasonlóképpen erélyes szavakkal bizonyította hűségét a többi tíz tanítvány is, mialatt a patak balpartján mentek fölfelé az Olajfák hegyére.

Jeruzsálemben, mint a legtöbb keleti városban, a kertek nem a falakon belül, hanem a városon kívül voltak, főképpen az Olajfák hegyének keleti lejtőjén. Ennek a hegynek tövétől vagy száz lépésnyire volt a Getszemáninak nevezett kert, melyet szent Márk evangélista majornak nevez. Jézus gyakran ment oda tanítványaival esténként, hogy imádkozzék. Nagyon szerette ezt a magányos kertet, melynek környéke szomorú és komor, szinte áhítatot parancsoló volt. Nyugaton csak a fenyegető Antonia-torony, meg a templom magas falai és a szent épületek kupolái látszottak; jobbról a Skopus-hegy kopár orma szökkent a magasba, míg balról Jozafát völgyének néma sírjai hirdették az enyészetet.

Itt akart Jézus még egyszer imádkozni utolsó éjszakáján — «szorongatva a fájdalomtól, mint az olajfa gyümölcse a Getszemani sajtolója alatt» — ahogy Zakariás próféta megjövendölte.

Belépvén a majorba tanítványaival, Jézus letelepítette őket:

— Üljetek le itt, míg odébb megyek és imádkozom.

És, maga mellé vévén Pétert és Zebedeus két fiát (Jánost és Jakabot), kődobásnyira elment tőlük. Közeli végének borzalmas szenvedései

dései rettenéssel töltötték el szívét. Emésztő szomorúságában remegni kezdett.

— Szomorú az én lelkem mindhalálig — mondta három kísérőjének — várjatok itt és virrasszatok velem.

«Kissé előbbre menvén» — írja szent Máté evangélista — «orcájára borula, imádkozván és mondván:

— Atyám, ha lehetséges: múltjék el tőlem ez a pohár: mindazonáltal ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem amint te!»...

Mikor visszatért három tanítványához, akiket arra kért, hogy virrasszanak vele, alva találta őket. Szomorúan pirongatta Pétert:

— Így hát egy óráig sem birtatok virrasztani velem?...

Péter, aki egy órával ezelőtt halni késznek mondta magát Jézusért, némán lehajtotta a fejét és a Megváltó csöndesen mondta:

— Ébren legyetek és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne esetek. A lélek ugyan kész, de a test gyöngö...

Ebben az utolsó mondatban benne van a teljes bocsánat és feloldozás. Jézus mély értelmű szavaiból kicsendül a szerető megértés. Szándékban és lélekben halálig készek követni Mesterüket a tanítványok, de az emberi természet gyarlósága — a testi erőtlenség — összeroppan a lélekre nehezedő megpróbáltatások súlya alatt.

Jézus újra elment és tovább imádkozott:

— Atyám! ha el nem múlhat ez a pohár, hogy ki ne igyam: legyen meg a te akaratod.

Ismét visszament tanítványaihoz és megint alva találta őket, mert szemek el voltak nehezdedve. Jézus most nem keltette föl őket, hanem újra visszament és harmadszor is ugyanúgy imádkozott, mint előbb:

— Abba, Atyám! minden lehetséges neked: vedd el hát tőlem ezt a poharat; de ne az legyen, amit én akarok, hanem az, amit te!

Ekkor angyal szállt le hozzá a mennyből, hogy megerősítse és bátorítsa. Jézus pedig, tusakodván a halállal, még buzgóbban imádkozott: «és lőn az ő verejtéke, mint a földre hulló vér csöppjei»...

Azután, fölkelvén az imádságtól és tanítványaihoz menvén, ismét alva találta őket a nagy szomorúság miatt.

— Aludjatok már és nyugodjatok — mondta nekik szomorú szelídséggel — mert íme: elközelgett az óra, mikor az Emberfia a bűnösök kezébe adatik. Keljeteek föl, menjünk: íme, közeledik, aki engem elárul.

Tragikus föntségében a világtörténelem legmagasztosabb jelene ez a getszemáni éjszaka, melynél szívbemarkolóbb esemény nem fordul elő Jézus egész életében és, mint a földöntúli

szereket és önfeláldozás hősie példája, egyene-
sen a Golgota vére drámája mellé sorakozik.

Ugyanabban az órában, mikor szenvedése és
kínhalála megkezdődik, eljajdul benne a lélek:
fél és remeg, halálosan szomorú és vére verej-
ték csurog homlokáról. Nem sokkal előbb még
boldogan siet a halál elé: szinte jutalmul kéri
az Atyától, mint megdicsőíttetésének cszközét;
máskor meg «kelyhének» mondta, amelyet
«vágyva vágyott kiinni» — majd ismét «ke-
resztségnek» nevezte, mondván: «óhajtva várom,
hogy megkereszteltessem»... És most, amikor
útott végre vágyai teljesedésének órája, elha-
nyatlik benne a lélek és szorongva kiált föl:
«Atyám, ha lehetséges, múltjék el tőlem ez a
pohár!»

Ebben a belső lelki tusában azonban nem
Jézus elhatározása rendült meg és nem is az
akarata próbált kitérni Atyja parancsának tel-
jesítése előtt. Mert a leghevesebb lelki szoron-
gásban is újra meg újra ismétli: «Atyám, ne
az én akaratom legyen meg, hanem a tied!»

Amde az akarat még nem minden az em-
berben. Testünk gyöngesége és természetünk
gyarlósága még azokban is visszariad a fajda-
lomtól, akiket egészen eltölt Isten s akik föltét-
lenül, vakon engedelmeskednek neki; az élet-
osztón viaskodik a halállal... És az életvágy
— mint minden, ami természetünk lényege —
a maga teljes erejében megvolt az Emberfiá-
ban is.

Jézus minden fájdalomtól megszabadíhatta
volna magát, de nem akarta. A szenvedés és
halál által lesz valódi ember: ez avatja «Isten
bárányává, ki elveszi a világ bűneit». Szennvedni
fog és meghal: vállalja és mindvégig tűri a kín-
szennvedés minden borzalmát és a halál iszo-
nyatát — pedig ez sokkal többet jelent neki,
mint bármely halandó embernek. Mert az em-
ber nem ismeri a halálban reá várakozó szen-
vedést és kínokat: Jézus ellenben előre látja.
Szeme előtt elvonul a testi-lelki gyötrelmeknek
végtelen sora: az árulás, tanítványainak riadt
elszéledése, saját magának pellengérré állítása,
megostoroztatása — hogy leköpi, arcul verik
és kigúnyolják — mind ennek tetejébe pedig
az emésztő keserűség, hogy igazságtalanul íté-
lik el s a leggyalázatosabb gonosztevők bünteté-
sével — a keresztfán — gyilkolják meg!

Fokozza saját szenvedéseit azoknak faj-
dalma is, akik az idők folyamán majd szintén
szennvednek, sőt vértanúsággal tesznek tanuságot
mellette — szeretett tanítványai, meg azok a
hívők és hithirdetők, akiket a zsidók és pogá-
nyok makacs gyűlölete kerget majd halálba ő
miatta!... Vértenger háborog és hullámszik kö-

rülött: — ez az ára annak, hogy a világ meg-
tisztuljon bűneitől.

Most még borzasztóbbnak látja a bűnt,
amely már annyi fájdalmat okozott neki életé-
ben: emberi lelkiismerete roskadozik a tömér-
dek gonoszság következményeinek terhe alatt.
Az emberi gonoszság aljasságánál nincs nagyobb
kín a szent életű ember szemében és Jézus
egész förtelmességében ismerte azt eredetében,
fejlődésében és végső elkárhozásában. Megis-
merte az olthatatlan gyűlöletet, mely lángra lob-
bantja az ítélet haragját és — hogy kiengesz-
telje az Atyát és megmenthesse az egész em-
beriséget — magára vette mindenkinek gonosz-
ságát, ahogy Izaiás mondja: és a gonoszságnak
ez az áradata sodorta el.

Elpusztult volna már abban a halálos gyöt-
relemben, mely a Getszemáni kertben rászak-
adt, ha Isten le nem küldi hozzá angyalát,
hogy bátorítsa, támogassa és — más kínokra ké-
szítse elő. Ezeknek borzalmas sejtelve sajtolja
homlokára a verejtéket, amely nem a haldok-
lók hideg verejtéke, hanem különös és hallat-
lan, földre csepegő vér... És az evangélisták
följegyezték ezt a szörnyű jelenetet, hogy meg-
tudjuk tőlük: a fájdalomnak milyen vígasz-
talan örvényébe döntötte Jézust az Atya akarata,
hogy ezzel a mértékkel mérjük a végtelen sze-
reletet és önfeláldozást, amely az Emberfiának
egész lelkét betöltötte, hogy megváltsa, meg-
mentse a bűnbe esett emberiséget.

A szeretetnek, önfeláldozásnak és béketűrő
szennvedésnek isteni példája Jézus a Getszemáni
kertben. Keserűnek, kegyetlennek találja a kely-
het és meg is mondja azt: érzi a fájdalmat,
és halálfélelmet, de eltöklét akarata megtalálja
a bátorságot — az Atyával egyesülésben és az
imádságban — hogy fenéig kiűrtsse a kelyhet
és haláláig teljesítse Atyja akaratát. Halálos
gyötrelmeket szennvedő megnyugvásának szelíd-
ségében éppen ezért örökké tökéletes eszmény-
képe marad mindazoknak, akik — szennvedéssel
és halállal dacolva — hívek maradnak Isten-
hez, kötelességükhöz és rendeltetésükhöz.

Mire a borzalmas pillanat elérkezett, Jézus
már határozott. Istenben megvígasztalva, az an-
gyaltól megerősítve, nyugodtan megy vissza alvó
tanítványaihoz és felkölti őket: — «Keljetek
föl!» — mondja nekik: — «Íme, közeledik, aki
elárul engem»...

Még beszélt, mikor nagy csoport tört be
a kertbe. A papi fejedelmek és az írástudók
meg a nép vénei toborozták és küldötték Jézus
elfogatására ezt a csapatot, melyben vegyesen
voltak templomőrök és «poroszlók», azaz római
katonák. Néhány előkelő rabbi és farizeus mel-
lett ott volt a római «cohors» (helyőrség) egyik

parancsnoka is, ami annak bizonyosága volt, hogy a zsidó hatóságok megegyeztek a római helytartóval Jézus elfogatásában, mert a római törvénykezés értelmében a polgári hatóság mellőzésével senkit se lehetett elfogatni a legyőzött tartományokban. Ez a törvénykezés azt is előírta, hogy minden zavargást és izgalmat kerülni kell, azért tehát Jézus elfogatását éjszakára tűzték ki, noha még így is aggódtak, hogy a tömeg föllázad, ha megtudja, hogy lefogták a prófétát. Mivel az Olajfák hegyén tanyáztak a galileai zarándokok — a legfanatikusabb és állandóan forrongó nép — a cohors azért vonult ki, hogy nyomban vérbefojtson minden esetleges lázadást.

A római csapatot kísérő emberek dorongokkal és kardokkal voltak fölfegyverezve, de hoztak lámpásokat és fáklyákat is. Júdás járt előttük, ő volt a vezetőjük. Jól ismerte a Getszemáni kertet, tudta, hogy Jézus oda szokott visszavonulni éjszakára és abban a jelben egyezett meg a csapat parancsnokával, hogy akit megcsókol, azt fogják el, mert ő a Messiás.

Júdás ment tehát elül s alighogy a Getszemáni kertbe lépett, máris szemközt állt vele Jézus, aki tanítványainak élén közeledett a csapathoz. Júdás, mihelyt meglátta, azonnal elébe sietett és megcsókolta, mondván:

— Üdvözlég, rabbi!

— Barátom! — kérdezte tőle Jézus — mi végre jöttél?... Csókkal árulod-e el az Emberfiát?

Ez volt az utolsó szó, amit a nyomorult Júdás a Megváltó ajkairól hallott. Áruló csókjára Jézus azzal felelt, hogy a «barátja»-nak szólította. — Mily csodás példája a szeretetnek, mely mindent megbocsát: még a képmutatást és árulást is!

Most olyan drámai jelenet következett, melyben Isten a maga hatalmával tett bizonyosságot egyszülött fia mellett. Jézus ugyanis bátran a csapat elé lépett és nyugodtan kérdezte:

— Kit kerestek?...

— A názáreti Jézust! — kiabált a csapat.

— Én vagyok — felelte Jézus.

Erre a szóra ijedten hátráltak és földre estek... Isten hatalma tette, hogy maguk is megrettentek a gonosztságtól, amit elkövetni szándékoztak: és Istennek végtelen hatalma sujtotta földre őket. Mert szeretetét ugyan visszautasíthatjuk, de hatalmával szemben tehetetlenek vagyunk. Ez a hatalom adta meg Jézusnak a fölényes bátorságot és erőt, hogy kétszer is kiverje a jeruzsálemi templomból az üzérkedő kalmárokat: s ugyanaz a hatalom vette ki Jézus dühödt ellenségeinek kezéből a köveket, mikor meg akarták kövezni. Most még egyszer él Jézus

ezzel a hatalommal. Megmutatja, hogy megsemmisíthetné ellenségeit, akik ujjal se nyúlhatnak hozzá, ha ő nem akarná. Ha tehát elfogják, tudniuk kell, hogy ezt csak azért tehetik, mert ő megengedi — vagyis: önként áldozza föl magát. Tanítványait ellenben nem bántják: csak őt magát kötik meg — mert ő így akarja.

A földre sujtott örök föltápáskodnak és most megismétlődik az előbbi jelenet. A Messiás újra megkérdi tőlük: — Kit kerestek?...

— A názáreti Jézust! — zúg a csapat.

— Én vagyok! — felelte Jézus, mire Isten hatalma ismét földre sujtotta a Messiás ellenségeit.

Harmadszorra aztán szelíd méltósággal felelt nekik Jézus:

— Ha a názáreti Jézust keresitek, mondtam nektek, hogy én vagyok. Ha tehát engem kereslek — folytatta, hátra mutatva mögötte álló tanítványaira — hagyjátok elmenni ezeket...

Szóról szóra be kellett teljesednie annak, amit Jézus az Atyjától kért utolsó imájában: «Senkisémmé veszett el azok közül, akiket nekem adtál!»...

Pedig, mikor a katonák rátették kezüket Jézusra, a tanítványok közbe akartak lépni: — «Uram, közékük vágjunk-e karddal?»...

És Simon Péter, akit elragadott föllobbanó indulata, be sem várván Mestere engedélyét, kardot rántott és lesujtott Málkusra, a főpap egyik szolgájára és lecsapta jobb fülét. Jézus azonban leintette tanítványait és, Péterhez fordulván, így feddette meg:

— Tedd vissza helyébe kardodat; mert mindazok, kik fegyvert fognak, fegyver által vesznek el. Vagy azt hiszed, hogy nem kérhetem Atyámat és rögtön adna nekem többet tizenkét ezred angyalnál?... A poharat, melyet Atyám adott nekem: ne igyam-e meg?... De akkor hogyan teljesednének be az írások, hogy így kell történnie?

Azután, megérintvén kezével Málkus levágott fülét, helyre tette és meggyógyította. Majd a csapathoz — köztük a papokhoz és farizeusokhoz — fordult:

— Mint latorra, úgy jöttetek ki kardokkal és dorongokkal, megfogni engemet. Naponként nálatok ültem, tanítván a templomban és nem fogtatok el engem, de ez a ti órátok és a sötétség hatalma... Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjenek a próféták írásai.

A tanítványok erre elhagyták őt és mind elfutottak. Az örök pedig megkötözve elhurcolták Jézust. Egy ifjú, egyetlen szál ingben, utánuk ment. A poroszlók azt vélve, hogy Jézus tanítványai közül való, meg akarták fogni, de

az ifjú, kibujván egy szál ingéből, azon meztele-
nül elszaladt.

Aki azt mondta: «én életemet adni jöttem az emberiségért» nem tűri, hogy védelmére fegyvert fogjanak és kárt tegyenek támadóiban. Elfogatását különben — bár durva és zsarnoki — a törvényes hatóság rendelte el: a katonai tribuna képviselte a római hatalmat, a főpapok küldöttjei pedig az egyházi hatóságot. A fegyveres ellentállás, amit Péter meg akart kísérelni, meggondolatlan és hiábavaló volt. Még akkor is Jézus és Isten akarata ellen lett volna, ha sikerrel jár és lázadásra bírja a galileaiakat.

Amikor Jézus megparancsolta Péternek, hogy tegye el a kardját, nem kárhoztatja az erőnek és hatalomnak törvényes gyakorlását. Minden embernek megvan az a joga, hogy védelmezze magát és a jól rendezett társadalomban a hatalom kezében van a fegyver — az erő — hogy győzelemre segítse a jogot és megbüntesse a bűnösöket. Az olyan államhatalom, mely nem elég erős vagy igazságos, hogy megbüntesse a gonoszt és megbosszulja a sértett ártatlanságot, elárulja isteni föladatát és kötelességét. De az igazságosságra és jogra alapított emberi társadalmak fölé — halála által — új országot alapított Jézus, melynek talpköve az erény és a szeretet. A politikai államban szükséges, hogy meglegyen a jognak támasza és hátvédje: az erő és szükséges, hogy tiszteletben tartsák a jogot. Isten országában ellenben, melynek alaptörvénye a szeretet — amely tehát lelki és nem politikai — az önkéntes lemondás és a szelídség, a jóság és a lelkiismeretesség, a kölcsönös megértés és az igazságosság pótolja a jogot.

Jézus sohasem élt az erő hatalmával; ő mindig «Isten báránya» volt: a jóság és szelídség, a megbocsátás és szeretet ideális mintaképe. Nem védekezik erőszakkal, hanem elrejtőzik és menekül üldözői elől. Azt akarja, hogy példáját kövessék tanítványai is. Ha üldözik őket — meneküljenek; ha elfogják — tűrjék a rájuk mért szenvedést, ha kell: akár a halált is.

A Péternek adott parancs — hogy tegye el kardját — örök időkre szól. Aki, Istent szolgálva, Pétert utánozza gyakran támad ugyan, hogy megvédje Krisztust és az igazságot, de mindig hallja a Megváltónak szelíd, békességre intő szavát: «akik fegyvert fognak, fegyver által vesznek el»... Isten szeretete meggyógyítja a sebeket, melyeket az erőszakoskodás ejt rajtunk. Jézus példáján indulva, a tanítványok is vállalják az áldozat szerepét és — védelmük gondját az Atyára bízván — ők is meghalnak... ha kell: mint ahogy Jézus meghalt, mindnyájunk bűneinek megbocsátásáért.

X. FEJEZET.

Jézus elítéltetése.

A poroszlók, miután elfogták Jézust, a legnagyobb titokban vitték a főpap palotájába. A csapat átkelt a Kedron patakon s a város déli falainak mentén igyekezett fölfelé a Sionra. Zaj és föltűnés nélkül végezték dolgukat, hogy az alvó város ne is sejtse a próféta elfogatását, mert féltek a tömeg háborgatásától.

Előre megfontolt és elhatározott terv szerint történt minden. Habozás és késedelem nélkül csaptak le Jézusra, de gondosan ügyeltek arra, hogy a törvényben előírt s az írástudóktól annyira tisztelt alakiságokat szigorúan megtartsák. Ezeknek megállapításában, úgy látszik, nagy szerepe volt Annásnak, Hanán főpap apósának, aki egyszersmind a szadduceus-párt vezére volt és feje annak a nagy és előkelő családnak, melynek számos tagja szintén papi méltóságot viselt.

Annás palotája a Kaifáshoz vezető út mentén volt és a foglyot legelőször őhozzá vitték. A csapattal jött Júdás is, akinek Hanán boldogan fizette ki a harminc ezüst sékelt, az árulásnak két nappal előbb kialkudott vérdíját. Hanántól tovább ment a csapat, mert a kihallgatást Kaifásnak, a főpapnak kellett végeznie s az ő palotája fönt volt a Sionon.

Kaifás döntötte el Jézus sorsát a főtanácsban, mikor azt ajánlta, hogy: jobb egy embernek elveszni a népért, mintsem hogy elveszzen az egész nemzet. És, mivel Kaifás volt a törvényszék elnöke, a vádlott ügye teljesen veszve volt.

Elmúlván az elfogatás első zavara és ijedelmé, Péter visszasompolygott a szétfutott tanítványok közül és titkon a szomorú menet után osont. Mivel szerette Mesterét, tudni akarta, hogy mi történik vele. De már nem volt egyedül; mert a városba érve, Jézusnak egyik titkos híve is hozzá szegődött a menethez, a főpapi palota közelében. Az Evangélium nem mondja meg név szerint, hogy ki volt, de alighanem arimateai József lehetett, aki — mint a Szanhedrin tagja — bejáratos volt a főpap palotájába. Ő is bement tehát a csapattal, mely a fogoly Jézust hozta, míg Péter kint maradt, a kapu előtt. Amit a névtelen hívő látván, szólott az ajtónállónak és az beeresztette Pétert a palotába.

Az udvar közepén tüzet gyújtottak, mert hűvös volt az éjszaka. A főpap szolgálai és a templom-őrök, akik idehozták Jézust, leültek melegezni a tűz köré és Péter, meg akarván

várni a vizsgálat végét, szintén középük keveredett. A palotának egyik udvarra nyíló termében folyt a kihallgatás. A törvényszék elnöke maga Kaifás volt és tanításai és tanítványai felől faggatta Jézust — azon a jogon, hogy a vallásfelekezetek és új tanok ellenőrzése a Szanhedrin hatáskörébe tartozott: Jézus pedig új hit-hirdető, tehát eretnek volt a főtanács szemében. Ennek bevallását saját szájából akarták hallani. Jézus azonban tiltakozott a vád ellen, hogy ő új, titkos felekezet vezére és olyan eszmék hirdetője, melyek félnek és elbujnak a nyilvánosság világosságától.

— En nyilván szólottam a világnak — védekezett Jézus. — Mindenkor a zsinagógában tanítottam és a templomban, ahová a zsidók mindnyájan összegyűlnek: és titokban semmit se szólottam. Mit kérdesz hát engem? Kérdezd azokat, akik hallották, hogy mit beszéltem nekik: íme, ezek tudják, mit mondtam én.

Ez az önérzetes beszéd — amely azonban kitért a közvetlen felelet elől — tiszteletlennek látszott. És a főpap egyik szolgája, bizonyára hízelegni akarván urának, színlelt fölháborodással támadt Jézusra:

— Így felelsz-e a főpapnak?

És arcul ütötte Jézust, aki emberfölötti méltósággal tűrte a durva sértést és szelíden fordult a szolgálhoz:

— Ha rosszul szólottam, tégy bizonytságot a rosszról; ha pedig jól: miért ütsz engem?...

A hatalmasok jelenlétében mindig az a gyengék bűne, ha igazuk van; és ha a gyenge elég merész, hogy hangoztatja és bizonyítja is az igazát: ez a vakmerőség sérti a hatalmasokat, akik körül mindig lebzsel valami udvari szolga vagy más tányérnyaló, aki ég a vágytól, hogy — megbosszulván a gazdáján esett sérelmet — érdemeket szerezzen durvaságával.

Mivel Jézus nem felelt a főpap kérdéseire, a főtanács lázasan keresett hamis tanukat, akiknek vallomásából olyan vádakot koholhatnak, melyeknek alapján halálra ítélik Jézust, mert a Szanhedrin minden áron ezt akarta. Egymásután vonultak föl a fölbérelt tanuk, de vallomásaik — melyeket az evangélisták följegyzésre se tartottak érdemesnek — nem voltak elegendők arra, hogy halálos ítéletet hozhassanak volna. Végre kettő jelentkezett; az egyik azt mondta:

— Ez azt állította — és Jézusra mutatott — leronthatom az Isten templomát és harmadnapra újra fölépíthetem.

A másik megerősítette ezt a vallomást:

— Igen, én is hallottam, mikor mondta: «En elbontom e kézzel épített templomot és három nap alatt mást építek, mely nem kézzel épül.»

Ez istenkáromlás volt, mert a «Templom» olyan szentség volt, melynek legcsekélyebb megsértését is halállal büntették. Jehovának házáat ugyanis a babonával határos tisztelet védte minden bántalom ellen, de a főtanácsnak nem minden tagja volt egy véleményen, hogy ez a kijelentés sérti a templom szentségét.

A főpap — színvallásra akarván kényszeríteni Jézust, hogy hátha elszólja magát s akkor elítélhetik — fölkelvén társai közül, azt kérdezte:

— Semmit se felelsz-e azokra, amiket ezek vallanak ellened és bizonyítanak?

Jézus hallgatott. — Miért is beszélt volna?... A hamis tanukat nem cáfolhatta meg: úgyse fogadták volna el a tagadását, védője pedig nem volt. Tudta, hogy a bírait se győzheti meg, hiszen azzal az eltökélt szándékkal gyűltek össze, hogy halálra ítélik és végezzenek vele.

Ekkor Kaifás kijátssza utolsó ütőkártyáját. Jézus mellének szögezi a főbenjáró, döntő kérdést:

— Az élő Istenre kényszerítlek téged, mondd meg nekünk: Te vagy-e Krisztus, az Isten Fia?

Nyilvános életében Jézus mindig kerülte, hogy «Krisztusnak» nevezzék, mert ezt az elnevezést a nép véleménye is és az írástudók is más- és másképpen, tévesen értelmezték; ellenben nemcsak a nép, hanem a farizeusok és a Szanhedrin küldöttjei előtt is mindig «Isten Fiának» vallotta magát. Most tehát nem akart kitérni a főpap kérdése elől — hiszen csakis azért élt, apostolkodott és vitt véghez csodákat, hogy Isten-Fiúságát igazolhassa — ezért, noha tudta, hogy válaszával kimondja saját halálítéletét: halálával is tanuságot kívánt tenni az igazság mellett. Dániel jóslatára célozva mondta szilárd nyugalommal:

— Te monád, hogy valóban én vagyok Krisztus, az élő Isten Fia és látni fogjátok az Emberfiát ülni Isten erejének jobbján, amint eljön az ég felhőiben.

Ezzel a határozott és ünnepélyes nyilatkozással Jézus megismételte egész tanítását és — ami legjobban megbotránkoztatta bírait — emlékeztette őket az Emberfiának részvételére Isten hatalmában: vagyis az ő igazi istenségére. Sőt még ennél is tovább ment: amikor Dániel próféta szavaira hivatkozva saját mennybemenetelét hirdette, kinyilatkoztatván nekik azt is, hogy, akik most összegyűltek, hogy ítékezzenek róla — egykor majd az ő ítélőszéke előtt fognak állni.

Szavaira kitört a botrány. A főpap, fölháborodása és fájdalomja jeléül megszagatta köntösét. Most már nem lehetett vita arról, hogy van-e

joga a vádlottnak a Messiás címére és a tanuk vallomásainak igaz voltát sem vizsgálták tovább. Az istenség bitorlása nyilvánvaló volt: ehhez hasonló káromlást még sohasem hallottak Izraelben!

— Mi szükségünk van még tanukra? — hördült fel a főpap. — Hallottátok a káromkodást: hogyan ítélték?

A tanácskozás nem volt hosszú. Egyszerre mindnyájan halálra méltónak ítélték Jézust. A szintén jelenlévő írástudóknak ismerniük kellett a próféták tanítását és jövődöléseit Krisztus felől: és Jézus védelmére mégse állt föl egyetlen egy sem, se haladékokat nem kértek neki, hogy bebizonyíthassa vélt vagy valódi jogait. Hallgatott arimateai József is — ha ugyan jelen volt — mert tudhatta, hogy úgy se hallgatják meg a véleményét.

A szadduceusok magatartása még érthető; ezek ugyanis kétkedő hitetlenek voltak, tehát egyetértettek Annás és Kaifás főpapokkal abban, hogy aki ember egyenlőnek mondja magát a szent és örökkévaló Istennel: az megátalkodott istenkáromló. De a farizeusok és írástudók menthetetlenek. Ha elferdítették és tévesen magyarázták a próféták írásait, akkor elárulták Istent és méltatlanok lettek tisztükre: ha ellenben hittek a Messiás isteni méltóságában, akkor nem volt joguk istenkáromlással vádolni Jézust. Aki azt hirdette magáról, hogy ő a Messiás: azt élete és cselekedetei alapján kellett megítélni — és az előttük álló vádlott szemük láttára adta bizonyítékait isteni küldetésének.

De Jézus bírát elvakította az ádáz gyűlölet. A zsarnoki hatalom, mely halálbüntetéssel sujtotta Jézust, a törvény betűi szerint ítélt és se nem magyarázta, se meg nem értette a törvény szellemét.

— Az istenkáromló kiirtassék — rendeli Mózes — és, magának tulajdonítani Isten hatalmát és dicsőségét: a legnagyobb káromlás. Ez Jézus bűne — vagyis ezzel vádolják — és ezért kell meghalnia. Ám Jézus bűne csak abban az esetben bűn, ha nem ő a valódi Messiás; mert ha ő az: akkor a próféták szerint valóban Isten Fia. A Szanhedrinnek tehát az lett volna kötelessége, hogy megvizsgálja annak jogcímét, akit törvényszék elé idézett és ítéletet csakis a vizsgálat eredményének alapján mondhatott.

A Szanhedrin elmulasztotta ezt: megsértette hát az igazságosságot, lábbal tiporta a védelem szent jogát és — mivel bizonyítás nélkül alkalmazta a vádlottra a törvényt — vállalta annak a szörnyű kockázatnak a veszedelmét, hogy nemcsak ártatlant, hanem... magát Isten Fiát ítéli halálra! A legnagyobb bűn felelőssége terheli tehát, ha a bűn nagyságát annak szentsége, méltó-

sága és isteni sérthetetlensége szerint mérjük, aki ellen a bűnt elkövetik.

*

Sötét éjjel volt, mikor Kaifás palotájában elhangzott a szörnyű ítélet: — Méltó a halálra!... És ez után még szörnyűbb jelenet következett: a durva bántalmazás ocsmánysága.

Leköpdösték Jézust, a szemét bekötve arcul verték és csúfondárosan kérdezték: — Krisztus, találd ki: melyikünk tette?... Még a szolgák is öklözték s a legembertelenebb módon gyötörték.

A már elfogott és halálra ítélt rabnak nemcsak a törvény, hanem a könyörület is sérthetlenséget biztosít. De Jézusnak nem jár ki ez az irgalom. A gyűlölet, mellyel a hatalom üldözte, úgy látszik: a szolgák állati durvaságában keresett és talált kielégülést.

Péter, mialatt Mesterét vallatták, az udvaron maradt s a tűz mellett melegedett, a szolgák közt. A főpap egyik szolgája pedig — az, aki beeresztette — arra járván és reá tekintvén, fölkiáltott:

— Nemde te is az ő tanítványai közül való vagy?

De Péter megtagadta Mesterét és hevesen tiltakozott:

— Asszony, nem ismerem őt; nem tudom, mit beszélsz.

Látván, hogy ráismertek, Péter fölkelt és kiment az udvarból, a tornác elé. És a kakas először szólalt meg.

Körülbelül egy óra elteltével ismét más mutatott rá ujjal és megerősítette a szolgáló gyanúját mondván:

— Valóban ez is ővele volt, mert hiszen galileai!

De Péter ismét tiltakozott a gyanúsítás ellen és visszament a tűzhöz, a katonák közé, hogy még jobban elhárítsa magáról a gyanút. És, amíg állva melegedett, megszólította a főpap egyik szolgája — rokona annak, kinek Péter levágta a fülét — és hangos szóval rá támadt:

— Nem láttalak-e téged a kertben ővele?

Péter megint tagadott és esküdözött, hogy nem ismeri azt az embert. Ekkor már harmadszor tagadta meg Péter a Mestert. De, jóformán még be sem végezte szörnyű esküvését — hogy sohase látta azt az embert — mikor, ugyanabban a pillanatban, másodszor kukorékkolt a kakas.

«És hátrafordulván az Úr — írja szent Lukács evangélista — rátekintett Péterre. Akkor megemlékezett Péter az Úr ígéről, amint mon-

dotta vala, hogy mielőtt ma a kakas (kétszer) szól, háromszor fogsz megtagadni engem.»

Jézus tekintetében mérhetetlen szomorúság és fájdalom tükröződött, úgy hogy Péternek elszorult a szíve. Kitámolygott az udvarból és keservesen sírt.

Minden fájdalmat végig kellett szenvednie Jézusnak. Talán még az ítéletnél is jobban szíven ütötte, hogy Péter abban a pillanatban tagadta meg harmadszor, mikor fölarsant a teremben az elvakult gyűlölet gyilkos szava: — «Méltó a halálra!»... Az apostolok elseje, akit egyháza fejének rendelt — megtagadta őt, súlyos esküvel bizonygatta, hogy nem is ismeri. Aki nyilvánosan és ünnepélyesen Krisztusnak, az élő Isten Fiának vallotta őt, most megtagad vele minden közösséget: nem akar többé tanítványa lenni!...

— Mily kifürkészhetetlenek a mindenható Isten szándékai!... Íme, ezzel a hitehagyottal alapítja meg: őreá építi majd a Megváltó országát. Aki a válság nehéz óráiban megtántorodott és örökre elveszítettnek látszott: azt használja föl egyszülött Fia szent munkájának befejezésére. Eljön az idő, mikor Péter teljesen újjászületik. Most még a főpap szolgájától is fél, de később, amikor Mestere leküldi hozzá a Vigasztaló Lelket, aki betölti: nem fél majd semmitől és boldogan hal meg a Kereszten a Messiásért, akit most ismerni sem akar!... Ma megtagadja hitét, amelyhez azonban rendületlenül ragaszkodni fog, mihelyt megismeri Isten egész erejét s attól fogva szeretettel, szent önfeláldozással őrzi azokat, akiket Isten az ő gondjaira bízott, oktatva és erősítve őket hitükben is, míg végül, Mestere példájára, vértanúhalált hal értük.

Az újjászületés máris megkezdődik: bőven omló keserves könnyeinek árában megfürdik és megtisztul összetört lelke.

Izraelnek akkor érvényes törvénye arra kötelezte a Szanhedrint, hogy főbenjáró ügyekben csak megfelelő vizsgálat után mondhat ítéletet. Ennek a vizsgálatnak az volt a célja, hogy főtárgyalásra előkészítse az ügyet. Az Evangéliumban följegyzett «vizsgálat»-ból láttuk, hogyan készítette elő Jézus ügyét a Főtanács. Néhány órával később, kevéssel napkelte után, már teljes számban összeült a Főtanács a Lisathagaritban, nem messze a pogányok tornácától, hogy kimondja Jézus jogérvényes halálos ítéletét.

Ugyanaz a csapat, mely elfogta, kísérte Jézust ide is. Egyelőre megkönnyebbülés volt ez a Megváltónak, mert kiszabadult Kaifás udvarából, ahol ocsmány szidalmakkal halmozták el és durva kegyetlenséggel gúnyolták, bántalmaz-

ták. A szenvedés azért nem szűnt meg: az Üdvözítő lelki és testi kínjai egyre szaporodtak és nagyobbodtak, míg végső sóhajával kiszáll testéből szent lelke: — de panasz nélkül üríti fenékig a gyötrelmek kelyhét.

Most ott áll a százfejű szörnyeteg, a Főtanács előtt, mely ádáz gyűlölettől fűtve, alig várja, hogy kimondhassa a halálos ítéletet. A főpapok és írástudók, a nép vénei és a tanítók mind együtt vannak. Jézusról leveszik a bilincseket és, bírái elé állítván, főlshólítják, mondaná meg: — valóban ő-e a Krisztus?...

Amire Jézus nyugodt méltósággal felelt:

— Ha mondom is nektek, nem fogjátok hinni; ha pedig kérdezek, nem feleltek nekem, se el nem bocsájtotok.

Világos ebből a válaszból, hogy Jézus már tudja: ezek az elvakult emberek már meghozták magukban az ítéletet. Hiábavaló tehát minden védekezés: a megrögzött, kemény szíveket meg nem győzi többé semmi. Jézus nem is védi magát, amire pedig joga volna; nem vitatkozik, nem bizonyít: — hiszen ezek nem az igazságot keresik, hanem az ő halálát akarják! Igazságának tudatában és isteni küldetéséhez híven csak azt isméli újra, amivel már Kaifás palotájában megbotránkoztatta őket. Közelgő isteni dicsőségéről beszél, mely az Atyával egyenlő: Isten-Fiúságát ismét szemükbe mondja bíráinak az ártatlan vádlott.

— Amde mostantól fogva — teszi hozzá előbbi kijelentéséhez — az Emberfia Isten hatalmának jobbján fog ülni.

Erre mindnyájan fölzúdultak:

— Tehát te vagy az Isten Fia?

— Ti mondjátok, hogy én vagyok — felelte Jézus.

Ez volt a káromlás, amit az álnok Főtanács ki akart csikarni, Jézus szájából akart hallani. A főtárgyalásnak azonnal vége volt.

— Mi szükségünk van még tanúságra? — mondogatták egymásnak a bírák elégedetten: — hiszen mi magunk hallottuk saját szájából!

Egyhangúlag hozták meg a halálos ítéletet, mire Kaifás föloszlatta a Főtanács ülését. Mindnyájan fölkeltek, Jézust pedig újra megbilincseltek.

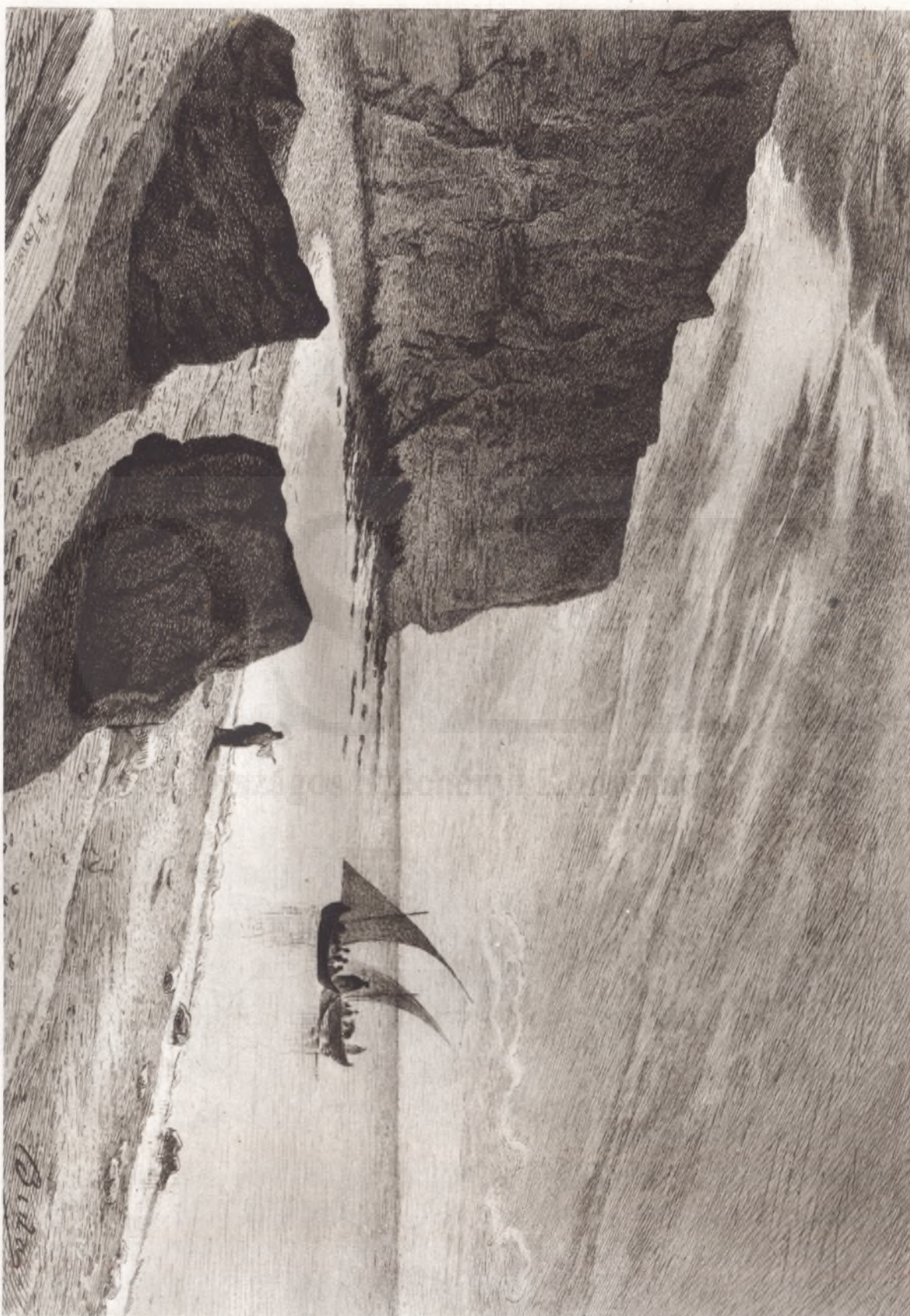
Ugyanakkor, mikor a Szanhedrin istenkáromlásért halálra ítélte Jézust, az áruló Júdás véres cselekedettel tett biznyságot a Messiás ártatlansága mellett. Látván Jézus elítéltetését, emészlő lelkimaradosások gyötörték az árulót. Megrettent bűnének iszonyú következményeitől és, vévén a harminc ezüst pénzt, visszavitte a papi fejedelmeknek és véneknek, mondván:

— Vétkeztem, elárultam az igaz vért.

„ELJÖVE JÉZUS A ZÁRT AJTÓN ÁT ÉS MONDÁ TAMÁSNAK: NYUJTSD KI KEZEDET ÉS TEDD AZ ÉN OLDALAMBA
ÉS NE LÉGY HITETLEN, HANEM HÍVÓ!

(JÁNOS: XX. 26-28.)

„MIDŐN PEDIG MÁR MEGVIRADT, JÉZUS A PARTON ÁLLA, ÁMDE NEM ISMERTÉK MEG A TANITVANYOK, HOGY JÉZUS AZ”
(JÁNOS: xxi. 4.)

— Mi közünk hozzá?... Te lássad! — feleltek azok durván és elfordultak tőle.

Mire Júdás kétségbeesve, lábaik elé dobta a harminc ezüst pénzt a templomban — talán ugyanabban a csarnokban, ahol Jézust halálra ítélték — és elrohant. És a papi fejedelmek — akik kevéssel előbb lelkifurdalás nélkül követték el a legnagyobb bűnt az ártatlan Jézus elítélésével — félnek ettől a pénztől, mint a legaljasabb bűnnek árától... de azért összeszedik a földről.

— Vér díja ez — mondják — nem szabad a templom kincstárába tenni.

«Tanácsot tartván tehát — írja szent Máté evangélista — megvevék rajta a fazekas földjét az idegenek temetőjének. Azért hívják azt a földet Hakedalmának, azaz vérmezőnek, mai napiglan. Akkor beteljesedék Jeremiás próféta mondása, aki így szólott: És vevén a harminc ezüst pénzt, a megbecsültnek árát, kit ennyire becsültek Izrael fiai, a fazekas földjéért adák azt»...

Júdásnak megátalkodott, kemény szívében nem lakozott alázat, mely megbánásra vezet s az őszinte szeretet erényével eltörli a bűnt: nem volt a szívében se hit, se bizalom Isten végtelen jóságában és irgalmában: ő csak szörnyű bűnének iszonyatosságát látta, amit megbocsáthatatlannak tartott. Ezen való kétségbeesésében megzavarodván, fölakasztotta magát.

Mi volt az oka, hogy a zsidók nem kövezték meg Jézust, rögtön elítéltetése után, mint ahogy később István diákonust azonnal megkövezték.

A magyarázat az, hogy a római uralom — mely alatt a papság minden önállóságát elvesztette — még a pallos jogától is megfosztotta a Főtanácsot, amelynek saját jogkörében hozott ítéleteit is föl kellett terjesztenie a kormányzóhoz, aki megerősítette, vagy vissza is vethette. Az ítéletet azonban csak a római hatóság hajthatta végre, a kormányzó jóváhagyása után is.

Jézust tehát átadták Pilátusnak és reggel a praetoriumba — a kormányzósági palotába — vitték. Ez a palota az Antonia-torony egyik része volt s a templom valamennyi szent épületét körülzáró négyszögének hatalmas falaihoz támaszkodva, a négyszögnek északnyugati sarkán állt. Nagy középső tornya körül még másik négy torony állt, bástya-falakkal összekötve, alatta mély árkokkal. Óriásméretű erős vár volt és belsejében pazar fényű palota kényelme várta a kormányzót, valahányszor Jeruzsálembe jött.

Pontius Pilátus, Róma helytartója Júdeában, állandóan Caesareában székelt, de a nagy ünnepekre rendszeren átjött Jeruzsálembe. Erre azért

volt szükség, mert a húsvét úgy szólván sohasem múlt el zavargások nélkül; a roppant tömegben összegyűlt zsidóságban ugyanis mindig akadtak vakbuzgók, akik izgatásukkal heves összetűzéseket támasztottak az egyes törzsek és felekezetek között.

A Szanhedrin tehát odavonult Pilátus palotájához, de a házba nem ment be. Este a húsvétet kellett elkölteniük és, ha pogány házba lépnek, akkor tisztátalanok lesznek: ez pedig eltiltotta volna őket a szent lakomától. Pilátus jött ki hát hozzájuk és palotájának kapuja előtt tárgyalt a zsidókkal.

— Micsoda vádat hoztok föl ez ellen az ember ellen? — kérdezte a papokat.

Gögös elbizakodottsággal feleltek neki a zsidók:

— Ha nem volna gonosztevő, nem adtuk volna őt kezedre!

Nem azért hozták ide Jézust, hogy újra tárgyalják ügyét és a helytartó esetleg megmátsa ítéletüket, sőt talán föl is mentse a vádlottat! Minden, amit a helytartótól kívánnak, csak annyi, hogy hagyja jóvá az ő ítéletüket és — miután az ítélet végrehajtásának joga a helytartóé — azonnal végeztesse ki az elítéltet: ami, az ő ítéletük kimondása után, magától értetődik.

Pilátus azonban nem látszott hajlandónak a Szanhedrin ítéletének végrehajtására. Vállat vonva felelt a papoknak:

— Vegyétek át ti őt és törvényetek szerint ítéljétek meg.

— Nekünk senkit sem szabad megölnünk — mentegetőztek a zsidók.

Bevallják függőségüket a római főhatalomtól, hogy: kívánják ugyan Jézus halálát, de kivégzéséhez már nincs joguk. Mivel a hamis prófétákat a zsidó törvény szerint megkövezték, kétségtelen, hogy Jézusnak is ez lett volna a sorsa, ha a zsidók szaván fogják Pilátust, aki azzal utasította el őket, hogy: «ítéljétek meg törvényetek szerint»... De a gyűlölet elvakította őket: azt akarták, hogy Pilátus végeztesse ki Jézust... «hogy beteljesedjék a Megváltó beszéde», írja szent János evangélista (XIX., 32.), «melyet mondott, jelezvén, hogy minő halállal fog meghalni»... Mert Fia életében és halálában mindent Isten akarata rendel el és vezérel: ő pedig azt akarja, hogy Jézust rásztre feszítsék.

Hogy Pilátust bíróják saját ítéletük végrehajtására, a papok előállnak a váddal:

— Azt tapasztaltuk, hogy ez az ember félrevezeti nemzetünket és megtiltja, hogy adót fizessünk a császárnak és Messiás királynak mondja magát.

A vád álnok, de fölötte veszedelmes Jézusra, mert politikai izgatással és lázítással vádolja. Egyetlen szó sem igaz belőle, mert Jézus sohase lázította a népet, se politikai hatalomra nem törekedett: sőt Galileában elmenekült a nép elől, mely királlyá akarta tenni. És, amikor a Szanhedrin küldöttjei törbe akarták csalni a rómaiaknak fizetendő adó kérdésében, Jézus határozottan hangsúlyozta az adófizetés kötelességét, mondván: «Adjátok meg a császárnak, ami a császáré... A messiási királyságnak pedig semmi köze nem volt a politikai uralomhoz, mert Jézus mindig azt tanította, hogy az ő országa — nem erről a világról való. Pilátus visszament a praetoriumba, ahová a megkötözött Jézust már előbb behurcolták. A helytartót csak a vád politikai része érdekelte. Rögtön azt kérdezte tehát Jézustól:

— Te vagy-e a zsidók királya?

A kérdés nem volt világos, mert két oldala volt és kettős értelem fért bele. Politikai értelemben, ahogy Pilátus fölfogta, Jézus nem volt király; lelki értelemben azonban, mint Messiás, valóban király volt.

— Magadtól mondod-e ezt — kérdezte Jézus felelet helyett — vagy mások beszéltek neked én felőlem?

— Hát zsidó vagyok-e én? — fakadt ki Pilátus. — Saját nemzeted és a főpapok adtak téged a kezembe. Mit míveltél?

Jézus látván a helytartó őszinteségét, nyíltan fölvilágosítja saját királyságának lényege, célja és természete felől és így válaszol:

— Az én országom nem e világból való. Ha e világból volna az én országom, harcra kelnének szolgálaim, hogy kezébe ne adassam a zsidóknak. Valójában az én országom nem innen való.

Pilátus meglepetten nézett Jézusra:

— Tehát király vagy te? — kérdezte csodálkozva.

— Te mondod, hogy én király vagyok — felelte Jézus.

Ezután, hogy eloszlasson minden kétértelműséget, megmagyarázza isteni küldetését és rendeltetését:

— Én arra születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról. Mindaz, aki az igazságból való, hallgat az én szómrá.

Mestereinek és bölcseinek szájából soha nem hallott még ilyen tanítást egyetlen művelt római sem, mint ez, amit a vádlott Jézus mondott Pilátusnak. Mennyire eltörpült Rómának hódító szelleme — mely az erőszakra alapította világbirodalmát — Jézus lelke mellett, aki isteni

küldetésének hitére alapítja az igazság birodalmát!

A helytartó római volt — katona és politikus — akinek nem az igazság, hanem az erő és a hatalom volt vezérlő gondolata. Kétkedve és nem sokat törődve Jézus válaszával, odavetőleg kérdezte:

— Mi az igazság?...

Meg se várta a feleletet. Úgy látta, hogy Jézus afféle álmodozó bölcs, aki hiú ábrándokat kerget, de semmi esetre sem fenyegeti Júdea békéjét, sem a császár jogait. Kiment tehát a zsidókhoz és ezt mondta nekik:

— Én semmi vétket nem találok őbenne!

Ha csak az igazsággal törődött és kötelességét teljesítette volna, azonnal szabadon bocsátja vala Jézust ez a meggyőződés nélküli politikus. Pilátus azonban mindig és mindenben csak saját érdekét kereste: ha saját érdeke úgy kívánta, habozás nélkül fölládozott mindent. Alapjában, tartott a zsidóktól, ismerte vakbuzgó hevességüket, kímélte és nem merte izgatni őket, saját kényelme kedvéért igyekezett kerülni minden zavart és fölfordulást. Mivel előzőleg már kénytelen volt fegyverhez is nyúlni, hogy megzabolázza féktelenségüket, most habozik és csellel szeretné lecsillapítani a forrongást. De a palotája előtt tomboló szenvedély gondolkodóba ejti, megdöbben. Amivel megnyugtatni akarja, még jobban fölingerli a zsidókat. Végül is enged és — szinte akarata ellenére — a zsidók ádáz gyűlöletének eszköze lesz az ártatlan Jézus ellen, akit szeretne megmenteni, de... nincs hozzá elég bátorsága.

Pedig nem néplázadás követelte tőle Jézus vérért, hanem a zsidó hatóságok féltékenysége, gyűlölete, sőtét cselszövényre és ezt az engedelmességhez, szolgálai behódoláshoz szokott papi hatóságot — mint már annyiszor — most is könnyen megfékezhetné volna. Meg is próbálta ezt — hiszen nem volt érdeke, hogy szerepet vállaljon Jézus elítélésében — és nem is titkolta a papság előtt, hogy nem helyesli ítéletüket.

A papság leghevesebb és legtekintélyesebb képviselői szenvedélyesen ismételték vádjait, mikor Pilátus, kijövé a praetoriumból, kijelentette nekik, hogy nem talál hibát Jézusban. Az egész vita szabad ég alatt folyt le, a palota előtt; a háborgó zsidóság a lépcső alja körül tolongott, Pilátus pedig ki- és bejárt a praetoriumból a kapuhoz, kérdezgette Jézust és vitakozott a zsidókkal. Az evangélisták nem jegyzik föl, hogy mik voltak az új vádak, melyeket a főpapok Jézus ellen emeltek, de az előzményekből elképzelhetjük, hogy mekkora aljaságra képes a vakbuzgóság és a gyűlölet.

Pilátus visszament Jézushoz és elmondta neki az új vádakat, amelyeket Jézus némán végighallgatott, de egyikre sem válaszolt.

— Nem hallod-e mennyit vallanak ellened? — kérdezte Pilátus. — Nem felelsz semmit? — sürgette. — Nézed, mennyiben vádolnak téged.

Jézus pedig egy szavára sem felelt és Pilátus nagyon csodálkozott a hallgatásán. Odakint egyre hangosabban zúgtak és háborogtak a zsidók. Ingerelte őket a helytartó közönye és dühöngtek rá a gyávasága miatt. Újra hangoztatták Jézusnak felforgató politikai terveit és hivakoztak Jézus ünnepélyes bevonulására Jeruzsálembe, amikor is a nép hozsannával üdvözölte «Dávid Fiát»...

— Fölláztja a népet — mondták — tanítván egész Júdeában, Galileától kezdve egészen idáig!

Meghallván Pilátus, hogy Galileát emlegetik, azt hitte, hogy megtalálta az eszközt, mely megszabadítja ettől a kellemetlen ügytől. Rögtön azt kérdezte, hogy Galileába való-e ez az ember s ahogyan megtudta, hogy Heródes országából való, nyomban elhatározta, hogy átküldi Heródeshez.

A tetrarcha éppen Jeruzsálemben volt a húsvéti ünnepeken, palotája szomszédos volt a praetoriummal. Most némi feszültség volt Pilátus és Heródes közt, mivel a római helytartó nemrég elítélt és kivégeztetett néhány galileait, akik a fejedelem alattvalói voltak. Pilátus úgy gondolta, hogy ez az ügy nagyon alkalmas lesz a kibékülésre. Ha fölszólítja Heródest, hogy hozzon ítéletet Jézus ügyében, ezzel elismeri a fejedelemnek azt a jogát, hogy a galileaiak fölött még Júdeában is ő bíraskodhatik. Pilátus előzékenysége valóban elérte célját; Heródes hiúsága kielégült és Pilátus meg ő ettől fogva jó barátok lettek.

Heródes nagyon megörült, mikor elébe vették Jézust. Már régóta szerette volna látni, mivel babonás, kíváncsi ember volt, sokat is hallott már a galileai prófétáról és arra számított, hogy Jézus valami égi jelt, nagy csodát mivel a szeme láttára. Babonás kíváncsisága csak a csodatévőt látta Jézus személyében. Hosszasan faggatta és kérdezgette — de Jézus rá se hederített: keresztelő szent János gyilkosa előtt ki se nyitotta a száját.

A papok és írástudók vádjai újra és még szenvedélyesebben fölhasantak, Jézus pedig egyre hallgatott. Ez a megvetéssel határos magaviselet mélyen sértette és megalázta a fejedelmet, aki gúnyos, nevetséges formában bosszulta meg magát. Jézust — akit úgy vádoltak be neki is, mint Pilátusnak, hogy: a zsidók királyának mondja magát — valóban «királlyá tette» Heródes, mert drága, ragyogó palástot adatott

rá, aminőt a zsidó királyok hordtak boldogabb időkben: és ezzel a csúfságból ráaggatott díspalásttal küldte vissza Jézust a római helytartóhoz.

Nem sikerült hát Pilátus cselfogása, hogy szabaduljon ettől az ügytől, melynek erőszakos, tragikus elintézésétől fázott. Új tervet eszelt ki tehát; összehívatta a papi fejedelmeket, az írástudókat és a nép véneit.

— Ide hoztátok nekem ezt az embert — így szólt hozzájuk — mint a nép lázítóját és íme én: kihallgatván őt előttem, semmi vétséget nem találtam ebben az emberben mindazokból, amikkel vádoljátok: sőt Heródes sem talált benne követni valót, mert hozzá küldöttelek benneteket és íme, semmi főbenjáró dolog nem bizonyult rája. Azért megfenyíttem és elereszttem.

Szokás volt a zsidóknál, hogy az ünnepnapokon mindig megkegyelmeztek valami nagy bűnösnek, akit aztán nyomban szabadon is bocsátottak. Erre a szokásra hivatkozva kérdezte tőlük Pilátus:

— Mit akartok? Azt-e, hogy Barabást, vagy a zsidók királyát bocsássam nektek szabadon?

Ez a Barabás valami gyilkosságért vagy lázadásért került börtönbe, amit a városban követte el.

Különös és kegyetlen játéka volt a véletlennek, hogy a kisegítő eszközök és kibuvók politikája — mivel alapjában és elgondolásában mindig gyávaság, gyengeség és igazságtalanság — rendszerint kudarcot vall.

— Ha Jézus nem bűnös: miért bünteti Pilátus?... Világos, hogy nem az igazságot védi, hanem menekülni akar a kellemetlen ügytől; ezért akarja rábírní a zsidókat, hogy ne követeljék Jézus halálát. Azt reményli, hogy a zsidók belenyugszanak ebbe, ha Jézust enyhén megbünteti. Pedig tudhatta volna, hogy fél-rendszabályokkal nem lehet lecsillapítani a gyűlöletet: vagy meg kell fékezni, vagy megadni neki a vért, amit követel. Harmadik lehetőség nincs.

Pilátusnak előre kellett volna látnia, hogy nem ér célt ezzel a gyáva megalkuvással, amelytől még inkább vérszemet kapnak a zsidók. Nem azt mondja, hogy: «Szabadon bocsátom Jézust, mert nem bűnös» — hanem a vádlóknak kínálja oda a jogot, hogy bocsássák szabadon a vádlottat és választást enged nekik a gyilkos Barabás és az ártatlan Jézus között.

Mialatt ezen vitakoztak, szent Máté evangélista szerint, Pilátusnak üzenetet küldött a felesége, aki pogány nő volt: — «Semmi közöd se legyen azzal az igazzal, mert sokat szenvedtem ma álmomban miatta»... Valószínű, hogy Pilátus feleségét álmában megijeszthette a prófétára várható kegyetlen sors és — mivel alig-

hanem tudta, amit olyan sokan tudtak mások is: hogy Jézust csak a zsidó főpapok gyűlölete üldözi — sajnálta és meg akarta menteni az ártatlan Jézust.

A város népe, mely lassanként tömegesen odasereglett a praetórium elé, kiabálni kezdett, hogy bocsássák szabadon az ünnep tiszteletére a szokásos rabot. A papi fejedelmek és írástudók lázas szenvedéllyel izgatták a tömeget, hogy követeljék Barabás szabadonbocsátását és Jézus halálát.

Amikor tehát Pilátus újra ismételte előbbi kérdését:

— Melyiket akarjátok, hogy a kettő közül elbocsássam nektek? — A tömeg hangosan üvöltötte Barabás nevét.

— Mit csináljak tehát Jézussal, kit Krisztusnak mondanak? — kérdezte tovább Pilátus.

— Keresztre vele! — kiabáltak mindnyájan.

Pilátus szeretne volna megmenteni Jézust, akit ártatlannak tudott. Lelkiismeretében küzdött az igazság szava a forrongásnak azzal a viharával, mely a praetórium körül tombolt.

— De hát mi rosszat cselekedett? — fakadt ki a helytartó.

A tömeg látván Pilátus határozatlanságát, még jobban megvadult. Még jobban fölizgatta a főpapság szilaj úszítása és most már szinte őrvongva követelte:

— Keresztre vele!

A római helytartó — a jog, igazság és hatalom törvényes képviselője, akinek fegyvere is van, hogy érvényesítse akaratát — most már nem parancsol, hanem alkudozik: nem él a törvény szigorával, melyet védeni köteles, hanem a föllázított tömeg kívánságára hajlik, noha tudja, hogy a gyűlölet és irigység sugallja azt.

— Semmi okot nem találok benne a halálra — próbálkozik Pilátus újból. — Megfenyíttem és elbocsátom.

A forrongás fokozódik. Most már a főpapok is kiabálnak:

— Feszítsd meg őt!...

Öklök emelkednek a levegőbe, hörögve tör ki a rekedt torkokból a gyűlölet és Pilátus megijed. Ezzel a viharral csak nagy vérontás árán birkózhatik meg és Róma nem szereti a zavargásokat birodalmának véghatárain. Pilátus tehát vizet hozat, megmossa kezeit a nép szemelátára és így szól:

— Én ártatlan vagyok ennek az igaznak vétől. Ti lássátok!

És viharként harsogja szavaira a választ a tomboló tömeg:

— Az ő vére mirajtunk és a mi gyermekeinken!

A kézmosás nem menti föl Pilátust, ki teljesíteni bírná kötelességét, de nem teljesíti: semmiképpen se menthető, ha enged az erőszaknak és az igazságtalanságnak. Pilátus pedig megvédhette volna Jézust és az igazságot, mert megvolt rá a hatalma. Tudta — mert nyilvánosan is elismerte — hogy Jézus ártatlan és a zsidók gyűlöletből üldözik: hivatalból lett volna tehát kötelessége, hogy megvédje és kiszabadítsa Jézust. De Pilátus gyöngé, gyáva és önző volt: saját kényelmét és nyugalmit többre becsülte az igazságnál és kötelességnél. Még azok is elítélik, akik nem hisznek Krisztusban. Az ártatlan Jézus vére — mely átokként hullott azokra, akik kiontották — meglátszik Pilátus kezén is: olyan folt ez, melyet le nem mos róluk a földkerekség valamennyi tengerének a vize sem!

Miután a saját ártatlanságát kijelentette, a helytartó engedett: szabadon bocsátotta a gyilkos, lázadó Barabást és Jézust kiszolgáltatva a zsidóknak. De mintha még mindig reménykedett volna, hogy megmentheti Jézust: számított a tömeg részvételére — és nem gondolt arra, hogy a politikai vagy vallási szenvedélyek tüzeben lángoló szilaj tömeg nem ismer könyörületet és kegyetlenebb, mint a feldühödött fenevad. De hamar meggyőződhetett erről is.

Elfogatja Jézust, átadja a katonáknak, hogy megostorozzák: ez volt a keresztrefeszítettek sorsa a kivégzés előtt. — Kegyetlen büntetés! — A kezénél fogva oszlophoz kötözött szerencsétlen csupasz hátát csont- vagy ólomvégű szíjkorbáccsal ostromozták s a bőr mindjárt az első csapások után fölrepedt... Sok elítélt ki sem bírta ezt a szörnyű kínt... de Jézus egyetlen jajszó nélkül tűrt.

A szolgák ezután a belső udvarba vitték Jézust és, leszedve róla minden ruháját, bíborpalástot vetettek vállaira. Tövisből font koronát tettek a fejére és jobb kezébe nádszálat adtak kormánypálcának. Elébe járultak, térdet hajtottak előtte, kicsúfolván őt: — «Üdvözlégy, zsidók királya!» — Majd arcul ütötték, náddal verték a fejét és leköpdösték.

Ekkor akarta Pilátus fölébreszteni a tömeg részvételét a megkínzott Jézus iránt, akinek ártatlanságáról meg volt győződve. Ismét kiment tehát a praetorium elé és így szólt a tömeghez:

— Íme, kihozom őt nektek, hogy megtudjátok, hogy én semmi vétket nem találok őbenne.

Mögötte állt Jézus, bíborpalástban, a fején töviskorona. És, rámutatván, hangos szóval mondta Pilátus:

— Íme, az ember!

Részvétellel vegyes gúny volt e szavakban; részvét Jézus iránt, akinek láttára mély sajnálat fakadhatott a legkérgesebb szívben is: és gúny

a zsidók ellen, hogy e borzalmasan megkínzott áldozat ellen dühöngenek.

De Pilátus csalódott abban a reményében, hogy a gúny és részvét elfojthatja a fanatikus zsidók olthatatlan gyűlöletét. Mihelyt megpillantották Jézust, azonnal fölarsant a vérszomjas üvöltés:

— Feszítsd meg!... Feszítsd meg őt!

Pilátus, miután látta, hogy ez az utolsó kísérlet is meddő maradt Jézus megmentésére, sorsára bízta a Messiást, de nem akart a zsidók eszközévé alacsonyodni az őrzőgöc bosszújának kitöltésében.

— Vegyétek ti őt! — mondta nekik haragosan — és feszítsétek meg; mert én nem találok vétket őbenne.

Háborogva zúgtak a zsidók:

— Nekünk törvényünk van és a törvény szerint meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát!

Aggódó félelem szorongatja a babonás Pilátus szívét, mikor meghallja, hogy Jézus «Isten Fiának» mondja magát. — Kicsoda hát ez a vádlott?... Hátha csakugyan rendkívüli, isteni lény? — Másrészt fokozódik félelme a zsidóktól; tudja, hogy ez a fanatikus nép mindenre képes, mihelyt vallásának törvénye forog kockán. Beszólítja tehát Jézust a praetóriumba és megkérdi tőle:

— Honnan való vagy te? — De Jézus nem felel; ő pedig sürgeti: — Nekem nem szólasz?... Nem tudod-e, hogy hatalmam van megfeszíteni és hatalmam van elbocsátani téged?

Méltósággal felelte neki Jézus:

— Semmi hatalmad se volna rajtam, ha onnan felülről nem adatott volna neked; azért annak, ki kezédbe adott, nagyobb bűne vagy.

Íme, Jézus még halála küszöbén is talál mentséget Pilátus bűnére és szavai úgy megfogták Pilátus szívét, hogy szent János evangéliuma szerint — «azon volt, hogy elbocsássa őt». — De a zsidók egyre hangosabban kiabáltak és most már politikát is keverték a dologba:

— Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja! — fenyegetődztek. — Mert mindaz, aki magát királynak teszi, ellene szegül a császárnak.

Ettől a fenyegetéstől még jobban megijedt a helytartó; kivezette tehát Jézust és beült a bírói székbe, azon a helyen, mely köemelvénynak nevezetik — héberül pedig Gabbatának — és mondá a zsidóknak:

— Íme, a ti királyotok!

Azok pedig kiáltoztak:

— El vele!... El vele!... Feszítsd meg őt!

— A ti királyotokat feszítsem meg?... kérdezte Pilátus metsző gúnyal.

— Nincsen királyunk, csak császáruk! — felelték a papok.

Pilátus elhallgatott. A vallási vakbuzgóság harcában a politika ellen — amely mérkőzésnek tárgya Isten Fia volt — Pilátus gyávaságán győzött a zsidók gyűlölete. A helytartó tehát kiadta nekik a Messiást, hogy keresztre feszítsék.

Történt pedig ez a húsvét első napján, pénteken, reggel kilenc óra és dél között.

XI. FEJEZET.

Jézus halála és eltemetése.

A keresztfeszítés büntetését nem ismerte a zsidó törvény. Csak igen nagy bűnösöknél rendelte el, hogy holttestüket föl kell függeszteni a bitófára. A zsidó nem feszített keresztre: megkövezte a halálraíteltet. Csak Alexander Jamnaeus — az utolsó Asmoneusok egyike — rendelte el a keresztfeszítést: de ő is csak harcban elfogott foglyokat feszítettet föl. Egyébként azonban majdnem minden ókori népnél — Egiptomban és Perzsiában, Föníciában, Karthágóban és Hellaszban — egyaránt szokásos volt ez a büntetés. A rómaiak karddal végezték ki a halálraítelt polgárt, ellenben a rabszolgákat, lázadókat és nagy gonosztevőket ők is keresztre feszítették. A birodalom tartományaiban azonban a helytartók és prefektusok általában alkalmazták a keresztfeszítést; például Szíriában és Júdeában ezrével feszítették keresztre a zsidókat.

Minden nép rettegett a kereszttől, amely általában a kínszenvedés és a gyalázat jelképe volt. Az áldozat sokáig élt: egy, néha két napig; mezítelenül kötözték vagy szögezték föl négy végtagjánál a T formában összeácsolt kereszfára: a szerencsétlen elíteltnek egész testsúlya a kezeken függött, melyeknek sebeit ez a nehéz súly szétszakította és kitérítette, úgy hogy a vére lassan csörgedezett. Rettentő kínjait növelte a sebláz, a gyötrő szomjúság: és ezt a kegyetlen szenvedést szinte végső lehelletéig — öntudatos állapotban kellett túrníe! Néha megtörtént — talán azért, hogy még jobban fokozzák kínjait, vagy hogy siettessék a halálát —, hogy a hóhér összetörte a kereszten függőnek lábszárcsontjait: s ezt a külön kegyetlenséget a csufolódó, lelketlen tömeg ujjongó diadalordítással üdvözlölte! Embertelenebb és borzalmasabb büntetést nem gondolhatott ki az elállatiasodott ember: ez a halál gyalázattal tetézte a kimulást.

A zsidók féktelen gyűlölete ezt a halált követelte a helytartótól Jézusnak, hogy beteljesedjék az írás, mely szerint az Emberfiának — a

fájdalmak emberének — a keresztfán kell meghalnia.

A poroszlók levették Jézus vállairól a bíborpalástot és ismét ráadták saját ruháit. Aztán levezették a praetorium lépcsőin és vállaira tették a keresztet, mert az volt a szokás, hogy az elítélt maga vitte gyalázatának jelképét a vesztőhelyre.

Két gonosztevő is együtt ment Jézussal a halálba. Lehet, hogy Pilátus a zsidókat akarta megbántani azzal, hogy két társat adott Jézus mellé, akit ő ártatlannak tartott, noha a zsidók álnokul azzal vádolták, hogy királyá tette magát és pártot akar űtni a császár ellen. De talán helyesebb, ha a Gondviselés akaratát látjuk ebben is: minden összejön, hogy fokozza Jézus halálának szenvedéseit és gyalázatát. Az Atya szeretett Fia áldozata az emberiség bűneinek és — hogy megválthassa bűneitől az emberiséget — a bakók könyörtelenül bánnak el Isten Bárányával...

A halálos ítélet híre futótűzként terjedt el a városban: a Mester tanítványai bizonyára idejekorán tudtak róla, hiszen figyelemmel kísérhették a nagy nyilvánosság előtt lepergő véres drámának minden fordulatát. A tömeg a praetorium kapuja elé csődült: a gyászos menet megindult. A lándzsás római katonák, akiket centurió (százados) vezényelt, közre fogták Jézust és a két latort. Azon az úton mentek a Kálvária felé, melyet a jeruzsálemi keresztények a «fájdalom útja»-nak neveznek. Meredek utca ez, mely az alsó városon át a Tyropeon-völgyön át vezetett Efraim kapujáig.

De alig mentek kőhajításnyira, a már elkínzott Jézus összeroskadott a kereszt terhe alatt: a tömegben megpillantotta anyját!...

Kevéssel azután a katonák megállítottak bizonyos kyrenei Simont, aki éppen hazafelé tartott a mezőről és kényszerítették, hogy Jézus keresztyét vigye. De lehet az is, hogy Simon — látván az ostromoztatástól végképpen elgyengült Messiást — szánalomból vette vállaira a keresztfát. Az emléke minden esetre áldott és a kereszt — melynek terhét vitte az Üdvözítő helyett — megmentette őt és az övéit. Két fia volt, jegyzi föl szent Márk evangélista és szent Pál a rómaiakhoz írt levelében megemlíti kyrenei Simon özvegyét és fiát, mondván: «Köszöntsétek Rufust, a kiválasztottat az Űrban, valamint az anyját, aki nekem is az»... Így hát ezek Krisztus hűséges és tisztelt tanítványai lettek.

Az evangélisták ugyan nem említik, de a legrégebbi keresztény hagyomány megőrizte szent Veronika emlékét. Az irgalmas szívű asszony, mikor meglátta háza előtt Jézust, akinek csap-

zott hajából vérrel vegyes verejték csurgott arcába és homlokába a töviskorona alól, kiment hozzá és — mit sem törődve a bősziált tömeg gúnyolódásaival és átkaival — letörülte fátyolával a véres verejtéket az Üdvözítő szent arcáról. A kyrenei Simonnal együtt Veronika is tiszteletre méltó példaképe azoknak, akiknek van bátorságuk könyörölni a mindenkitől gyűlölt, kigúnyolt és üldözött szerencsétleneken, aminő a halálba kergetett Jézus is volt. Ekkor történt talán, hogy — különösen az asszonyok szívében — kitört a részvét Jézus iránt s nagy sírás és jajveszékelés hallatszott mögötte. Szent Lukács evangélista följegyzi, hogy Jézus, hozzájuk fordulván, így szólt:

— Jeruzsálem leányai, ne miattam sírjatok! Hanem sírjatok magatok és gyermekeitek fölött. Mert íme, eljönnek a napok, mikor mondják: «Boldogok a magtalanok és a méhek, melyek nem szültek és az emlékek, melyek nem szoptattak». Akkor majd kezdik mondani a hegyeknek: «Szakadjatok ránk!» és a halmoknak: «Takarjatok el minket!» Mert ha a zöldelő fával ezt cselekszik: mi lesz a szárazzal?...

Jézus megfedekez magáról és szörnyű fájdalmairól. Részvéttel felel a részvétre és — bánatában végkép összetörve — még halála küszöbén is sajnálja ezt a népet, amelynek áldozata s amely őt most keresztre feszíti. Borzasztó csapásokat jövendől, melyek a közeljövőben érik majd nemzetét. A zöld élő fa ő maga: a száraz és holt fa a zsidó nép, mely visszautasította őt. Ha ily módon bánnak vele, akit, noha ártatlan, mégis lázítással és istenkáromlással vádolnak: mi lesz majd sorsa a zsidóságnak, amely valóban föllázad a rómaiak zsarnoksága ellen?... Isten büntetése az: hogy elveszi eszüket, mikor föltámadnak a hatalom ellen, amely úgy áll bosszút rajtuk, hogy tűzzel-vassal elpusztítja őket. Csak egyetlen egy — az Emberfia — bírta volna megakadályozni ezt: ugyanaz, akit a féktelen gyűlölettől elvakult zsidó nemzet maga gyilkol meg!

Elérnek végre a Kálváriára, avagy Golgotára, amelynek jelentése: koponya, mivel a hegy formája ehhez hasonlít.

A három keresztet lefektetik a földre. Az elítélteket, mielőtt rászögeznék a keresztre, megkínálják a csillapító itallal, amit a halálra ítéteknek szoktak adni. Tömjénnel és myrrhával kevert fűszeres bor volt ez, keserű és savanyú ital. Jézus megérinti ajkaival, de nem iszik belőle: teljes öntudatban akarja fenéig üríteni a borzalmas szenvedések kelyhét.

Most pihen: erőt gyűjt a halálküzdelemre. Egy óráig tartott a fájdalmas út a praetorium-

tól a Kálváriáig, noha a távolság alig ezer lépés!... És déltájban, a hatodik órában, fölemeltek a keresztet a reászőgezett Megváltóval.

És vele a két latort: az egyiket jobbjá, a másikat balja felől.

Még a kereszten is kínzóíért imádkozott. Első szava a megbocsátás:

— Atyám! bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!

A keresztre feszített Jézus az irgalomnak és megbocsátásnak nagy biztosítója. Ő szerez békét Isten és az ember közt. Fölfohászkodásában mélységes igazság és mentség rejlik: minden emberi bűnnek némiképpen a tudatlanság az oka. Az ember nem tud és nem lát: legtöbbször ezért gonosz a szíve. Minden gyarlóságnak — az emberi akarat minden tévedésének — első és alapoka: az ész és értelem sötétsége. Ha Jézust megismerik és megértik: sohasem feszítették volna keresztre a zsidók. És Jézus, aki a szívekbe lát és, mint nyitott könyvben, olvas a lelkekben: mentségének említi ezt a tudatlanságot az ellene elkövetett legnagyobb bűnnél is.

Bármily bűnt követ is el az ember, gondoljon mindig Krisztusra, aki a kereszten így fohászkodott: — «Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!» Ebben a könyörgésben — benne van a mentség, a megértés, a bocsánat csirája: és ez a könyörgés mindnyájunkra kiterjed, a benne rejlő kegyelem mindnyájunknak szól, mert Jézus mindnyájunkért szenvedett. Végtelen jósága, irgalma és szeretete, mint a tenger borítja el az egész világot. Ebből tanulják meg a szenvedők, az üldözöttek és elnyomottak, hogy többé ne átkozódjanak, hanem — mint Jézus a kereszten — szenvedjenek és tűrjenek tovább, megbocsájtván és áldván, a hiábavaló átkok és káromlás helyett.

A keresztre feszítés borzalmas munkája után, mielőtt a keresztet fölemelték és egyenesre állították a földbe ástott gödörben, a bakók írást szögeztek föl az elítélt feje fölé. Ez római szokás volt s az elítélt maga vitte az írást, mely elmondta a nevét és bűnét. A Jézusnak adott íráson csak ennyi volt: «*Názáreti Jézus, a zsidók királya*», három nyelven: zsidóul, a nemzet nyelven; görögül, az akkor általánosan használt nyelven; és latinul, a hódító rómaiak nyelven.

Mindenki olvashatta Jézus nevét és bűnét ebben az írásban, melyben Pilátus újra kiigonyolja azokat, akik kieroszakolták a próféta halálát és, amikor Jézust «király»-nak nevezi, nemcsak a zsidókat bélyegzi meg, hanem — tudtán és akaratán kívül — Isten rejtélyes akaratát is teljesíti. Mert Krisztus valóban a zsidók királya volt: nem úgy, ahogy Pilátus gondolta és állította, hanem a kereszt által, amelyen meg-

halt és vére által, mely kiontatott az emberiség bűneiért. Krisztus valóban királya lett a zsidóknak: de a valódi zsidók — Ábrahám igaz fiai — azok, akik azóta az egész világon elismerték őt Megváltójuknak és Mesterüknek. Ezeknek a királya Jézus és királyságát halálával szerezte meg.

Midőn a Kálvária köré sereglett zsidók meglátták áldozatuk feje fölött az írást, mely királyuknak mondta Jézust, megbotránkozva bősültek föl ezen, mert megértették Pilátus maró gúnyját. A főpapok, akik szintén jelen voltak a keresztre feszítésnél, követeket küldtek Pilátushoz, hogy változtassa meg a rájuk nézve sérelmes fölírást, mondván:

— Ne írd: a zsidók királya; hanem, hogy maga mondotta: a zsidók királya vagyok!

A kormányzó azonban, akinek gyengeségét és gyávaságát kihasználták, mikor kicsikarták tőle Jézus halálos ítéletét, most az egyszer hajthatatlan maradt. Szükség esetén egészen a kegyetlenségig kérlelhetetlen és hajthatatlan tudott lenni ezzel a legyőzött, de makacs néppel szemben: annál kevésbé menthető tehát, hogy Jézust mégis kiszolgáltatta nekik. Most azonban a sarkára állt és megvetéssel utasította el a főpapok kívánságát, mondván:

— Amit írtam, megírtam!

A katonák pedig — a római törvény szerint, mely az elítélt javait az ítélet végrehajtóinak ítélte — ez alatt megosztották Jézus ruháin s mivel négyen valának, elosztották maguk közt a taletet, az övet, a palástot, a tunikát és a sarukat. A palástot négy részre vágták, a tunikáról azonban — mivel varrás nélkül egy darab volt az egész, fölülről az aljáig, azt mondták:

— Ne vágjuk el, hanem vessünk rá sorsot, hogy kié legyen!

És úgy cselekedtek, ahogy mondták. Aztán pedig, letelepedvén a keresztek alá, őrizték az áldozatokat.

Ezek a katonák, éppen úgy nem sejtették, mint Pilátus, hogy mindnyájan Istennek eszközei és csak a zsoltáros király (XXI., 19) szavait teljesítik, melyeket Jézusról írt:

— Eloszták az én ruháimat maguk közt és köntösömre sorsot vetének...

A tömeg bámészkodva őgyelgett a kereszt körül és Jézust sértegette. Oklüket rázták feléje, durván káromolták és könyörtelen gúnnal kiabáltak:

— Hé, te, ki lerontod az Isten templomát és harmadnapra fölépítéd azt, szabadítsd meg magadat, leszállván a Keresztről!

A hamis tanuk szava ez, kik bevádolták Jézust Kaifás előtt. Mind alsóbbrendű emberek: gyávák és állatiasan kegyetlenek. Minél elnyo-

mottabb és tehetetlenebb, akit üldöznek, annál szájasabbak és gyűlölködőbbek.

— Ha Isten Fia vagy: szállj le a keresztről! — acsarkodtak rá mindenfelől.

A papi fejedelmek is fenéig élvezik a kiélegített gyűlölet aljas örömét. A farizeusok, az írástudók és a nép vénei a csöcselékkal versenyt gúnyolják, sértegetik, káromolják Jézust. Egymással beszélgetvén, szívtelenül káromolták, szidták és gúnyolták a csodatevőt, az állítólagos Messiást, Isten Fiát és Atyjában való hitét.

— Másokat megmentett — gúnyolódtak. — Magát nem tudja megmenteni! Ha Izrael királya: szálljon le most a keresztről és hiszünk neki. Az Istenben bízott: mentse meg most, ha akarja őt. Mert azt mondotta, hogy Isten Fia vagyok!

Ezek a bírák, akik elítélték és halálra vitték Jézust, nemhogy szégyelnék durva győzelmüket: még kínjai közt is sértegetik és gúnyolják ártatlan áldozatukat.

Mindenki szidja, gúnyolja és káromolja a kereszten függő Megváltót, még a katonák is, elébe állván és ecettel kínálván őt:

— Szabadítsd meg magadat, ha te vagy a zsidók királya!...

Még a vele együtt megfeszített latrok egyike is szidalmazta Jézust és elkeseredve támadt rá.

— Ha te vagy a Krisztus, szabadítsd meg tenmagadat és minket is!

Megszólalván pedig a másik lator, megfedette társát, mondván:

— Te sem félsz az Istentől, holott ugyanazon büntetésen vagy! Mi ugyan igazság szerint, mert tetteinknek méltó bérét vesszük: de ez itt semmi rosszat nem művelt.

Ennek a latornak a lelkét megnyerte Jézus. Magába tér, megbánja és elismeri bűnét, de ugyanakkor hirdeti Jézus ártatlanságát is és hisz benne. A Megváltó szelídsége és nyugodt türelme, mellyel kínjait elviseli, meglágyítja a kereszten kínlódó lator szívét és, amidőn bocsánatot könyörög kínzói számára Istentől, akit Atyjának nevez: megfogja, magához vonzza és fölvilágosítja a töredelmes lator lelkét. — Ki ismeri a lelkiismeret titkait és Isten irgalmának rejtett útjait, melyeken megigazulásra vezet a megtérő lelkeket?... Ime, a töredelmes bűnös nyilvánosan vallja vétkeit és bűnbánata bocsánatot nyer a kereszten függő Megváltótól.

— Uram! — könyörög Jézusnak: — emlékezzél meg rólam, midőn eljössz királyságodba.

Isten Lelke megvilágosítja a bűnbánó latrot, aki előre érzi, hogy Krisztus valóban király és könyörög neki, hogy fogadja be országába őt is. Ez a hite és bizodalma megérdemli a vigasztaló szavakat, amelyeknél értékesebb ígéret még sohase hangzott a Messiás ajkairól.

— Bizony, mondom neked, ma velem leszel a paradicsomban!

Ezeket mondta Jézus a megtért latornak és kevéssel ez után még fonságesebb, megható jelenet játszódott le a keresz alatt. Szent János evangélista jegyezte föl, aki maga is egyik szereplője volt.

A keresztfán kínlódó áldozatok köré gyűlt kíváncsi és gyűlölködő tömegben elvegyülve ott voltak Jézus rokonai, tanítványai, galileai honfitársai és számos asszony, akik hittek benne. Ezek közt volt Jézus anyja is, aki fájdalomtól megtörtén, roskadozva közeledett a kereszthez Jánossal és egy másik Máriával — a sógor-asszonyával — Kleofás nejével és Mária Magdolnával. Jézus meglátta őket és észrevette anyja mellett Jánost, legkedveltebb tanítványát. És leszólt a keresztről anyjának: — «Asszony, ime, a te fiad!» — azután mondá a tanítványnak: — «Ime, a te anyád!» — És azon órától magához vevé őt a tanítvány.

Jézus az utolsó percig megfedekezik magáról: csak másokkal törődik és másokat vigasztal. Szeretett tanítványának anyát ad: anyjának pedig fiat. De ez nemcsak utolsó szava a Fiúnak és a Mesternek, — aki végső perceiben is azokra gondol, akiket mindenkorra elhagyni készül — más és sokkal mélyebb értelem rejlik szavaiban. A szeretett tanítvány személye Egyháza híveinek egyetemes gyülekezetét jelenti neki. Amidőn anyjának azt mondja: — «Ime, a te fiad» — mindnyájunk isteni anyjává avatja szűz Máriát és ezzel a megváltás nagy művének részesévé teszi. Így lesz az üdvösség művének egyik eszköze ez a hősies, az emberiségben páratlan asszony, aki meghajolt Isten akarata előtt, mely Fiának föláldozását kívánta tőle. Hívatását és rendeltetését láthatatlanul — anyai működése által — gyakorolja az Egyházban. Mindenki, aki Jézust követi, az ő fia: és, akik Jézust szeretik és követik, anyjuknak fogadják őt.

*

Kevéssel ezután sötétség kezdett ereszkedni a földre. A nap elhomályosult. És sötétség lőn hat órától — (a mi időszámításunk szerint déltájban) — mondja szent Máté evangéliuma — és tartott az egész földön kilenc óráig. Ekkor — vagyis három óra tájban — Jézus nagy szóval fölkiáltott:

— Eli! Eli! lamma sabaktáni?! azaz: Én Istenem! Én Istenem! miért hagyta el engem?!

Ez nem kétségbeesés — nem a hit megrendülése Isten irgalmában — hanem az elkínzott lélek fölajdulása a szorongattatás tetőfokán.

„AMINT SIMON PÉTER MEGHALLOTTA, HOGY AZ ÚR AZ, A TENGEBE ERESZKEDÉK
ÉS KIMÉNE HOZZÁ”

(JÁNOS: XXI. 7)

"EZT PARÁNCSOLOM NEKTEK, HOGY SZERESSÉTEK EGYMÁST"

(JÁNOS · XV · 12)

A kapcsolat szétbonthatatlan Jézus és Atyja között: ők ketten egyek. Az Atya épp úgy nem hagyhatja el fia lelkét, mint ahogy Jézus nem zárkozhatik el az Atya szeretete elől. De az Atya akarata az, hogy teljesen védtelenül adja át Fiát ellenségei gyűlöletének, minden bántalomnak, szenvedésnek és végül a kereszthalál gyalázatának. Ebben a keserűségben, amelybe Jézus elmerült — még pedig az Atya titkos rendelkezései szerint, úgy merült el, mint gyarló ember, akinek az emberi szenvedések kelyhét fenéki ki kell ürítenie — az Emberfiának gyarló, földi természete jajdul föl, mely nem érzi az Atyjával közös boldogság enyhítő hatását, se fölemelő erejét s ez adja ajkára a fájdalmas kiáltást:

— En Istenem! En Istenem! mért hagytál el engem?

Igy kezdődik Dávid királynak panaszokkal telt zsoltára (a XXI-ik), melynek kínjait egyedül Jézus élte át: s ez a zsoltár századokkal korábban megjósolta már Jézus halálának borzalmas kinszenvedését:

«Istenem, én Istenem! tekints rám: mért hagytál el engem?!»

«En féreg vagyok és nem ember: emberek gyalázata és a nép megvetése.»

«Mindnyájan, kik látnak engem, kigúnyolnak engem; félre vonják ajkukat és fejüket hajtogatják.»

«Sok tulok vett engem körül: kövér bikák könnyeztek meg engem;»

«Rám tátották szájukat, mint a ragadozó és ordító oroszlán.»

«Erőm szétfolyt, mint a kiömlő víz; minden csontom elvált.»

«Mint a megolvadt viasz: olyan lett szívem, testem belsejében.»

«Erőm kiszáradt, mint a cserép és nyelvem ínyemhez ragadt és a halál porába vittél engem.»

«Mert körülvett engem a sok eb; gonoszok gyülekezete körülkerített engem.»

«Atlyuggatták kezeimet és lábaimat.»

«Megszámlálták minden csontomat: ők pedig néztek és szemléltek engem; elosztották maguk közt ruháimat és öltönyömre sorsot vetettek.»

«De te, Uram! ne távoztasd el tőlem segítségedet: figyelj az én oltalmamra.»

«Mentsd meg, óh Isten, lelkemet a fegyvertől: ez egyetlenemet az eb kezéből!...»

*

Történt pedig, hogy Jézus kiáltását: — «Éli! Éli!» — gúnyral fogadták, mondván: — Ez Illést hívja! — A többiek pedig nevettek, gúnyolódván:

— Hadd el! Lássuk, hogy eljön-e Illés, hogy megszabadítsa őt!

Az emésztő láz gyötrelme panaszra fakasztotta Jézust:

— Szomjazom! — sóhajtott föl tikkadtan.

Az áldozatok mellett, szokás szerint, edény volt ecetes vízzel. Az egyik katona belemártotta az edénybe a szivacsot, melyet izsóp-ágra tűzve, fölnyújtott Jézusnak, aki fölszívta az ecetes vizet és nagy szóval fölkiáltott:

— Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet.

Majd fölsóhajtott: — «Beteljesedett!» — és, lehajtván fejét, kiadta lelkét.

A kelyhet, melyet meg kellett innia, fenéki kiürítette. Lezuhant a megsemmisülés sötét mélységeibe, ahová Atyjának akarata taszította. Mindent elszenvedett és bűnhődött mindenért. A fájdalom könyörtelen, az áldozat tökéletes, az elégtétel teljes és végtelen. Isten haragját a bűn ellen kiengesztelte az Emberfia. A bűn megsemmisült: a kibékülés Isten és ember között megtörtént a kereszthalál áldozatában és megerősödött Krisztus végtelen, örök szeretete által.

A kilencedik órában történt ez — a mi időszámításunk szerint délután három óra tájban — és abban a pillanatban sötétség lett a földön, mint napfogyatkozás idején. A templom nagy függőnye, mely a szentek szentjének bejáratát leplezte, felső végétől az aljáig kettéhasadt. A föld megindult és a kősziklák megrepedeztek. A sírok megnyíltak és az igazak testei, melyek ott nyugodtak, föltámadtak... Mind e természeti csodák — melyek csak Palesztinában és Júdeában történtek — bizonyosságot tettek a földöntúli kötelekekről, melyek Jézust a természethez, az éghez és földhöz és az emberiséghez fűzték.

A gyászos óra szomorúságát megrázó eseményekkel tetézik a természet csodái; mintha jelezni akarnák, hogy a keresztre feszített Messiás halála a régi világ végét s az új világ kezdetét jelzik. A régi világ napja elhomályosult, leáldozott: az új világé virrad, most van kelőben. Kettéhasadt a szent kárpit, mely elrejtette Isten kifürkészhetetlen lakását s ezzel megszűnt a mózesi törvény titokzatossága és érvénye, mert a Megváltó halálában új szövetséget kötött Isten az emberrel.

Az áldozat, aki meghalt érettünk, vére által a valódi szentek szentjébe vezet bennünket, melyet a «templom» csak jelképezett. A kereszthalálból fakadó élet mindent betölt, még a holtak is meghallják szavát: megnyílnak a sírok és föltámadnak a halottak, akik ott nyugodtak.

Ugyanabban a pillanatban, mikor ezek az égi jelek történnek, a félelem megragadja a tömeget, mely újjongva ácsorgott a keresztek körül: s a tömeg, melynek átkai, gúnyolódásai és

örjögő káröröme harsogva tört ég felé — most megrémülve rebben szét, menekül a Golgotáról és sokan a mellüket verik.

A földindulás, a hirtelen támadt sötétség, a meghasadt és leomló sziklák, a haldokló Jézus szívbe markoló kiáltása mélyen megrendítették a római századost és a keresztekre vigyázó katonákat. Lelkük megnyílt a csodák láttára, mint a sirok és megtört szívüknek keménysége, mint a szerte repedezett sziklák.

És a százados, aki szemben állt Jézussal, mikor a Megváltó kiadta lelkét, dicsőítette Istent, mély meggyőződéssel mondván:

— Valóban, ez az ember Isten Fia volt!

A római katona szájából az igazság beszélt: már kezdődik Jézus dicsőséges győzelme és mindent magához vonz. A pogány százados az első — a gőgös és elbizakodott római — aki megnyitja lelkét az igazságnak és már a kereszttel alatt hirdeti, vallja Krisztus istenségét. Hisz a keresztre feszítettben és nyíltan vallja ezt a hitét.

Míg a tömeg, a csodáktól megriadva, elszéledt, egy kisebb csoport közelebb vonult a kereszthez, amelyen Jézus kiszenvedett. Az Üdvözítő hívei és barátai voltak ezek — köztük számos asszony Galileából — akik nemcsak szolgálatukat, hanem javaikat is fölajánlották Krisztusnak. Köztük volt (János: XIX., 25.) Mária, az ő anyja és anyjának testvére Mária, Kleofás felesége és Mária Magdolna, továbbá Szalomé, a Zebedeus két fiának anyja. Ezek mind, megtörve a fájdalomtól, némán vártak és imádkoztak.

Közeledvén a szabbat, a zsidók nem akarták, hogy a holttest a szent napon a keresztfán maradjon. Mózes törvényei szerint ugyanis, a halottakat pénteken este napnyugta előtt el kell takarítani, hogy a szent földet ne sújtsa a halottakra vonatkozó átok. Mivel pedig a rómaiak rendesen függve hagyták a kereszten a holtakat, az égi madarak prédájául, a zsidók megkérték Pilátust, hogy töresse meg a keresztre feszítettek csontjait, hogy aztán eltemethessék őket.

A katonák tehát eljöttek és megtörték először az első, aztán a második latorcsontjait: látván azonban, hogy Jézus már meghalt — írja szent János evangélista — «nem törék meg szárait, hanem egyik katona lándzsával megnyitá oldalát, melyből legottan vér és víz jöve ki»...

Ezt a lándzsaszúrást, mely átjárta Krisztus szívét, a szemtanú János írja meg egyedül s ezzel beteljesedett az Emberfián a régi jövendölés, mely lándzsától átszúrva mutatta Messiásukat a zsidóknak. A sebből fakadó vér és víz pedig a legnagyobb hittitkok jelképei. Hogy amint Isten az alvó Ádám bordáiból vette Évát,

minden élők anyját: azonképpen Krisztus a kereszten a valódi alvó Ádám, akinek megnyitott szívéből sarjadt az Egyház: a valódi anya, mely a keresztség vize és az Oltáriszentség vére által szüli a hívőket Istennek.

Akiket a Szanhedrin elítélt, azokat minden tisztesség nélkül kellett eltemetni. Nem volt síratás és nem is temették őseinek hamvai mellé a családi sírba. A hivatalosan kivégzetteknek föntartott sírba temették s ha néha, nagy ünnepeken, kiadták is rokonaiknak: a legnagyobb csöndben, feltűnés nélkül kellett eltemetni őket.

Jézusról azonban halálában sem feledkeztek meg barátai, akik közt különösen kitűnt arimateai József. Gazdag volt és a Szanhedrin tagja. Tiszta lelkű, igaz zsidó volt: rendületlenül hitt Jézusban, akinek titkos tanítványa volt és várta Isten országának eljövételét. Nem vett részt az utolsó gyűléseken és a Főtanács gyalázatos ítéletében. Semmitől se félve, bátran Pilátushoz ment és megkérte: adjon fölhatalmazást, hogy elvigye és eltemethesse Jézust. Pilátus csodálkozott, hogy Jézus ily gyorsan kiszenvedett, de mikor a százados jelentette, hogy Jézus valóban meghalt, átadta a testet Józsefnek.

Arimateai József rögtön finom gyolcsot vett és Nikodemussal — Jézusnak másik titkos tanítványával — fölment a Kálváriára. Nikodémus száz font myrrha- és aloe-keveréket vitt magával. Leemelvén a keresztről Jézus szent testét, szokás szerint bebalzsamozták. Illatos fűszerekbe áztatott lepedőkbe takarták, a myrrha- és aloe-keverékbe mártott szalagokkal kötözték át és fejét összehajtott kendőbe burkolták.

Közvetlenül a Kálvária szomszédságában kertje volt arimateai Józsefnek. Új sírt vésetett ott a sziklába, ahová eddig még senkit sem temettek. Mint a zsidó sírok legnagyobb részének — ahogy Palesztinában ma is látható — ennek a sírnak is két kamrája volt: a külső volt a gyászszobrába, ahol a rokonok siratták a halottat s a belső az igazi sír, ahová a halottat temették. Ez a sír kissé kivájt, sziklába vésett fekvőhely volt, fölötte boltívvel.

Ide fektették Jézus testét és, mivel a nap már nyugovóra szállt — napnyugtával pedig kezdődött a szombat — a sír szája elé gördítették a malomkő-alakú nagy követ, mely a sziklába vésett vágányon mozgott, aztán hazamentek.

A szent asszonyok, akik elkísérték utolsó útjára a Mestert, végignézték kinszenvedését kezdettől fogva és nem hagyták el utolsó sóhaja után sem. A gyászoló csapat, melynek feje Mária Magdolna volt, látta a Mester kinszenvedését és halálát a keresztfán; látta, mikor

arimateai József és Nikodémus levették a keresztéről, segítettek a bebalzsamozásban és jelen voltak az Üdvözítő sírbatételén is. Megsíratták a Megváltót, megnézték, hogyan pihen sírjában és hazamentek, hogy új fűszereket és illatszereket készítsenek az eltemetett Mesternek, akit imádtak. A szabbatot, lelkük mély gyászában, csöndes szomorúságban töltötték.

A főpapok és farizeusok azonban nyugtalankodtak. Nem Jézus nyugtalanította őket — az áldozat meghalt és, úgy látszott — halála megpecsételte győzelmüket. Nem sejtették, hogy a halállal nincs vége mindennek. Nem jutott eszükbe, hogy a halállal nem lehet megölni az eszmét, az igazságot, se a jogot: és ha az, aki megtestesülése mindezeknek, áldozatul adta is magát a halálnak, az utolsó szó azért mégsem a halálé.

Cselszövénytől féltek — olyan csalástól, mely csak a hozzájuk hasonló álnok képmutatók furfangos agyában születhetett meg — és aggodalmukban ilyen beszéddel járultak Pilátus elé.

— Uram, emlékszünk, hogy ez a csaló még életében azt mondotta: «Három nap múlva föltámadok». Parancsold meg tehát, hogy őrizték a sírt harmadnapig, nehogy odamenvén tanítványai, ellopják őt és azt mondják a népnek: «Föltámadott halottaiból!» és ez az utóbbi ámitás rosszabb lesz az elsőnél. És mondá nekik Pilátus: «Van őrségetek; menjete, őrizétek, ahogy tudjátok». Azok pedig, elmenvén, biztosíták a sírt őrséggel, miután lepecsételték a követ.

Jézus ekkor még a halála álmát aludta, hóhérjainak őrizete alatt.

XII. FEJEZET.

Jézus föltámadása.

A nagy emberek története a sírnál végződik. Haláluk után oly elzárt világba költöznek, amelyet nem ismerünk. Eltűnnek előlünk: nem látjuk, nem halljuk többé őket. Csak emlékük marad meg köztünk, továbbá tanítványaik, tanításuk és az, amit műveltek, alkottak és amiben tovább él halhatatlan lelkük titkos működése.

Jézus egészen más. Ahogy eredete nem hasonlít a miénkhöz: halála — és az is, ami utána következik — eltér a mi halálunktól.

A szent asszonyok — Jézus hú szolgálói — még a szabbati napon megnézték a sírt és hogy miképpen helyezték el ott az Üdvözítő testét. És, hazatérvén, illatszereket és keneteket készítenek, amelyekkel Jézus testét akarták bebalzsamozni.

Másnap még az első órában virradat előtt, elindultak Betániából a fűszerekkel, a Golgota felé s útközben aggódva mondogatták:

— Ki hengeríti el nekünk a követ a sír szája elől?...

Egyikük sem sejtette a rendkívüli eseményeket, melyek abban az időtájban történtek, mikor ők elindultak Betániából.

«Íme, nagy fölindulás lőn — írja szent Máté evangélista — mert az Úr angyala leszállt az égből és, oda menvén (a sírhoz), elhengerítette a követ és ráült. Tekintete olyan volt, mint a villám és ruhája, mint a hó. Az örök pedig megremegtek tőle való félelmükben és olyanok lettek, mint a holtak»... Ájultan földre estek és, magukhoz térve, szétszaladtak.

A nap már fölkel, mire az asszonyok a Golgotára értek. A sírra tekintvén, rögtön látták, hogy üres: a nagy kő elhengerítve: a gyászkamrában és a sírban senki és semmi. Mária Magdolna azt hitte, hogy a Mester testét ellopták és megszenstelenítették és — mialatt társnői bementek a sírboltba — lélekszakadva szaladt Simon Péterhez és Jánoshoz, Jézus kedvelt tanítványához. Lelkendezve sírángozott nekik:

— Elvitték az Urat a sírból és nem tudjuk, hová tették!

Péter és János azonnal elindultak, futva igyekeznek a sírhoz. Maga szent János beszéli el az eseményeket, mint közvetlen szemtanú. Fiatalabb lévén, mint Péter, gyorsabban futott és előbb ért a sírhoz. Lehajolván a sír szája előtt, látta a lepedőket a földön, de nem ment be. Péter azonban, aki utána jött, bátran bement és látta a lepedőket, melyekbe a szent test be volt göngyölve és a kendőt is, mellyel letakarták Jézus arcát; ez a kendő nem a lepedők mellett volt, hanem más helyen, külön összehajtva. János azután szintén bement Péterrel a sírba s látta és hitte, hogy a Mestert elvitték, ahogy Magdolna mondta.

Jézus föltámadására — a test szerint való föltámadásra — nem is gondolnak... «Mert még nem értették az Írást — mondja János — hogy föl kellett neki támadnia halottaiból»... Nem értették meg akkor sem, mikor a Mester ismételt és határozott szavakkal hirdette nekik. Vallási előítéleteiken keresztül — a próféták jövődölései szerint — ítélik meg s a föltámadást összetévesztik a Messiásnak eljövetelével, amikor majd mennyei föntségében és országa dicsőségében tér vissza a földre, ítélni elevenek és holtak fölött. Ezért, miután üresen találták a sírt, megtörve, szomorúan és csalódottan mentek haza.

Ami ez után történt, szent János mondja el, egyszerűségében is oly megrázó föntséggel,

mely a Szentírás egyik legdrámaibb eseményévé avatja elbeszélését.

«Mária pedig kint állt a sírboltnál, sírván. Amint így sírdogált, odahajolván, bepillantott a sírboltba és két angyalt látott fehér ruhában ülni: egyiket fejtől, másikat lábtól, ahol Jézus teste feküdt vala. Mondák neki azok:

— Asszony, mit sírsz?

— Mert elvitték az én Uramat — felelte nekik Mária — és nem tudom, hová tették őt.

Ezeket mondván, hátra fordult és látta Jézust ott állani és nem tudta, hogy az Jézus. És mondá neki Jézus:

— Asszony, mit sírsz?... Kit keresel?

Amaz, vélvén, hogy a kertész az, mondá neki:

— Uram! ha te vitted el őt, mondd meg nekem: hová tetted őt és én elviszem.

Megszólítá őt Jézus:

— Mária!...

Megfordulván amaz, felelé neki:

— Rabboni! — (ami annyit tesz, mint Mester).

Mondá neki Jézus:

— Ne illess engem, mert még nem mentem Atyámhoz; hanem eredj atyámfiaihoz és mondd nekik: Fölmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Isteneitekhez!»

Ezekből a rejtélyes szavakból Mária Magdolna megértette, hogy még nem érkezett el az idő, mikor a Mester, dicsőségének teljében, ismét földre száll, hogy megrostálja az igazakat és gonoszokat. Csak azért jelent meg a földön, hogy újra elmenjen Atyjának dicső országába, ahol örökre és teljesen egyesül vele, míglen eljön az ideje, hogy ismét földre szálljon.

Addig is legalább szeretett szolgálójával üzeni tanítványainak, hogy még itt van közöttük és csak ezután megy föl Atyjához — aki Atyjuk nekik, mindnyájuknak is — hogy lakást készítsen nekik Atyja házában.

Az eltemetett testet nem lopták el tehát: Isten mindenható ereje, leküldött angyalai által megrázta a földet, elhengerítette a sírt elzáró követ és a keresztre feszített Emberfia élve, győzedelmesen támadt föl. Teste nem lesz áldozata a sír enyészetének: újra él és nem halhat meg soha többé.

Teste ugyanaz, mely átesett a szenvedések és keresztfeszítés minden kínján — de most már örökre fölszabadult a fájdalom és enyészet törvénye alól. Soha többé nem változik és meg nem halhat. Az anyag törvényei nem korlátozzák már: a nehézség nem vonzza, a tér nem zárja be: kedve szerint jelenik meg és tűnik el; a teste, ha akarja: látható és érzékelhető — megvannak sebhelyei is: földi küzdel-

meinek dicsőséges emlékei, melyek még menyyei országában is bizonyoságot tesznek végtelen szeretetéről és győzelméről, mit a gonoszságon, a bűnön aratott.

A néhány nap alatt, amíg a földön mutatkozni kívánt, a kiváltságosak — akiknek megjelent — megismerték az ember valódi rendeltetését. Látják, megértik és vallják a láthatatlan világot. Akik hisznek benne, részesei Jézus teljes dicsőségének, aki — mint a halál ura — tökéletes és halhatatlan életre támadt föl. A remény most már biztos és végtelen a benne hívó lelkekben. Tudják, hogy Jézus legyőzte a bűnt és a bűnnel a halált is. Most már megismerték a messiási ország utolsó titkát is, mely Mesterükben — íme: megvalósult. Az égnek ugyanazok az angyalai szálltak le, hogy kihozzák sírjából, akik örömtől repesve fogták körül bölcsőjét is. Az apostolok hite a föltámadt Jézusban lesz az emeltyű, mely átteremti, föl-emeli, sarkaiból kiforgatja a világot: és Isten ereje azért működik ezen a napon, hogy ez a hír kitéphetetlen gyökeret verjen a Messiás tanítványainak lelkében.

A bátortalan levertség, a kínos bizonytalanság megülte az apostolok lelkét is. A Gondviselés akarta, hogy lássák gyarlóságukat: menynyire semmik, ha nincs közöttük Jézus, hogy lelkének szeretetével buzdítsa és Atyja hatalmának erejével fölemelje őket. Hű szolgálóinak jelenik meg először. Őket vigasztalja meg legelőbb, mert tudja, hogy fájdalomuk nagyobb és elküldi őket, hogy megvigyék a hitet, reményt és szeretetet az elcsüggedt tanítványoknak.

Mialatt Mária Magdolna odajárt, hogy értesítse a tanítványokat, néhány asszony, akik Jézussal jöttek vala Galileából, a sírhoz közeledvén, szintén elhengerítve találták a záró követ, de bemenvén, nem találták az Úr testét... «És lőn, hogy mikor emiatt megdöbbentek, íme: két férfiú állt mellettük ragyogó öltözetben. Megijedvén az asszonyok és földre hajtván orcáikat, amazok mondák nekik:

— Mit keressétek az élőket a holtak közt? Nincs itt, hanem föltámadott; emlékezzetek, hogy miket beszélt nektek, midőn még Galileában vala, mondván, hogy az Emberfiának a bűnös emberek kezébe kell adatnia és fölfeszíttetnie és harmadnapra föltámadnia»...

Az asszonyok emlékeztek Jézus szavaira, az angyalok pedig folytatták:

— Menjetek, mondjátok meg tanítványainak és Péternek, hogy (Jézus) előttetek megyen Galileába, ott majd meglátjátok őt, amint mondotta nektek:

Az asszonyok pedig, kimenvén, elfutottak a sírtól, mert remegés és iszonyat fogta el őket; és senkinek semmit sem szóltak, mert féltek vala.

De a tanítványok nem hittek se Mária Magdolnának, se a többi asszonyoknak; együgyű beszédnek tartották a hírt — ahogy Lukács evangélista írja. De Péter mégis sietve elment a sírhoz, másodszor is bemegy, lehajlik a fekvőhelyhez, látja a földön heverő lepedőket, egyebet semmit és hazament, csodálkozván azon, ami történt s amit sehogyse bírt megérteni.

A Jézus halálára következő napok hangulata mélységesen sötét és komor. A kevés számú hívők mind csüggedtek: szomorúak, szinte fásultak még a «tizenegyek» is — a legbizalmasabb tanítványok — akik, együtt lévén Mesterükkel az utolsó pillanatig, mindig lelkesen bizonygatták hitüket és hűségüket. Nagyon leverte őket, hogy Isten némán, beavatkozás nélkül nézte Jézus elítéltetését és keresztfeszítését. Ők az isteni hatalom és dicsőség nagyszerű jelére vártak, hogy Mesterük ellenségei csúfosan megszégyenüljenek és megkezdődjék a messiási ország aranykora. De semmise történt... és íme: itt áll az üres sír, amelyben néhány asszony fényes angyalokat látott — sőt az egyik látta magát a Mestert is... ők viszont — a «tizenegyek» — csak a nyitott sírt látták, meg a lepedőket, melyekbe bele volt göngyölve a test és a fejkendőt, mely összehajtogatva hevert a sziklán.

Hogy fölocsudjanak ebből a lelki elesettségből, szükséges volt, hogy meggyőződjenek Mesterük föltámadásáról: hogy viszontlássák őt testének és dicsőséges életének valódiságában. Nekik nem elég a hír, hogy Jézus föltámadt: látniuk, érinteniük kell a testét, hallaniuk a beszédét, mint kinszenvedése előtt. Akkor tudni fogják, hogy Isten szentje nincs alávetve a halál enyészetének — Isten megmentette ellenségeinek hatalmából az Emberfiát — aki most már belép Atyjának dicsőségébe és maga nyitja meg a messiási országot.

Természetes, hogy a városban is azonnal megtudták a rendkívüli eseményeket, melyek hírről adták a keresztfeszített próféta föltámadását. A megrettent örök lélekszakadva jelentették a dolgot a Szanhedrinnek, mire a főpapok sürgősen összehívták a Főtanácsot. A cinikus szadduceusok — akik csak kézzel fogható dolgokban hittek — lemosolyogták a rémhírt. Az ő világnézetükben nem volt helye a föltámadásnak: ez csak agyremény vagy hazugság lehetett. Nem voltak előrelátók és tévedtek: aki föltámadt — az lett a győztes!... De, mivel ők csak közvetlen érdekeikkel és a jelennel törődtek,

álnok és cselszövő politikájukhoz híven, elhatározták, hogy megvesztegetik az öröket: tegyenek hamis jelentést elöljáróiknak.

— Mondjátok mindenütt — parancsolták az öröknek, — hogy eljövénének tanítványai az éjjel és ellopták őtet, míg mi aludtunk. És, ha ezt meghallja a helytartó, mi megbékítjük őt és kimentünk titeket.

A megvesztegetett örök pedig elvévén a pénzt — úgy cselekedtek, amint kitanították őket. És elterjedt ez a beszéd a zsidóknál mai napiglan — mondja szent Máté evangélista, aki pedig tíz évvel a föltámadás után fogott hozzá emlékirataihoz.

Am az igazságot semmiféle emberi családság nem hamisíthatja meg. A katonák hazug meséje is örök feledésbe merült volna, ha az evangélista föl nem jegyzi, mint a szadduceusok alávalóságának bizonyítékát.

Szent Lukács evangélista jegyezte föl a következő eseményt, mely élesen világít rá a tanítványok lelki állapotára a föltámadás idejében.

Ketten a tanítványok közül aznap (a föltámadás estéjén) Emmaus helységbe mentek és útközben beszélgettek egymással mindazokról, amik történtek vala. Amint egymás közt beszélgettek és tanakodtak, egyszer csak, maga Jézus is közeledvén, velük ment: a tanítványok a félhomályban nem ismerték meg.

— Micsoda beszédek azok — kérdezte Jézus, — melyeket útközben folytattok egymással és hogy oly szomorúak vagytok?

Az egyik tanítvány, akinek Kleofás volt a neve, így felelt:

— Csak te vagy-e idegen Jeruzsálemben, ki nem hallottad, amik itt történtek eme napokban?

— Mik? — kérdezte Jézus.

— A názáreti Jézus esete — felelének azok, — ki próféta-férfiú volt, hatalmas tettben és szóban Isten és az egész nép előtt; miképpen adták őt halálos ítéletre a papi fejedelmek és a mi főembereink és megfeszítették őt. Pedig mi reméltük, hogy ő az, aki meg fogja váltani Izraelt. Azonfelül ma már harmadnapja, hogy ezek történtek.

— De némely közülünk való asszonyok is megzavartak bennünket, kik hajnalban a sírnál voltak és, nem találván az ő testét, azzal a hírrel jöttek vissza, hogy angyalok jelenését is látták, kik azt mondták, hogy ő él. És társaink közül némelyek a sírhoz mentek és úgy találták, amint az asszonyok mondták: őt magát pedig nem látták.

Amire Jézus így felelt:

— Ó ti balgatakok és késedelmes szívűek mindazoknak elhívására, miket a próféták szó-

lottak! Hát nem ezeket kellett-e szenvednie a Krisztusnak és úgy menni be az ő dicsőségébe?...

És, kezdve Mózesen és valamennyi prófétán, megmagyarázta nekik mind, amik az írásokban felőle szóltanak. Közeledvén a helységhez, ahová mennek vala, ő (Jézus) úgy tett, mintha tovább menne. De nem eresztették.

— Maradj velünk — kérték — mert esteledik és már lemenőben a nap.

És betért (Jézus), hogy náluk maradjon. És történt, midőn asztalhoz ült velük: vevén a kenyeret, megáldva, megszegé és nekik nyújtá. Azoknak pedig megnyíltak szemeik és megismerték őt, de eltűnt szemeik elől. És mondták egymásnak:

— Nemde, szívünk gerjedezen vala bennünk, amint szólt az úton és megfejtette nekünk az írásokat?

És, útra kelvén, abban az órában visszatértek Jeruzsálembe, hol egybegyűlve találták a tizenegyet és a velük lévőket, akik mondták, hogy valóban föltámadt az Úr és megjelent Simonnak. És ők is elbeszélték, amik az úton történtek és hogyan ismerték meg őt a kenyérszegésben.

Az elbeszélés oly világos, élethű és eleven, hogy nem alaptalan a föltevés, hogy a két tanítvány egyike maga szent Lukács volt. Az evangélista említi elbeszélésének végén, hogy ugyanazon Simon Péternek is megjelent az Úr, de közelebbi részleteket nem tudunk erről az eseményről, noha szent Pál is beszél róla a Korinthusiakhoz írt levelében. De sem Péter tanúságtétele, sem a két emmausi tanítvány elbeszélése nem bírta meggyőzni a «tizenegyek»-et; meghallgattak mindent, de még mindig kételkedtek.

Az idő már későre járt és a tanítványok bezárták a ház kapuját, mert féltek a zsidóktól. Az Emmausból érkezett két tanítvány még beszélt, mikor egyszerre csak megjelent közöttük Jézus.

— Békesség nektek! — köszöntötte őket.

A hirtelen jött csodálatos jelenés zavarba ejtette és megijesztette az apostolokat, azt hitték, hogy lelket — kísértetet — látnak.

— Miért háborodtatok meg? — bátorította őket Jézus. — És miért támadnak szívetekben ilyen gondolatok?...

Közelebb lépett hozzájuk és megmutatta nekik sebhelyeit, mondván:

— Lássátok kezeimet és lábaimat, hogy én magam vagyok. Tapintsatok meg és lássátok, mert a léleknek nincsenek csontjai, se húsa, mint ahogy látjátok, hogy nekem van.

A tanítványok öröme határtalan: viszontlátják szeretett Mesterüket. És Jézus most meg-

erősíti őket a hitben, hogy valóban föltámadt és élő ember.

— Van-e itt valami ennivalótok? — kérdezi.

Sült hallal meg lépesmézzel kínálják. És Jézus leült közéjük, evett velük és a maradékot nekik adta.

Ez most már minden kétséget eloszlatott; itt már nem lehet szó üres képzelődésről: ez a test élő, eleven ember. Nem lehet kísértet, aki eszik!

— Békesség nektek! — szólt Jézus újra. — Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldlek titeket.

Figyelmeztetni akarja őket ezzel, hogy földi tartózkodása rövid lesz most már s ezentúl ők lesznek képviselői és küldöttei ezen a világon. A hatalmat, melyet Atyjától nyert, a küldetést, amit Atyja rá bízott, most rájuk ruházza. Közli velük Isten Lelkét — rájuk lehelvén — ezekkel a szavakkal:

— Vegyétek a Szentlelket. Akiknek megbocsátjátok bűneiket: megbocsátatnak nekik; és akiknek megtartjátok: meg vannak tartva.

Íme, az apostolok második isteni hatalma. Halála előtt, az utolsó vacsorán, hatalmat adott nekik, hogy a kenyér és bor színe alatt megújítsák az örök áldozatot: ezen az estén pedig beléjük leheli a Szentlelket és hatalmat ad nekik, hogy megbocsássák az emberek bűneit és megszenteljék lelküket a beléjük lehelt Szentlélekben.

Ez a kinyilatkoztatás végképpen megszüntette az apostolok nyugtalanságát és legyőzte hitetlenségüket. Örövendő mondogatták egymásnak: — Láttuk az Urat! — Most már mindnyájan hittek a föltámadásban: kézzel fogható volt az, a most lejátszódott isteni jelenetben.

A Gondviselés azonban úgy akarta, hogy a tizenegy apostol közül ne legyen otthon — egy. Tamás volt ez: valamennyiük közt a legnyakassabb. Mikor megjött s a többiek boldogan üsgölték neki: — «Láttuk az Urat!» Tamás konok hitetlenséggel rázta meg a fejét, mondván:

— Hacsak nem látom az ő kezein a szögek liggatását és ujjaimat a szögek helyére nem bocsátom és kezemet az oldalába nem ereszttem... nem hiszem, hogy föltámadt!

Hányan ismerhetnek önmagukra ebben a nyakas, követelő és hitetlen apostolban! Semmibe se veszi társainak tanuskodását: senkiben sem bízik, csak önmagában és Mesterében! — A többiek látták?... Ő is akarja látni: ha nem látja — nem hisz!

De meg kell tértie a hitetlennek is. A Megváltó azt akarja, hogy a szeretet teljessége és a hit egysége kösse össze a «tizenegyet» és nyolc nap múlva ez is megvalósul.

Ismét együtt voltak az apostolok, zárt ajtók mögött és Tamás is jelen volt. Senki se nyitott ajtót és Jézus egyszerre csak ott állt a terem közepén és köszöntötte őket:

— Békesség veletek!

Mióta föltámadt halottaiból, békesség áradt belőle, szeretettel együtt. Tamáshoz fordult és hívta:

— Ereszd be ide ujjadat és lásd kezeimet és hozd ide kezedet és bocsásd az én oldalamba és ne légy hitetlen, hanem hívő.

Tamás megtorpan — szégyenli hitetlenségét, szánja-bánja konokságát és mélyen meghatva felel:

— Én Uram... én Istenem!

Szemei megnyíltak: hívő lett a hitetlenből és Istenének vallja a föltámadt Mestert.

Jézus pedig, amikor felel, a jövőnek beszél — és mindazoknak, akik, Tamás példájára, kísértésbe esnek, hogy ne higgyenek az apostolok tanításainak és tanuskodásának.

— Mivelhogy láttál engem, Tamás: hittél. Boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek!

Valóban nagy csoda is a föltámadás: egyetlen csoda sem nagyobb ennél! De egyetlen csoda sincs, mely szigorúbban és teljesebben volna bizonyítva, mint Jézus föltámadása. Nemcsak egy asszony — és nem csupán asszonyok — hanem férfiak és pedig százával bizonyítják. Amit mondanak, azt állításuk szerint több ízben látták és mondják, hogy eleinte nem hitték — amíg másoktól hallották — és csak a teljes bizonyosság győzte meg őket, hogy higgyék. Csakis a Mester ismételt megjelenése győzte meg őket, hogy valóban ő a keresztre feszített Megváltó, aki föltámadott. Kínhalálának jeleit és sebhelyeit megőrizvén, kézzelfoghatóan bebizonyította, hogy valódi teste van: ugyanaz, melyet keresztre feszítettek — amivel egyúttal azt is bizonyította, hogy dicsőült teste fölötté áll az élet és emberi természet törvényeinek, mert nincs alávetve a halálnak és enyészetnek.

Tamás volt az utolsó a tizenegy közül, aki megtért és hitt a Mesterben, Krisztus föltámadásában. Amikor a húsvétra Jeruzsálembe seregett zarándokok haza felé indultak, útnak indultak a tanítványok is, Galilea felé. Azért oda, mert Jézus még életében — amikor megjövendölte föltámadását — előre megmondta, hogy Galileában megelőzi tanítványait, az asszonyok pedig, kik föltámadása után látták, szintén azt a parancsot hozták a tizenegynek, hogy menjenek Galileába, ahol az Úr találkozni akar velük.

Bizonyos, hogy a tanítványok Kafarnaumba mentek, ahol Péternek háza volt; és most — in-

kább, mint valaha — Péter volt a középpont, aki köré a többiek gyülekeztek.

Egyik este, amikor Simon Péter, Tamás, a Kánából való Natániel, Zebedeus két fia és még két, meg nem nevezett tanítvány volt együtt Kafarnaumban, Péter a bárkájához ment és így szólt:

— Halászni megyek.

— Mi is veled megyünk — mondták a többiek.

És kimenvén, hajóra szálltak, de azon az éjszakán semmit sem fogtak. Midőn pedig már megvirradt, közeledni láttak a parton valakit, aki mintha várná, hogy kiköt a bárka. Ez Jézus volt, de egyetlen tanítványa sem ismerte meg.

— Fiam — szólította meg őket az idegen: — nincs valami ennivalótok?

— Nincs bizony — felelték a halászok.

— Vessétek a hálót a hajó jobb oldalára és találni fogtok.

A tanítványok szót fogadtak. Bevetették a hálót, ahogy Jézus mondta és oly tömördek hal került a hálóba, hogy nem bírták kihúzni.

A szemek megnyíltak. És megszólalt az a tanítvány (János), akit szeret vala Jézus és mondá Péternek:

— Az Úr az!... — mintha csak a szíve súgta volna meg neki.

Amint Simon Péter meghallotta, hogy «az Úr az!» — rögtön magára öltötte köntösét (mert neki volt vetkőzve) és a tengerbe ereszkedett, mert csak mintegy kétszáz könyöknyire voltak a parttól, a többi tanítványok pedig a bárkában eveztek utána, vonszolván a halakkal tele hálót. Midőn aztán partra szálltak, égő parazsat láttak és rajta halat meg kenyeret.

— Hozzatok a halakból — mondta nekik Jézus — amelyeket most fogtatok.

Simon Péter kiszállt és partra vont a hálót, mely tele volt százötvenhárom nagy hallal és, noha ennyi volt benne, még sem szakadozott a háló. Jézus pedig mondá nekik:

— Jertek, ebédeljetek!

Azzal az ebéddel kínálta meg őket, amelyet maga készített a parton rakott paráztűzön — jelképeül gondviselésének, hogy vigyáz apostolaira és gondjukat viseli... És senkisem merte megkérdezni tőle: — Ki vagy? — tudván, hogy az Úr az. És odamenvén Jézus, vette a kenyeret és nekik adta, hasonlóképpen a halat is. Ekkor már harmadszor jelent meg Jézus tanítványainak, mióta föltámadt halottaiból.

Miután megebédeltek, Jézus ránézett Simon Péterre és megkérdezte:

— Simon, János fia! jobban szeretsz-e engem ezeknél?

— Igen, Uram! — felelte Péter: — te tudod, hogy szeretlek téged.

— Legeltesd az én bárányaimat — mondta Jézus. És ismét kérdezte: — Simon, János fia! szeretsz-e engem?

— Igen, Uram! te tudod, hogy szeretlek téged — felelte Péter.

— Legeltesd az én juhaimat — mondta Jézus. És harmadszor is megkérdezte: — Simon, János fia! szeretsz-e engem?

Elszomorodott erre Péter, hogy harmadszor is kérdi tőle az Úr: — «szeretsz-e engem? — és mély alázattal felelt:

— Uram! te mindent tudsz. Te tudod, hogy szeretlek téged.

Nem az embernek felel, hanem a mindentudó Istennek, aki előtt nem titok, hogy szereti a Mestert.

— Legeltesd az én juhaimat — mondta neki Jézus harmadszor is.

Ünnepélyes bocsánat ez azért a gyarlóságért, hogy Péter a főpap házában háromszor tagadta meg a Mestert, mielőtt a kakas kétszer szólt: s egyszersmind fölmagasztalása a bűnbánó és szerető tanítványnak a királyság első polcára. Krisztus földi helytartója Péter: a Megváltó egyedül őt bízta meg, hogy legeltesse a bárányokat és juhokat — az egyszerű juhokat és a szintén neki alárendelt pásztorokat. Reábízta, hogy Krisztus legelőjére vezesse őket és — mivel a lélek csak Isten igazságával, erejével és szeretetével él — Péternek, mint a legelső és legnagyobb pásztornak föladata, hogy az igazságot, erőt és szeretetet a szentségek által közölje a lelkekkel.

Aki egykor megjövendőlte tanítványainak, hogy: «emberek halászaivá teszek titeket», a mai váratlan, bő fogással megmutatja nekik a jövőt, hogy milyen eredménye lesz majdan apostolkodásuknak. És Isten országának ezt a tömördek hívét mind Péterre bízta: a «kösziklára» — ami Péter neve görög nyelven — «építi föl egyházát», melynek minden hatalmát reá ruházza.

De a föladat, a méltóság, amelyre Jézus Pétert emelte, felelősséggel jár és nincs fájdalom nélkül. Péter osztatni fogja Mestere sorsát — méltó lesz a vértanuk dicsőségére — és Jézus megjövendőli ezt:

— Bizony, bizony mondom neked, mikor ifjabb voltál, övet kötöttél és jártál, ahol akartál: de majd, ha megöregszel, kiterjeszted kezeidet és más övez föl téged és odavisz, ahová te nem akarsz.*

* 67 június 29-én keresztre feszítettett Rómában, fejjel lefelé. Emlékét (Péter-Pál napját) vértanúságának fordulóján ünnepli az Egyház.

«Ezt pedig mondá — írja szent János — jelezvén, minő halállal fogja megdicsőíteni Istent. És ezt mondván, így szólt hozzá:

— «Kövess engem.»

Lehet, hogy valami titkosabb dolgot akart közölni Péterrel, de lehet az is, hogy csak figyelmeztetlő akarta, hogy a nyomdokaiiban járjon. Péter azonban fölkelt és a szeme véletlenül Jánosra tévedt — a kedvelt tanítványra — aki mellette állt. Reá mutatván, megkérdezte Jézust:

— Uram, hát ez?...

Talán azt szerette volna tudni, hogy János is vértanúságra jut-e, mint ő — vagy hogy minő szerepe lesz a Messiás országában?...

— Ha azt akarom, hogy ő így maradjon, míg eljövök: mi közöd hozzá? — felelte Jézus. — Te csak kövess engem!

Ez a felelet homályos és János tanítványai később azt vélték kiolvasni belőle, hogy ez az apostol — akit mind közt legjobban kedvelt Jézus — nem hal meg. Ezt a hitet maga szent János cáfolja meg, de Jézus szavainak rejtett értelmét ő sem magyarázza meg. Valószínű, hogy Jézus Péternek erőszakos, vértanu halálát állítja szembe Jézus csöndes kimúlásával... «Így marad»: vagyis ép testtel — «míg eljövök» érte. Bizonyos, hogy az apostolok mind hóhér kezétől veszték el, csak szent János halt meg természetes halállal, körülbelül 100 éves korában Efezusban. Evangéliumában szent János örököltette meg a Megváltó legmagasztosabb tanait: senkisémet értette és őrizte meg híveiben Krisztus emlékét, mint a «tanítvány», kit kedvelt a Mester»...

A tizenegy apostol visszatérése Galileába, újból megkezdett apostolkodásuk és tanuskodásuk Jézus föltámadása mellett, számos tanítványt visszahozott körükbe, akiket a Mester halála szétrebbentett. De nem mindnyájan hittek a Messiás föltámadásában — egészen addig, míg maga a Megváltó meg nem jelent nekik, minden eddiginél ünnepélyesebb formában.

A Tibériás-tavat környező halmok egyikén történt, ahová Jézus bizonyára sokszor visszavonult, hogy oktassa tanítványait és imádkozzék. A domb nevét nem őrizte meg a hagyomány, szent Pál sem említi, mikor a Korinthusiakhoz írt első levelében beszél az eseményről, mint föltámadásának kétségtelen bizonyítékáról... «megjelent több, mint ötszáz testvérnek egyszerre, akik közül a legtöbben még élnek, egyesek pedig már elszenderültek»...

Őt látván, imádták és Jézus — hozzájuk lépve — beszélt velük. Hirdette végtelen, mindenható hatalmát és tanítványainak föntartott küldetését.

„ÉN VAGYOK AZ ÚT, AZ IGAZSÁG ÉS AZ ÉLET”

„AZ ÚR JÉZUS TEHÁT, MIUTÁN SZÓLOTT NEKIK, FÖLVÉTETÉK A MENNYBE
ÉS ÜL AZ ISTENNEK JOBBJA FELŐL”

(MÁRK : XVI. 19.)

— Minden hatalom nekem adatott mennyben és földön. Elmenvén tehát tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében: tanítván őket, megtartani mind, amiket parancsoltam nektek. És ime: én veletek vagyok minden nap, a világ végezetéig...

A föltámadt Jézusnak minden szava teremő erejű.

Amikor azt mondta: «Vegyétek a Szentlelket»: megalkotta a papi hatalmat, mely ítél és szentesít. Amikor azt mondta Péternek: «Legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat»: megalkotta országa kormányzásának rendjét s a rangsor élére Pétert állította. Amikor pedig most kimondta: «Elmenvén, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében»: kimondja az apostolkodás legfőbb jogát és hivatását. Összefoglalja parancsait; a keresztséget jelöli meg mint nagyszentséget, mely fölveszi a lelkeket az isteni életbe. Ezt a szentséget ő hozta a világra, hogy föl emeljen bennünket az Atyához — az isteni életnek soha el nem apadó örök forrásához — a Fiúval, aki ennek tökéletes kifejezése és a Lélek által, aki az egyetlen erő, mely létre hozhatja ezt a beolvasást.

Vége mindnyájuknak szól: «Én veletek vagyok mindennap, a világ végezetéig»... Amivel tudtukra adja, hogy nemcsak a halált győzte le, hanem áttörte az idő és a tér korlátait is, melyeket a természet törvényei szabnak az élőknek és halandóknak. Krisztus mindig és mindeütt jelen van apostolainak és híveinek körében.

Az apostolok máris érzik és tapasztalják ezt. Noha csak időközönként látják a Mestert, érzik, hogy a Lélek állandóan velük van: egyesíti őket szeretetben és buzgóságban, legyőzi bátortalanságukat, hitükben erősíti őket, betölti lelkiismeretüket, megalkotja szervezetüket, melynek erejével győzhetetlenek lesznek és a századok folyamán befejezhetik Isten országának művét. Egyedül ő nevelte, ő szervezte meg és alakította át galileai híveinek azt a kis csapatját, mely meg fogja hódítani a világot. Mielőtt végleg fölmegy Atyja országának örömébe, még egyszer összegyűjti őket: még pedig Jeruzsálembe. Örökre elhagyják az apostolok Zabulon és Naftali földjét — a tenger partjait — ahol meghivattak Isten ígéinek hirdetésére és a szent városba mennek, ahol a Mester várja őket.

Most mind a tizenegyen együtt ülnek az asztalnál, a szent városban és Jézus megjelenik köztük.

Szemükre hányja korábbi hitetlenségüket és szívük keménységét, hogy nem hittek azoknak, akik látták őt föltámadása után... Ez a

szemrehányás nem csupán a tizenegynek szól, hanem a késői századoknak és mindazoknak, akik visszautasítják a Megváltó tanításait és az Evangéliumokat, melyek az Üdvözítő életét, halálát, föltámadását s az örök élet hitét és reményeit hirdetik.

Aztán emlékezzükbe idézi mindazt, amit tanított, amíg közöttük élt.

— Mindennek be kell teljesednie — figyelmezteti őket — ami írva van én fölőlem; Mózes törvényében és a prófétákban és a zsoltárokbán... És oktató szavakkal nyitotta meg elméjüket, hogy megértsék az írásokat.

— Így kellett a Krisztusnak szenvednie — folytatja aztán — és harmadnapon halottából föltámadnia. Hirdetni kell tehát az ő nevében a megtérést és a bűnök bocsánatát minden nemzetek között, kezdve Jeruzsálemtől.

— Ti vagytok ezeknek tanúi! — inti a tizenegyet: — és én elküldöm Atyám ígését rátok; ti pedig maradjatok a városban, mígnem fölruháztatok erővel a magasságból... Elmenvén pedig az egész világra, hirdessétek az Evangéliumot minden teremtménynek. Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözlő; aki pedig nem hiszen, elkárhozik.

És, hogy bátorítsa őket, megmagyarázza a rájuk szálló isteni erő hatalmát:

— Azokat pedig, akik hisznek, ezek a jelek fogják kísérni: Az én nevemben ördögöket űznek ki, új nyelveken szólnak, kígyókat vesznek föl és, ha valami halálosat isznak, nem árt nekik, a betegek, akikre kezeiket ráteszik, meggyógyulnak.

Ez a csodatévő hatalom a Lélek adománya és mindig ugyanaz marad: akár látható módon mutatkozik a testben — csodatétel útján, Isten akaratóból — akár láthatatlanul érvényesül a lélekben, a lelkiismeret mélyén: — mindkét esetben Isten ereje és kegyelme...

Ezek után kivitte a tizenegyet Betánia felé az Olajfák hegyére. Itt kezdődött halálgyötrelmével a szenvedése: innen akarja elhagyni a világot — innen akar föl szállni az örök dicsőségbe — a város előtt és fölött, mely üldözte és keresztre feszítette, őrizte sírját és nem is sejtette a kereszti győzelmét egész világon!

A tizenegyek mind itt voltak, de rajtuk kívül még számos hívő és tanítvány is elkísérte az Urat, akik megkérdezték tőle (Apostolok cselekedetei: I., 6 és köv.):

— Uram, vajjon mostanában állítod-e helyre Izrael országát?

Amire Jézus így felelt:

— Nem a ti dolgotok, hogy tudjátok az időket és a pillanatokat, melyet az Atya őnhatalmában rendelt el.

Ebben a kérdésben mutatkozik a zsidó ábrándok utolsó nyoma, melyet azonban szétoszlat a Lélek világossága. Jézus feleletében látjuk az utolsó útmutatást, hogy a hívők ne keressenek hiú álmokat, hanem minden gondolatuk a Lélekre legyen, akinek engedelmes és győzhetetlen eszközei lesznek.

— Veszitek majd a reátok leszálló Szentléleknek erejét — biztatja őket — és tanuim lesztek Jeruzsálemben és egész Júdeában, Szamariában és a föld határáig...

Ezek voltak utolsó szavai.

Kezeit fölemelvén, megáldotta őket és... «szemük láttára fölemelkedék és felhő vevé fel őt szemük elől. S miközben nézték őt, amint

az égbe ment, ime: két férfiú állta meg mellettük fehér ruhában és ezek mondták:

— Galileai férfiak, mit álltok és néztek az égre? Ez a Jézus, aki fölvetetett mellőletek az égbe: úgy jön majd el, mint ahogy fölmenni láttátok»...

A menny megnyílt: Isten országa meg volt alapítva. Kezdődik Jézus diadala, aki csak azért hagyja el a földet, hogy megmentse és megszabadítsa a gonosztól. Legyőzte a világot.

... «Ezek pedig megirattak, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia és hogy híven: életetek legyen az ő nevében» (János: XX., 31.).

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

